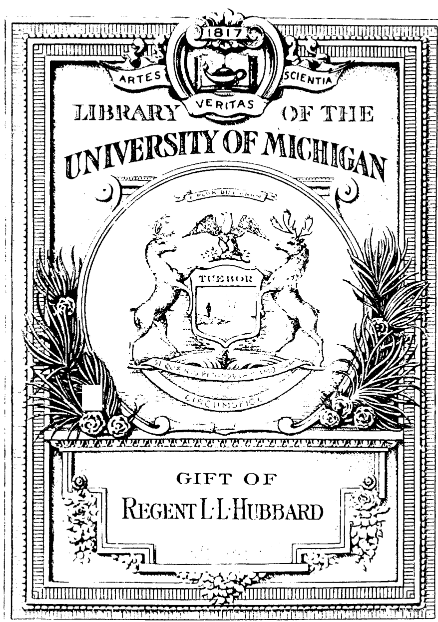
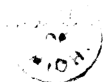

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L·L·HUBBARD

VICTOR,

Overste van den Stam Tête-Plate.

N° XXIII.

Missien van den Oregon en Reizen naer de Rotsbergen en de bronnen der Colombia, der Athabasca en Sascatshawin, in 1845-46.

Maria Quillac in den stryd tegen de Corbeaux. (Aug. 1846) N°. XXIII.

DOOR DEN PATER P. J. DE SMET,
Van de Societeit van Jesus,
uit het fransch
door een kloosterling van Latrappe.

GENT,
Boek-en Steendrukkery van Wwe Vander Schelden,
Onderstraet, N°. 37.
1849.

PLACET IMPRIMATUR.

Datum Gandæ, 11 *Octobris* 1848.

† L. J. Epus. Gand.

AEN ZYNE HOOGWEERDIGHEID

MGR LUDOVICUS-JOSEPHUS DELEBECQUE

BISSCHOP VAN GENT

HUISPRELAET VAN ZYNE HEILIGHEID

EN

ASSISTENT

BY

DEN PAUSELYKEN TROON.

Monseigneur,

Het is aen het werk der Voortplanting van het Geloof, dat wy een deel verschuldigd zyn der hulpmiddelen, die ons in staet gesteld hebben, om onder de Wilden der Nieuwe Wereld de fakkel van het Evangelie te dragen, en rondom het kruis eenige dier omzwervende en verspreide stammen te vereenigen. Het is by gevolg uw naem, Monseigneur, welken ik aen het hoofd heb durven plaet-

sen van dit boek, dat bestemd is om eenige wonderen der genade in die streken te verbreiden. Geweerdig u, Monseigneur, dit zwakke bewys van erkentenis goedgunstig te ontvangen voor den onvermoeijelyken iever, welken dat schoone werk van de Voortplanting des Geloofs uwe Hoogw. steeds inboezemde; voor den iever en de edelmoedigheid, welke gy den geloovigen, aen uwe Hoogw. herderlyke zorg toebetrouwd, wist in te drukken.

Moge deze hulde uwe Hoogw. aengenaem zyn en u den diepen eerbied betuigen van hem, die altoos den hemel zal bedanken, van aen zyn vaderland eenen Kerkvoogd, zoo onderscheiden door zyne uitstekende hoedanigheden, als door zynen iever voor de verheerlyking van God en de zaligheid der zielen, te hebben geschonken!

Ik heb de eer met den diepsten eerbied te zyn,

Monseigneur,

Uwer Hoogw. ootmoedigste dienaer,

P.-J. De Smet, S. J.

Gent, den 20 february 1848.

VOORREDE VAN DEN UITGEVER.

De brieven, bevat in dit werk, zyn sedert zes maenden in Amerika in het licht gegeven; zy zyn er op de gunstigste wyze ontvangen. De dagbladen hebben zich beyverd de waerheid, de nauwkeurigheid en het belang te erkennen en bekend te maken, welke de ieverige missionnaris heeft weten te ontvouwen in die verhalen, welke bestemd zyn om ons onder de oogen te stellen de landstreken, welke hy doorloopen, en de zeden dier wilde stammen in welker midden hy geleefd heeft.

Men zou zich echter niet moeten verwachten aen die opgepronkte beschryvingen, aen die grootsche tafereelen, welke men onafscheidbaer gelooft van een werk, bestemd om eenig deel der nieuwe wereld te doen kennen. Te dikwyls hebben die heerlyke schilderingen geene wezenlykheid dan in de verbeelding van den reizenden schryver. — Alleenlyk door het denkbeeld ingenomen van een nieuw werk te maken, bekommert hy zich zeer weinig

nopens de nauwkeurigheid, die zeer dikwyls voor hem ook onmogelyk zyn zou, om de snelheid, waermede hy de landstreken, welke hy beschryft, doorloopen heeft; maer door zynen toevlugt te nemen tot al zyne natuerlyke begaefdheden, stelt hy voor, met behulp van eenige voorvallen en geschiedkundige trekken, welke hy heeft kunnen vergaderen, een met vele loszinnige omstandigheden opgesmukt maer gewis weinig getrouw verhael. — Zoodanig is de Missionnaris niet.

Die bergen, die bosschen, die valleijen, welke hy beschryft, heeft hy op alle wyze doorkruisd; — aen die zeden, welke hy schildert, heeft hy de zyne op zekere wyze gelykvormig gemaekt door zyn verblyf onder de wilden; — de jagten, welke hy onder onze oogen stelt, heeft hy gezien, dikwyls heeft hy er de vermaken en de gevaren van gedeeld; — die gastmalen, welker eenvoudig verhael ons welligt het hert zal doen walgen, hy heeft er zich naer moeten schikken en eenen grooten afkeer moeten overwinnen, om de teêrgevoeligheid van den wilden niet te kwetsen; eindelyk van die ongehoorde veranderingen, die nieuwe zeden, die wonderen der genade is hy het werktuig geweest! —

Ook is het hier geen ophef, geen geestdrift; het is de waerheid, die zich uitdrukt met die eenvoudigheid, welke dezelve kenmerkt en hare natuerlyke gedaente is. Wy weten niet of het eene dwaling is; maer het komt ons voor, dat er in dat alles, voor de christenen byzonderlyk, eene grootere belangstelling gelegen is, dan in die verhalen, welker grondbeginsel de verbeelding is.

De plaetjes, die dit werk versieren, zyn overgenomen geweest naer de oorspronkelyke teekeningen van Pater Point, ook missionnaris te midden der wilden. Alle zyn naer de natuer opgeschetst; de zuiverheid, de netheid der byzonderheden wyken in niets voor de waerheid van het geheel.

Het is dan met betrouwen, dat wy in een zoo catholyk land die nieuwe brieven der Rotsbergen in het licht geven. De goede ontvangst welke dezelve in Amerika te midden zelve eener protestantsche bevolking, de belangstelling, welke zy verwekt hebben, dit alles dient ons tot eenen onderpand van den goeden ontvang, welken het Vaderland bereidt van den Missionnaris, die dezelve geschreven heeft, van de belangstelling welke die zoo godsdienstige verhalen er verwekken zullen.

Wy doen alhier volgen de uittreksels van eenige Amerikaensche dagbladen, die voor het meestendeel protestansch zyn. Zy zullen den lezer toonen de goedgunstigheid, waermede het werk van den Pater De Smet in de Nieuwe Wereld ontvangen is geweest.

Zie hier hoe die dagbladen zich uitdrukken :

De *Evening Mirror* van *New-York*:

« This is a very handsome volume, of over 400 pages,
» illustrated by engravings, and dedicated to Bishop
» Hughes, from the distant solitudes of the Rocky
» Mountains, by a pious Catholic priest, who is devoting
» his life to the conversion of the Children of the Forest
» to Christianity. The book might properly enough be
» called a history of the *religious* occupation of Oregon,
» for it gives a minute account of al the missions that
» have been established, or attempted, in that vast
» and wonderful region to which the red men have been
» compelled to fly before the rising tide of civilization.

» We have been more deeply interested in the con-
» tents of this well-written volume, than in any similar
» work that we have ever read. The author seems to
» spread the great wilderness out before us like a map,
» and while kindling in our minds a sense of the infinite
» grandeur and beauty of Nature, inspires us at the

» time with something of the spirit of his own holy mis-
» sion. The very names of the solitary places from which
» he dates his letters, not only startle us by their stran-
» geness, but are linked with the most affecting associa-
» tions — "Foot of the Cross of Peace" — "Village
» of the Sacred Hert of Jesus" — such are the names
» with which the Catholic Fathers christen the wilderness
» which is made glad by their labors.

» It is good in this world of hypocrisy and selfishness
» to find here and there a Howard and an Oberlin, to
» redeem the name of Christian from contempt, and to
» prove to us, by the force of great and glorious exam-
» ples like theirs, that religion is *not* all a hollow mock-
» ery. Such a book as this revives our faith in the
» "Gospel according to the Apostle John." There must,
» indeed, be a faith that works by love, and can overco-
» me the world. It bends in humble reverence beneath
» the swelling dome of St. Peters, and lifts devout eyes
» to Heaven from the rocky pinnacles of Oregon. »

De *Catholic journal Pittsburg :*

« The author of these Letters is know to all our
» readers, and wherever he is known he is admired. But
» even if the writer was an utter stranger, the interest-
» ing details of travel, the scenic descriptions, and the
» lively recital of events would recommend this book to
» every one who can feel an interest beyond his own
» selfish concerns. It is a Catholic work, and can be read
» over and over again with pleasure and instruction. It is
» also adapted for a library, being a work to which
» reference can be made. »

De *Freeman's journal,* van New-York :

« We have been for some time awaiting the appearance

» of this most interesting book. We read such of these
» letters as were addressed to the Right Rev. Bishop, and
» published in our columns, with the greatest pleasure;
» but even they gain a new interest as gathered together
» with other valuable matter in this *beautiful* volume.
» They present a continuous history of missionnary zeal
» and adventure, and tell us that the old spirit which
» shines fort in the "*Lettres édifiantes et curieuses,*" is
» not dead—but still animates the earnest, intelligent,
» self-denying Fathers of the Society of Jesus. There is
» no need that we should recommend the work to our
» readers; for it recommends itself, inside and outside—
» every one will read it with delight, and none without
» profit. It is made the more valuable at this time as
» affording a brief but exact and faithful account of this
» new country, which so lately formed a subject of con-
» tention between us and England; and a part of which
» is now definetely included in the territory of the United
» States. It is illustrated by admirably executed engra-
» vings, illustrating the scenes described—and is got up
» with the excellent taste characteristic of all the works
» that come from the enterprising publisher. »

Ter gelegenheid van een leger in de landen der wilden te zenden, schryft het zelfde dagblad den 16 Oct. 1847 :

« In the above article there is undoubtedly much
» exaggeration, in general, and in detail, but at the same
» time we believe there is also much truth. To meet the
» danger 2000 soldiers is certainly a very small number to
» propose as a standing army — 10,000 would be more
» adequate to the occasion. But we can mention a way in
» which 20 men shall effect more than either the 2000 or
» 10,000 "armed, commanded and equipped" as the
» *Expositor* suggests. Let the American government ask for

» 20 devoted missionnaries — hundreds are needed for so » vast a population as above supposed — but let 20 be ob- » tained "armed, commanded and equipped" by the » Catholic Church, and sent among these Indians, and » then we will be responsible for the woes that shall » spring out of Indian aggression. Let any one that does » not understand us get and read the "Oregon Mis- » sions" of Father De Smet, just published by Mr. » Dunigan in this city, and he will see how correct we » are in our assertion, and how expensive an affair Anti- » Popery proves itself in national affairs. »

De *New-York commercial-advertiser:*

» These letters form a very handsome volume, the » illustrations of which are numerous and spirited. The » letters are narrative and descriptive, and can not fail » to interest the reader, who will be able to form from » them a correct estimate of the country through which » the reverend author travelled and of the customs and » character of the people among whom he unweariedly » labored. The whole field is interesting alike in its re- » ligious, political and social acpects, and each of these » is directly or incidentally treated of in this interesting » volume. The author is of known veracity and of high » personal character, possessing a sound judgment and » wielding a graphic pen. The volume will find numerous » readers. »

De *New-York Journal of Commerce* van 3 Nov. 1847:

« Oregon Missions. — The Jesuit Missionary of the » Rocky Mountains, Father De Smet, has produced a » work of extraordinary interest — comprehending in » its design the manners and customs of the North Ame-

» rican Indians, their traditions and superstitions, the
» incidents that befel the author, the events that trans-
» pired during his sojourn in those wild regions,
» together with exquisite descriptions of scenery. The
» text is illustrated with accurate lithographic sketches. »

De *Morning Courier and New-York* van 3 Nov. 1847 :

« "*Oregon Missions and Travels over the Rocky Moun-*
» *tains in* 1845-6," is the title of a very elegant volume
» by Father P. J. De Smet, of the Society of Jesus,
» which has just been published by E. Dunigan at 151
» Fulton st. It is a record of the travels, observations and
» labors of a zealous Missionary of the Jesuits among the
» Indians of our Western wilds, — and as such can not
» fail to be of very decided interest to all classes of the
» community, whether they do or do not sympathize
» with the peculiar form of doctrine whiche labored
» to inculcate. It is dedicated to Bishop Hughes. We
» commend it to the notice of our readers. »

Eindelyk een ander dagblad van New-York :

« The name of Father De Smet is familiar to most of
» our readers as that of the celebrated missionary of the
» Rocky Mountains ; and the volume here announced is a
» history of his travels, àdventnres and observations. in
» that wild, romantic and interesting region. It is a
» volume of over 400 pages, got up in the first style of
» printing and binding, and is one of the most interesting
» and beautifully written productions of the New-York
» press this year. It is also illustrated by maps and nume-
» rous engravings, which add much the value of the
» work. »

Fort George.
Lac Original
Lac Craneberry
NOUVELLE CALÉDONIE.
Rio et Lac Quesnel
Lac et Fort Chilcotin
Fort Alexandria
Eglise
Rio aux Canots
Fort Jasper
Rapide Martin
Lac à la hache
Riv. à Fraser.
Montagnes aux neiges
Lac pierreux.
Branche du Nord
La Colombie
Rio du Pont
Rio des Lacs
Thompson riv.
Eglise
Fort à Thomson
Dalles des morts
Rio aux Saumons
ILE VAN COUVER.
Lac Okinakane
Station de St. Pierre des Lacs
Rio Somilkamue
Fort Langley
Limites entre les Etats
St. Okinakane
Petites Dalles
Detroit de Juan de Fuca
Cap Flattery.
Chûte des chaudières
Fort Colville
Fort Okinakane.
Station St. Paul.
MONTAGNES DES CASCADES
Point Discovery.
Mt. Olympus.
Le Fleuve Colombie.
Grande Plaine ou Nez-Percé
Gray's Harbour
Fort Nasqually
Mt. Rainier.
SMET
Eglise
Rio Jacoman
Rio Cowlitz
CHAINE DES
Mt. St. Helène.
DE
Cap disappointement
Embouchure de la Colombie
Cap Adams.
Fort George ou Astoria.
Fort et Rio Walla-Walla
P.
Eglise.
Fort Van Couver
Grandes Dalles.
Rio de la chûte
DU RÉV.
Jean Day
Ville de la chûte
Eglise
VOYAGES
MONTAGNES BLEUES.
Mis. St. Paul.
Couv. de N. Dame
Etab. St. Fr. Xav.
Mt. Hood, 16,000 pds.
Mont. Jefferson.
Willamet

UNIV.
OF
MICH.

VERSLAG

OVER HET

GRONDGEBIED VAN DEN ORÉGON

EN ZYNE MISSIEN,

GETROKKEN UIT DEN

Catholyken Almanak der Vereenigde Staten.

De staetkundige twist, die sedert vele jaren opzigtens den Orégon tusschen het Engelsche staetsbestier en dat der Vereenigde Staten bestaen heeft, heeft de aendacht van het publiek op dat ver afgelegene land gevestigd en by hetzelve eene zeer levendige belangstelling doen ontstaen, die, naer mate de landverhuizing, de beschaving en de koophandel er voortgang zullen doen, zich vermeerderen zal. Nogtans wordt dit land voor de oogen van den christen en den menschenvriend nog belangryker, wanneer men de poogingen opmerkt, die gedaen zyn en welke men nog voortgaet te doen, om er de voordeelen te verspreiden, welke de waerheden van den godsdienst alleen aen de ongelukkige stammen der Indianen van dat grondgebied bezorgen. Aen den catholyke vooral biedt dat ver afgelegene land waerlyk vertroostende taferelen aen en het is juist dat gene, wat ons aengespoord heeft om den lezer de beknopte geschiedenis van

zyne ontdekking, zyne inrigtingen en missien aen te bieden, die zoo wel voor het geestelyke als tydelyke geluk zyner bewooners ondernomen zyn.

Het grondgebied zoo wel van den Amerikaenschen als Engelschen Orégon is dat belangryke deel van Noord-Amerika, hetwelk aen de overzyde der Rotsbergen tusschen den 42° en 54° 40 parallel gelegen is. Het begrenst ten noorden de Russische bezittingen, ten oosten de Rotsbergen, ten zuiden Californiën en ten westen den stillen Oceaen. Het omvat eene uitgestrektheid van meer dan 300 uren van het noorden naer het zuiden op eene breedte van byna 200 uren van het oosten naer het westen. De bevolking van den Orégon bestaet uit 200,000 zielen. (1)

Dat het de Spanjaerds zyn, die het eerst den Orégon ontdekt en bezocht hebben (2) is eene daedzaek, die ons voorkomt nu de minste twyfeling niet meer te dulden. Behalven de bewysstukken, die het betoonen, vindt men er ook het bewys van in de overlevering der wilden zelven. Zy verhalen, dat een schip de kust ten zuiden der rivier *Columbia* vóór 1790 bezocht en dat er nog eene dochter leeft, welker vader een der matroozen van het scheepsvolk en welker moeder eene vrouw van het land, van den stam der Kilimouks was. Zeer versletene Chris-

(1) De engelsche bezittingen, die zich ten noorden van den Orégon tot aen de ys-zee uitstrekken en 400 uren lang zyn, behooren ook onder het kerkelyke regtgebied der bisschoppen van den Orégon. Ten westen liggen de Russische bezittingen, die 200 vierkante uren groot zyn.

(2) Caver, een engelsche reiziger is de eerste, die van eene rivier ten westen der Rots-bergen, Orégon genoemd, gesproken heeft. — Die reiziger is nooit ten westen dier bergen doorgedrongen. Het woord Orégon wordt in geene der talen der stammen van dat uitgestrekt grondgebied gevonden. Hy zal, of wel die naem gevormd, of de Indianen kwalyk verstaen hebben, die ten oosten der Bergen woonen en hem nopens het bestaen van eene groote rivier ten westen onderrigt hebben. Het woord Orégon is by die omstandigheid aengenomen.

tus-beelden, welke men in de handen der Tchinouks gevonden heeft en die door scheepskapiteinen aen hunne voorouders geschonken waren; puinhoopen van gebouwen, die nog in het eiland van Vancouver overgebleven zyn; de naem van *Juan de Fuca,* welke de zeeëngte draegt, die dat eiland, ten zuiden, van het vaste land afscheidt; de nabyheid der spaensche missien, die byna eene eeuw te voren in Californiën ingerigt waren, dit alles moet meer als genoegzaem zyn, om die bewering ontwyfelbaer te maken.

De kapitein Cook zeilde langs de kusten van Noord-Amerika in 1790 en deed aennemen, dat dezelve van zeeotters bevolkt waren. Men zag er in 1792 schepen van byna alle volken. Of de Amerikaensche er het eerste en in een grooter aental dan de andere, gekomen zyn, gelyk eenigen het beweren, hiervan ligt ons weinig gelegen. Maer dit is zeker, dat zy er zich reeds in 1792 naertoe begeven hadden, dewyl een schip der Vereenigde Staten, *Columbia* genoemd, kapitein Gray, dat zelfde jaer in eene onbekende rivier inliep en dezelve omtrent zes uren ver opvoer. Die rivier heeft sedert dien tyd den naem van dat schip behouden, en de baei, waerin hy het anker liet vallen, dien van den kapitein. Die baei ligt een weinig boven het Fort George, aen den tegenover liggenden boord. Het is van dat tydstip dat de ontdekking der rivier, genoemd *Colombia,* dagteekent. Maer het land heeft den oorspronkelyken naem van *Orégon* behouden, welken Carver had doen kennen.

De kapitein Gray ontmoette, by het verlaten der rivier *Colombia,* den kapitein Vancouver, die de baey *Puget* kwam te bezoeken. Deze liep de *Colombia* ook binnen en voer dezelve byna veertig uren ver op, tot aen het punt, dat zynen naem draegt. Die kapitein heeft van die rivier en van de noordkusten van dat noordelyke gedeelte, kaerten achtergelaten, die voor zeer naeuwkeurig gehouden worden.

Dit bezoek werd gevolgd door dat van sir Alexander Mackenzie, die, na de rivier, die zynen naem heeft, te hebben ontdekt, de Rivier *de la Paix*, die zich in het *Lac des Esclaves* uitstort, opvaerde. Dewyl hy er de bogten tot aen de overzyde der Rotsbergen van volgde, kwam hy uit by den oorsprong der Rivier *Fraser*, welke hy voor de Rivier *Colombia* hield; maer wanneer hy zynen koers naer het westen voortzette, kwam hy, varende door den stam der Atnans, in de stille zee omtrent den 52° graed noorder breedte uit. Het was in 1793.

In 1804, ontvingen de Heeren Lewis en Clarke van het amerikaensch staetsbestier den last om den oorsprong der Rivier Colombia te gaen opzoeken. Daer zy zich te land derwaerts begeven hadden, volgden zy die rivier tot aen de baei Gray, waer zy den winter overbragten.

In 1810, deed mynheer Astor, van de Vereenigde-Staten, twee expeditien naer den Orégon vertrekken, om er zich van den handel der peltery, welken men er dreef, meester te maken. De eene dier expeditien vertrok ter zee op het schip, genoemd den *Tonquin* en de andere te land onder het geleid van den heer *Hunt*. Beide hadden by zich een veertigtal Canadianen, van welke mynheer Franchère, die ter zee reisde, deel maekte. Zy bereikten nogtans het volgende jaer in 1811, het einde hunner reis. De expeditie ter zee, die het eerst aenlandde, bouwde een fort, genoemd *Astoria*, naer den naem van mynheer Astor. Dat fort is vyftien mylen van den mond der Colombia, op den linker oever gelegen.

De handelmaetschappy van het Noord-Westen, die ook sterk verlangde naer den handel der pelteryen met de wilden van dat land, zond eenen zyner burgers derwaerts, die, na den weg welken sir Alexander Mac Kenzie in 1792 gehouden had gevolgd, en Nieuw Caledonien van het noorden tot het zuiden doortrokken te hebben, de rivier *Okanagan* afzakte, die omtrent 140 uren van Van-

couver gelegen is. Hy voer daerna de Colombia af; maer hy kwam slechts vele maenden na de eerste amerikaensche expeditie by het fort *Astoria* aen.

Gedurende den amerikaenschen oorlog in 1812, vertrok een engelsch schip om zich van Astoria en zyne rykdommen meester te maken. Maer de kapitein van dat schip vond het, by zyne aenkomst, tot zyne groote teleurstelling, in het bezit eens burgers der handelmaetschappy van het Noord-Westen, die, onderrigt van het ontwerp, het welk men gemaekt had, om er zich door de wapenen van meester te maken, het een weinig te voren gekocht had, met al wat er zich in bevond. Dewyl de Handel-Maetschappy van het Noord-Westen byna uitsluitend niet gebruikte dan Canadianen en eenige Iroquoisen, spoedde de nieuwe meester van Astoria zich om hen in zynen dienst aen te nemen, die er zich bevonden, wanneer hy die plaets aenkocht. Hieruit is het gemakkelyk te begrypen, dat het getal der Canadianen in den Orégon moest toenemen, naer mate de Handel-Maetschappy het getal zyner forten vermeerderde. Ook doorkruisden zy weldra op alle wyzen het land en spraken van God, van den godsdienst en van hunne priesters by de verschillende wilde stammen, welke zy bezochten.

Wanneer in 1821, de Handel-Maetschappyen van de Baei d'Hudson en van het Noord-Westen vereenigd werden, nam de handel in pelteryen in den Orégon op nieuw toe. De aenkomst vooral van mynheer John Mac Laughlin in het land in 1824 maekte er een tydstip van. Hy vermeerderde den voorspoed van den handel en van het land. De standplaetsen voor den handel werden er vermeerderd. Men begon er dat jaer zelven koren te bouwen.

Er waren van de expeditie te land van M. Hunt dry Canadianen overgebleven. Wanneer een van hen in 1829 in de vallei van den Wallamet begonnen had de aerde te bebouwen, beweegde dit voorbeeld de twee anderen, die

zich spoedden het in 1831 ook te doen. Vele oude dienaers van de Handel Maetschappy der Baei d'Hudson bekwamen hetzelfde voordeel. Dewyl die kleine kolonie van dag tot dag aengroeide, spoedde zy zich, maer zonder goed gevolg, om in 1834 priesters aen Mgr van Juliopolis bisschop van de Rivière-Rouge, te vragen. Zy vernieuwde in het volgende jaer hare aenvraeg; en dit mael scheen de zelve te moeten verhoord worden, want Mgr van Juliopolis bekwam van de geachte Handel-Maetschappy der Baei d'Hudson den overtogt op hare vaertuigen voor twee missionnarissen en hunnen ingang in den Orégon. Mynheer Blanchet verliet den 3 Mei 1838 Lachine en ging zynen medegezel mynheer Demers aen de Rivière-Rouge afhalen. Zy landden den 24 November by het fort *Vancouver*. Deze standplaets is op den 45-36 noorder breedte, op den regten boord van de Colombia en omtrent 33 uren van den mond der rivier gelegen: wy gaen ons bezig houden met de ligging en den afstand der andere plaetsen, met betrekking tot deze.

De rivier *Wallamet* valt in de *Colombia;* zy heeft hare monding twee uren beneden Vancouver aen de andere zyde der rivier. Acht uren van haren mond is een waterval van twintig tot vyf-en-veertig voeten hoogte en tien uren verder de inrigting der Canadianen. Er werden er in 1838 zes-en-twintig catholyke huisgezinnen behalven de americaensche gevonden. De stichting der Methodisten was vier uren verder op dezelfde rivier.

De rivier *Cowlitz* heeft hare monding twaelf uren beneden Vancouver in de zelfde rivier. Men moet dezelve achtien uren opvaren om by de inrigting, die haren naem draegt, te geraken. By de aenkomst der missionnarissen hadden vier huisgezinnen der Canadianen zich op die plaets gevestigd. Van daer om zich naer *Nesqualy* te begeven, dat aen het zuidelyke einde der baei Puget gelegen is, moet men vyf-en-twintig of dertig uren alles zelf dragen

(1), en van die laetste plaets is de overtogt te water byna van dertig uren om aen het eiland *Whitbaie* te komen. Nog twee dagreizen verder naer het noorden vindt men den mond der rivier *Fraser* en het Fort *Langley* omtrent tien uren van haren mond. Die rivier ontlast zich in de baei Puget of golf van *Georgiën*.

Wanneer men de *Colombia* ongeveer tien uren verder dan *Vancouver* opvaert, dan bevindt men zich by de *Cascades* en vyftien uren verder ontdekt men de *Grandes Dalles* of *Wascopom*.

Van die laetste plaets tot aen het Fort *Walla-Walla* heeft men nog veertig, van dat tot aen het Fort *Okanagan* vier-en-zestig en van dat laetste tot aen *Colville* vyf-en zestig uren af te leggen.

De rivier *Colombia* volgt ongeveer 105 uren van haren mond tot aen *Walla-Walla* de rigting van het westen naer het oosten; daerna loopt dezelve zestig uren naer het noorden tot aen Okanagan; zy herneemt hare eerste rigting van het westen naer het oosten tot aen Colville; van daer herneemt zy wederom haren loop gedurende dry graden naer het noorden en daelt langs de Rotsbergen naer het zuiden, waer zy haren oorsprong neemt; haer loop heeft eene uitgestrektheid van 426 uren. Een weinig hooger dan *Walla-Walla* loopt een merkelyke arm van die rivier, die den naem van rivier der *Nez-Percés* aenneemt, naer het zuid-oost, terwyl de voornaemste arm, die den naem van *Colombia* behoudt, hare rigting naer het noorden neemt.

De missie *Sainte-Marie* by de *Têtes-Plates*, is tien dagreizen naer het zuid-oost van *Colville*, en ongeveer twee honderd tachtig uren van Vancouver gelegen. Het verst afgelegene punt, hetwelk mynheer Demers bereikt heeft, gelyk men het later zien zal, is het *Lac à l'ours*, in

(1) Dat is te zeggen, dat de reizigers moeten ontschepen en zelven hunne pakken, hunnen voorraed en hunne bootjes dragen, wanneer zy tot dien dienst geene peerden ontmoeten.

Nieuw Caledoniën achter de Russische bezittingen. Dit lak is ten naesten by 300 uren van Vancouver.

Verscheidene bergketenen, die schier op alle wyze het land doorsnyden en welke men dikwyls moet overtrekken om van de eene plaets naer eene andere te gaen, maken de zamenhandelingen moeijelyk, de reizen lastig en de rivieren weinig bevaerbaer. In't algemeen loopen die bergketenen van het noorden naer het zuiden, en byna in eene evenwydige lyn met de Rotsbergen. De oevers der zee zyn vooral bergachtig. Eene bergketen, die wel met hout bewasschen is, scheidt de vallei der rivier Wallamet van de Stille zee. Die vallei zelve is van de weilanden, die zich van de *Grandes Dalles* of *Wascopom* tot aen *Colville* uitstrekken, door eene andere bergketen afgezonderd, die ook zyne rigting van het noorden naer het zuiden heeft. Onder de andere verschillende bergen, welke men aen weêrzyde van de vallei der Wallamet aentreft, bemerkt men er dry, welker verhevene kegelvormige toppen, die altoos met sneeuw overdekt zyn, hun den naem van *Montagnes de Neige* bezorgd hebben.

De berg, die het naest by de inrigting der Canadianen gelegen is, is de berg *Hood,* alzoo genoemd naer den naem van eenen der officieren van den kapitein Vancouver; de tweede is de berg *Sainte-Hélène,* liggende ten oosten tegenover het huis der missie van Cowlitz op eenen afstand van twee dagreizen. Hy heeft in zich een volkaen die slechts sedert eenige jaren vooruitwerpt. De derde is de berg *Rainier* liggende ten noord-oosten van het gezegde huis van *Cowlitz* naer den kant van Nesqualy. Het twee derde gedeelte van de hoogte dier bergen is met sneeuw overdekt.

Behalven de rivieren, waervan wy gesproken hebben, zyn er vele andere, van welke de voornaemste zyn: ten zuiden de rivieren *Clamet* en *Umpqua,* die zich in de Zuid-zee ontlasten, de eerste omtrent den 43sten en de tweede omtrent den 44sten graed noorder breedte. Die

laetste is geenszins bevaerbaer. De achtbare Handel-Maetschappy der Baei d'Hudson heeft er eene standplaets voor den koophandel, eenige dagen van haren mond. Men treft er ook die van *Chekilis* aen, die zich in den Oceaen omtrent den 47sten graed uitstort, maer zy is niet zeer belangryk en kan niet bevaren worden. De *Colombia* is bevaerbaer tot aen de *Cascades* voor schepen, die 14 voeten diep gaen; en de rivier *Fraser* is het slechts tot eenen zekeren afstand van haren mond.

Er zyn in den Orégon vele zeer uitgestrekte valleijen, vol van vruchtbare weilanden, die, gelyk de bergketenen, hunne ligging van het noorden naer het zuiden hebben. Die vlakten zyn door beken en door de natuer gevormde waterloopen doorsneden, die de bebouwing van het land veel bevorderen. Alle zyn bezoomd met boomen. De weilanden hebben doorgaens eene breedte van een tot dry mylen toe. Zy zyn met eene groene zode overdekt, welke de ploeg gemakkelyk opligt. Nogtans is de eerste oogst er niet overvloedig, om dat die zode, omgekeerd in de aerde, er de wortel van het graen te zeer verhit, maer in het volgende vergadert de landbouwer doorgaens zoo veel, dat hy genoeg geeft om er deftig van te leven. Het zaeijen van het winter-koren heeft er plaets tot den 15 january; van het zomer-koren in de maend maert. Men kan het den geheelen winter bebouwen.

De grond van den Orégon is over het algemeen vruchtbaer, vooral langs het zuiden. By Nesqualy schynt hy van de middelmatigste kwaliteit. Alle graen wascht volmaekt wel te Cowlitz, te Vancouver, in de vallei van Wallamet en byzonderlyk hoe meer men naer het zuiden afdaelt. Op de boorden der rivier *Walla-Walla*, in de omstreken van Colville en by de missie *Sainte Marie* groeit het graen ook zeer wel. Men zaeit ook met goed gevolg in de nabyheid der schans *Langlei* op de rivier *Fraser*. Op de noord-kusten winnen de wilden aerdappelen, die dikwyls verschei-

dene ponden wegen. Nogtans ontmoet men vele streken, waer de grond, vol van keiachtig zand, weinig hoop aen den landbebouwer zou opleveren, maer dezelve is dan uitmuntend voor weilanden. De luchtgesteldheid van den Beneden-Orégon is in den winter gematigd. Nimmer valt er de sneeuw dikker dan dry of vier duimen: ook is het zeldzaem, dat dezelve langen tyd blyft liggen, ten zy de grond bevrozen is. Alsdan heeft er eene overstrooming plaets, indien de regens, die in den winter schier aenhoudend zyn, hernemen en eenigen tyd duren. Want die sneeuw, welke eensklaps begint te smelten, vloeit in overvloed van de bergen, en dat water, vereenigd met dat der regens, doet de rivieren zwellen en overstroomt de weilanden van den Wallamet. De luchtgesteldheid is overal niet dezelfde; zy is kouder, hoe meer men de Rotsbergen en de Noordkust nadert.

De wintertyd gaet doorgaens in schier gedurige regens voorby. Zy zyn niet zeer overvloedig in October en November, maer houden byna niet op in December, January, February en Maert. Het gebeurt nogtans, dat de groote regens in den herfst komen, dat is te zeggen, in November, December en January; terwyl integendeel die maenden anders de zoete en aengename luchtgesteldheid van den herfst behouden en de regens slechts later komen. De koude is er nimmer streng en houdt ten hoogste eenige weken aen. In den loop van zeven jaren is het ys slechts twee mael op de rivieren *Wallamet en Colombia* zoo dik geworden, dat men er met wagens over konde ryden. Men doet er het vee niet op stal. De hitte des zomers is er min verstikkend dan in den Canada. De lente is er ook aengenamer.

Er heeft jaerlyks in de maend Juny eene overstrooming der Colombia plaets. Doorgaens wordt zy veroorzaekt door het smelten van den sneeuw der Rotsbergen, door de aenkomende warmte van de lente op het einde der maend

Mei. Dit is vooral opmerkingsweerdig, dat dezelve al de vier of vyf jaren aenzienlyker is. De Colombia is alsdan geenszins bevaerbaer: zy is een snelle stroom in geheel haren loop. Het water verspreidt zich over de omliggende weilanden en overdekt zelfs de eilanden dier rivier tot eene merkelyke hoogte. Hierdoor worden vele schoone aenliggende weilanden onbewoonbaer gemaekt. Die overstrooming brengt soms groote nadeelen aen de bezaeide velden van Vancouver toe. In de gewoone overstroomingen is de schade min groot.

Ofschoon het ons oogmerk niet is de inborst en de zeden der wilden van den Orégon te doen kennen, nogtans, na een denkbeeld der belangrykheid van dat land, van de voordeelen, van de hoedanigheden van zynen grond en van de zachtheid zyns luchsgestelsels te hebben gegeven, zal het niet ten onpas zyn, ons eenige oogenblikken met den inborst en de gebruiken zyner inboorlingen bezig te houden, om beter te kennen de beletselen, welke het licht van het Evangelie er ontmoet, de zwarigheden, welke de missionnarissen moeten overwinnen, de moed en de standvastigheid, waermede men moet gewapend zyn, om die volkstammen tot Christenen te vormen.

Alhoewel de Orégon nooit zoo bevolkt is geweest, dan de Antilles-eilanden en den Mexico, wanneer men denzelven ontdekte, is het nogtans zeker, dat talryke stammen tot aen 1830 byna geheel zyn grondgebied overdekten. Maer de geessel, die dat jaer zelf de volkstammen der rivier *Colombia* en der andere zuidelyke deelen verwoestte, heeft hun getal veel verminderd. Men beweert zelfs, dat er in de streken, welke wy zoo even opgenoemd hebben, naeuwelyks een derde van overblyft. Ofschoon de luchtgesteldheid van dit land zeer gezond voorkomt, rukte nogtans eene koude en besmettende koorts, die zich dat zelfde jaer 1830 vertoonde, byna twee derde gedeelte der bewooners weg, van de monding der rivier *Colombia* tot aen de *Cas-*

cades. Al de genen, die er mede besmet waren, waren, om zoo te spreken, verzekerd van binnen weinige dagen te bezwyken. Soms was zy zoo geweldig, dat de zieken er als door verbrand en verteerd werden. In de hevigheid der ziekte gingen eenigen zich in het water werpen, om zich te verfrisschen, en die ongelukkigen hadden alleenlyk den tyd om naer hun verblyf weder te keeren om er te sterven. Dikwyls gaven zy den geest alvorens hunne woning bereikt te hebben. Dorpen, in alle rigtingen, verdwenen geheel. In verscheidene streken was het getal der dooden zoo aenzienlyk, dat men verpligt was de dorpen te doen verbranden, om de pest te voorkomen, welke de onbegravene ligchamen zouden hebben kunnen veroorzaken. Ofschoon de blanken, op de schans Vancouver, door die verschrikkelyke ziekte aengetast werden, wederhield dit den geneesheer Mac-Laughlin niet, de ziekte te trotseren en van standplaets naer standplaets te vliegen. Dag en nacht was hy te been, om den zieken by te staen en hy deed het met eenen yver en moed, die allen lof te boven gaen.

De wilden schreven in hunne bygeloovigheid, die geessel aen de oneenigheid toe, die er ontstaen was tusschen eenige burgers van de achtbare Handelmaetschappy der Baei d'Hudson en den kapitein van een amerikaensch schip, die, voor zyn vertrek, zeiden zy, om zich te wreken, in de rivier geworpen had een stukje papier, dat de slechte medecyn inhield (eene bygeloovige uitdrukking by de wilden, die gelyk staet met het woord betoovering of toovery). Van tyd tot tyd doen die koortsen zich nog gevoelen, maer met mindere hevigheid. Bovendien is het gelukt krachtige geneesmiddelen te vinden, om er zich van te genezen of er zich tegen te behoeden. De geessel, welken de wilden thans het meest te vreezen hebben, zyn de pokken. Die onverzoenlyke vyand van het menschdom rigt, sedert eenige jaren, onder de volken der rivier Umpqua, merkelyke verwoestingen aen. Hunne moedeloosheid is sedert 1839

zoodanig, dat, wanneer men hun vraegt, waerom zy geene groote en schoone woningen, gelyk eertyds, bouwen, zy antwoorden: « Omdat wy niet lang te leven hebben. »

Nogtans ondanks de aenzienlyke verliezen, waervan wy komen te spreken, bevat het grondgebied van den Orégon nog ongeveer 200,000 zielen (1) van welke het grootste gedeelte by de Baei Puget, het eiland Vancouver en dat der Prinses Charlotte, ten noorden van dat van Vancouver gevonden wordt. Men moet bemerken, dat de volkstammen dier verschillende plaetsen tot nu toe het geluk gehad hebben, van vry van dien geessel te zyn, welke in 1830 de Colombia zoo wreedelyk ontvolkt heeft. Het is de reden, waerom zy thans in vergelyking der andere zoo talryk bevonden worden. Men beweert, dat het eiland der Prinses Charlotte byna zoo groot is als Engeland en dat hetzelve alleen 25,000 tot 30,000 wilden telt.

De inborst der volkstammen van den Orégon is overal op verre na dezelve niet. De wilden der oevers van den Oceaen, vooral wanneer men naer het noorden komt, schynen in 't algemeen veel woester en onmenschelyker, dan die van het binnenland. Niet min verschillen die volkstammen onder elkander in gebruiken, zeden, tael en gelaetstrekken zelven. Er zyn schier zoo vele volken, talen, stammen als plaetsen. Men telt er vyf-en twintig of dertig verschillende tongvallen. De vorderingen van het Evangelie lyden er merkelyk door, en die verscheidenheid van landtalen is het eenige beletsel niet, dat den missionnaris veel moeijelykheid en zorg veroorzaekt. Het is ons onmogelyk in dit kort begryp de reden en gebruiken van elken volkstam te schetsen, en dikwyls moeten wy in 't algemeen de inboorlingen als natuerlyk toeschryven, hetgeen slechts aen eenige stammen eigen

(1) Men geeft aen de Engelsche bezittingen ten noorden van den Orégon 100,000, aen de Russische 200,000 zielen.

is. Zoo zyn de wilden van het binnenland van eenen zachten, minnelyken, gedienstigen en gezelligen inborst, en nogtans wraekzuchtig en hooveerdig; zy zyn verstandig en geestig, maer zorgeloos; zy gelooven aen de onsterflykheid der ziel, of ten minste aen een ander leven, goed of kwaed, volgens dat men het verdiend heeft; maer zy vormen zich eenen hemel of eene hel op hunne wyze en die niets anders is, dan eene plaets van overvloed of armoede. Met onze bedorvene natuer kan men zeggen, dat hunne zeden eerder zuiver dan bedorven zyn, voor volken, die enkelyk het licht der rede voor leidsman hadden. Van het goed en het kwaed hebben zy een genoegzaem klaer denkbeeld. Verscheidene groote grondregels van het regt der natuer worden onder hen erkend. De rede en de openbare bewustheid van het goed en kwaed verbieden en veroordeelen den diefstal, het overspel, den doodslag en de leugentael. De veelwyfery wordt er eerder geduld dan goedgekeurd. Het zyn zeer dikwyls de oversten die slechts meerdere vrouwen nemen, om den vrede met de naburige stammen te bewaren. De ongebondenheid is er ook, onder de betrekking der zeden, min groot, dan men zich zou kunnen verbeelden. Alhoewel de welvoegelykheid en de opvoeding veel meer zouden vorderen, is men er nogtans niet zonder eerbaerheid: men is bezorgd zich te dekken; de volstrektste bescheidenheid heerscht er tusschen de jonge lieden der beide geslachten. Het zyn de ouders, die de vereenigingen regelen en er de voorwaerden van bepalen. De vrouwen worden eerder gekocht dan ten huwelyk gegeven. In de begoede familien wordt eene bruid niet verkregen, zonder genoegzaem groote geschenken van hunnen kant te geven. Maer komt de vrouw te sterven, de man of zyne ouders hebben regt weder te eisschen en terug te nemen hetgeen zy geschonken hebben. Hierdoor wil men niet te kennen geven, dat de vrouwen er de slavinnen of dienstmeiden hunner man-

nen zyn, zoo als onder de wilden van den Canada: in tegendeel zy hebben zelven voor een groot deel slavinnen tot haren dienst. Worden zy mishandeld, zy zyn bekwaem om zich te dooden of op te hangen, gelyk soms gebeurd is. Doch die geweldige dood is eene schande voor den man, en wee hem, indien hy de bloedvrienden der overledene door geene nieuwe geschenken te vreden stelt. Het zyn de slaven, die schier al het werk doen; maer zy worden niet zeer mishandeld, ten zy wanneer zy oud en nutteloos worden, want alsdan zal men ze zelfs van ellende en honger laten sterven. Behalven diegenen, welke in de slaverny geboren worden, zyn er ook velen, die, ofschoon zy eertyds vry waren, tot dien verachtelyken staet slechts door de ongelukken des oorlogs vervallen zyn. Het zyn nogtans meesttyds de kinderen der overwonnenen, die dat droevige lot ondergaen. De krygslieden trachten de ouders te verrasschen en te dooden, om de kinderen te rooven en er slaven van te maken. Het schynt dat men er wil hebben, wat het ook kosten moge. Het is, om zoo te spreken, het voornaemste geluk der wilden. Men zal zelfs oorlogen ondernemen, om er zich te bezorgen. Thans schynen de blanken van hen niet veel te vreezen te hebben, ten zy aen den noordkant langs den Oceaen, waer hun leven, zegt men, nog niet in veiligheid is. Men is van gedacht, dat de gevangenen op hunne feesten opgeëten worden en er ook stammen van menschenëters zyn. Aldaer is elke stam, ofschoon de vlekken er talryker zyn, dan ergens elders, min verspreid; ook zyn zy er min omzwervend dan in het overige gedeelte des lands; dit is ook de reden, waerom hunne woningen grooter, hooger en sterker zyn. Wanneer zy een overste hebben, die bekwaem is om zyn gezag te doen gelden en vooral goed durft spreken, dan omringt het gros van het volk hem altyd. Die soorten van oversten zyn in het noordelyke gedeelte meer gemeen dan in het zuidelyke.

In byna geheel het land zyn de gebouwen eerder hutten dan huizen. Het zyn soorten van loodsen van vyftien, twintig of vyf-en-twintig voeten lang en breed naer evenredigheid, welker voorste gedeelte dry of vier voeten hoog is en welker dak overdekt is met schors van cederboomen. In het inwendige hangt men kruisgewyze stoken, om den zalm, het vleesch en eenige andere zelfstandigheden, die tot voedsel verstrekken, te droogen. Er is geene schouw in, men stookt het vuer in het midden der hutten, in eene soort van vierkanten put, welke men ter diepte van omtrent eenen voet in de aerde gegraven heeft. Zyn er verschillende huisgezinnen in de zelfde hut, elk heeft zyn vuer, waervan de rook door het dak uittrekt. Hieruit ziet men, dat die woningen nog veel vorderen om zelfs voor de wilden fraei en aengenaem te zyn.

Hunne kleederen zyn geenszins fraeijer noch bekwamer om hen tegen de koude en de andere guerheden der lucht te beschutten. Eertyds, zegt men, leefden zy rykelyk en kleeden zich met Castorshuiden en van andere dieren, welke zy in overvloed hadden. Alsdan konden zy zich in het koude jaergety warm dekken; maer sedert dat de koophandel der pelteryen er ingevoerd is, zyn die pelteryen veel kostelyker geworden. De groote menigte, welke men er uitgetrokken heeft, heeft dezelve ook veel raerder gemaekt. In plaets van er overvloedig te vinden om zich, op zyn europiaensch gelyk eertyds, te kleeden, zyn zy er nu schier van beroofd. Waerdoor het gebeurt, dat de armen dikwyls voor alle kleedingniet hebben, dan een hemd en eene deken; en het is aen die naektheid, aen die armoede en aen de ongemakken, die er het gevolg van zyn, dat men voor het grootste gedeelte de ziekten, waervan wy gesproken hebben, en de duidelyke vermindering der inboorlingen toeschryft.

De wilden leven, in 't algemeen, van de jagt en de visschery. Hun gewoonlykste voedsel is de zalm, de steur

en verscheidene andere soorten van visschen; de eenden, de trapganzen, de wilde kalkoenen, de reebokken en de herten. Ook maken zy gebruik van veldvruchten en vooral van den wortel Camask (Zie den brief van den 17 augustus 1845). Om den zalm voor den winter te bewaren, doen zy er de graet uit, verdunnen denzelven op den rug om hem overal eene dikte van dry of vier duimen te laten, doen denzelven daerna in de zon droogen en leggen hem weg. Willen zy denzelven eeten, zy doen hem warm worden; alsdan is hy het sappigste en vetste. Het is in de maend juny, dat men op den zalm vischt. Om denzelven te vangen, bezigen de wilden doorgaens netten van vyftig of zestig vadems lang, welke zy zelven met de grootste handzaemheid en volmaektheid maken.

Men vindt, om zoo te spreken, geen spoor van openbaren eerdienst onder die volken. Alles bepaelt er zich tot zekere sterk verbasterde en by gevolg zeer duistere overleveringen. Men zou nogtans gelooven er een kenmerk der overlevering van den zondvloed en de verlossing te ontdekken. Er zyn er die het bedryf van kwakzalver uitoefenen; maer het is byna alleenlyk opzigtens de zieken en om hen te genezen. Men laet ligtelyk en zelfs met drift den kwakzalver toe zyne guichelaryen uit te oefenen; maer wee hem indien de zieke komt te sterven (1). Bezwykt iemand aen eene buitengewone ziekte, het is zeldzaem, of men schryft het aen eenige toovery toe en er het vermoeden niet van op iemand valt.

Schoon al die volken byna altoos zonder eenigen open-

(1) De kwakzalver, die in zyne behandeling ongelukkig of de persoon die verdacht is van de slechte medecyn in 't werk gelegd te hebben, is in gevaer van gedood of uitgeplunterd te worden, indien hy zich niet vry koopt, door een groot deel zyner goederen aen de bloedverwanten van den overledene te geven. Een zieke geeft dikwyls al wat hy heeft om zich door den kwakzalver te doen genezen.

baren eerdienst geleefd hebben, schynen nogtans die van het binnenland het christendom te beminnen.

Alvorens de missionnarissen in hunne menigvuldige en moeijelyke reizen dwars door het grondgebied van den Orégon te volgen, is het noodzakelyk de hagchelyke gesteltenis te doen kennen, waerin de catholyken van dat land by de aenkomst van MM. Blanchet en Demers zich bevonden, en hoe dringend er hunne tegenwoordigheid verzocht werd, om het geloof dier geloovigen in veiligheid te stellen en de dwaling te beletten, er wortel te schieten en er zich in te voeren.

De Handel Maetschappy der Baei d'Hudson bezat er alsdan acht-en-twintig standplaetsen zoo in het noorden als in het zuiden voor den koophandel der pelteryen. In elke dier standplaetsen is er een zeker getal huerlingen, (1) die schier alle catholyke Canadianen zyn. Er waren bovendien te Wallamet zes-en-twintig en te Cowlitz vier catholyke huisgezinnen. De Methodisten hadden er reeds twee missien: eene, vier uren van de kapel van de Wallamet, waer eene school onder hunne bestiering was, en eene andere, by Grandes Dalles. Een engelsche predikant bevond zich te Vancouver. De Presbyterianen hadden ook eene missie te Walla-Walla; en sedert 1839 rigteden zy er eene tweede in aen de rivier *Spokan*, eenige dagreizen van Colville. Het was in 1840 dat de propagande der Methodisten van den Orégon de grootste versterking ontvingen. Dat zelfde jaer landde een M. Lee er met een schip aen, hy had by zich verscheidene predikanten, vergezeld van hunne vrouwen en kinderen; ook had hy landbouwers, grofsmeden en andere ambachtslieden by zich. Het was eene ware colonie. Predikanten werden in de belangrykste standplaetsen gevestigd, zoo als by den waterval van de Walla-

(1) Die huerlingen zyn eigenlyk aengenomene jagers die voor de Maetschappy ter jagt gaen.

met, by de *Clatsops* beneden het fort *George* (certyds Astoria) en te *Nesqualy*. De aenkomst der catholyke missionnarissen was een donderslag voor de predikanten. Vele zorgen en onderwyzingen, vele moeite en veel geduld zyn er noodig geweest om de wankelende gewetens der catholyken te verlichten of in de waerheid te versterken en om zoo vele persoonen tot de oefeningen van den godsdienst terug te brengen, die dezelve sedert vele jaren verlaten of, in het ongeloof opgevoed, nimmer er iets van gekend of beoefend hadden.

Ziedaer, waerom de missionnarissen op zekere wyze verpligt waren zich te vermenigvuldigen.

Naeuwelyks hadden MM. Blanchet en Demers zich naer hunne bestemming begeven, of zy begonnen hunnen apostelyken arbeid te Vancouver. Zy arbeiden te zamen in die standplaets, sedert den 24 January 1839, wanneer M. Blanchet vertrok om de missie aen de Canadianen te Wallamet te geven, terwyl M. Demers het overige van den winter in het fort Vancouver overbragt om die eerste nieuwe bekeerden in het goed te versterken. De Canadianen van de Wallamet hadden eene kapel gebouwd van zeventig voeten lang. De aenkomst van M. Blanchet was voor hen eene ware vreugd; mannen, vrouwen, kinderen, allen schenen in vlyt en yver te wedyveren. Ook had M. Blanchet de vertroosting van voor zyn vertrek een groot getal huwelyken te kunnen zegenen en het doopsel aen vier-en-zeventig persoonen toe te dienen. De kapel werd ingewyd onder de aenroeping van den H. Paulus die aen dezelve tot patroon gegeven werd; en hierom neemt de inrigting der Canadianen van de Wallamet ook den naem van St. Paul aen.

Na de missie van de Wallamet was het de inrigting van Cowlitz, die dezelfde gunst genoot. M. Blanchet begaf zich in de maend April derwaerts en verliet dezelve niet dan omtrent het einde van Juny. De vruchten, welke hy

er inzamelde, waren zeer vertroostend. Het was gedurende zyn eerste verblyf in die standplaets, dat hy het genoegen had van twaelf wilden der baei Puget te ontvangen, die, vergezeld van een Opperhoofd, meer dan vyftig uren ver gekomen waren, met voordacht om hem te zien en te hooren. By die gelegenheid dacht hy de catholyke ladder uit, die sedert dien tyd van eene zoo groote hulp in de missien is geweest. Die wilden waren even als twaelf apostelen: zy waren lang genoeg te Cowlitz gebleven om eenige der voornaemste waerheden van den godsdienst te leeren, vooral de uitlegging der ladder, van welke wy zoo even gesproken hebben en die zoo wonderlyk bydraegt om de voornaemste gebeurtenissen zoo van het oude als nieuwe Testament in het geheugen te rangschikken. By de wederkomst in hunne stam, beyverden zy zich aen de anderen mede te deelen, wat zy geleerd hadden.

Terwyl M. Blanchet te Cowlitz predikte, ging M. Demers Nesqualy bezoeken. Hy vond er de wilden in de beste gesteltenissen. De oversten der baei Puget, onderrigt van zyne aenkomst, begaven zich terstond derwaerts. Hy begon hen te onderwyzen; maer de tyd liet hem niet anders toe dan het eerste zaed uit te werpen, omdat hy in het begin van Juny te Vancouver moest wedergekeerd zyn, om er zich te vervoegen by de huerlingen van Nieuw Caledonien en van Opper Colombia, die er jaerlyks op dat tydstip aenkomen, om er de pelteryen van hunne standplaetsen te brengen. Dewyl er een zeer groot getal van huerlingen van byna al de standplaetsen komt, begrypt men, dat het eene gelegenheid is om er velen te gelyk te onderwyzen en dat men dit niet mag veronachtzamen. Ook kwam M. Demers, na de wilden van Nesqualy te hebben onderwezen, by tyds genoeg te Vancouver, om niets van eene zoo voordeelige omstandigheid te laten voorbygaen. Hy bleef er eene maend. Daerna vertrok hy naer de Opper Colombia. Hy bezocht Walla-Walla, Okanagan, Colville, onderwyzende

en doopende op zynen weg de kinderen, welke men hem kwam aenbieden. Die reis duerde dry maenden, tydens welke M. Blanchet zorg droeg voor de geloovigen van St. Paul van de Wallamet en voor die van St. Nom-de-Marie, van Vancouver en van St. François-Xavier te Cowlitz. Ondanks zyne bezigheden vertrok hy nogtans nog in het begin van September naer Nesqualy. Naeuwelyks was hy er aengekomen of de hoofden der baei Puget, die het vernomen hadden, begaven zich in allen spoed derwaerts met een groot aental van hun volk. De yverige missionnaris liet eene zoo schoone gelegenheid niet voorbygaen, om in eene zoo wel bereide aerde het woord van het Evangelie te zaeijen. Hy onderwees die volken met al de zorgen en moeijelykheden, waertoe hy bekwaem was, zonder nogtans de gehuerde Canadianen van die standplaets zoo min als hunne vrouwen te veronachtzamen.

De twee missionnarissen vereenigden zich in de maend van October te Vancouver, hetwelk sedert hunne aenkomst in 1838 steeds als de plaets van hun verblyf aengezien is geweest. Zy scheiden op nieuw van elkander den 10 der zelfde maend, om den winter elk in zyne byzondere standplaets te gaen overbrengen: M. Blanchet in Saint-Paul van de Wallamet en M. Demers in Saint-François-Xavier te Cowlitz; ten einde zich met die inrigtingen op eene meer byzondere wyze gedurende den winter en regentyd bezig te houden. Dat eerste jaer hadden zy het geluk van het H. Doopsel aen 309 persoonen toe te dienen.

In 1840, zoohaest de lente aengekomen was, kwamen de twee missionnarissen weder te Vancouver byeen, om elkander te raedplegen en hunne missie te regelen. Korts daerna vertrok M. Blanchet naer Nesqualy en M. Demers ging de Tchinouks bezoeken.

Deze, na dry weken in het onderwyzen der Tchinouks te hebben doorgebragt, keerde weder naer Vancouver om er de benden der huerlingen van Nieuw Caledonien, van

Opper Colombia en van Californien aen te treffen. Tegen het einde dier maend verliet hy hetzelve weder, om de standplaetsen van Walla-Walla, van Okanagan en Colville te gaen bezoeken, gelyk hy het voorgaende jaer gedaen had, en men zou op den leerling kunnen toepassen hetgeen van den Meester gezegd is: *Transiit benefaciendo*. Het was alsdan dat de Pater De Smet, die niet wist, dat de Orégon reeds twee missionnarissen bezat, door zyne overheid tot de *Têtes Plates* (missie *Sainte-Marie*) gezonden werd. Maer zoohaest hy ervan onderrigt was, schreef hy terstond aen M. Demers, om hem te kennen te geven, dat hy naer *Saint-Louis* ging wederkeeren, om er hulp te halen en het volgende jaer met versterking (1) zou wederkeeren. In die tweede missie was M. Demers wederom dry maenden op reis.

Ondertusschen begaf M. Blanchet zich naer Nesqualy. Hy kwam er in de maend April aen. Maer naeuwelyks had hy er acht dagen overgebragt om de wilden dier standplaets te onderwyzen, of de oversten der baei Puget lieten hem bidden van by hem te komen. In het gedacht dat hy zulks niet weigeren mogt, ondernam hy die reis om die volksstammen te bezoeken en drong door tot aen het eiland Withbaei. Het was alsdan dat hy het vermaek had van wilden te ontmoeten, die, zonder ooit missionnarissen te hebben gezien, het teeken des H. Kruis wisten te maken, lofzangen te zingen, enz., en zelfs den dag des Heeren onderhielden. Het waren de hoofden, die hen onderwezen hadden, in hetgeen zy te Nesqualy hadden geleerd. Die missie bragt vele vruchten voort: er werd een kruis geplant, een groot aental kinderen gedoopt, twee stammen, die in oorlog waren, werden verzoend en de hoofden vraegden priesters om hen meer te onderwyzen. De catholyke

(1) De byzonderheden zyner missie zyn in 1843 te Mechelen uitgegeven.

ladder ging van stam tot stam over en de *geleerden* verklaerden dezelve aen de anderen. Zy was voor hen een *goddelyk boek*.

De missionnarissen, na verscheidene huwelyken gezegend en bovendien 288 doopsels, byna allen in dezelfde missien, gelyk het voorgaende jaer toegediend te hebben, kwamen nogmaels tegen den herfst byeen te Vancouver, alvorens den regentyd in hunne eigene standplaetsen te gaen doorbrengen. M. Blanchet begaf zich naer St Paul van de Wallamet en M. Demers naer Saint-François-Xavier te Cowlitz. Dat jaergety was voor hen geen rusttyd. Want, behalven dat zy de kinderen en de onderwyzelingen, die zich jaerlyks op die standplaetsen bevonden, in den godsdienst onderwyzen moesten, hielden zy zich ook bezig om voor de landbebouwers en hunne vrouwen te zorgen, die zuchtten over het afwezen van hunne geestelyke vaders en hen gedurende geheel het jaer zouden hebben willen bezitten; zoo hongerig waren zy naer Gods woord en zoo zeer verlangden zy, in den dienst des Heeren de jaren, welke zy in den dienst des duivels verloren hadden, te herstellen. Het was in den loop van den zomer van 1840, dat een engelsche kapitein, Belger genoemd, met zyn klein eskader de Colombia opvoer, om er eene kaert van op te maken. Daerna ging hy de kusten der zee bezoeken, zoo ten noorden als ten zuiden van de monding der rivier.

In de lente van 1841, bezocht M. Demers nogmaels de benden der huerlingen te Vancouver, alvorens naer zyne ver afgelegene standplaetsen te vertrekken. Hy begaf zich naer Nesqualy, voer de baei Puget in, en die yverige werkman drong, onder het geleid der hoofden, die hem van stam tot stam bragten, zelfs door tot aen de schans Langley, gelegen op de rivier *Frazer*. Hoe groot moest zyne vreugde niet zyn er zich byna eensklaps door vele duizende wilden omringd te zien, die tot dan toe niet gewoon waren elkander te ontmoeten dan met de wapenen in de hand en den

oorlog aen te doen! Zy allen lieten hunne kinderen ten getalle van 765 doopen.

Terwyl M. Demers de eerste vruchten van eenen zoo overvloedigen oogst inzamelde, bleef M. Blanchet van zynen kant niet ledig: na by de Wallamet de eerste communie te hebben laten doen, bezocht hy de inrigtingen van Vancouver en Cowlitz. Daer hield hy zich bezig met de meerderjarige en legde de vrouwen en kinderen dier standplaetsen den catechismus uit. Sedert de lente zelve had hy de wilden van den waterval der Wallamet en die der rivier *Tlakémas*, die slechts eene myl van den waterval woonen, bezocht. M. Blanchet onderwees hen, leerde hun eenige gezangen en verliet hen niet, dan na hunne kinderen gedoopt en hen in hunne voornemens versterkt te hebben. Gedurende denzelfden zomer ging hy de wilden der Cascades bezoeken; die missie was niet zonder vrucht: de kinderen werden er gedoopt en vele volwazenen onderwezen.

De Pater De Smet, getrouw aen zyn woord, kwam in den herfst van 1841 by de *Têtes Plates* weder, vergezeld van de Paters Point en Mengarini. Gevolgenlyk werd de missie Sainte-Marie dat zelfde jaer ingerigt. De wilden werden er onderwezen en gedoopt en de huwelyken gezegend. (Zie Voyages aux Montagnes Rocheuses).

Omtrent dien zelfden tyd had men de vertroosting door brieven, te Canada aengekomen, te vernemen, dat twee nieuwe Canadiaensche missionnarissen: MM. J.-B. Zacharie Bolduc en A. Langlois, ter zee naer den Orégon vertrokken waren.

Ondanks de gevaren eener reis in den winter, ging M. Blanchet zynen medebroeder bezoeken. Het scheelde weinig, of zyn moed en zyne opoffering kwamen hem duer te staen. Den 16 December voer hy de rivier *Wallamet* op, die alsdan door de winterregens opgezwollen was, zag hy zyn schuitje omslaen en de zeven personen, die het voeren,

door den stroom medeslepen. De Voorzienigheid liet niet toe, dat iemand van hen omkwam. Het geluk wilde, dat hy voor het ongeval het bootje verlaten had en alzoo het gevaer ontkwam.

In de lente van 1842, werden zy, terwyl M. Blanchet te Wallamet bezig was in de christelyke leering te onderwyzen en M. Demers zyne zorgen aen de geloovigen van Vancouver besteedde, op eene aengename wyze verrast door de aenkomst van den Pater De Smet, die van de *Têtes Plates* afkwam, om hen te kunnen aentreffen en met hen raed te plegen. Die onverschrokkene missionnaris was byna, by het afvaren der Colombia, niet ver van Colville waer hy zich in eene nieuwe sloep begeven had omgekomen, en hy is zyn behoud, gelyk M. Blanchet, slechts verschuldigd aen de goedheid der Voorzienigheid, die niet toeliet, dat hy in de sloep ware, wanneer de zelve door eenen snellen stroom (1) omgeworpen werd en hy het hertzeer had, van er vyf mannen van het scheepsvolk te zien omkomen en al zyne goederen te verliezen.

De dry missionnarissen kwamen eerst by de Wallamet, daerna te Vancouver by een; zy vormden de ontwerpen, die sedert dien tyd zoo wonderlyk tot het voordeel en den voorspoed van den godsdienst onder de wilden van het uitgestrekte grondgebied van den Orégon gestrekt hebben.

Het Nieuw-Caledonien is 200 uren van Vancouver. Men besloot, dat M. Demers op reis zou gaen, om zich derwaerts te begeven. Hy begaf zich op de sloepen der Handel Maetschappy van de Baei d'Hudson en kwam in Caledonien slechts na eene reis van twee maenden aen. De oogst was in dat verafgelegene land ryp. De wilden ontvingen hem

(1) De Colombia is op zeer vele plaetsen door die linien van rotsen doorsneden, die in haer bed eene soort van banken vormen, waervan het water zich neêrstort.

Men vaert over die banken op de plaetsen, die het minst verheven zyn. Dit noemt men een snelstroom.

met opene armen en waren zeer yverig om zyne onderwyzingen te komen bywoonen. Het was verbazend om hem te zien; mannen, vrouwen, kinderen, allen wedyverden in vurigheid om de onderwyzingen te volgen en voordeel met die dagen van genaden en zaligheid te doen. Men zou gezegd hebben, dat die ongelukkige barbaersche volken te voren de behoefte aen eenen geopenbaerden godsdienst, de voortreffelykheid des christendoms en het geluk begrepen hadden van door het licht van het Evangelie bestraeld te worden. M. Demers kon zich overtuigen, dat die goede wilden in goede gesteltenissen en vurigheid niet weken aen den stam der *Têtes Plates*, die gerekend wordt een' zoo byzonderen smaek en zoo groote aentrekkelykheid voor de deugd te hebben. Zy konden zich niet wederhouden stroomen van tranen te storten, wanneer zy hem zagen vertrekken, wien zy hunnen vader noemden en die het om eene zoo billyke reden was.

Terwyl M. Demers zoo schoone vruchten in het Nieuw Caledonien vergaderde, ging de Pater De Smet, die zich met de moeijelyke taek belast had van de Rotsbergen over te trekken, in het begin van July op reis. Hy bezocht, in 't voorby gaen, zyne missie Sainte-Marie en begaf zich in December naer Saint-Louis by zyne eerste overheid, om nieuwe versterkingen te hebben. Maer dewyl deze oordeelde, dat het noodzakelyk werd van terstond krachtdadigere maetregelen te nemen, hield hy zich te vreden in de lente van 1843, naer de missie Sainte-Marie de Paters De Vos en Hoeken te doen vertrekken, die by de *Têtes-Plates* slechts den volgenden herfst aenkwamen; hy hield Pater De Smet by zich, om hem naer Europa te zenden, waer hy het zelfde jaer aenkwam, en Italiën, Frankryk en België zyn vaderland bezocht.

Sedert het vertrek van M. Demers naer Nieuw Caledonien en dat van den Pater De Smet naer Saint-Louis, bevond M. Blanchet, die in Lagen Oregon gebleven was,

zich alleen belast met geheel dat gedeelte. Wallamet, Vancouver en Cowlitz eischte beurt om beurt zyne tegenwoordigheid weder en hy moest bovendien nog zorg dragen voor al de wilden der omstreken. Geheel die zomer was voor hem op zekere wyze eene gedurige reis; in den herfst zag hy MM. Langlois en Bolduc, na eene reis van een jaer, sedert hun vertrek uit Canada, aenkomen.

Ondanks de vermoeijenissen van eene zoo lange reis, waren de twee nieuwe missionnarissen gedwongen, zich aenstonds aen het werk te begeven. Zoohaest de eerste communie te Wallamet gedaen was, dewyl men dezelve te Vancouver ook moest laten doen, vertrok M. Blanchet met M. Langlois er naer toe. Zy arbeidden er eenigen tyd. Maer dewyl het jaergety om zyne winterkwartieren te betrekken gekomen was, keerde M. Langlois naer Wallamet weder en M. Bolduc ging voor de missie van den Cowlitz zorg dragen, die zich over het afwezen van M. Demers niet konde troosten. M. Blanchet bleef belast met Vancouver, waer de gehuerde jagers der maetschappy, hunne vrouwen en kinderen, als ook de wilden der omstreken niet ophielden zyne bediening te vorderen. De dry missionnarissen bragten den winter elk in hunne standplaets over, en zorgden bestendig voor die nieuwe christenheden. Het was ook dat zelfde jaer 1843, dat de Paters Jesuiten de missie van het Sacré Cœur de Jésus onder de Cœurs d'Alênes inrigtten. Wanneer die volkstam het geluk gehad had van het geloof te omhelzen, waren de Paters gelukkig genoeg van er eene kapel te kunnen bouwen, een groot aental huwelyken te zegenen en al de kinderen te doopen.

De winter van 1843 scheen een einde te nemen; M. Demers, na de voornaemste standplaetsen van Nieuw Caledoniën doorloopen en tot aen de Lac à l'Ours doorgedrongen te hebben, begaf zich op reis om tot zyne medebroeders weder te keeren, die beneden de rivier Colombia waren. Hy verliet het Nieuw Caledonien in de maend

February en kwam in het midden van April aen het fort Vancouver. M. Bolduc bezocht in de lente het eiland Vancouver en dat van Whitbaie.

De Paters de Vos en Hoeken, als ook dry broeders medehelpers kwamen in september by de Têtes-Plates, en bragten den winter in de missien van den Opper-Orégon over. Die Paters, die vyf in getal waren, arbeidden met eenen uitslag, welken men wonderlyk zou mogen noemen, zoo zeer hebben de godsdienst en de godsvrucht reeds de stammen veranderd, welke zy in den godsdienst onderwezen hebben en in welke zy denzelven diepe wortelen hebben doen schieten.

Het was omtrent dat tydstip, wanneer M. Blanchet te Wallamet een opvoedingshuis deed oprigten, welks bestier hy toebetrouwde aen M. Langlois, wien hy ook belastte met de missie van St. Paul. M. Blanchet bragt den winter te Vancouver door en MM. Demers en Bolduc hadden Cowlitz voor hun deel.

Zoohaest de lente van 1843 gekomen was, ging M. Blanchet Cowlitz bezoeken. Ondanks den arbeid, welken de twee missionnarissen er vonden, trok hy er M. Demers weg om hem by de chut of *Oregon-City* te vestigen, waer zyne tegenwoordigheid meer en meer noodzakelyk werd. Die kleine stad, hoofdplaets van den Orégon, is haren oorsprong aen den geneesheer Mac Laughlin te danken, die er in 1842 de eerste gebouwen deed oprigten. Zy telde reeds meer dan zestig huizen by de aenkomst van M. Demers.

Het werk ontbrak aen M. Blanchet in zyne missie van Vancouver niet, nogtans was hy dikwyls verpligt dezelve te verlaten, om zich in persoon te verzekeren van de hulp, die er elders noodig was en van de vorderingen, welke de godsdienst deed.

De Pater De Smet kwam in het begin van Augustus 1844 te Vancouver, vergezeld van de eerw. Paters Accolti, Vercruysse, Ravalli et Nobili en van zes kloosterzusters van Notre-Dame van Namen.

M. Blanchet had te Wallamet naeuwelyks hunne gelukkige aenkomst vernomen, of hy vertrok naer Vancouver, en ofschoon men in het midden van den oogst was, zag hy zich van schuitjes, vol wilden vergezeld, die, in hunne vreugd, hunnen oogst verlaten hadden, om de nieuwe kolonie te gemoed te gaen. MM. John Mac Laughlin en James Douglas ontvingen hen te Vancouver met de grootste blyken van achting en alle mogelyke beleefdheid. Die heeren toonden zelfs zulk eene gedienstigheid, dat zy eene sloep leenden, om de kloosterzusters naer Wallamet te brengen. Deze maekten er gebruik van en de Paters bedienden zich van de bootjes. Hunne togt tot aen Saint-Paul was een ware zegeprael.

De zusters namen bezit van het klooster, hetwelk men haer bereid had, maer dat nog niet geheel voltrokken was. De Paters Jesuiten vestigden zich eenen kleinen afstand van Saint-Paul en stichtten het huis van St. François-Xavier.

Pater De Smet vertoefde niet zyne apostelyke omreizen te hernemen; van in den herfst begaf hy zich tot de Têtes-Plates. Er werd eene nieuwe missie onder den naem van Saint-Ignace eenige dagreizen van die van Sainte-Marie en van St. Cœur de Jésus gesticht. Eenigen tyd daerna kwamen van Saint-Louis door de weilanden by de Paters Jesuiten die hun huis by de Bergen hadden, de Paters Zerbinati en Joset alsook een broeder medehelper.

Het jaer 1844 moet dan aengezien worden als een tydstip der Voorzienigheid voor de missie van den Orégon. De aenkomst van zeven Jesuiten, in eene missie, die slechts vier Paters en even zoo vele wereldlyke Priesters bezat, verschafte waerlyk eene merkelyke versterking. Maer wat zyn zestien missionnarissen voor eene zoo uitgestrekte missie en waer zoo vele heidenen gevonden worden. Want op de 200,000 wilden, telt men slechts omtrent 6,000 christenen. Welke oneindige oogst blyft er dan nog over om in te zamelen! Wy hebben gezien, met welke vurig-

heid geheele volkstammen het geloof omhelzen, met welken aendrang zy missionnarissen vragen. Op het oogenblik van het vertrek van Mgr Blanchet waren twee wilden van Nieuw Caledonien naer Vancouver gezonden door de stammen van dat ver afgelegene land, om priesters te vragen; die der baei Puget, die er sedert 1839 met zoo grooten aendrang om smeekten, hebben, sedert het vertrek van Mgr. Blanchet, niet opgehouden hunne bede te hernieuwen. De wenschen der eersten zyn in den loop van het laetste jaer verhoord geworden; Pater Nobili is hen in den godsdienst gaen onderwyzen. Die der anderen zullen by de wederkomst van Mgr. Blanchet vervuld worden; maer hoe vele andere stammen zullen van dat geluk nog beroofd blyven!

Eene missie, die nog maer in haer begin is, die aen alles gebrek heeft, die lange en kostbare reizen vordert en een groot aental missionnarissen, kan niet bestaen dan met eenen overeenkomstigen onderstand in hare behoefte. Indien de onkosten, welke dezelve vordert, merkelyk zyn geweest en nog zyn, is het ten minste vertroostend te zien, dat dezelve niet nutteloos zyn geweest. Zes duizend heidenen, in zes jaren christenen geworden, vyftien kapellen opgerigt, een pensionnaet en een klooster gesticht, vyftien honderd Canadianen vertroost en bediend, zyn daedzaken, die luid genoeg spreken om er de vruchten van te bewyzen. Wanneer men het kleine getal van missionnarissen vergelykt by de grootheid van den goeden uitslag, heeft men moeite te begrypen, hoe dat alles zonder wonder heeft kunnen vervuld worden! Er blyft niet over dan den Heere te vragen van zyn werk voort te zetten; en aen de leden van de voortplanting des geloofs, dan de Voorzienigheid door den dubbelen bystand hunner gebeden en aelmoesen te ondersteunen.

Statistiek der Missie van den Orégon.

Totael der wilden, ongeveer	200,000
Christenen wilden.	6,000
Canadianen	1,5000
Amerikanen.	10,00
Landbebouwers van Canada, huisgezinnen. .	180 a 200
Engelsche onderdanen.	300 a 400
Jesuiten.	10
Broeders Jesuiten.	6
Missionnarissen van Canada.	4
Kloosterzusters der inrigting van Notre Dame van Namen (Belgie).	6

Een collegie van 60 voeten lang en 25 breed.

Het huis van St François-Xavier 45 voeten lang en 35 breed.

Een klooster van 60 voeten lang en 30 breed.

Een huis van 80 voeten lang, met eene kapel tot het gebruik der gemeente.

15 Kapellen: 3 op de Wallamet, 1 te Vancouver, 1 by Cowlitz, 1 te Whitbaei, 4 in Nieuw Caledonien, 4 in de missien der Rots-bergen, namelyk: by de Têtes-Plates (Sainte-Marie, het S[t] Cœur, St Ignace en St Paul van Colville), 1 by de Chute of Oregoncity.

Het vee, zoo als de hoornbeesten, de schapen, de verkens en vooral de peerden, is er in zeer groot getal. De eerste huisdieren werden er in 1837 van Californien ten getalle van 600 gebragt.

Het gevogelte zoo als de hennen, de kalkoenen, de ganzen, de eenden zyn er ook in overvloed. Brieven van den Canada kwamen den 4[n] November 1844 te St Paul van de Wallamet aen en deden er weten, dat bullen, gedagteekend van den 1[n] December des voorgaenden jaers aen Mgr. Blanchet afgezonden waren, door welke bullen

den Orégon tot een Apostelyk Vicariaet verheven was. De missionnarissen van den Orégon praemden hem terstond tot de aenneming. Dewyl de hulp, die met den Pater De Smet toegekomen was, voor de behoefte der missie ongenoegzaem was, besloot Mgr. Blanchet naer Europa over te steken om er zich nieuwe versterkingen te bezorgen. Hy vertrok van Vancouver den 28 November 1844 op een schip, dat naer Londen onder zeil ging, waer hy den 22 Mei aenkwam. Den 4 Juny ging hy wederom te scheep te Liverpool op den steamer der linie Cunard en kwam den 24 van dezelfde maend na eenen overtogt van 7,522 uren in den Canada aen.

Hy begaf zich derwaerts om de bisschoppelyke wyding uit de handen van Mgr. den Aerts-bisschop van Québec te ontvangen. De plegtigheid had plaets in de hoofdkerk dier stad, te midden van eene groote menigte van geloovigen, die zelfs uit ver afgelegene parochien toegekomen waren. Meer dan twee honderd geestelyken woonden de zelve by.

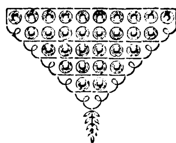
Den 12 Augustus 1844 verliet Mgr. Blanchet Montréal en hy kwam in Europa om er nieuwe medewerklieden in den wyngaerd des Heeren te zoeken. Hy doorliep beurtelings Engeland, Frankryk, Belgie, daerna begaf hy zich naer Rome om den Opperpriester den staet en behoefte van zyn uitgestrekt bisdom voor te stellen. Zyne Heiligheid verdeelde den Orégon in acht bisdommen en verhief den zelven tot eene kerkelyke provincie, waervan Mgr. Blanchet Aerts-bisschop is benoemd, onder den titel van Aertsbisschop van Orégoncity en primaet dier provincie. De twee Suffraganen zyn Mgr. Demers, reeds bisschop benoemd van het eiland Vancouver en Mgr. Blanchet, broeder van Mgr. den Aerts-bisschop, bisschop van Walla-Walla (1).

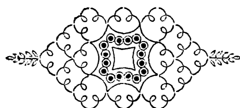
De weerdige Aerts-bisschop ging in de maend february

(1) Gewyd den 27 September ll. te Montréal.

1847 te Brest (Frankryk) scheep op een nieuw vaertuig, genaemd *l'Etoile de la mer*. Hy is vergezeld van 26 persoonen, namelyk: 2 Paters en dry Broeders Jesuiten, 5 wereldlyke Priesters, 2 Subdiaken en eenen Getonsureerden; 2 Paters en 4 Broeders van Notre Dame de Sainte-Croix (van den Mans) voor de scholen der jongens, en 7 Kloosterzusters van Notre-Dame van Namen voor die der meisjes.

Die zoo belangryke missie zal dus eene aenzienlyke versterking ontvangen, ofschoon zeer ongenoegzaem om de uitgestrektheid van dat land en den apostolyken arbeid, die er te ondernemen overblyft. Laet ons hierby voegen, dat reeds de grondslagen van verscheidene steden op verschillende punten van dat uitgestrekt grondgebied gelegd zyn. De voornaemste heeft den naem van Orégon-city verkregen: zy wordt gebouwd op de Wallamet naby eenen schoonen waterval. Indien het ontwerp van den spoorweg, die de Vereenigde Staten en den Orégon in geheel hunne breedte moet doorsnyden, wordt uitgevoerd, gelyk men reden heeft te gelooven, zal de overtogt van Belgie meer dan een derde verkort worden en er zal welhaest eene geregelde zamenhandeling tusschen Europa en dat gedeelte van America, waerin wy een zoo groot belang stellen, ingevoerd worden.

MISSIEN VAN DEN ORÉGON

EN

REISVERHALEN

NAER DE

ROTS-BERGEN,

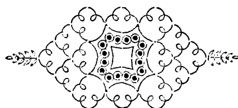
LANGS DE OEVERS VAN DE

Colombia, de Athabasca en de Sascatshawin.

TEN JARE 1845-46,

Door den Pater P.-J. De Smet,

der Societeit Jesu.

Hutten der Pieds-Noirs met haerpelsen versierd.

Wilde Vrouw het hoofd van haer kind plat makende.
No I.

Calumet of vredespypen.

aggen

Buffalo of Buffel van Amerika.

Sneeuwschoenen.

No XV

N° I.

A. M. D. G.

Aen M. F. De Smet, Vrederegter, te Gent. (1)

St François-Xavier van Wallamette,
9 October 1844.

WELBEMINDE BROEDER,

Het is na eenen zeetogt van byna acht maenden, dat wy den 28 Juny de kusten van den Orégon ontdekten. O wat vreugde alsdan! Welke vervoeringen van blydschap! Welke dankzeggingen in onze herten en op onze lippen! Wy allen hieven te gelyk den lofzang het *Te Deum* aen; maer naeuwelyks hadden wy ons aen de eerste gevoelens van geluk overgegeven, of het denkbeeld van nieuwe gevaren te moeten trotseren, kwam al onze ongerustheden vernieuwen: wy naderden de *Colombia*. De monding dier rivier is van eenen moeijelyken en gevaervollen toegang; zelfs voor de zeelieden, die van goede landkaerten voorzien

(1) Men weet, dat Pater De Smet, vergezeld van vyf andere leden van de zelfde Societeit en van zes kloosterzusters der Congregatie van Notre-Dame, den 12 December 1843, de haven van Antwerpen verliet om zich naer de Rotsbergen te begeven. Het schip l'*Infatigable*, waerop zy zich bevonden, kwam, na de Atlantische zee doorgevaren, het zuidpunt van het zuidelyke America voorbygezeild en de Stille zee opgevaren te hebben, den 28 july 1844 in het gezigt der kusten van den Orégon, en den vyfden Augustus daeropvolgende liet men het anker by het fort *Vancouver* vallen, gelegen op den boord der rivier *Colombia*.

zyn; en wy wisten dat onze kapitein, die zich dezelve op geene wyze had kunnen bezorgen, de rotsen en blinde klippen niet kende, die den ingang der rivier byna ondoorkomelyk maken, in het jaergety, waerin wy waren.

Wy zagen welhaest de kaep *Désappointement*, die de reizigers den weg, welken zy moeten volgen, schynt aen te wyzen. Daer het reeds laet was, besloot de kapitein af te wenden, om tydens den nacht de kusten te vermyden. Terwyl het schip zich van het vaste land verwyderde, beschouwden wy van verre de hooge bergen en de uitgestrekte bosschen van den Orégon. Hier en daer zagen wy den rook uit de hutten der wilden opstygen. Op dit gezigt maekte eene menigte van gevoelens zich van onze ziel meester; dezelve hier te verhalen, zou onmogelyk zyn. Men zou in onze gesteltenis moeten geweest zyn, om te begrypen, wat er alsdan in ons omging; ons hert klopte van vreugd op het zien dier onmetelyke landen, waer zoo vele zielen zich verlaten bevinden, die, by gebrek aen missionnarissen in de duisternissen des ongeloofs, geboren worden, in jaren vorderen en sterven; ongeluk waeraen wy een einde kwamen stellen, zoo niet voor allen, ten minste voor een groot getal.

Den 29 droegen al de Paters het H. Misoffer op; wy wilden den hemel een laetste geweld aendoen. Het begin van dien dag was treurig, onze geesten waren het ook; tegen tien uren klaerde het weêr zich op, en liet ons toe met omzigtigheid die ruime en gevaervolle monding der Colombia te naderen. Welhaest ontdekt men reusachtige blinde klippen, een zeker teeken eener zandplaets, van vele mylen groot. De klippen doorsnyden de rivier in geheel hare breedte en vertoonen eene zandbank, die er den ingang van schynt te verbieden. Waerlyk, dat gezigt vervulde ons hert met schrik en ontsteltenis; men gevoelde, dat het vruchteloos was den doorgang te beproeven en wy er onvermydelyk onzen ondergang vinden zouden.

In die hagchelyke gesteltenis, wat gedaen, wat beginnen, waer gaen?.....

Den 30 zag de kapitein, die zich op het hoogste van den mast bevond, om eenige ontdekkingen te doen, een schip langs de kaep zeilen, om uit de rivier te komen. Eenen korten tyd zag men slechts hetzelve, want het ging het anker achter eene rots werpen, om eenen gunstigen wind af te wachten. Wy meenden alsdan, dat de rivier nog bevaerbaer was en wy hoopten ons op den loop van dat schip te kunnen rigten.

Omtrent dry uren zond de kapitein den luitenant met vier matroozen om de blindeklippen te pylen en eenen weg te zoeken, om den volgenden dag de rivier in te varen. Het was den 31 july, de feestdag van den H. Ignatius: die gelukkige gelykvalling vernieuwde onze hoop en verlevendigde onzen moed. Wy verwachtten alles van de bescherming van onzen stichter, en baden hem met al de vurigheid waervoor wy vatbaer waren, van ons in dat uiterste gevaer niet te verlaten. Nadat men die pligt volbragt had, spoedde men zich om op het dek te gaen en den boot van den luitenant te ontdekken. Omtrent elf uren legde hy by den *Infatigable* aen: het treurig en moedeloos gelaet der matroozen verkondigde ons kwade tydingen; men durfde hen niet ondervragen... Nogtans zeide de luitenant aen den kapitein, dat hy geene beletsels gevonden had en te elf uren 's avonds de bank met vyf vademen (30 voeten) was overgevaren. Alsdan ontvouwde men de zeilen en de *Infatigable* ging, onder de begunstiging van een ligt zeewindje vooruit. De lucht was helder en de zon schitterde in haren vollen glans; sedert lang hadden wy geenen zoo schoonen dag gehad.

Om denzelven den schoonsten onzer reis te maken, ontbrak er niets meer, dan de rivier gelukkig in te varen. Naermate men naderde, verdubbelden allen hunne gebeden, iedereen hield zich ingekeerd en bereid voor allen voor-

val. Ondertusschen gebiedt de waekzame en kloekmoedige kapitein het zinklood te laten vallen. Twee matroozen hechten zich van buiten aen het schip en pylen; men hoort het geroep: zeven vademen. Alle twee minuten wordt het geroep herhaeld; dan zes vademen... dan vyf vademen... het getal vermindert altyd. Men begrypt, hoe zeer elk geroep onze herten moest doen kloppen. Maer wanneer men riep, 3 vademen en twee vademen en eenen halven, verdween alle hoop; want het was het minste water, dat het schip noodig had. Men liet zich voorstaen, dat het schip zich alle oogenblikken tegen de blinde klippen ging verbryzelen.

De Heer wilde ons geloof beproeven; hy had ons verderf niet besloten. Het geroep van vier vademen doet zich hooren, men ademt, men schept moed; maer het gevaer was niet voorby. Wy moesten nog twee mylen tusschen de blinde klippen varen. Een ander geroep van dry vademen, komt ons met schrik en angst vervallen. Alsdan zeide de luitenant tot de kapitein: « *Wy hebben ons in den weg bedrogen.* » — *Kom kom!* antwoordde de kapitein, *ziet gy niet, dat de Infatigable over alles doorgaet? Voorwaerts....* De hemel was voor ons! zonder den zelven, zou noch de ervarenheid van den kapitein, noch de sterkte van het schip, noch de neerstigheid van het scheepsvolk ons tegen eenen zekeren ondergang behoed hebben. Wy waren meer dan honderd meters van den goeden weg, te midden van het zuidkanael, waerdoor nimmer een schip gevaren had. Eenige oogenblikken daerna vernomen wy op eene stellige wyze, dat wy even als door mirakel het gevaer ontkomen waren.

Inderdaed, ons schip had by den ingang der rivier eerst eene goede rigting genomen: maer op weinig afstand van haren mond, verdeelt de Colombia zich in twee armen, die even als twee kanalen vormen; een ten noorden, niet ver van de kaep *Désappointement*, is dat, hetwelk wy

moesten volgen; het andere ten zuiden wordt niet bevaren, om de blinde klippen die er den ingang van sluiten en welke wy de eerste en waerschynlyk de laetste overgevaren zyn. Wy vernamen ook, dat de kapitein van het Fort Astoria, die ons sedert twee dagen gezien had, zich met eenige wilden naer het uiterste der kaep begeven, er groote vuren gemaekt, een vaendel opgestoken en eenige geweerscheuten gelost had om ons naer dien kant te trekken. Wy hadden, het is waer, zyne teekenen opgemerkt; maer niemand van ons had er de beweegreden van begrepen. Zonder twyfel wilde God ons toonen, dat hy magtig genoeg is, om ons aen het gevaer bloot te stellen en er ons daerna gezond en behouden uit te trekken. Zyn heilige naem zy gezegend! Eer ook den H. Ignatius, die op zynen feestdag zoo zienelyk zyne kinderen beschermd heeft.

Omtrent half vyf kwam een boot naer ons toe; hy was bemand met wilden van den stam Clatsops. Aen hun hoofd hadden zy eenen Amerikaen, die zich op de kusten had neërgezet; hun geroep verbaesde grootelyks onze Paters en de Zusters van Notre Dame. Wy konden niet onderscheiden dan het woord *Calche*, dat zy onophoudelyk herhaelden. Men gaf hun teeken van te naderen en de kapitein liet hun toe aen boord te komen. Terstond kwam de Amerikaen by my en verklaerde my het gevaer, dat wy geloopen hadden; hy voegt er by, dat hy ons te hulp had willen komen, maer dat de wilden, om dat zy het gevaer zagen, hetzelve niet hadden durven trotseren.

Van hunnen kant gaven de wilden ons door teekenen te kennen, hoe groot hunne vrees geweest was; hoe zy zich verwachtten van alle oogenblikken het schip omvergeworpen en verbryzeld te zien; zy hadden geweend, hunne kleederen gescheurd, in de vaste verzekering, dat wy, zonder de hulp van den Grooten Geest, nimmer het gevaer zouden hebben kunnen ontkomen. In der daed, die goede wilden hadden zich niet bedrogen. Het is het

gevoelen van al de genen, die de omstandigheden van onzen doortogt kennen: zy houden niet op er ons geluk over te wenschen als over iets dat eenig en wonderlyk is.

Het tweede bezoek, dat wy aen boord ontvingen, was dat van eenige *Tchinouks*, eenen stam, die zich in een onmeetbaer bosch neêrgezet heeft, dat zich langs den noordelyken boord der rivier uitstrekt. De *Clatsops* bezitten den zuidelyken boord en maken eene bevolking van ongeveer 150 persoonen uit. De *Tchinouks* bewoonen dry groote dorpen voorby het bosch: die twee stammen, ofschoon naburen, zyn vyanden. De mannen wikkelen zich in eene deken, om voor de blanken te verschynen. Zy stellen al hunne ydelheid in hunne hals en oorsieraden; zy zouden alles geven wat zy bezitten, om ze te bekomen. Die wilden zyn buiten mate op hun gemak; men moet met hen zeer omzigtig omgaen om hunne al te groote gemeenzaemheid te voorkomen. Het is hun genoeg, dat men hen niet wegjage: zy zyn alsdan te vreden en vorderen niet, dat men zich met hen anders bezig houde; zy zyn vreedzaem; zy vinden ligtelyk iets om aen hunne noodwendigheden te voldoen en leiden voor het meestendeel een lui en ledig leven; hunne eenigste bezigheid is visschen en jagen. De Indianen onderhouden de gewoonte van het hoofd hunner kinderen plat te maken. De zalm is overvloedig in hunne rivieren en het wild in hunne bosschen. Na zich elken dag voorzien te hebben van dat gene, wat zy noodig hebben, liggen zy geheele uren zonder zich te verroeren in de zon. Overigens leven zy in de plompste onwetendheid van den godsdienst. (1)

'S anderendags morgens zagen wy eenen boot, die

(1) De Tchinouks, de Clatsops en de Kilamukes, Indiaensche stammen der kust van het Noord-Westen noemen hunnen grooten God *Ekannum* en schryven hem de schepping aller dingen toe. De God, die de rivier Colombia en hare visschen geschapen heeft, noemen zy *Etalapasse*.

geweld deed om ons te bereiken; dezelve voerde M. Burney, denzelfden die de vorige dagen van het hoogste der kaep zoo een levendig belang in ons lot gesteld had. Hy kwam by ons met alle mogelyke goedwilligheid; het is aen hem, dat het fort *Astoria* is toebetrouwd; hy woont er met zyn huisgezin en was van wege zyne vrouw en kinders gelast ons uit te noodigen ten zynen huize te komen, ten einde hun het genoegen te bezorgen van ons te zien. Overtuigd, dat dit bezoek, na een zoo lang verblyf op zee, aen ieder van ons zeer aengenaem zou zyn, stemden wy in zyne uitnoodiging toe. Terwyl dat achtbaer huisgezien ons het middagmael bereidde, deden wy een klein uitstapje in den naburigen bosch. Wy bewonderden er masteboomen van eene verbazende hoogte en zwaerte. Het is niet zeldzaem er aen te treffen, die 200 voeten hoog zyn, op vier en een half in de middenlyn. Men toonde ons eenen stam, die 42 voeten in den omtrek had (1). Na eene omwandeling van twee uren, bragt M. Burney ons weder naer het fort.

In eene andere onwandeling bewonderden velen onder ons de grafsteden der wilden. Het ligchaem van den overledenen wordt gelegd in eene soort van bootje, gemaekt uit eenen boomstam; men dekt het met matten of huiden, daerna hangt men het aen eenen boom of men plaetst het op den boord der rivier. Wy zagen tot 12 dergelyke grafsteden te zamen op eene zelfde plaets; men vindt ze doorgaens op plaetsen, die moeijelyk te naderen zyn, zoo als eilanden of toppen der rotsen, om alzoo meer van de wilde dieren bevreid te zyn. Niet ver van die begraefplaets zag een onzer Paters, die wat nieuwsgieriger was dan de anderen, ter zyde den muil van eenen beer, die er niet gedwee uitzag, en deinsde, bevangen door eenen lustigen schrik, met spoed terug.

(1) De zelfde boom, waervan Balbi in zyn aerderyksbeschryving gewag maekt.

Den 2 Augustus besloot ik myne reisgezellen naer het fort Vancouver voor te gaen, om M. Blanchet van onze gelukkige aenkomst te verwittigen. Zie hier het overige wat de reis onzer Paters betreft: den 3 en 4 werd het schip door gebrek aen wind vertraegd; met eenen oogslag kon men den weg zien, welke men in dry dagen had afgelegd. Tegen den avond stak er een ligt zeewindje op, en liet toe den weg te vervolgen. Na eenige uren was men voorby de klippen, die zich zes mylen of twee uren uitstrekken. Zoohaest men dien afstand eens afgelegd heeft, kan men gedurig het midden der rivier houden, men vindt er altoos eene genoegzame hoeveelheid water; maer hare talryke bochten vorderen een gedurig scheepswerk.

Hier levert de rivier het schoonste gezigt op; eene oppervlakte zoo effen als een kristal, eene stroom, die zigtbaerlyk door de vernaeuwing des beds en der rotsen onderschept wordt, het dof gebruis van eenige kleine watervallen op de beide boorden; niets is verscheidender en aengenamer dan de *Colombia*. Men kan zich niet verzadigen den rykdom, de verscheidenheid en de schoonheid der landgezigten te bewonderen, welke de natuer in die eenzame landstreken oplevert; nimmer geschondene bosschen zoomen de beide boorden in byna geheel hare lengte; dezelve worden door bergen, ook met hout bewassen, omringd. Wanneer men de Colombia opvaert, treft men hier en daer nog al aenzienlyke baeijen aen, in welker midden fraeije eilandekens zich verheffen, die, als gezaeid tusschen de baren, overdekt van bloemen en een aengenaem groen, den verrukkendsten oogslag opleveren; het is hier dat de schilders hunne kunst zouden moeten komen bestudeeren: zy zouden hier de schilderachtigste en fraeyste gezigten vinden: dit land levert eenen overvloed van de verscheidenste kleuren en bekoorlykste landgezigten op. Hoe verder men doordringt hoe grootscher en trotscher de landgezigten zyn. Eindelyk kwam den 5

Augustus het schip by het fort *Vancouver* omtrent ten zeven uren 's avonds aen. M. de gouverneur, een man, vol godsdienst, bevond zich vergezeld van zyne echtgenoote en de aenzienlykste persoonen op het strand om ons te ontvangen. Wy lieten het anker vallen; wy begaven ons terstond naer het fort, waer wy met alle mogelyke gulhertigheid en beleefdheid ontvangen werden.

Na eene afwachting van acht dagen, kwam M. Blanchet den 12. Hy had den brief niet ontvangen, dien ik hem geschreven had; maer zoohaest hy de tyding van onze aenkomst vernomen had, spoedde hy zich, vergezeld van een groot getal zyner parochianen, ons te komen verwilkomen. Hy had eenen geheelen dag en nacht gereisd, zonder zich stil te houden. Zyne tegenwoordigheid vervulde ons allen met blydschap. Ofschoon wy zeer wel in het fort waren, wenschten wy nogtans, zoo spoedig mogelyk, op de plaets aen te komen, welke de goddelyke Voorzienigheid voor ons bestemd had; de Zusters haekten van haren kant naer het nieuw klooster van *Wallamette*. Gevolgenlyk deed M. Blanchet alles voor onze reis gereed maken en den 14 verlieten wy het Fort *Vancouver*.

Eén vry gevoelige vaerwel bleef ons aen den kapitein van ons schip over; hy wachtte ons op den boord der rivier. De ontroering was wederzyds levendig: wanneer men gedurende acht maenden in de zelfde gevaren gedeeld en zoo menigmael de dood van naby gezien heeft, scheidt men niet van elkander zonder te weenen.

Onze kleine vloot bestond uit vier booten, waerin M. Blanchet en zyne parochianen zich bevonden en uit onze schuit; wy voeren de rivier op en kwamen welhaest in de rivier *Wallamette*, die zich in de *Colombia* uitstort.

Tegen het vallen van den nacht maekten wy onze booten vast en gingen op het strand legeren. Daer vereenigden wy ons vrolyk rondom het vuer aen de schilderachtige table d'hôte; daerna begaven wy ons ter rust; maer

de maringouinen of moskieten, eene soort van amerikaensche mug, kwamen met duizende onzen slaep onderbreken; de Zusters, aen welke men de tent had afgestaen, werden niet meer gespaerd dan degenen, die onder den blauwen hemel sliepen. Zonder moeite begrypt gy, dat de nacht ons een weinig lang voorkwam; ook waren wy by het aenbreken van den dag te been. Ik hielp de Zusters eenen kleinen altaer oprigten. Het was de vyftiende Augustus, de feestdag der Hemelvaert van Maria, die nogtans in den Orégon maer den volgenden Zondag gevierd wordt. M. Blanchet droeg het H. Misoffer op, waeronder al de anderen tot de H. Tafel naderden.

Eindelyk den 17 ten elf uren ontdekte men de geliefde missie van *Wallamette*. Mynheer Blanchet nam de zorg op zich van ons reisgoed te doen overbrengen; de Zusters werden op eene kar overgevoerd naer hare wooning, die omtrent dry mylen van de rivier afligt; ten twee uren waren wy allen vereenigd en neêrgeknield in de kerk van *Wallamette*, om er den goddelyken Zaligmaker door een plegtig *Te Deum*, die met eene levendige ontroering gezongen werd, te aenbidden en te bedanken.

'S Zondags den 18, alhier de feestdag der hemelopneming van Maria, zagen wy van 's morgens ten acht uren de Canadianen met hunne vrouwen en kinderen in menigte te peerd aengekomen, om de plegtige diensten by te woonen. Ten 9 uren drong de menigte met eene volmaekte orde in de kerk: de mannen plaetsten zich aen den eenen en de vrouwen aen den anderen kant. 20 koorkinderen schaerden zich rondom het altaer; M. Blanchet droeg het Misoffer op. Wat zyne parochianen betreft, zy stichtten ons grootelyks door hunne godsvrucht.

By onze aenkomst in de Missie van St Paul van de Wallamette onthaelde ons M. Blanchet met eene ware vaderlyke toegenegenheid en gulhertigheid; hy stelde al wat hy bezat ter onzer beschikking. Zyne eerste zorg was,

eene welgelegene en gunstige plaets te gaen zoeken, waer wy, overeenkomstig de oogmerken en het ontwerp van onzen zeer Eerw. Pater Generael, eene Moedermissie zouden kunnen stichten. Gevolgenlyk deed ik met M. Blanchet verscheidene omwandelingen, die geenen goeden uitslag hadden; want de plaetsen waren reeds bezet en menige andere beletselen deden zich op. De Methodisten boden my hunne Academie te koop aen. Het is een zeer groot en schoon gebouw; maer in deszelfs omtrek is er noch hout noch bebouwbaer land. Ik was in eene groote radeloosheid, wanneer M. Blanchet my voorstelde de landen, die aen de Missie behoorden, te onderzoeken en my met eene wonderlyke belangloosheid aenbood, van de streek, welke ik voor de ontworpene inrigting noodig zou oordeelen, uit te kiezen. Ik onderzocht den grond en naeuwelyks hadden wy twee mylen afgelegd, of wy kwamen aen eene ligging, die aen onze oogen eene menigte van schoonheden en voordeelen vertoonde en tevens het nuttige met het aengename en zelfs het grootsche vereenigde. Dat men zich aen de zuidzyde eene oneindige vlakte verbeelde, van waer men de witte toppen der dry grootste bergen der Cascades: de bergen Hood, St Helene en Jefferson of Molélis, ziet; aen de oostzyde ontwaert men verschieten, welker mengelingen van kleuren zich met het azuer des hemels mengelen; ten westen wordt het oog verrukt door de glinsterende en klare wateren van twee schoone kleine meeren, waerin, terwyl wy dezelve van boven van het strand beschouwden, de castor, de otter en de gemuskeerde rat zwommen en speelden. Een dier kleine meeren bevond zich aen den voet van het strand tegenover eenen amphitheater, die zachtjes omhoog klimt van op den grond waer wy stonden en welke ik uitkoos om er het huis van St François-Xavier in te rigten.

De zoete herinnering van onze eerste inrigtingen in den Missouri kwam my in de gedachte. Ik hoop, dat, naer

het voorbeeld van het huis van St. Stanislas naby St Ferdinand, dat zich over een groot gedeelte van den Missouri uitgestrekt heeft, ook eens hier, in den Ohio, in de Louisiane in de Rotsbergen tot aen de uiterste palen van westelyk Amerika, eene kweekschool ingerigt zal worden van yverige missionnarissen, die zich in 't toekomende (ach of de tyd niet ver verwyderd ware) onder de verschillende stammen van dit zeer uitgestrekt grondgebied spreiden zullen, om er den fakkel des geloofs te dragen.

Onder onze oogen vormt de schoone rivier Wallamette eenen oneindigen bogt, bezoomd met een trotsch bosch, dat in overvloed hout van verschillende soort voor de benoodigingen der inrigting verschaffen zal. — Nergens heb ik in dit land in grooteren overvloed en heerlykere Pin-, Mast-, Ypen-, Essen-, Eeken-boomen gezien. — Tusschen het bosch en de hoogte liggen digte boschjes en lagchende weilanden. De aerde is er vruchtbaer, geschikt voor alle soorten van voortbrengselen en bekwaem om eene groote landhoeve te onderhouden. Voeg by al die voordeelen, eene ry van fonteinen omtrent het midden van het strand; eene derzelver is slechts honderd passen van huis gelegen, dezelve zal later van veel dienst kunnen zyn. Zoohaest het besluit eens genomen was, vertoefde men niet de hand aen het werk te slaen. Men begon de plaets op te ruimen, het kreupelhout en de verspreide boomen om te kappen, en welhaest rigtten wy er, met de hulp van vele bewooners dry gebouwen in hout op, onder een enkel dak, van 90 voeten lengte. Zy moesten dienen tot werkhuizen voor den broeder timmerman, smid en schrynwerker. Ook is men bezig met een gebouw van twee verdiepingen, ter lengte van 45 voeten op 35 breedte en het is reeds ver gevorderd; dit zal het verblyf der Missionnarissen zyn.

Eene ziekte, die besmettend scheen (de bloedvloed), maer welke de geneesheeren aen de ongezonde wateren der rivieren toeschreven, heerschte by onze aenkomst in

den Orégon. Een groot getal wilden, vooral onder de Tchinouks en de Indianen der Cascades stierven er. Het was deernisweerdig hen in hunne kleine legerplaetsen, byna zonder beschutting, op het zand uitgestrekt en stervende langs den boord der rivier te zien liggen. Zy poogden het fort Vancouver te bereiken, om er door den geneesheer bygestaen te worden. De meeste onzer matroozen werden door de ziekte aengetast; vooral baerde de staet van den kapitein my de levendigste ongerustheid; ik vreesde grootelyks, dat hy zou bezwyken en zyn geliefd huisgezin, zyne vrouw en zyne beminde kinderen niet zou kunnen wederzien, van welke hy zyn behagen nam my dagelyks te spreken. Hy was eene deftige en ervaren zeeman, ik achtte en beminde hem opregt. Dry der zusters werden ook door de landziekte aengerand; de Pater Accolti en ik, wy vertoefden ook niet er de schrikkelyke uitwerkselen van te gevoelen. Gedurende veertien lange dagen moest ik het bed houden en my naer den strengsten levensregel schikken. Het gelukte ons allen er aen te ontkomen.

De winter naderde met rassche schreden en schoon ik naeuwelyks van myne ziekte opstond, konde ik niet wederstaen aen de noodzakelykheid en tevens aen het dringende verlangen, hetwelke ik gevoelde, van myne beminde wilden der Bergen te bezoeken, die ook met ongeduld myne wederkomst verwachtten; het was de tyding, welke de Pater Mengarini, hunne missionnaris, die my te gemoed was gekomen, my ervan had overgebragt.

Heden den 9 October heb ik het geluk my naer de Rotsbergen op reis te begeven.

Ik ben, enz. P. J. De Smet. S. J.

Bylage Van den 9 September, middelerwyl haer huis bewoonbaer zou zyn, begonnen de zusters de vrouwen en de kinderen, die zich tot de eerste communie bereidden, onder blaeuwen hemel te onderwyzen. Den 12 hadden zy reeds 19 onderwyzelingen van 16 tot 60 jaren. Al die personen komen van zeer ver, brengen hunne spyzen voor verscheide dagen mede, en slapen in het bosch, blootgesteld aen al de guerheden der lucht. Men kan zich geen denk-

beeld vormen, hoe hongerig die arme wilden naer het onderwys zyn; men besteedt zelfs zes uren daegs om hen het teeken des kruis en andere gewoone gebeden te leeren. Eens vernam men, dat eene vrouw sedert twee dagen niet geëeten had; de honden hadden haren kleinen voorraed verslonden en zy had naer huis niet willen wederkeeren, om het onderwys der christelyke leering niet te verliezen.

Men zou niet kunnen gelooven, hoe zeer de zusters er bemind en geacht worden en welke bewyzen van erkentenis zy van die arme Indianen ontvangen; de eenen brengen haer meloenen, de andere aerdappelen, boter, eijeren, enz.

Dewyl den 24ste het klooster nog zonder deuren en vensters was, om de schaersheid aen werklieden, ziet men die goede Zusters, de eene schaven, de andere glazen ruiten inzetten, eene derde de deuren en vensters verwen. Dat haer zoo vurig naer hunne nieuwe wooning doet verlangen, is, dat men haer reeds 30 Canadiaensche pensionnaren voorgesteld heeft, die haer de middelen verschaffen zullen, om kleine weesdochterkens, die verlaten zyn, kosteloos te voeden. Wanneer die kleine kinderen van de Zusters opgenomen zyn, zullen zy dezelve zoo naer ziel als naer ligchaem kunnen bezorgen; maer om dit ontwerp uit te voeren, dat zoo goede uitslagen belooft, zou er eenigen onderstand noodig zyn om die arme kinderen te kleeden. De opbrengst van het pensionnaet kan slechts in de mondbehoefte voorzien. Zie hier er den luisterryken prospectus van:

Alle dry maenden 100 pond meel; 25 ponden spek, of 36 ponden ossenvleesch, 4 ponden verkens vet, een zak aerdappelen, 3 galons erten, 3 dozyn eijeren, 1 galon zout, 4 ponden keersen, 1 pond the, 4 ponnen ryst.

In de maend october hebben de Zusters haer klooster betrokken; M. Blanchet kwam kort daerna met alle mogelyke plegtigheid de kapel zegenen. Van dien tyd af hebben zy het geluk van dagelyks in het H. Misoffer tegenwoordig te zyn, hetwelk een der pater Missionnarissen van het huis St François Xavier er komt opdragen. Van de eerste dagen harer inleiding, hebben zy ook de zoete vertroosting gehad, van 30 vrouwen, welke zy onderwezen en voorbereid hadden, hare eerste Communie te zien doen. Zoo schoone vruchten en die op zoo weinig tyd vergaderd waren, deden het ontwerp beramen, om een tweede huis by de stad Orégon op te rigten. De omstandigheden zyn zeer gunstig voor die nieuwe inrigting der klooster-zusters. Ongelukkiglyk zou St Marie van Wallamette alléen werk genoeg verschaffen om twaelf Zusters bezig te houden en zy zyn slechts zes in getal!

Wy vernemen met genoegen, dat M. Blanchet besloten heeft zich naer Europa te begeven om er gewyd te worden en dat hy nieuwe poogingen zal doen om nog twaelf andere zusters te bekomen. Geve de hemel, dat hy hierin gelukke en het gebrek aen geldmiddelen geen onoverwinnelyk beletsel stelle aen de groote opoffering, welke de godvruhtige vergadering der Zusters van Notre-Dame zich ook dit mael met dezelfde edelmoedigheid zou opleggen!

N° II.

A. M. D. G.

Aen Mgr. Hughes, Bisschop van New-York.

Aen den voet van den Grooten Glaciere, eene der bronnen van de rivier Athabasca.

MONSEIGNEUR;

Ik heb myne beloften niet vergeten en zal steeds met genoegen my aen de groote verpligtingen herinneren, welke ik met Uwe Hoogweerdigheid aengegaen heb in die dagen, waerop ik het geluk had van in uw gezelschap te reizen. Heden zend ik Uwe Hoogw. twaelf brieven der Rotsbergen toe; dezelve bevatten het verhael myner omreizen des laetsten jaers en der bezoeken, welke ik by de verschillende volksstammen afgelegd heb; ik onderhoud u over al wat ik gezien en gehoord heb en overal wat my in myne lange omreis te midden onzer eenzame bergen overkomen is. Ik hoop, dat myne brieven, hoe eenvoudig ook, u zullen vertroosten door de tydingen, welke zy u mededeelen, betrekkelyk den voortgang van onzen heiligen Godsdienst, te midden der verstrooide volksstammen van den Orégon en onder die eenzame stammen, die de bosschen, de meeren en de rivieren van den grooten stroom van het Noorden, de Athabasca, doorkruisen. Vier Priesters van het bisdom der Rivière Rouge zullen welhaest de heilige bediening in de afgrysselykste landstreken des

grondgebieds van de Hudson-Baie uitoefenen. Hoe troosteloos is het, dat de groote wildernis van het westen, die zich van de Vereenigde-Staten tot de oostersche palen der Berg-rotsen uitstrekt en van daer doordringt tot aen de grenzen van den Mexico, eene landstreek is, die schier geheel van geestelyken bystand beroofd is! Ach! welke schoone wyngaerd! welke uitgestrekte akker vertoont zich aen den yver van den catholyken Missionnaris! Volgens myne eigene waernemingen en van al onze Paters, die deze wildernis doorkruisd hebben, durf ik verzekeren, dat de arbeid er met den besten uitslag bekroond zou worden. Men strykt in 't algemeen een kwaed oordeel over de Indianen en zy zyn weinig in de beschaefde wereld gekend; men vormt zyn denkbeeld op het geen men van hen in onze steden en er de grenzen ziet, waer « *het water van vuer*, » de ongelukkige drank en de laegste ondeugden der beschaving hun de grootste onheilen bezorgd hebben. Naermate men in de wildernissen dringt, vindt men de inboorlingen beter gesteld; zy aenhooren met vermaek de onderwyzingen en ontvangen met geestdrift en gretigheid de gelukkige en goede tyding der zaligheid.

Een Bisschop, die met twee of dry Priesters de verschillende volksstammen dier uitgestrekte wildernis zou bezoeken en eenige weken onder hen verblyven, om hen te onderwyzen, zou er de gelukkigste en vertroostendste vruchten van vergaderen; de wreede oorlogen zouden verdwynen en de moord- en dood-kreten, die er zoo vele eeuwen weërgalmd hebben, zouden door de vreugde- en lofzangen van den Allerhoogste vervangen worden. Het denkbeeld van de omzwervende stammen die de vlakten van het westen doorloopen, in duerzame dorpen te vereenigen, zou volgens myn oordeel eene onmogelyke zaek zyn, of ten minste veel tyd vorderen. Men zou van de wilden goede christenen kunnen vormen en hen echter toelaten een jagersleven te leiden, zoo lang er op hunne landen

een overvloed van buffels, herten, reebokken en geiten gevonden worden.

Het groot belang, hetwelk ik in die arme stammen stel en de verzekering, welke ik heb, dat zy in den persoon van uwe Hoogweerdigheid eenen magtigen beschermer en eenen opregten vriend bezitten, pramen my om de tusschenkomst van uw vaderlyk hert ten hunnen voordeele in te roepen, opdat men spoedig in de pramende noodwendigheden van dat kerkelyke regtsgebied der Vereenigde-Staten zou voorzien.

De blanken zyn van zorgen, van middelen van zaligheid omringd en men telt er duizende van hen, die er geen voordeel mede doen en zich van den goeden weg verwyderen; de zoo genoemde *Peaux Rouges* hebben ook zielen om zalig te maken, zielen vrygekocht door het dierbare bloed des Zaligmakers, en die kinderen, verlaten in de wildernis, smeeken by duizende om den weldoenden bystand van den Godsdienst.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° III.

A. M. D. G.

S. François-Xavier van de Wallamette,
den 20 Juny 1845.

Monseigneur;

In het begin van February, heb ik my op reis begeven om onze verschillende inrigtingen en standplaetsen te bezoeken en er andere onder de naburige stammen onzer reductie te openen. Vier of vyf voeten sneeuw overdekte alsdan geheel de oppervlakte des lands; en ik vond my verpligt met een bootje van schors van de Baey der Pends-d'rOeilles tot aen de Prairie des Chevaux ongeveer 250 mylen te doen.

In den Paeschtyd was ik by myne geliefde Têtes-Plates en Kalispels der Bergen; het was voor my eene groote vertroosting van hen, vol yver en vurigheid aen te treffen, in de vervulling van al de pligten der ware kinderen des gebeds. Op den grooten feestdag van Paeschen, naderden al de Têtes-Plates, die zich te Ste Marie bevonden, onder myne Mis godvruchtiglyk de heilige tafel, en omtrent dry honderd Kalispels, het meesten deel meerderjarigen der standplaets van St François de Borgia, kwamen zich by de doopvond aenbieden. Vyf oversten werden er onder hen gevonden; de dry voornaemste zyn: *Stiettiedlóodscho* of de Overste der dapperen; *Selpisto*, de Groot-overste, en *Chalax,* dat is te zeggen, *het witte kleed,* bygenaemd de kwakzalver of de groote geneesmeester. (De geneeskunst beteekent hier hetzelfde als kwakzalvery.)

Hoe zoet is het het heilig water des Doopsels over de gerimpelde en doorkerfde voorhoofden dier oorlogshelden van de wildernis uit te storten! Hoe vertroostend die kinderen der vlakten en bosschen het stof waermede zy sedert zoo lang overdekt waren, te zien afschudden, die diepe onwetendheid, die ongerymde bygeloovigheden, het droevig erfdeel, hetwelk hunne voorouders hen nagelaten hadden na het gedurende zoo vele eeuwen overgezet te hebben! Hoe schoon hen het geloof en zyne heilige oefeningen te zien omhelzen, met eenen geestdrift en yver, die van de eerste dagen des christendoms weerdig zyn!

U hier de geschiedenis dier dry oversten beschryven, zou de palen van myn oogmerk te buiten gaen. Dat het my genoeg zy te zeggen, dat die Helden der Rotsbergen sedert jaren den schrik hunner vyanden zyn geweest. Chalax had eenen grooten roem als *guichelaer* verworven en dikwyls had hy de toekomst voorzegd; indien men de Kalispels en de Blanken moet gelooven, die in zyne legerplaets gereisd hebben, zyn zyne voorzeggingen altoos bewaerheid. Hy duidde den dag, de plaets en het getal der Pieds-Noirs aen, die de legerplaets kwamen aenranden. Wanneer ik hem betrekkelyk die zaek ondervraegde, zeide hy my met veel openhertigheid en eenvoudigheid: « Men noemt my *den man der Medecyn,* nogtans heb ik nooit de huichelary noch de bedriegelyke oefening der huichelaers bemind; ik ontvang al myn vermogen uit het gebed. Wanneer ik my in gevaerlyke landen bevind, wend ik my tot den Meester des levens; ik offer hem myn hert en myne ziel en smeek hem van met ons deernis te hebben en ons tegen onze vyanden te beschermen. Wanneer eene stem my reeds van het nakende gevaer onderrigt had, bevool ik de omzigtigheid en de waekzaemheid in de legerplaets; want die stem heeft my nooit bedrogen. Heden heb ik u eene gunst te verzoeken: de geheimzinnige stem noemt my by mynen naem *Chalax,* en ik verlang, met uwen oorlof, dien

naem tot de dood toe te dragen.» Ik stemde daerin geerne toe en verklaerde hem de schoone plegtigheid van het *witte kleed*, dat hy in het H. Sacrament des Doopsels ging ontvangen. By den schoonen naem van *Chalax* voegde ik dien van den *Prins der Apostelen*. Hy is die zelfde Overste, die by myn eerste bezoek aen de Rotsbergen (bezoek, waervan ik u reeds elders gesproken heb,) alleenlyk door zestig mannen ondersteund, herhaelde stryden vyf op elkander volgende dagen had doorgestaen tegen 200 Pieds-Noirs. Deze werden op de vlugt gedreven en lieten op het slagveld 80 dooden, terwyl een enkel krygsman onder de Têtes-Plates eene doodelyke wond ontving, waervan hy na dry maenden, daegs na zyn Doopsel, stierf.

Ik verliet met hertzeer die goede Indianen en myne beminde medebroeders in Jesus-Christus, de Paters Mengarini en Zerbinati; als ook de vier broeders medehelpers, die met eenen onvermoeiden yver in dat deel van den wyngaerd des Heeren arbeiden.

Dewyl de sneeuw begon te verdwynen, verwachtten de Kalispels der Baei myne wederkomst. Ik begaf my op nieuw in myn broos vaertuigje, bestierd door twee Indianen en spoedde my de Rivier à Clark af te varen. Oordeel over haren snellen stroom: ik had zestien dagen besteed om dezelve op te varen, vier waren genoeg om weder te keeren. By myne aenkomst aen de Baei met den Pater Adriaen Hoeken en vele Oversten, beyverde ik my den grond van dat deel van den stam der Kalispels te onderzoeken, om eene geschikte plaets uit te kiezen voor de inrigting der nieuwe reductie van St Ignace. Weilanden van eenen ryken en vruchtbaren grond, die zich meer dan een uer uitstrekken en van ceder- en pynboomen omringd zyn; de nabyheid der spelonk der Nieuwe Manrèse met hare schoone steengroeven; eene aeneenschakeling van weiden en een waterval van meer dan twee honderd voeten, vry geschikt tot het oprigten van verscheidene molens,

schenen geheel met voordacht vereenigd te zyn. Ik velde de eerste boomen en, na alle noodige maetregelen te hebben genomen, om den arbeid te bespoedigen, vertrok ik naer Walla-Walla, waer ik my met een bootje op de rivier Colombia begaf, om dezelve tot aen het fort Vancouver af te varen. De rivier was merkelyk door het smelten van den sneeuw gezwollen en onze vaerd was snel. Men wees my de plaets aen, waer eenige maenden te voren vier reizigers der Vereenigde-Staten ellendig vergaen waren, als slagtoffers van hunne onvoorzigtigheid en vermetelheid. Men had hen geraden eenen leidsman te nemen, maer zy antwoordden « geenen noodig te hebben. » « Ziet toe, zeide men hun, de rivier is gevaerlyk en bedrieglyk...» De stuerman, een groote zwetser, antwoordde met een' schimpenden grimlach: « Ik ben bekwaem om myn schip zelfs door de helsche afgronden te stieren. » Men wenschte hun eene goede reis, maer men was niet zonder ongerustheid; die stuerman, zeide men tot elkander, is geen Indiaen des lands: het is geen Iroquois, zelfs geen Canadiaen! De rivier ontving die vermetele reizigers. Zy staken in het diep; de boot slibberde met de snelheid van eenen schicht, achter zich latende eenen langen reeks van schuim, door de herhaelde slagen der riemen.... De eerste snelstroom vertoont zich: zy varen denzelven zonder vrees in; helaes! het is voor altoos! Plotseling tegengehouden door eenen maelstroom, doen zy magtelooze poogingen om denzelven te ontwyken: de afgrond wordt voor hen geopend; vruchteloos worstelen zy om den dreigenden draeikolk te ontkomen, die hen als zynen prooi eischt. Alles is verloren; zie hen geworpen op de boorden van den draeikolk: zy slingeren er eenige oogenblikken met het riet en strooi rond; de voorsteven gaet naer onder en een wanhopend geroep, dat het gebruis der baren nog treuriger maekt, komt uit den afgrond, galmt in de verte weder en verkondigt het nieuwe onheil der Colombia aen. Terstond

sluit zich de afgrond, zonder eenig spoor zyner ongelukkige slagtoffers achter te laten. Schrikkelyke les voor de genen, die zich in 't toekomende zonder leidsman op die schroomelyke rivier van het westen zouden willen wagen.

Na eene gelukkige scheepvaert van vyf dagen, ontscheepten wy te *Vancouver*, waer ik het geluk had van den Pater Nobili aen te treffen, die gedurende acht maenden, terwyl hy zich op de landtalen toelegde, met groote vrucht de heilige bediening uitgeoefend had onder de catholyke huerlingen van het fort en de Indianen van den omtrek. Eene doodelyke ziekte had meer dan het tiende deel der laetsten weggerukt, maer allen hadden het geluk gehad van het doopsel te ontvangen, alvorens te sterven.

Wy voeren te zamen met eenen boot der Tchinouks de schoone rivier van den *Multonomak* of *Wallamette* op tot aen het dorp der Champois, een uer van onze wooning van St François Xavier. Al de Paters waren ons ter ontmoeting gekomen en bevonden zich by onze ontscheping; de vreugde van elkander na een afwezen van eenen langen winter vereenigd te zien, was vry groot. De Italiaensche Paters hadden zich byzonder op de talen toegelegd. De Pater Ravalli bewees, door zyne kennis in de geneeskunst, in de uitoefening der heilige bediening groote diensten aen al de inwoonders der missie van St Paul, want elke wooning had vele zieken. De Pater Vercruysse had, op verzoek van Mgr Blanchet eene nieuwe missie onder de Canadianen begonnen, die van St Paul verwyderd waren, en het was hem gelukt hen te doen bydragen tot de oprigting eener nieuwe kerk, op eene plaets die in het midden en niet ver van hunne wooningen gelegen was. De Pater De Vos, de eenige onzer Paters van den Wallamette, die het Engelsch spreekt, besteedt al zyne zorgen aen de Amerikanen, die reeds meer dan vier duizend zyn. Er zyn onder hen verscheidene catholyke huisgezinnen en andere, die bereid zyn om het geloof te omhelzen.

Wanneer men in dit oogenblik den Orégon beschouwt, zou niemand aen den grooten voortgang kunnen twyfelen, welken onze heilige Godsdienst er doet en aen dien, welke er voor het toekomende bereid wordt. M. Demers, de Groot-Vicarius en Administrateur van het bisdom, doet tydens het afwezen van den Aertbisschop, al de bouwstoffen voor eene hoofdkerk in steen gereed maken. Hy doet eene schoone kerk by de chute van de Wallamette bouwen, eene plaets, welke men uitgekozen heeft voor de eerste stad van den Orégon, die slechts dry jaren dagteekent en waer men reeds meer dan honderd huizen telt. Verscheidene gronden zyn er aengewezen door den achtbaren Heer Mac Laughlin, Gouverneur der Baei d'Hudson, ten westen der Rotsbergen, tot het gebruik van een klooster en van twee scholen. In het fort Vancouver is men met de opbouwing eener catholyke kerk bezig. Het klooster der Zusters van Notre-Dame is vry ver gevorderd en zal zonder tegenspraek het schoonste gebouw van den Wallamette zyn. Men voegt er eene kerk by, lang omtrent tachtig voeten en van eene geëvenredigde breedte onder de aenroeping van de H. Maegd. Die kloosterzusters hebben reeds vyftig pensionnaren. Het klein collegie van St Joseph, onder het toezigt van M. Bolduc, slagt wel en neemt toe; veertig jonge lieden, voor het meestendeel Metis, ontvangen er een wel geschikt en christelyk onderwys. Eene kerk in hout is sedert vele jaren te Cowlitz gebouwd en men bereidt er de bouwstoffen voor de stichting eens kloosters, onder het bestier van M. Langlois. Ons verblyf van St François-Xavier is voltrokken; het zal later kunnen dienen tot noviciaet en seminarie voor jonge missionnarissen, om er zich voor den apostelyken arbeid te bereiden. Ik hoop dat dit jaer, (en de maetregelen zyn tot dat einde reeds genomen,) onze Paters van den Wallamette verscheidene volksstammen bezoeken zullen, die de kusten der stille zee bewoonen, ten noorden en ten zuiden der

Colombia, waer de bezoeken van Monseigneur en zyn' Groot-Vicarius reeds de gelukkigste uitslagen gehad hebben. Den 17 February 1842 schreef Mgr Blanchet aen den Bisschop van Quebec: « God heeft zich geweerdigd
» onzen arbeid te zegenen en aen het brood en het woord
» des levens wasdom gegeven. De aenbiddelyke naem van
» Jesus is aen nieuwe volksstammen naer het noorden ver-
» kondigd. Mgr Demers is doorgedrongen tot aen het fort
» Langley, op de rivier Fraser en heeft het doopsel aen
» meer dan 700 kinderen toegediend, van welke reeds
» velen de vrucht der genade genieten, die dezelve her-
» boren heeft. »

In myne voorgaende brieven heb ik u de byzonderheden onzer Missien medegedeeld: ik heb u gesproken van twee volkstammen, de Têtes-Plates en de Cœurs-d'Alènes; van de eerste communie dier laetste en van een groot aental bekeeringen onder de Kalispels der Baei op den feestdag van Kersmis. Sedert 1839, dagteekening der inrigting der eerste Missie in den Orégon tot in july 1845 hadden de Missionnarissen van den Canada ongeveer 3000 persoonen gedoopt. — Het getal van gehuerde catholyke jagers by de verschillende standplaetsen der achtbare Handelmaetschappy van de Baei d'Hudson in den Orégon, met de Colonisten van het zelfde land klimpt tot vele honderden; dat gevoegd by de 2857 Doopsels, toegediend sedert 1841 in onze verschillende Missien der Rotsbergen, maekt een aental van meer dan 6000 catholyken voor den Orégon uit.... Het mostardzaed groeit wonderlyk wel en breidt zyne takken over dezen akker uit, die eertyds zoo onvruchtbaer en zoo langen tyd veronachtzaemd was.

In de maend juny verliet de Pater Nobili, vergezeld van eenen broeder Novicie, den Wallamette, om de ver schillende volkstammen van Nieuw Calédoniën te gaen bezoeken, die reeds in 1842-43, door M. Demers bezocht waren; de *Kameloups*, de *Atnans* of *Shouwapemoh*, de

Porteurs of *Ltaoten*. Hun naem verandert volgens de verschillende plaetsen, waer zy hunne legerkampen hebben, en met den uitgang *ten,* die *volk* beteekent, wordt hy of *Stélaoten* of *Nashkoten* of *Tchilkoten* of *Nakazètéoten*. De Pater Nobili doopte 436 kinderen. Zoodanig zyn de vurigheid en de yver dier arme Indianen geweest, dat zy, ondanks de afwezigheid van allen priester, dry kerken in hout gebouwd hebben, in de zoete hoop, dat een *Népapayattok* of Pater zich in het midden van hen zou komen vestigen.... Het getal der gehuerde catholyke jagers is in de verschillende forten van dit land groot. De Heeren der achtbare Handelmaetschappy der Baei d'Hudson, ofschoon protestanten, hebben zich vrygunstig opzigtens die wilden getoond, om den ingang van eenen Priester op de landstreken van dat deel huns gebieds te bekomen en te vergemakelyken.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet, S. J.

N° IV.

A. M. D. G.

St Ignace van de baei der Kalispels,
7 Augustus 1845.

Monseigneur;

Eenige dagen na het vertrek van den Pater Nobili, die in de sloepen der achtbare Handelmaetschappy der Baei d'Hudson eene plaets verkregen had, verliet ik te land onze verblyfplaets van St François-Xavier met elf peerden, beladen met ploegen, spaden, houweelen, en andere timmermans gereedschappen. Ik had tot reisgezel den goeden broeder Mac Gil, Ierlander en twee Metis. Wy ontmoetten vele verhindernissen en moeijelykheden op de Bergen der Cascades, waer het water overal in dat jaergety by stroomen afrolt en met zulk eene onstuimigheid tegen de groote rotsbolken aenbruist, waermede hunne bedden bezaeid zyn, dat men dezelve niet overkomt dan met duizende gevaren en gedurige moeijelykheden.... In de enge valleijen dier bergen spreiden de Rododendrums al hare schoonheid en jeudigheid ten toon. Hoog van 15 tot 25 voeten en by duizende vereenigd, vormen zy er boschjes, waer hare ineen geslingerde takken, heerlyke gewelven vertoonen, bezaeid met ontelbare vleeschkleurige, roode en witte bloemtrotsen en waerin al de schakeringen der roos gevonden worden.

De weg, welken wy doortrokken, was bestrooid met beenderen van peerden en ossen, treurige gedenkteeke-

nen der onheilen, welke andere reizigers in die streken ondervonden hadden. Wy gingen nevens den voet van den berg Hood, die al de andere beheerscht. De kapitein Wyeth spreekt er met verrukking van, wanneer hy den zelven van den top der Montagnes-Bleues zag. « De rei-
» ziger, wanneer hy het westen nadert, ziet de verhevene
» toppen der Montagnes-des-Cascades op eenen afstand
» van 160 mylen; — velen verheffen zich zestien duizend
» voeten boven de oppervlakte der zee. Al de andere land-
» gezigten in Amerika, by dit vergeleken, verdwynen.
» Van een enkel standpunt heb ik zeven hooge bergen
» van die keting, die zich van het noorden naer het zui-
» den uitstrekt, beschouwd; — hunne schitterende wit-
» heid, hunne kegelachtige en onbeklimbare vorm, geven
» haer de gedaenten van onmetelyke suikerbrooden. »

Wy besteedden twintig dagen om ons van den Wallamette naer Walla-Walla te begeven door woeste en golvende heigronden, die niet voortbrengen dan den alsem, den cactus, het bundelgras en andere soorten van kruiden en planten, eigen aen dorre en zandachtige gronden... Het wild is er zeldzaem: nogtans ziet men er groote patryzen of fazanthen, avocetten, verscheidene kleine vogeltjes van eene nieuwe soort, konynen en hazen; de Salumandres krielen er; dikwyls treft men er ook Armadillen aen, vooral in de nabyheid der Grandes Dalles.

Het fort Walla-Walla ligt aen 46°2' graden breedte en 119°30' graden lengte. Het is omringd van zandgrond; zyne omstreken vertoonen de wildernissen van Arabiën. De monding der rivier Walla-Walla is er slechts eene myl van verwyderd. Hare lage landen, wanneer zy bespoeld worden, zyn vruchtbaer en men bouwt er met voordeel de maïs, de tarwe, de gerst, de aerdappelen en alle soorten van moeskruiden. Zy hebben in het fort ook koeijen, verkens in groot getal en aenzienlyke troepen van peerden.

Ik heb u menigmael gesproken van de wildernis Nez-

Percé en Spokan, ik heb niets meer om het verslag te vergrooten dat ik u van die treurige landstreek gegeven heb. Nogtans worden de vlakten ten oosten, naermate men de Montagnes-Bleues nadert, vruchtbaerder en schooner; zy worden door ontelbare kleine stroomtjes doorsneden, welker wateren klaer en gezond zyn. De dalen, die tegen den berg aenliggen, zyn vry schilderachtig, vruchtbaer in ryke weilanden en overdekt met schoone bosschen van pyn-, maest- en doornen-boomen; het is in die lagchende weilanden dat de Nez-Percés en de Kayusen verblyven. Zy bezitten eene groote menigte peerden; eenige huisgezinnen hebben er tot vyftien honderd toe.

Zy teelen met goeden uitslag het graen, de aerdappelen, de erwten en verscheidene andere groenten en vruchten. Deze streek van den Orégon heeft de schoonste weilanden; zelfs in den winter vinden de dieren er een overvloedig voedsel en hebben geene beschutting noodig om zich tegen de koude te behouden; want de luchtgesteldheid is er vry gematigd; de sneeuw als ook de aenhoudende en onmatige regens zyn er niet gekend.

Ik kwam met al myn reisgoed aen de Baey der Kalispels omtrent half july. Sedert myn vertrek in de lente was het getal der bekeerlingen er vergroot. Op Hemelvaertsdag had Pater Adriaen Hoeken het geluk gehad van honderd meerderjarigen te doopen. Tydens myne afwezigheid had men er vier huizen in hout gebouwd en al de bouwstoffen bereid tot de oprigting eener kleine kerk met een besloten veld van 80 gemeten. Het getal der gedoopte Kalispels, zoo volwassene als kinderen, beloopt nu meer dan tot vier honderd. Zy allen zyn vol yver en vurigheid; zy steken de hand met moed aen de byl en de ploeg, en hebben besloten het omzwervende leven te verlaten en zich eene vaste wooning en een bestendig bestaen te bezorgen.

De schoone watervallen der Colombia, genoemd de Chaudières, in de nabyheid van het fort Colville, zyn

slechts twee kleine dagreizen van het nieuw verblyf St Ignace gelegen. Acht tot negen honderd wilden vinden er zich vereenigd voor de zalmvangst. Ik begaf my derwaerts, met het vast voornemen van met hen de noveen van onzen vermaerden Insteller te doen. Tydens de vier laetste jaren hadden een groot getal dier Indianen het geluk gehad door de Robes-noires bezocht te worden en het doopsel te ontvangen...Zy ontvingen my met eene ware kinderlyke liefde en vreugd.... Ik deed myne arme kleine kapel van riet, op eene verhevene plaets te midden der Indiaensche hutten oprigten. — Zy verbeeldde naer het leven den pelikaen der wildernis, vergaderende onder zyne vleugelen en voedende met liefde zyne nog teedere jongen, maer die hongerig zyn naer een vast voedsel. Dagelyks hield ik dry onderwyzingen, waerby de Indianen met alle neerstigheid en gewenschte aendacht tegenwoordig waren.

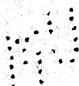
De feestdag van den H. Ignatius was voor my, het voorgaende jaer, een dag van beproeving en ongerustheid, maer ook een dag van byzondere bescherming der Voorzienigheid over ons, een dag, welken ik my geerne herrinner. Hy eindigde zoo gelukkig en vooral zoo heerlyk, dat al myne reisgenooten, waeraen ik niet twyfel, denzelven nooit zullen vergeten en God er eenen eeuwigen dank over betuigen. Zonder landkaert, zonder de monding te kennen, vaerden wy dien dag over de gevaerlyke en verschrikkelyke zandbank der Colombia, even als gedragen op de vleugelen der Engelen!!! Dit jaer heb ik den feestdag van den H. Ignatius overgebragt te midden van den arbeid, maer van eenen arbeid, die zoo zoet is voor het hert van den Missionaris, en die door de vertroosting, welke dezelve verschaft, hem met het hondervoud beloont, voor al de beroovingen, pynen en vermoeijenissen, welke hy verduert.

Meer dan honderd kinderen werden my aengeboden om gedoopt te worden, als ook elf grysaerds, van welke

velen, op huiden gedragen, slechts den dag der herboring verwachtten, om in den schoot van hunnen goddelyken Verlosser te gaen rusten. De oudste van hen, een Okinagane, was blind en byna honderd jaren oud; hy zeide my onder andere deze treffende woorden: « Myn leven is
» lang op de aerde geweest en myne tranen hebben niet
» opgehouden te vloeijen. — Ik ween nog dagelyks,
» want ik heb al myne kinderen zien sterven. — Al myne
» oude vrienden zyn verdwenen. — Ik vind my onder
» myn volk verlaten en als te midden van een vreemd
» volk. — De herinneringen alleen houden my bezig en
» dezelve zyn treurig en bitter. Nogtans heb ik eene ver-
» troosting: — Ik heb het gezelschap der boozen gevlugt.
» — Nimmer heb ik my by hen willen voegen, noch in
» hunne dieveryen, noch in hunne stryden, noch in hunne
» moorderyen. Heden is de vreugd tot in het binnenste
» myner ingewanden doorgedrongen. — De Groote Geest
» heeft zich over my ontfermd. — Ik heb het doopsel
» ontvangen. — Ik bedank hem er voor. — Ik geef hem
» myn hert en myn leven. »

Ik gebruikte al myne vrye oogenblikken gedurende de noveen om hen tot het weerdig ontvangen van het heilige sacrament der herboring te bereiden. Er werd eene plegtige Mis gedaen, onder welke de Indianen lofzangen tot verheerlyking van God zongen. — De plegtigheden des Doopsels hadden daerna plaets en alles eindigde in de volmaekste orde, tot groot genoegen en stichting van al de wilden.

De vereeniging vertoonde een waerlyk grootsch gezigt: de groote rots, het doffe gebruis der groote watervallen, dat van verre in de wildernis, op de boorden der magtige rivier van den Orégon, weêrgalmt, wanneer hare ongeduldige wateren eenen oneindigen en onstuimigen stroom vormen; in eenen doolhof van rotsen neêrstorten en zich, als even zoo vele doorschynende kolommen, van alle kanten

verheffen in watersprongen, waerin de ryke kleuren van den regenboog by de stralen der zon vertoond worden. Alles droeg by om aen de plegtigheden van den dag eene levendigere belangstelling te geven... Behalven de Indianen Shuyelpi of Chaudières, zag men er Indianen der groote meeren van de Columbia, Okinaganen, Sinpoils, Zingomères en verscheidene Kalispels, die my vergezeld hadden, om my tot geloofsonderwyzers en zangers te dienen. Ik heb den naem van St Paul aen de standplaets der Shuyelpi gegeven; die der groote meeren van de Colombia, waerheen de Pater Hocken zich welhaest moet begeven, om met de onderwyzing voor te gaen en al de volwassenen te doopen, is onder de bescherming van den H. Petrus geplaetst.

Myne tegenwoordigheid te midden dier goede Indianen onderbrak hunne schoone en overvloedige vischvangst niet. Een zeer groote korf werd aen een uitstekend punt der rots vast gemaekt en de heerlyke visschen der Colombia kwamen er zich in menigte en als met vermaek in werpen. Zeven of achtmael op den dag ledigde men de mand, en elken keer vond men in dezelve tot 250 zalmen toe. In tusschentyd wierpen de harpoenwerpers, op de rots gerangschikt, met zoo groote behendigheid aenhoudend hunne harpoenen, dat zy byna nooit hunnen prooi misten.

Buiten den Orégon zal men my misschien van overdrevenheid beschuldigen. Ik durf nogtans verzekeren, dat men zoo gemakkelyk de keisteenen zou kunnen tellen, waermede de beide boorden der rivier Colombia met overvloed bezaeid zyn, dan de visschen van verschillende soorten, welke zy voedt. Dat men er over oordeele door de overgroote vertering derzelve. Gelyk de buffel der vlakten ten oosten der bergen het eenige voedsel is der volkstammen, welke die streken bewoonen, zoo is het de visch ten westen. Wanneer de zalm en de andere visschen de rivier

opkomen, begeven de Indiaensche stammen zich in menigte op al de punten, die het gunstigste zyn voor de vischvangst. Niet alleen vinden zy er een overvloedig voedsel voor geheel dat jaergety; maer de menigte der visschen, welke zy vangen, is zoo groot, dat zy, door dezelve te droogen, tot poeder te brengen en dit poeder met de olie, welke de visch oplevert, te mengen, met weinige voorzorg en arbeid, zich eenen genoegzamen voorraed van levensmiddelen kunnen bezorgen voor het overige des jaers.

Eene ontelbare menigte van zalmen zwemmen de rivieren tot aen haren oorsprong op en sterven er van uitgeputheid, en gebrek aen water. De forellen en eene soort van karpen volgen dezelve in menigte en onthalen zich deftig op de kuyt welke de eerste in de huilen en stille waters der rivier afleggen. In de volgende lente zwemmen de kleine zalmen naer de zee, en men zegt, (ik weet niet op welk gezag) dat zy slechts het vierde jaer wederkeeren. Men vindt in de wateren der Colombia zes verschillende soorten van zalmen.

Den 4 Augustus verliet ik de watervallen der Chaudières met vele Metis van den stam der Cries, om den grond te gaen onderzoeken, welke zy verkoren hadden tot de inrigting of de ligging van een dorp. Ik vond den grond bekwaem voor den akkerbouw en vruchtbaer; reeds was men bezig met de opbouwing van vele wooningen. Ik heb den naem van St François-Regis aen die nieuwe reductie gegeven, waer een groot aental Metis en castorsjagers hebben besloten zich met hunne huisgezinnen te komen neërzetten.

Den 6 trok ik over den hoogen berg der Kalispels en kwam tegen den avond in de reductie van St Ignace. De Paters Hoeken en Ravalli met twee broeders medehelpers bestieren die belangryke kleine colonie. Van St Ignace zullen zy de verschillende volkstammen van het nabuer-

schap gaen onderwyzen ; zoo als de Zingomènes, de Sinpoils, de Okinaganes, de standplaetsen van St François-Regis, van St Paul en St Pierre, de Arcs-à-plats en de Koetenais. Ik ben voornemens binnen kort naer die twee laetste stammen te vertrekken, tot welke nooit Priester is doorgedrongen, om er de wegen voor de ontvangst van hunne toekomende Missionnarissen te bereiden. Die verschillende stammen tellen dooreen gerekend elk ongeveer vyf honderd zielen.

Ik ben enz.

P. J. DE SMET. S. J.

N° V.

A. M. D. G.

Standplaets der Assomption, Arcs-à-Plats.
17 Augustus 1845.

MONSEIGNEUR;

Den negenden zette ik myne reis naer het land des Arcs-à-Plats voort. De paden waren nog overstroomd door den grooten aenwas der waters; ik verkoos liever de Rivier à Clark of aux Têtes-Plates met een bootje van schors op te varen, en ik zond myne peerden door de digte bosschen, die de rivier bezoomen, om my aen het groote meer der Kalispels af te wachten.

Alhier had ik eene onverwachte en vry aengename ontmoeting: zoohaest wy het bosch naderden, zagen wy er een twaelftal ruiters met verscheurde kleederen uitkomen, die eenen edelman in vodden en met eenen afhangenden hoed op het hoofd voor leidsman hadden: geheel hun uiterlyke gaf te kennen, dat zy vele van hunne pluimen hadden achtergelaten in de naby ondoordringbare bosschen van het land Koetenai, welke zy kwamen door te trekken. De edelman groette my by mynen naem met de teekenen van eene oude kennis. Ik groette hem ook en vraegde, met wien ik de eer had te spreken. Eene kleine rivier scheidde ons van elkander en met eenen grimlach antwoordde hy: « Heb een weinig geduld, tot dat ik my aen » den anderen boord bevinde en daer zult gy my kennen. » Het is geen castorjager, zeide ik tot my zelven, en onder

dat verscheurde kleed en dien slechten hoed, konde ik niet gemakkelyk erkennen een der voornaemste leden der achtbare Handelmaetschappy der baei d'Hudson, den weerdigen en treffelyken Heer Ogdon. Ik had de eer en het geluk gehad van in 1842 met hem in zyne schuit te reizen, van Colville tot aen het fort Vancouver, en men zou geen belangryker en aengenamer gezelschap kunnen vinden, dan dat van dien achtbaren Heer. Men moet in de wildernis reizen, alleen zyn ver van zyne broeders en vrienden, om de vertroosting en de blydschap van eene dergelyke ontmoeting te begrypen.... M. Ogdon had de voorledene maend april Engeland met twee officieren der genie verlaten.

Ik ontving met genoegen de nieuwstydingen uit Europa, maer de zaek van den Orégon kwam my wat verontrustend voor; want het was noch de nieuwsgierigheid noch het vermaek van te reizen, welke die twee Heeren door zoo vele woeste streken geleid hadden, en hunne reis zoo spoedig deden voortzetten naer de monding der Colombia. Zy hadden order van hun staetsbestier van bezit te nemen van de kaep *Désappointement*, er de Engelsche vlag op te steken en eene versterking te maken, om zich den ingang der rivier te verzekeren. In de zaek van den Orégon gaet *John Bull* (1) zonder te veel gerucht te maken, regt naer zyn voorgesteld oogwit en maekt zich van het belangrykste punt des lands meester. In tegendeel, *Uncle Sam* (2) praet te vergeefs, raest en tiert; hy heeft geheele jaren overgebragt in een vruchteloos twisten en kyven, zonder eenige pooging te doen om zich zyn wezenlyk of gewaend regt te verzekeren. Zy, aen welke wezenlyk het land toebehoort, de arme inboorlingen van den Orégon, zyn de eenigen, welke men niet raedpleegt; hun lot zal zonder twyfel dat zyn van zoo vele ongelukkige stammen, die na

(1) De Engelschman. (2) De Amerikaen.

gedurende eeuwen van den opbrengst der vischvangst en jagt vreedzaem te hebben geleefd, eindelyk als slagtoffers der ondeugden en van den doodelyken invloed der hedendaegsche beschaving verdwynen zullen.

Van het groote meer leidt de weg u tot de Arcs-à-Plats door digte bosschen, vol van verhindernissen (neêrgevallene boomen), van meeren en ysselyke modderpoelen, waeruit de arme lastbeesten zich met moeite trekken kunnen; maer wanneer de reiziger, by zyne komst uit het bosch, van eene verhevene plaets beschouwt de toelagchende vallei, die zich eensklaps aen zyne blikken vertoont; die twee schoone meeren, die er overal een ryk en aengenaem groen onderhouden; die heerlyke rivier der Arcs-à-Plats of Mac Gilvray, die zich op alle wyze kronkelt, vergeet hy het voorledene en gevoelt zich schadeloos gesteld voor de treurige gezigten en de vermoeijenissen van eene lange dagreis.

Dat deel van de vallei der Arcs-à-Plats gelykt zeer aen de twee valleijen der Cœurs-d'Alènes; zelfde vruchtbaerheid van grond, zelfde broeklanden, zelfde meeren; schoone weilanden, boschjes van welgen-en-pynboomen, hooge bergen, tot den top toe overdekt met digte boschjes, dalen, waerin de cederboomen hunne statigheid en heerlyk loof ontvouwen, en gelyk Racine zegt, *hunne trotsche kruinen in de hemelen verbergen.*

De rivier, die daer kalm en diep is, wentelt zachtjes hare wateren; maer by het smelten van den sneeuw, loopt zy met zulk eene snelheid en onstuimigheid over hare boorden, datzy in haren geweldigen loop, boomen, stukken van rotsen en al wat haren doortogt zou willen verhinderen, medesleept. Alsdan is geheel de vallei binnen weinige dagen overstroomt; zy vertoont aen de oogen niet meer, dan meeren en onmetelyke moerassen, die slechts door eenige zoomen van boomen van elkander gescheiden zyn. Het is door dit middel, dat de voorzienigheid, altoos

goedgunstig tot hare schepselen, de ongelukkige stammen te hulp komt, welke die landen bewoonen en zy hun mildadig hunne noodwendigheden verschaft. De meeren en poelen, die in den lente gevormd worden, worden met visschen vervuld, die daerin als in natuerlyke vyvers opgesloten blyven tot het gebruik der arme bewooners. Zy krielen in dezelve met eenen zoo grooten overvloed, dat men slechts de moeite heeft ze uit het water te trekken en voor den ketel gereed te maken.

Zulk een bestaen is nogtans niet dan onzeker; wanneer de wilden geenen genoegzamen voorraed opgedaen hebben, zyn zy daerna verpligt wortelen, graen en vruchten te gaen zoeken. Zoodanig zyn de doornenstruiken, die eene zwarte, aengename en zoete vrucht dragen, de kroppen der roozen; de troskersen; de sorbenboom; de framboozen; de hulstbeziën; de pamppinen; de wabatoo (Sagitta Folia), bolachtige wortel, die zeer voedzaem is; de bittere wortel, welker naem genoegzaem zyne hoedanigheid te kennen geeft en nogtans zeer gezond is; hy groeit in ligte en drooge gronden, als ook de Caious of beschutwortel: de eerste is dun en rondachtig, de tweede is smakeloos en meelachtig; hy vervangt echter zeer wel en is in gedaente gelyk aen de kleine witte radyzen; de waterpatate, eironde en groenachtige bolwortel, die gelyk de aerdappelen toebereid wordt, maer niet zoo goed is; de kleine ajuin; de zoete ajuin, die eene zeer schoone bloem draegt gelyk de tulpen; de aerdbeziën, die lekker en zeer gemeen zyn. Ik zou deze lyst kunnen vergrooten met er eenen anderen by te voegen van de allerslechtste vruchten en wortelen, waermede de wilden zich voeden (zy eten alles in die soort), maer welke beschaefde magen niet zouden kunnen verdragen. Ik kan nogtans niet stilzwygend den wortel van den kamash (de Sxaaloo der Indianen) voorby gaen, en de bemerkensweerdige wyze, waerop men dezelve toebe-

reidt: die wortel is er in overvloed, en is volgens myn oordeel de koning van de wortelen dier landstreken.

Het is een kleine witte ajuin, die, alvorens gekookt te zyn onsmakelyk en na de koking zwart en zuikerachtig is. Wanneer de vrouwen, gewapend met spitse en hoekachtige stokken, zich door eenen langen en zwaren arbeid eene zekere hoeveelheid dier ajuinen bezorgd hebben, graven zy een gat van dry of vier decimeters in de diepte en van eenen diameter naer hunnen rykdom; zy overdekken er den grond van met eenen zeer effen steenen vloer, welken zy door middel van een groot vuer gloeijend maken. Na er zorgvuldig al de gloeijende kolen te hebben uitgetrokken, overdekken zy die steenen met groene kruiden of vochtig hooi, op welke zy hunne *Kamash* uitstorten: daerop komt eene tweede laeg van vochtig hooi, daerna eene van schors, eindelyk een hoop aerde, waerop zy een soort van vuer onderhouden gedurende 50, 60 en soms 70 uren: de Kamash bekomt alzoo eene dikte of styfte byna gelyk aen die der borstbezien onzer pâtes de jujubes; dezelve wordt soms gebragt tot brooden van verschillende grootte. Zy is uitmuntend, vooral met het vleesch gekookt; zy blyft langen tyd goed, als men dezelve maer droog houdt.

Zoohaest de voorraed der vischvangst en van den oogst uitgeput is, beginnen de Indianen de dieren der bosschen, vlakten en bergen te vervolgen. Valt de jagt hun niet mede, hunne honger wordt zoo groot, dat zy zich eindelyk gebragt vinden tot de Mos, altoos overvloedig hulpmiddel voor hen, die door den honger gepraemd worden en veel gemakkelyker om te bekomen dan de Kamash; dit gewas hecht zich aen de dikke pynboomen, vry gemeen in die streken; aen hunne takken hangt er eene groote hoeveelheid van die zwartachtige mos, die by den eersten oogslag geschikter zou schynen om eene matras te vullen dan het leven van den mensch te onderhouden. Wanneer

men er zich eene groote hoeveelheid van bezorgd heeft, zoekt men dezelve uit, om er alle vreemde zelfstandigheden van af te zonderen; daerna doet men dezelve de koking ondergaen, waervan ik by de Kamash gesproken heb. De Mos vormt zich in dikke, vaste en aen elkander gekleefde lagen. Zy is de ellendigste der spyzen; binnen weinige weken doet zy den gebruiker tot eenen deernisweerdigen staet van kwyning vervallen.

Zoodanig zyn de Arcs-à-Plats, zy kennen noch nyverheid, noch kunst, noch wetenschap: de woorden het *myne* en het *uwe* zyn by hun byna niet gekend. Zy genieten in 't gemeen de gunsten, welke de natuer hun van zelfs schenkt; en dewyl de wilde in 't algemeen wonderlyk zorgeloos is, gaen zy dikwyls van eenen grooten overvloed tot eene uiterste armoede over. Heden zullen zy hun ligchaem geheel overdadig opvullen, morgen en dikwyls vele achtereenvolgende dagen zullen zy in de volstrekste onthouding overbrengen. Echter zyn die twee uitersten hun altoos even nadeelig: de doodverwige en van alle levendigheid beroofde aengezigten, welke ik onder hen aentrof, verschaffen my een treurig bewys van hetgeen ik zeg.

Ik was by tyds onder de Arcs-à-Plats gekomen om van hunne eerste vischvangst en het groot gastmael getuigen te zyn hetwelk zy jaerlyks by die gelegenheid houden. De mannen alleen hebben het voorregt van er by tegenwoordig te zyn.... Een vuer van ongeveer vyftig voeten lang, was ontstoken en hoopen van keijen, ter grootte van een kalkoenei, bevonden zich op de gloeijende kolen. Tachtig mannen waren rondom dit vuer gerangschikt, elk met hunnen teenen ketel, vol water en visschen; de zael, waer dit buitengewoon gastmael gegeven werd, was opgerigt van biezen matten: zy had dry openingen of deuren, eene aen elk einde, om tot ingang voor de gasten te dienen en eene derde in het midden om doorgang aen de visschen te

verleenen. Wanneer al de maetregelen genomen waren en elk op zynen post was, hield de overste eene korte aenspraek van aenmoediging tot zyn volk en eindigde met een smeekgebed tot den Grooten Geest, waerin hy eene overvloedige vischvangst vraegde. Hy gaf het teeken en al de manschappen, gewapend met twee aen het einde platgegemaekte stokjes, op de wyze van tangen, trokken de keijen uit het midden der gloeijende kolen en werpen dezelve elk in zynen ketel. Zy hernieuwden die bewerking twee mael en de visschen waren binnen eenige minuten gekookt. Eindelyk gingen zy op de hielen neêrzitten en begonnen het gastmael; nogtans wachtten zy zich met de grootste zorg van de graeten van den visch te breeken of te ontbinden, *conditio, sine qua non*, eener goede vischvangst. Eene enkele graet gebroken zou een kwaed voorteeken zyn, en de plegtige zou aenstonds van de visschersbende moeten uitgesloten worden, waerin zyne tegenwoordigheid nadeelig zyn en onfeilbaer een onheil veroorzaken zou. Men vindt in het groote meer en de rivier der Arcs-à-Plats eene soort van steur, die dikwyls zes, tien en soms twaelf voeten lang is. De wilden maken er zich van meester, door denzelven met pylen te doorbooren.

Dit jaer, gelyk al die, welke ik tot nu toe in het midden der wilden overgebragt heb, was de Hemelopneming der H. Maegd Maria voor my een dag van vertroosting en geluk. Ik had den tyd gehad van alles voor de plegtigheden van dien schoonen feestdag te bereiden. Dank aen de onderwyzingen en goede raedgevingen van eenen vroomen Canadiaen, M. Berland, die langen tyd onder hen in hoedanigheid van Handelaer gewoond heeft, ik vond de kleine troep der Arcs-à-Plats, buigzaem voor de genade en volmaektelyk bereid om het christelyk geloof te omhelzen. Zy kenden reeds de voornaemste punten van den godsdienst en zongen duidelyk vele gezangen in het Fransch en in het Indiaensch. Ongeveer

maken zy 90 huisgezinnen uit. Ik droeg er het eerste H. Misoffer op, dat in hun land geofferd is.... Na de heilige en verhevene plegtigheden des Altaers, ontvingen 92 van hunne kleine kinderen het Doopsel als ook tien meerderjarigen van eene zeer gevorderden ouderdom... Zy waren zeer oplettend en neerstig by al myne onderwyzingen. In den avond had de planting des kruis plaets, op eene zoo plegtige wyze als de omstandigheden zulks toelieten. De nederige standaerd van den Goddelyken Zaligmaker werd op de boorden des meers opgerigt, onder de losbranding van tachtig geweerscheuten. Aen zynen voet deed de geheele stam de offerande van zyn hert aen den Grooten Geest, beloofde eene onschendbare gehechtheid aen al de pligten der ware kinderen van het gebed en vernietigde al wat er van zyne guichelaryen en oude bygeloovigheden overgebleven was. De standplaets ontving den schoonen naem der *Assomption*... Onder de bescherming van Maria, die goede moeder, welker gezangen zy sedert vele jaren niet opgehouden hebben te zingen, hopen wy, dat de Godsdienst zich meer en meer zal vestigen en bloeijen te midden van dien belangryken volkstam, waerin nog in al zyne kracht de eendragt, de eenvoudigheid, de onnoozelheid en de vrede heerschen. Zy verlangen vurig zich aen den akkerbouw over te geven, welks voordeelen ik hun verklaerde, en zy ontvingen met de grootste blydschap de belofte, welke ik hun deed, van hun zaed en eenig landbouwers gereedschap te zenden.

Ik ben, enz.

P.-J. De Smet. S. J.

N° VI.

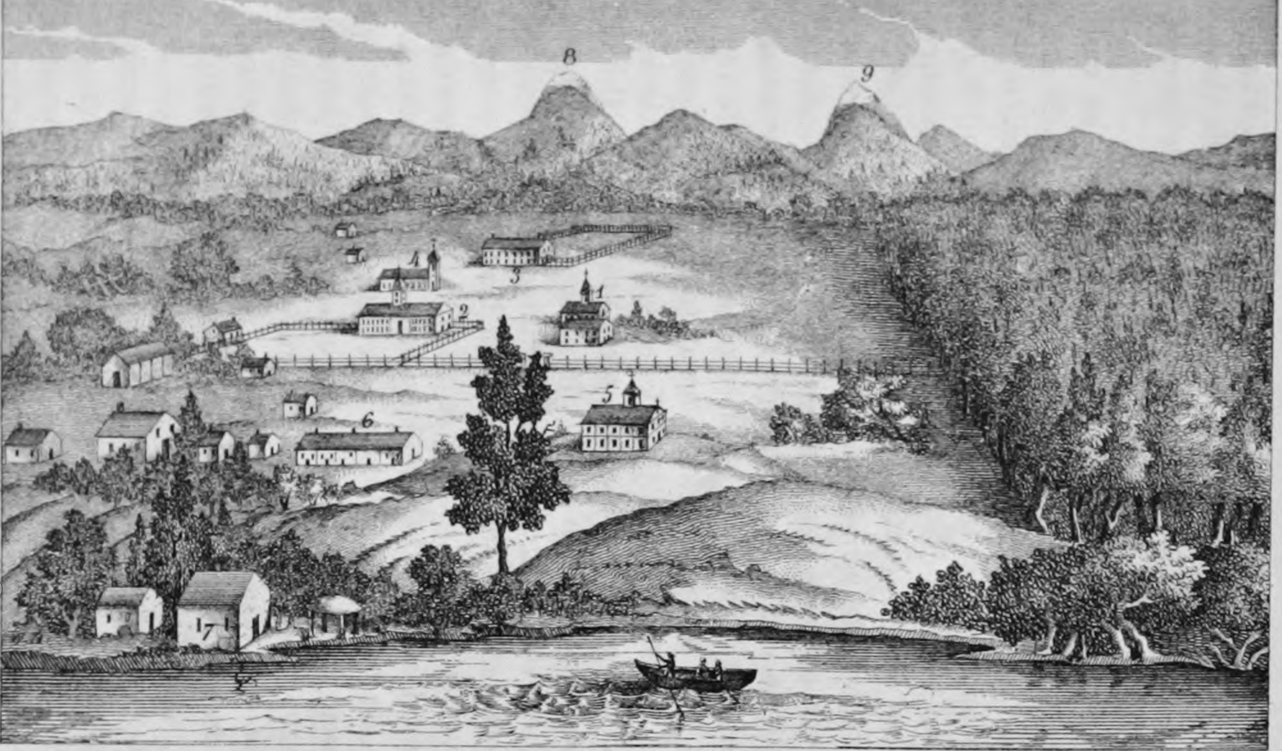
A. M. D. G.

Haute-Traverse der rivier der Arcs-à-Plats,
3 September 1845.

Monseigneur ;

De Arcs-à-Plats en de Koetenais zyn in het land gekend onder den naem Skalzi en vormen slechts eenen enkelen volkstam, verdeeld in twee troepen. De weg, die naer die laetsten leidt, verandert elk oogenblik van gezigt: in 't eerst trekt men door schoone en ondigte bosschen van roode mastboomen, van wol en doornen-boomen, die een weinig golven; daerna komt men in digte bosschen, die zich vertoonen als de *nec plus ultrà* (het uiterste) der wildernis; het is daer, dat men, met de byl nieuwe paden moet banen, om de talryke verhindernissen te vermyden, die door de menigvuldige omvergevallene boomen veroorzaekt worden, welke de stormen van den herfst omver geworpen en op elkander gestapeld hebben.

De bosschen, waervan ik Uwe Hoogw. spreek, zyn overal zoo digt dat men zynen leidsman uit het oog verliest op eenen afstand van twaelf roeden. Het zekerste middel om, by het doortrekken derzelve, niet te doolen, is zich geheel aen de scherpzinnigheid van zyn peerd toe te betrouwen; het volgt getrouwelyk de andere lastdieren, die den weg banen: honderd mael zou ik zonder dit middel gedoold hebben.... Ik zou het u niet kunnen verbergen, die akelige plaetsen doen in den geest van

P. Van de Steene. Lith. de Ve Vander Schelden

MISSIE St PAUL TE WALLAMET. L. en XVIII. Brief.

den reiziger treurige en zwaermoedige denkbeelden ontstaen, die hem verontrusten en benaeuwd maken; duizende hersenschimmen doen de verbeelding schrikken, als of men veroordeeld ware om nimmer uit die doolhoven te geraken, die tot schuilplaetsen aen de beeren en pantherdieren verstrekken.

Het pad kronkelt in de nabyheid der rivier en van tyd tot tyd laet het der oogen toe zich op eenige der aengenaemste schilderachtige gezigten, welke dezelve in haren loop vertoont, te vestigen. Het pad doorsnydt de punten of kronkels der rivier, overal waer de rotsachtige grond het toelaet. Op eene plaets, welke men de Portage noemt, loopt de rivier door eene engte van bergen of liever van scherpe rotsen eener ysselyke hoogte. Het is door die in den schyn onoverwinbare verhindernissen, dat men met gevaer van honderdmael zyn leven te verliezen, ongeveer acht mylen moet afleggen. Al het moeijelykste, gevaerlykste en ysselykste wat men zich in het stuk van weg verbeelden kan, treft men er aen. Het is niet dan een steil op- en afklimmen, dan afgrysselyke afgronden, dan lange en enge afdalingen. By elken voetstap doet het zien des gevaers het bloed in de aderen verstyven en overdekt al de leden met een koud zweet. Menigmael was ik verpligt my als eene kat voort te slepen, en by elken overtogt bedankte ik den Heer, als of ik aen de dood met al zyne benaeuwdheden kwam te ontsnappen. Te midden dier wanstalige opeenstapeling van rotsen, bannen de wateren zich eenen doortogt onder duizende verschillende gezigten: het zyn watervallen, maelstroomen, draeijkolken, bekwaem om de grootste boomen in te zwelgen; hier het zoete gemurmel des waters; daer het doffe geloei van eenen onstuimigen stroom, van eene neêrstorting, van eene ry van watervallen; het oor wordt er door bedwelmd, terwyl het oog ter zelfder tyd eene keten van uitstekende punten en rots-

achtige eilanden beschouwt, die hier en daer met ceder- en pynboomen versierd zyn.

Aen den voet dier bergen der Portage vindt men eene onmetelyke en effene en zeer verhevene plaets, die in de volkryke landen eene heerlyke ligging voor de stichting eener groote stad zou aenbieden. De bergen die dezelve omringen, zyn trotsch en schilderachtig; zy herinneren my de bergen Mapocho, die de schoone hoofdstad van den Chili (Santiago) omgeven. Van hunne toppen vloeijen ontelbare kleine beken in de vlakte neder en bevochtigen dezelve in geheel hare uitgestrektheid. De schoone rivier *La Chute* doorsnydt dezelve en aen haren voet loopt met groote kalmte de rivier Arcs-à-Plats.... De bosschen en de steengroeven zyn er onuitputbaer; blokken steenkolen, welke ik langs den boord gezien heb, geven te kennen, dat die kostelyke bergstof er niet ontbreekt. Wat zou er van die onmetelyke en thans zoo treurige wildernis worden, onder den invloed van eene weldoende beschaving, bestierd door het christendom. Het land der Skalzi verwacht den arbeid en den yver van den werkzamen en vernuftigen mensch. Het lood is er zoo overvloedig, dat het op vele plaetsen by klompen op de oppervlakte van den grond zelven en van eene zoo goede hoedanigheid gevonden wordt, dat er weinig twyfel is of het is met eene zekere hoeveelheid zilver gemengd. Arme en ongelukkige Indianen! Zy vertreden met verachting zelve zoo vele verborgene schatten, zonder dezelve te kennen! Zy houden zich met de vischvangst te vreden; zy leven van wortelen en vruchten; zy vervolgen vreedzaem de dieren der bosschen; zy beschouwen met verwondering, maer zonder ongerustheid, de onverzadelyke begeerlykheid, waermede *de blanke mensch*, die glinsterende steenen van hun grondgebied komt onderzoeken. Ach! zy zouden sidderen die arme onnoozelen, kenden zy de geschiedenis van die lange lyst van volkstammen, die van de aerde verdwenen

en welker namen naeuwelyks overgebleven zyn; wisten zy dat al de provincien, die eertyds die rykdommen in haren schoot verbergden, door de begeerlykheid ingenomen en verwoest zyn door eene wreede beschaving, die de Indianen niet bezorgd heeft dan ondeugden en er overal de treurige slagtoffers der eigenbaet en kwade hertstogten van gemaekt heeft.

Wy kwamen na eenige dagreizen aen de weilanden van den Tabac, het gewone verblyf der Koetenais. Het is eene schoone en uitgestrekte vlakte, omgeven van twee verhevene plaetsen, welker zachte en geregelde hellingen, overdekt van door het water geronde keisteenen, schynen de uitgedroogde boorden te zyn van een groot meer, dat in een vroeger tydstip geheel die vlakte overdekt zou hebben.

Ik vond er niet dan een dertigtal hutten der Koetenais; het gebrek had een groot aental huisgezinnen gedwongen, vóór myne aenkomst, den grooten berg over te trekken, om digter by de groote beesten te zyn, zoo als de Buffel, de Eland, het Rendier, en de Hert. Zy, die overgebleven waren, ontvingen my onder het aenhoudend losbranden der geweeren en met den geestdrift, de blydschap en al de bewyzen eener opregte en kinderlyke toegenegenheid. Velen toonden my hun' dagregister, dat is, een' vierkanten stok, waerop zy de dagen en de weken aengeteekend hadden, sedert dat ik hen in de nabuerschap van het groot meer Tête-Plate bezocht had. Zy telden reeds 41 maenden en eenige dagen. M. Berland heeft onder de Koetenais, gelyk onder hunne medebroeders de Arcs-à-Plats zich veel moeite gegeven om de goede gesteltenissen, waerin die brave lieden zich bevonden, te onderhouden. Al wat ik hun in myn eerste bezoek had aenbevolen, werd voor zoo veel zy het zich hadden kunnen herinneren, naer de letter en met de grootste naeuwkeurigheid beoefend. Het was het oogenblik van eenige punten van geschil te beslissen, die in myn eerste bezoek door eenigen kwalyk be-

grepen of uitgelegd waren. Zy zingen gezangen in het Fransch en in het Tête-Plate, doen 's avonds en 's morgens het gebed in het gemeen en onderhouden stiptelyk den zondag.

De dag, waerop men het feest van het *Onbevlekt Hert van Maria* viert, zong ik er de Mis en nam in den naem van God bezit van dat nieuwe land, waerin de priester voor de eerste mael binnendrong. Ik diende daerna het doopsel aen 105 personen toe, van welke er 20 meerderjarig waren. Die schoone dag werd, gelyk onder de Arcs-à-Plats, geëindigd door de plegtigheden van het planten des kruis, dat in de lucht, onder het losbranden van al de geweeren der legerkamp, opgerigt werd. Daerna kwamen al de oversten, aen het hoofd van den stam, zich aen den voet van dat treffend zinnebeeld der vertroostende en verhevene geheimenis van de dood des goddelyken Zaligmakers neêrwerpen en droegen met luider stem de offerande hunner herten aen hem op, die zich er de Herder en Meester van noemt....

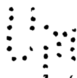
Die standplaets heeft den naem van *Immaculé Cœur de Marie* ontvangen. Een onzer Paters zal welhaest de twee takken van dien volksstam bezoeken. Eene missie van eenige weken, met yver en volherding gegeven, zou aen meer dan 700 meerderjarigen het geluk bezorgen van de weerdige kinderen der Kerk te worden.

Het gebrek aen levensmiddelen drukte hen sterk by myne aenkomst; zy baden my nogtans van vele dagen onder hen te verblyven en hun goede onderrigtingen en eenen heilzamen raed te geven, alvorens zy zich in kleine benden verdeelden om levensmiddelen in de engten der bergen te gaen zoeken.... Den 30 Augustus nam ik myn afscheid van de Koetenais. Twee jonge lieden van den stam boden zich aen, om my te vergezellen en tot leidslieden tot in het land der Pieds-Noirs te dienen; een derde Indiaen, die een behendige jager en myn taelman is, vol-

maekte myn klein gevolg. Ik vervoorderde alzoo myne reis naer de bronnen, genoemd *Tête de la Colombie*. Het land, hetwelk wy doortrokken, is zeer schilderachtig; het is op eene aengename wyze geschakeerd door schoone weilanden, versierd met bloemen en boomtjes van verschillende soorten; door toelagchende valleijen en meeren, omringd door edele en nimmer geschondene bosschen, waerin nog nooit het gerucht der byl weêrgalmd heeft en die in de wildernis al hare jeudigheid en heerlykheid behouden. Zy zyn doorsneden van een groot aental waterloopen en beken, die met onstuimigheid afloopen van de bergketenen, die zich aen myne regter hand vertoonden als even zoo vele ondoordringbare scheidmuren. Van de weilanden Tabac tot aen de bronnen der Colombia vonden wy den weg schoon en gebruikbaer.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N. VII.

A. M. D. G.

By de bronnen der Colombia,
September 1845.

Salut, roche majestueuse,
Futur asile du bonheur;
De ses trésors le divin cœur
T'ouvre aujourd'hui la source heureuse.
(GEZANG TÊTE-PLATE.)

MONSEIGNEUR;

Den 4 September omtrent den middag bevond ik my by de bronnen der *Colombia*. Ik beschouwde met verwondering die steen- en reusachtige bergen, waeruit de groote stroom treffelyk maer onstuimig, zelfs aen zyne bron, vloeit, om in zynen rondzwervenden loop de gevaerlykste der rivieren van het westelyke America te worden. Twee schoone kleine meeren van vier of vyf mylen lang, gevormd door eene menigte van beken en bronnen, ontvangen hare eerste wateren.

Myne tent werd geplaetst op den boord van den eersten waterloop, die aen dezelve zyne schatting komt betalen en welken men van waterval tot waterval van onnaekbare rotsen, die zich aen de regterhand verheffen, ziet afstroomen. Welke rotsen! welke verscheidenheid van gedaenten vertoonen zy u! Het ingebeelde onder al zyne gedaenten; het aengename, het vermakelyke en het verhevene doen

zich te gelyk onder eenen zelfden oogslag zien, en als de verbeelding maer een weinig de beguicheling te hulp komt, ontdekt men er terstond kasteelen van het aloude omzwervende ridderschap met hunne talryke torentjes, forten omringd van muren en bolwerken, paleizen, eindelyk hoofdkerken, prykende met koepels en torens.

Op het oogenblik, wanneer ik verscheen in het gezigt der twee meeren, bedekten wolken van watervogels, waterhennen, eendevogels van verschillende soorten, talingen, waterraven, kraenvogelen, trapganzen en zwaenen er geheel de oppervlakte van; terwyl het binnenste des meers weemelde van zalmen, die, by hunne aenkomst aen het einde van hunnen langen loop, van vermoeidheid uitgeput waren. By het begin van het tweede meer op eene niet zeer breede en diepe plaets, zag ik dezelve by groote troepen voorby zwemmen verscheurd en verminkt door de talryke snelstroomen, watervallen, dallen en neêrstortingen, welke zy in hunne lange zeebedevaerd aengetroffen hadden. Het is eene niet onderbrokene optogt, die weken en maenden duert. Naeuwelyks zal men het gelooven: de zalmen zyn twistziek! Ik was getuigen van verschrikkelyke beten, welke zy elkander met de tanden gaven. De twee meeren strekken hun tot graf; zy sterven er in zoo groot getal, dat de lucht er dikwyls op eenen merkelyken afstand door besmet wordt.

By de afwezigheid van den mensch, komen de arend, de gier, de wolf, de gryze, de zwarte, de bruine beer er by groote troepen, om in dit jaergety te visschen. Zy beloeren hunne prooi op den boord der rivier en by den ingang der meeren. De snavel, de tanden, de klaeuwen dienen hun tot haken en harpoenen. Van daer keeren de beeren, dik en vet wanneer de sneeuwtyd aenkomt, naer hunne holen weder, te midden der bosschen en in de hollen der rotsen, om er de vier treurige maenden van den winter in eene volslagene ongevoeligheid over te brengen,

hebbende geen ander tydverdryf, geene andere bezigheid dan hunne vier pooten te lekken. Indien men de Indianen gelooven moet, houdt elke poot den beer eene maen (eene maend) bezig, en wanneer de taek volbragt is, keert hy zich op de andere zyde en begint den tweeden te lekken en alzoo voorts. Alhier zal ik u in het voorbygaen zeggen, dat al de jagers en Indianen bemerken, dat het een zeldzaem geval is, dat eene beerin met hare jongen in het lyf gedood wordt, en nogtans men doodt dezelve in alle jaergetyden. Waerheen gaen zy? Wat wordt het van haer, terwyl zy hare jongen dragen? Het is eene vraeg die in onze bergen nog moet opgelost worden.

In een tydstip, dat volgens alle waerschynlykheid niet ver af is, wanneer de nyverheid, de wetenschappen en de kunsten met de landverhuizing in de duizende en duizende valleijen der Rotsbergen zullen indringen, valleijen die zich, indien ik my alzoo durf uitdrukken, vertoonen als even zoo vele aderen, bekwaem om het leven te doen vloeijen in een sterk, uitgestrekt en groot ligchaem, zullen de bronnen der Colombia een zeer belangryk punt worden. Het luchtgestel is er alleraengenaemst; de koude en de hitte zyn er niet onmatig; de sneeuw verdwynt er, verslonden door de lucht, naermate dat hy valt. De vallei zou de werkzame hand, die haren vruchtbaren grond zou bearbeiden, met het honderdvoud beloonen; ontelbare kudden van dieren zouden jaerlyks hun voedsel vinden in de weilanden, waer de bronnen en fonteinen de frischheid en den overvloed onderhouden. De hellingen en overhangingen der bergen zyn in 't algemeen met onuitputbare bosschen overdekt, waerin de larix, de barbarisse-, de ceder- en de cypresboom heerschen.

In de vlakte tusschen de twee meeren ziet men schoone fonteinen, welker wateren, beladen met steenachtige zelfstandigheden, in hunnen loop eene rots van tufsteen vormen, gelyk aen eenen onmetelyken waterval, die bevrozen

ASPECT DES MONTAGNES ROCHEUSES, SOURCES DE LA COLOM

Source de la riv. des Arcs-à-Plats.
Riv. Van Quickenborne.
Riv. de la Saline.
Riv. Purcel.
Riv. Matthys
Riv. De Theux.
de long.
Fontaine chaude
Rocher de tufeau, fait par la fontaine.
Croix de la Nativité, 8 Sept. 1845.
Voyages du Rév. P. De Smet.
Loges de Morigeau.
Ma Tente.
Riv. aux Castors.
Riv. à Thompson.
2e LAC.
des Marrons
CHAINE DE MONTAGNES.

of in steen veranderd is. Die wateren zyn zoet en klaer en van de zelfde warmte als de melk, die versch uit de koei komt. De beschryving, welke M. Chandler geeft van de vermaerde fontein Pambouk Kalesi of der aloude Hiérapolis van Klein Asie, in de vallei van Méandre, zou letterlyk kunnen toegepast worden aen de warme fonteinen van het hoofd der Colombia. De vlugtige oogslag, die zich voor ons ontvouwt, is zoo wonderlyk, dat de beschryving, om er eene zwakke gelykenis van te geven, romantisch moet zyn. Wy beschouwden met verwondering die uitgestrekte helling, die ons van verre van kryt had toegeschenen en zich van naby ontvouwde als een onmetelyke bevrozene waterval; hare golvende oppervlakte geleek zeer wel aen een schielyk tegengehouden of eensklaps in zynen snellen loop versteend water.

Het eerste meer der Colombia bevindt zich slechts twee en eene halve myl van de rivier der Arcs-à-Plats en ontvangt een deel harer wateren tydens den grooten aenwas van de lente. Eene ondiepte of droogte scheidt dezelve. De voordeelen, welke de natuer aen het hoofd der Colombia schynt vergund te hebben, zullen hare geographische ligging eens zeer gunstig maken. De kunstige en bedrevene hand van den beschaefden mensch zou er een klein aerdsch paradys van vormen.

De Canadiaen! welke is de streek der wildernis, waerin hy niet doorgedrongen is? De vorst, die aen de bronnen der Colombia heerscht, is een braef man van St Martin (distrikt van Mont-Real), die zich sedert zes-en-twintig jaren in de wildernis bevindt. De huid van het rendier en den eland zyn de stoffen, waervan zyn draegbaer paleis gemaekt is en, om my van zyne eigene woorden te bedienen, *hy scheept zich te peerd in* met zyne vrouw en zyne zeven kinderen, *en verlaet het schip of zet voet aen land* overal waer hy verkiest; hy bevindt zich alleen meester van het land, en Polk en Peel (1), die hem in dit oogenblik zyne

(1) De Amerikaen en de Engelschman.

eigendommen betwisten, zyn aen onzen Karabinier zoo onbekend, als de twee groote mogendheden der maen.... Zyn *rykstaf* is een valstrik om castors te vangen; zyne *wet* zyne karabyn. De eene op den rug en de andere op den arm, bezoekt hy zyne talryke harige onderdanen; de castor, de otter, de gemuskeerde rat, de marter, de pecan, de vos, de beer en de wolf, het schaep en de witte geit der bergen, de reebok met zwarten steert, alsook zyn bloedverwant met rooden steert; de hert, het rendier, de eland, allen eerbiedigen zynen rykstaf en onderwerpen zich aen zyne wet; hy vordert en ontvangt de schatting in *vleesch* en in *huiden*.... Omringd van zoo vele grootheden, vreedzame bezitter van al de kasteelen, van al de paleizen, van al de forten, waervan ik zoo even sprak; eenzame heer dier trotsche bergen, die hunne ystoppen tot aen de wolken verheffen, vergeet Morigeau, (zoo is zyn naem,) geenzins zyne pligt van christen. Dagelyks 's avonds en 's morgens ziet men hem, omringd van zyn klein huisgezin, godvruchtig zyne gebeden lezen.

Sedert vele jaren verlangde Morigeau eenen priester te zien; wanneer hy vernam, dat ik het hoofd der Colombia ging voorbytrekken, spoedde hy zich derwaerts, om aen zyne kinderen en zyne vrouw het uitstekend geluk des doopsels te bezorgen. Die gunst werd hun op den geboortedag der H. Maegd toegestaen, alsook aen de kinderen van dry Indiaensche huisgezinnen, die hem in zyne verschillende landverhuizingen volgen. Het was een plegtige dag voor de wildernis! De verhevene offerande der Mis werd er opgedragen; Morigeau naderde godvruchtig de H. Tafel: zyne vrouw en zyne kinderen en tien kleine Indianen werden in de heilige wateren des Doopsels herboren: de huwelykszegen had daerna aen den voet van den nederigen altaer plaets. Ter gedachtenis van zoo vele weldaden werd in de vlakte, van dien tyd af de vlakte der geboorte genoemd, een groot kruis opgerigt.

Ik kan mynen goeden Canadiaen niet verlaten, zonder een loffelyk gewag van zyne keuken, inderdaed koninglyk ofschoon op zyn wilds, te maken. De eerste schotel, welke men my aenbood, bevatte twee beerenpooten. — Elders zou die spys eenigen afkeer hebben kunnen veroorzaken; men zou hebben kunnen gelooven, dat men voor zich twee menschenvoeten had, zoo groot was de gelykheid. Een stekelverken, aen het spit gebraden, kwam daerna ten voorschyn, vergezeld van eene elandsmuil, die geheel den nacht gekookt had en waerlyk lekker was; eindelyk werd de groote ketel, die eene soort van Hotchpotch of hutspot bevatte, in het midden der gasten geplaetst, en elk trok er een stuk naer zynen zin uit: de edele stukken van koeijen, van buffels, ribbetjes van herten, steerten van castors, patryzen, tortelduiven, een haes, en eene krachtige soep.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° VIII.

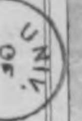
A. M. D. G.

Aen den voet van het Croix de la Paix.
15 September 1845.

MONSEIGNEUR;

Den 9 namen wy afscheid van Morigeau en zyn huisgezin, als ook van zyne medejagtmakkers, de Sioushwaps. Wy verlieten de oppervallei der Colombia langs een klein pad, dat ons welhaest bragt aen eene naeuwe bergengte, waerin naeuwelyks het daglicht, dat door reusachtige rotsklompen onderschept was, binnendrong. Het grootsche, het verhevene, het schoone vereenigden zich, om hier de zonderlingste en wonderlykste verzameling te vormen. — Ofschoon de graeuwe granietsteen er heerscht, ontdekten wy eene groote menigte porphyregraniet met witte aderen. Hier en daer in zyne verscheurde zyden en overal waer men een handvol stof vindt groeit de trotsche en onsterfelyke pynboom en mengt zyn dof groen met de verschillende kleuren dier indrukverwekkende rotsen. Van die paden met duizende bochten en kronkels vertoont zich dikwyls een schilderachtig gezigt, een verrukkend verschiet. Omgeven van reusachtige muren ziet men de natuer in al hare heerlykheid voor de oogen de verschillendste tooneelen ontvouwen. — De wol- en cederboom verheffen zich statig in die aloude en deftige bosschen; de bevallige populier wiegt in de lucht zyne groene kruin, die dikwyls golft onder de rukwinden van den loeijenden

P. Vande Steene — Lith. de Ve Vander Schelden

HET KRUIS VAN DEN VREDE (15 Sept. 1845.)

storm, terwyl de onweegbare pynboom boven de puntachtige rotsen zyne treurige en godsdienstverwekkende schaduwen van zich verspreidt. De berkenboom, opschietende uit eene aerde bedekt met mos, glinstert als eene kolom van zilver en draegt zyne herfstbladeren, als een gouden hoofdhulsel te midden van den hemelsblaeuwen terpentyn- en den jeneverboom met zyne purpere beziën, die hunnen geur in die vochtige bosschen en frissche valleijen verspreiden.

Na eene dagreis door die tooneelen eener oorspronkelyke natuer, kwamen wy op de boorden van de rivier der Arcs-à-Plats, op de plaets, waer ontelbare stroomen, die met onstuimigheid van al de zyden der bergen afrollen, zich komen vereenigen om die trotsche rivier te vormen. Van verre hoort men het doffe en gedurige geloei harer wateren, die zich met eene ysselyke snelheid over een bed van rotsen wentelen. Wy trokken dezelve over, om den doorgang van eene nog schroomelykere engte te gaen beproeven, waer de wateren van de Vermillon zich met geweld eenen doortogt gebaend hebben. Alhier treft alles met verbaesdheid, alles is van eene woeste verhevenheid in die diepe maer onrustige eenzaemheid.

Vooruitstekende bergen verheffen zich, gelyk aen torens en godsdienstige hoofdkerken, van waer de mensch zich met den hemel kan onderhouden; van alle kanten openen zich dreigende afgronden; het bedwelmende en gedurige gedruis der loeijende en omzwervende wateren bootst het gebulder van den storm na, wanneer hy woest en toomeloos voortdryft gelyk de stroom der vryheid. Alhier stort de rivier zich met een groot geweld in eenen kolk, waeruit zy welhaest schuimende wederkomt, haer bed herneemt en dwars door het riet schynt te spelen; daerna rolt zy van neêrstorting tot neêrstorting, van waterval tot waterval, makende in haren loop eene lange ry van snelstroomen; verder, terwyl zy zich onder de dikke

schaduwen der ceder- en pynboomen verbergt, breidt zy hare wateren, zoo glinsterend en helder als het kristal uit in eene ruime kom, waerin zy een weinig schynt te rusten, om met eene nieuwe onstuimigheid haren omzwervenden loop voort te zetten.

Luister! uit die ondoordringbare bosschen komt een zoetluidend gerucht. Het is het geschreeuw van den edelmoedigen hert, die zyn paer roept; het is de eland, het waekzaemste der dieren, die alarm schreeuwt; hy heeft het gekraek van eenen tak gehoord, hy heeft den wind, die hem van den jager toekomt, geademd. — Een verward gedruis doet zich op de bergen hooren: de oogen wenden zich naer de ystoppen en men ontdekt eenen troep van rendieren, liggende op banken van sneeuw, ontwaekt door de nabyheid van den mensch, zy vertrekken en in een oogenblik zyn zy verdwenen te midden dier onnaekbare toppen. De reebokken komen van tyd tot tyd hunne bevallige gedaente vertoonen; zy verbergen zich, zy huppelen: eensklaps staen zy, met opgestokene ooren als punten van lanciën, stil, om te bespieden, daerna hernemen zy hunnen loop en dringen zy diep in het bosch. — » Geef acht op die ronde en witte vlekken op den top en » de zyden der rots, zeide myn leidsman, zy klimmen en » dalen.» «Het is dan geen sneeuw, riep ik uit?» Het waren troepen van witte geiten: zy speelden, zorgeloos en gerust, te midden dier ysselyke steilten, buiten het bereik van den onbeschroomsten jager.

Een wanstallig dier, de gryze beer, die op onze bergen den leeuw van Africa vervangt, houdt zich niet te vreden te brullen en den vermetele te bedreigen, die den voet op zyne bezittingen durft stellen; eene schroomelyke knarsing der tanden kondigt de uitbarsting zyner woede aen. Maer dikwyls beantwoordt hem eene wel gerigte karabynscheut en verpligt hem eene diepe buiging te maken; men ziet hem alsdan in het stof rollen, in het met zyn bloed

bevochtigd zand byten, en sterven. — Het scherpe geschreeuw van het panterdier, het gehuil van den wolf zyn het gewoone muzyk der wildernis. — Men stoort er zich weinig aen. —

De kleine haes der bergen, die slechts zes duimen groot is en welker beschryving in de natuergeschiedenis nog geene plaets gevonden heeft, vermaekt zich onder rotsstukken en doet eene buitengewoone snelheid blyken; terwyl zyn nabuer, het luije stekelverken op een cypresboom, welks schors het afknaegt, blyft stilzitten; het ziet met een dom en onverschillig gelaet den doortrapten jager aen, die het opspeurt om de lekkerheid van zyn vleesch en wien het zeldzaem ontsnapt.

De vernuftige castor, waekzame bespieder, kondigt zyn geslacht onze komst aen, door met zynen steert op het water te slaen. Aenstonds dompelt de gemuskeerde rat zich in hare poel; de otter verlaet zyn spel en kruipt op den buik tusschen het riet; de vreesachtige eekhoren springt van tak op tak, tot dat hy de digte kruin bereikt heeft van eenen cypresboom, die hem tot schuilplaets dient. De marter werpt zich van boom op boom en verbergt zich onder de bladeren. De siffleur, de pecan en de wesel nemen de wyk naer hun leger. De vos spoedt zich, en eene snelle vlugt alleen kan zyne witte pels behouden; eindelyk de bunsing, te ver van zyn verblyf verwyderd, vroet door den zandachtigen grond en begraeft zich geheel levendig, om alle vervolging te ontsnappen; maer zyne ryke pels is bestemd om de lenden van den Indiaen te omgorden en de vereenigde poogingen van twee mannen zyn naeuwelyks genoegzaem om hem uit die schuilplaets te trekken en te dooden.

'S avonds voor het verlaten van de treurige doolhoven dier bosschen, kwam een verrukkend vertoog ons vermaken. Wanneer het gezien wordt na eenen verwoestenden slag, vertroost deszelfs gezigt het bedrukte hert van

den wilden krygsman. Van den top des bergs beschouwden wy *den dans der Manitous* of der geesten en *den ingang der gesneuvelde krygslieden in het land der zielen.*

Groote lichtkolommen van verschillenden glans, scheenen in de hemelen te spelen en te wiegen: eenige onder regtstaende gedaenten, andere gelyk aen golvende baren: zy verbergden zich, daerna vertoonden zy zich herhaelde keeren en onder verschillende gezigten, tot dat geheel de gezigteinder met de schitterendste klaerte verlicht scheen. Al die lichten vereenigen zich aen den zenith en scheiden zich daerna onder menigvuldige gedaenten. Het noordenlicht is een verschynsel, hetwelk ik steeds met verwondering en vermaek beschouw. Al wat men ziet, of hoort in die ondoordringbare eenzaemheid, is tevens aengenaem en leerzaem; alles treft, en verheft den geest tot den Schepper der natuer: *Mirabilia opera Domini!!!*

Den 15, na vele dagen van vermoeijenissen en zwarigheden, en na vele nieuwe redenen van verwondering, trokken wy over den top des bergs, die de wateren der Colombia afscheidt van die der Sascatshawin, de aloude Rivier Bourbon vóór de verovering van den Canada door de Engelschen. Zy is de grootste tolrivier van het meer Winnepeg; zy ontlast zich in de Baei d'Hudson door de Rivier Nelson in den 58e graed Noorder breedte.

Aen de bronnen dier twee rivieren is het kruis geplant. Moge het een teeken van zaligheid en vrede zyn voor al de volkstammen, die ten Oosten en ten Westen over die reusachtige bergen verspreid zyn! Op den cypres, die tot het maken van het kruis moest dienen, was de arend, zinnebeeld van den Indiaenschen krygsman gezeten. De jager mikte op den zelven en doodde hem; maer zelfs in zynen val scheen de edele koning der vogelen al zyne moedigheid te behouden.

Op den boord van een schoon klein meer, aen den voet van het *Croix de la Paix,* namen wy ons ontbyt, van

waer ik de eer heb mynen brief te dagteekenen, Uwe Hoogw. van mynen diepsten eerbied en opregtste achting te verzekeren en in uwe gebeden die uitgestrekte wildernis aen te bevelen, waer zoo vele kostbare zielen nog onder het gebied van Satan zuchten.

P. J. De Smet. S. J.

N° IX.

A. M. D. G.

Legerplaets Assiniboin,
26 september 1845.

Monseigneur;

Eene steile afdaling geleidde ons welhaest in eene ryke vallei, op eene aengename wyze geschakeerd door schoone weilanden, trotsche bosschen, meeren, waerin de gemeene en zalm-florellen in eenen zoo grooten overvloed zyn, dat wy in den tyd van eenige minuten er genoegzaem met de lyn vongen om ons eene heerlyke maeltyd te verschaffen. De vallei is aen beide kanten bezoomd met eene keten van schilderachtige rotsen, welker trotsche toppen, die zich in de gedaente van pyramiden verheffen, zich in de wolken gaen verliezen. De vermaerde Egyptische gedenkteekenen van Chéops en Céphrène zyn niets meer, in vergelyking van die hooge en steile bergen om hunne reusachtige grootte. De natuerlyke pyramiden der Rotsbergen schynen al de werken van menschen uit te dagen. Zy verstrekken tot steun aen de wolken, die erop komen rusten en hun hoofd kroonen.... De hand des Heeren heeft er de grondslagen van gelegd: hy heeft aen de hoofdstoffen toegelaten dezelve op te sieren; zy verkondigen in al de eeuwen zyne heerlykheid en almagt.

Den 18 september verlieten wy na dry dagreizen die aengename vallei; het pad leidde ons over eenen berg, welks steile top niet dan verhindernissen bybragt en voor

onze mannen en peerden de oorzaek was van een groot aental kneuzingen. Gedurende zes uren moesten wy ons eenen doortogt banen door de stukken van rotsen en de verhindernissen van eenen onmeetlyken verbranden bosch, waerin duizende boomen ter halve verbrand, de grond op alle wyze bedekten: alle spoor van groeijing was verdwenen. Ik had nooit treurigere en akeligere overblyfsels van eenen brand beschouwd.

Wy kwamen in den avond aen de boorden der Rivier der Arcs of Askow en wy rigtten daer onze eenzame tent op. Hier ontdekten wy de eerste voetstappen van een deel wilden. Vyf dagen te voren hadden negen Indiaensche hutten er gelegerd. Alles werd zorgvuldig onderzocht. Waren het Pieds-Noirs? myn leidsman was van dat gevoelen: denzelfden dag hadden wy twee rookhutten zien oprigten op den boord der vlakte, welke die barbaren doorloopen... Myne medereisgezellen schynen te aerzelen, naermate wy in het land dier vreesselyke Pieds-Noirs dringen. Eindelyk verhalen zy my hunne ongeluk voorspellende droomen en willen my van myn voornemen doen afzien. De eene zegt: « *Ik ben door eenen beer verslonden* » *geweest in mynen slaep;* » de andere: « *Ik heb raven en* » *gieren* (vogelen van kwade voorteekenen) *boven de tent* » *van onzen vader zien zweven.* » De derde « *heeft bloed* » *gezien.* »

Ik vertoon hun op myne beurt, op het voorbeeld van eenen myner waekzaemste en dapperste schildwachten der woestyn, dat al hunne vooroordeelen en angsten maer steunen op ydele droomeryen.

Dans les horreurs de la nuit sombre,
Rien de plus sûr, mes yeux ont vu
Des sauvages la méchante ombre,
Qui par trois fois a reparu.
Plein de courage, je m'élance,
Ou plutôt, je veux m'élancer,

Quand du fer de sa longue lance
L'ombre accourut pour me percer.
Fidèle au poste, aux armes! aux armes!
L'Indien! m'écriai-je, l'Indien!
Soudain le camp tout en alarmes
S'éveille et voit — QUE JE DORS BIEN.

Myne leidsmannen grimlagchen by dat verhael en schynen te begrypen, welk belang ik stel in die soorten van droomen. « *Dat er van kome, wat er wil*, zeggen zy, *wy zullen u niet verlaten, tot dat wy u in veiligheid zien.* » Ik verlangde niets meer.

Ik kan my echter niet bedriegen: ik ben eindelyk in die landstreken, het tooneel van zoo vele bloedige vertooningen, naby die barbaersche volken en vyanden der blanken, van waer ik misschien nooit zal wederkeeren. In zyne toomelooze woede op de tyding van eenen gedooden bloedverwant brengt de Pied-Noir uit grilligheid den doodelyken slag toe aen den eersten vreemdeling, wien hy ontmoet, stroopt hem de haerpels van het hoofd en laet de wolven en honden de rillende leden over van het ongelukkige slagtoffer, hetwelk hy aen zyne wraek, haet en bygeloovigheden offert.... Wat zal er van my worden? Duizende ongerustheden, ik beken het, maken zich van my meester; de arme natuer, die brooze en vreesachtige *meus homo*, ontstelt zich somwylen; hy zou achterom willen zien en naer droomeryen luisteren. — Myne verlangens stuwen my voort en roepen my toe: *Voorwaerts!* Ik stel al myn betrouwen op God. — De gebeden van zoo vele broeders en zoo vele goede zielen moedigen my aen en versterken my. Ik zal my door geen onzeker gevaer laten tegenhouden. — De Heer weet wel, wanneer het hem behaegt, die wreede en onmeedoogende herten te verzachten. Er hangt de zaligheid der zielen, het behoud der Missie van Ste Marie van af, waerin de invallen der Pieds-Noirs zoo menigvuldig zyn. Welke andere bedenking

zou my van een ontwerp kunnen doen afzien, hetwelk ik in myn hert sedert myn eerste bezoek op de Rotsbergen gevoed heb?...

Den 19 en 20 volgden wy de voetstappen van onze onbekende vooruitgangers en wy vonden dezelve verscher en verscher. Ik zond myne twee geleiders ter ontdekking uit, om den grond te onderzoeken en te vernemen, met wie wy gingen te doen hebben. De eene van hen kwam tegen den avond met de nieuwstyding weder, dat zy eene kleine legerplaets van *Assiniboins der bosschen* gevonden hadden; dat zy er zeer wel van ontvangen waren; dat eene ziekte, waervan twee personen weinige dagen te voren gestorven waren, onder hen heerschte en dat allen een groot verlangen betoonden om my te zien.... Wy kwamen 's anderendaegs by hen, om gedurende eenige dagen te reizen in hun gezelschap.

De *Assiniboins* der bosschen zyn slechts een vyftigtal hutten of huisgezinnen, verdeeld in vele benden. Men ziet hen zeldzaem in de vlakten; het bosch is hun element en zy onderscheiden zich als jagers en krygslieden op eene merkweerdige wyze. Zy loopen over de bergen en door de bosschen volgens de verschillende engten en de verscheidene armen der bronnen der Sascatshawin en Athabasca. De landbouw is by hen niet gekend; zy leven uitsluitend van kleine dieren, zoo als van schapen, geiten, reebokken en vooral stekelverkens, van welke dat land krielt. Wanneer de honger hen drukt, nemen zy hunnen toevlugt tot de wortelen, tot graen en den binnenschors der cypresboomen; zy hebben weinige peerden en doen al hunne reizen te voet en by kleine halten.... Van den vroegen morgen gaen al de jagers vooruit en hangen aen de boomen langs den weg de vrucht van hunne jagt. Hunne arme vrouwen of laet ons liever zeggen, hunne slavinnen, die dikwyls twee kinderen op haren rug hebben en vele andere, welke zy na zich slepen, volgen langzaem de voet-

stappen harer mannen en vergaderen in het voorbygaen hetgeen deze gedood hebben; zy geleiden eene lange ry van honden, met geheel haer klein huisgerief en voorraed. Elk huisgezin bezit er eenen troep van zes tot twaelf; elke hond kan 30 tot 50 ponden dragen... Het zyn zonder tegenspraek de dieren, welker bestaen het ongelukkigste is; zy ontvangen van hunne liefdadige meesters en meesteressen meerdere stokslagen dan stukken om te eeten. Die honden zyn de behendigste en onverbeterbaerste dieven, welke men in de bosschen aentreffen kan. Elken avond moet men noodzakelyk al wat men bezit, aen boomen hangen of het buiten het bereik stellen van die verslindende en verhongerde dieren; wat meer is, men moet zich voor den nacht in zyne tent verschansen en dezelve met takken omgeven; want al wat leer is en al wat tot een levend wezen behoort, die looze schelmen slepen het weg en verslinden het.... Ik behandel dezelve weinig liefdadig, zult gy my zeggen; wees er niet over verwonderd. Zekeren avond had ik veronachtzaemd eene verschansing rondom myne tent op te rigten. Wel nu! 's morgens bevond ik my zonder schoenen, zonder kraeg aen myne toog en eene pyp minder aen myne lederen broek.

De overste van die kleine kamp verhaelde my, dat de voorgaende winter een man van zyn volk, tot het uiterste gebragt (en die gevallen zyn niet zeldzaem), *zyne vrouw en zyne vier kinderen* de eene na de andere had opgeëten. Het monster trok daerna diep in het bosch, zonder dat men heeft kunnen weten wat er van hem geworden is.... M. Bolduc, Missionnaris van den Orégon, verhaelt in zyn dagboek, dat hy te Akéna, een der Gambische eilanden, eene oude vrouw zag, die van de acht mannen, welke zy gehad had, dry in eenen tyd van schaersheid had opgeëten. Ik hael deze laetste daedzaek aen, om de andere zyde van die treurige en schromelyke medaillie te toonen.

De Assiniboins hebben den naem onder hunne naburen,

van twistachtig, babbelaers en wangunstig te zyn; om die kwade hoedanigheden zyn de stryden en moorderyen onder hen gemeen, en daeruit al de verdeeldheden in dien kleinen volksstam... Alle avonden onderwees ik hen door eenen taelman; zy kwamen my buigzaem genoeg voor, schoon een weinig beschroomd; want zy waren dikwyls bezocht geweest door personen, die de priesters en den godsdienst beschimpt en gelasterd hadden? Ik bewees aen hunne zieken al de kleine diensten, die in myn vermogen waren; ik doopte zes van hunne kleine kinderen en eenen stervenden grysaerd, die maer twee dagen na zyne geestelyke herboring geleefd heeft en met de gebeden en al de plegtigheden der kerk begraven is.

De nettigheid vindt geene plaets onder de huisselyke deugden van den Indiaen: onder deze betrekking toonen de Assiniboins eene nog duidelykere onverschilligheid en onwetendheid, dan iemand hunner naburen: zy zyn zoo vuil, dat men het niet zeggen kan: het ongedierte verslindt hen en zy verslinden het ongedierte. Een wilde, wien ik uit scherts over die soort van wreedheid berispte: «*Schaemt* » *gy u niet*, zeide ik hem, *van die arme diertjes te byten?* » — *Zy hebben my het eerst gebeten; ik heb regt van* » *wederwraek te nemen*, » was zyn antwoord.

Op zekeren dag was ik uit inschikkelykheid by hun gastmael van het stekelverken tegenwoordig: het was om de onverzadigste en verhongerdste maeg te doen walgen. By gebrek aen tafellaken en schotelen, werden de huiden hemden van eenige gasten, blinkende van smerigheid en waerin (vergeef my de weinig aengename schildering) de heeren luizen krielden, in een oogenblik uitgetrokken en op den grond gespreid: het was op die schotel, dat men het vleesch in stukken sneed en verdeelde; op zyne beurt verstrekte het hoofdhaer tot servetten, wanneer men de handen moest afvagen. Dewyl het stekelverken van zyne natuer eenen sterken en onaengenamen reuk heeft, kan

men hen naeuwelyks verdragen, die zich met zyn vleesch voeden en hun ligchaem met zyn vet stryken.... Eene goede oude vrouw, met het aenzigt geheel met het bloed van dat dier besmeurd (want zy was in den rouw), bood my eene houten schotel vol soep aen: de lepel, een hoorn van een schaep, waervan ik my bedienen moest, was vuil en overdekt van vet, maer zy had de beleefdheid van den zelven af te lekken, alvorens dien in myne soep te steken. Indien een stuk gedroogd vleesch of al wat voor de keuken bereid wordt, noodig heeft gezuiverd te worden', vult de keukenmeid de mond met water en spouwt het met kracht op die verschillende voorwerpen uit.... Een gerecht dat voor het lekkerste onder de Indianen gehouden wordt, wordt op eene zonderlinge wyze toebereid en zou waerlyk een brevet van uitvinding verdienen: de vrouwen alleen houden er zich mede bezig. Eerst bewerken zy met vuile handen het bloed eens diers; daerna doen zy dat bloed, gemengd met water koken; eindelyk vullen zy met vleesch en vet, gehakt, maer *met de tanden gehakt*, den ketel: dikwyls zyn eene halve dozyn oude wyven geheele uren met de toebereiding van dat zonderling kooksel bezig: zy kaeuwen en herkaeuwen elken mondsvol, het geen zy daerna in den ketel werpen om het vermaerde haksel of de frikkedellen der Rotsbergen te maken. Voeg by dat alles, voor nageregt, eene groote schotel vol pastei korsten, gemaekt van mieren en springhanen, onder elkander gestooten en in de zon gedroogd en gy zult byna de lekkernyen eener Assiniboinsche tafel kennen.

Het Amerikaensch stekelverke (de *Histrix dorsata*) wordt door eenige hedendaegsche natuerkundigen de stekel castor genoemd. Inderdaed, die twee dieren gelyken elkander onder vele betrekkingen: zy zyn van dezelfde grootte, van dezelfde gedaente en bewoonen dezelfde landstreek; beide hebben aen het uiterste van elk kakebeen twee lange, sterke, scherpe en snydende tanden. Het stekel-

verke als ook de castor heeft een dubbel haer: het eerste is lang en zacht en is gelyk aen het dons en de vilt; zyne stekels zyn kort en schier met haer overdekt.

De Têtes-Plates noemen het stekelverken den broeder van den castor en verhalen, dat die twee dieren oudtyds vriendschappelyk leefden; maer dat de zorgeloosheid en luiheid van het eerste, alsook zyne groote afgekeerdheid van het water, menigmael hebben bygedragen om hen aen hunne gemeene vyanden te doen ontdekken, en dat de castors, in den raed vergaderd, met algemeene stemmen zich tegen de vereeniging verklaerden... De castors maekten zich eenen schoonen dag ten nutte en noodigden hunne stekelachtige broeders om eenen langen togt onder de jenever en cypresboomen te doen. De zorgelooze luijaerds vulden er hunnen buik met de topjes der takken van den eersten dier boomen en met de teedere schors van den anderen; zy strekten zich daerna op een bed van mos uit en vielen in eenen langen en diepen slaep. Het was het overeengekomen tydstip voor het vertrek der waekzame castors en voor hunne scheiding van die zorgelooze stekelverkens.

De *Assiniboins der vlakten* zyn grooter in getal, dan hunne medebroeders der bosschen en tellen meer dan dry honderd hutten. Zy zyn ryker in peerden en de mannen zyn in 't algemeen sterker en schooner. Zy zyn tevens grootere dieven en drinkers en altoos in oorlog of op de jagt der buffels. Zy doorloopen de groote vlakten, gelegen tusschen de rivieren Sascatshawin, de Rivière Rouge, den Missouri en de Roche-Jaune. Hunne grootste vyanden zyn de Corbeaux, de Pieds-Noirs, de Arikaras en de Scioux. Zy spreken byna dezelfde tael als die laetste en komen van den zelfden stam voort.

Ik ben, enz.

P. J. DE SMET. S. J.

N° X.

A. M. D. G.

Fort der Montagnès 5 october 1845.

Monseigneur;

Wy reisden verscheidene dagen met de kleine kamp der Assiniboins; maer het gezigt des lands bood niets zeer belangryks aen. Wy trokken van de eene vallei in eene andere, altoos tusschen twee hooge ketenen van steenachtige bergen, welker zyden hier en daer overdekt zyn met banken van altyddurenden sneeuw. Eene schoone fontein kwam alleen de eentoonigheid van onzen weg onderbreken: zy stortte uit het midden van eene regtstandige rots op eene hoogte van ongeveer 500 voeten, daerna viel zy in de vlakte als schuim en regen.

Den 27, scheidden wy ons van de Assiniboins. Het pad leidde ons welhaest dwars door een digt bosch van cypresboomen: men zeide my, dat het het laetste was; dus *Deo gratias*. Die soorten van bosschen zyn zeer menigvuldig en vormen in dat deel tusschen het Oosten en het Westen der bergen, schier onoverwinbare verhindernissen voor de zamenhandeling te land.... Ik moet u eenen raed geven in het geval, dat gy zelf die streken komt bezoeken.... By den ingang van elk dier digte bosschen, moet gy uw kleed toeknoopen, u zoo dun, zoo kort, zoo rank maken als het mogelyk is; gy moet u buigzaem te peerd houden, in de omstandigheid de verschillende bewegingen van eenen dronken ruiter nabootsen; maer met behendigheid en,

tegenwoordigheid van geest: ik wil zeggen, dat gy moet weten u heên en weêr te slingeren, u op uw peerd op alle wyze vast te houden om de ontelbare takken te vermyden, die by elken voetstap de kleederen verscheuren, het aenzigt en de handen ontvellen. Ondanks die voorzorgen, is het zeldzaem van uit het bosch te komen, zonder hetzelve den doortogt betaeld en eenige pluimen achtergelaten te hebben. Op zekeren dag bevond ik my in eenen neteligen en zeer zonderlingen toestand: ik moest langs eenen boom doortrekken, die geheel helde over het pad dat ik volgde; een zyner takken, aen het uiterste gebroken, toonde eenen drygenden haek. Om denzelven te vermyden, strekte ik my uit op den hals van myn peerd, maer ydele voorzorg: ik werd gevat by de kraeg van myn bovenkleed; en, dewyl myn peerd met eenen snellen stap voortging, bleef de ruiter in de lucht hangen, die met handen en voeten spartelde als een visch aen den angel.... Vele aenzienlyke stukken van myne toog, die als zoo vele vaendels in de lucht wapperen, zullen langen tyd mynen doortogt aen het binnenste dier bosschen herhalen.... Een doorboorde en verscheurde hoed, eene blauwe oog, twee groote krabben op eene wang zouden my in de beschaefde wereld eerder het voorkomen van eenen voorvechter, die uit het *zwarte bosch* komt, gegeven hebben, dan van eenen Missionnaris. Om een bosch kwaedwillig en ten uiterste kwaedwillig te maken, is een dikke sneeuw noodig: die gunst werd ons overvloedig toegestaen in den laetsten doortogt. Wee dan de vooruitgangers! De takken zuchten onder het witte rouwkleed; des winters schynen zy de zinspreuk: *Si tangas, frangas* (raekt gy my, breekt gy my), te dragen. En gewis, by elke wryving van den hoed, by de minste aenraking van den arm of het been, overdekt eene vlaeg, of om my van de uitdrukking des lands te bedienen, eene sneeuwpoeijering den ruiter en zyn peerd, en aenstonds heft de tak zich trotschelyk omhoog even als om met hem

den spot te houden.... Men kan dus in die omstandigheden niets beter doen, dan de achterroede te vormen en in de voetstappen zyner vooruitgangers te treden; men vindt den doorgang vryer en zonder sneeuw. Onderwegen ontdekten wy den 27, op eene der waterloopen der Rivière aux Daims (*Red Deer*) zwavelachtige fonteinen, die eene groote hoeveelheid zwavel voortbrengen, en eene kolenmyn, die my zeer ryk voorkwam. Ik zal hier in het voorbygaen zeggen, dat de steenkolen ten westen der Rotsbergen op de wateren van den Missouri en van de Roche-Jaune van de Sascatshawin en de Athabasca overvloeijen. De salpeter wordt in verscheidene deelen der bergen gevonden; het yzer ontbreekt er niet; van het lood des lands der Koetenais heb ik u gesproken. De naem der Rivier by de kopermyn, geeft haren rykdom te kennen; men ontdekt in de rotsen, die de rivier bezoomen, stukken van kostelyke bergstoffen. Het zout vindt men in overvloed in het land Serpent.

De vallei, waervan ik u kom te spreken, is eng, maer zeer schilderachtig en geschakeerd; verscheidene troepen van schapen en geiten, welke men zich zag vermaken op de zyde der rotsen, kwamen de schoonheid van het tooneel vergrooten. Het voetspoor der beeren en buffels was er zeer menigvuldig. Op het zien van dat laetste, kregen myne mannen moed; want het vleesch van den buffel is zonder tegensprack het lekkerste dier streken; nooit krygt men er eenen afkeer van. Tot dien dag hadden al de dieren van den berg mildadig in onze noodwendigheden voorzien: de jager had er achttien gedood, zonder het gevogelte en de visschen te tellen, die in die landen overvloedig zyn. Den zelfden avond by het avondmael verdwenen de laetste overblyfsels van onzen voorraed en men stelde voor eene jagt op de buffels te ondernemen. 'S anderdags geheel vroeg vertrok de jager en welhaest zagen wy onzen man met eene dikke vette koe aenkomen. Terstond vereerden de ribben, het ingewand en de bogchel

het vuer met hunne tegenwoordigheid.... De dag werd besteed om nieuwen voorraed op te doen....

Den 30, vervoorderden wy onze reis door de vallei waerin de waterloopen der *Eau Claire* kronkelden. Zy is, gelyk al de valleijen ten oosten der bergen, aengenaem geschakeerd door weilanden, meeren en bosschen... De vallei wordt ruimer naermate men afdaelt: de rotstoppen verdwynen, de bergen verkleinen zich en schynen weg te zinken; sommige zyn tot aen hunne toppen toe overdekt met bosschen; andere vertoonen u kegelvormige spitsen, verhevene en effene plaetsen, versierd met eene ryke groene opwassing.

De 3 October, na negentien dagen langs de bergen gereisd te hebben, om de Pieds-Noirs te zoeken, kwamen wy in de Grande Plaine, in dien oceaen van weilanden, bewoond door eene menigte van omzwervende volksstammen, die in de domste bygeloovigheden begraven liggen. De Pieds-Noirs, de Corbeaux, de Serpents, de Aricaras, de Assiniboins der vlakten, de Sheyennes, de Camanches, de Scioux, de Omahas, de Ottos, de Pawnées, de Kants, de Saucs, de Ajouas, enz. enz. zyn zonder Herders! Wy hopen, dat de goddelyke bermhertigheid het tydstip niet verwyderd houdt, waerin de duisternissen, welke die oneindige landstreken nog beschaduwen, voor het weldoende licht van het Evangelie plaets zullen maken; weerdige en yverige herders, vol van de goddelyke liefde, die de arme en ongelukkige kinderen der wildernis in den weg der zaligheid zullen komen bestieren. Daer waer de duivel, gedurende zoo vele eeuwen geheerscht heeft, en de krygsgezangen en het moordgeschreeuw nimmer opgehouden hebben te weêrgalmen, daer, wy hopen het, zullen welhaest op hunne beurt de vrede en de christelyke liefde heerschen en men zal er den lof van den waren God zingen.

Een weerdige en yverige Bisschop, Mgr van Juliopolis, heeft zynen bisschoppelyken zetel geplaetst op de Rivière

Rouge, tolrivier van het meer Winnepeg, te midden der Engelsch-Indiaensche bezittingen. Reeds hebben twee yverige missionnarissen, MM. Thibault en Bourassa, tot aen de voeten der Rotsbergen doorgedrongen, terwyl andere priesters sedert vele jaren gebruikt zyn, om het ryk des Heeren op al de punten van zyn onmetelyk bisdom uit te breiden. De bevolking der Rivière-Rouge alleen is ongeveer van 5500 zielen, van welke 3175 catholyken... Er zyn 750 bewoonde huizen. Ziehier het uittreksel van eenen brief, welken ik de eer had van M. Thibault by myne aenkomst in die streken te ontvangen. « Sedert de » maend Maert tot aen de maend September van dit jaer » heb ik gearbeid onder den volksstam Montagnèse (eene » bende van Objibbeways), die geheel en al bereid is om » het geloof te omhelzen. Ik zou u geen beter denkbeeld » der goede gesteltenissen van dat goede volk kunnen » geven, dan met hen by de Têtes-Plates te vergelyken. » Ik heb byna 500 kinderen en bejaerde lieden in den loop » dier missie gedoopt. Zoohaest er middel zal zyn om in een » bootje te reizen, zal ik mynen arbeid onder die goede » wilden voortzetten en myne omreizen tot aen de rivier » Mackenzie uitstrekken.... Verscheidene goede priesters » zouden genoeg vinden om zich aen dien kant bezig te » houden; want het volk, waervan ik u spreek, is zeer » talryk en beslaet een oneindig land; zonder te rekenen, » dat er vele andere volksstammen zyn, welke ik de gelegenheid heb gehad dezen zomer te ontmoeten. « « Kom » dan by ons, hebben zy my gezegd, wy ook, wy zullen » vergenoegd zyn de nieuwe tyding te vernemen, welke » gy aen onze nabestaenden der Montagnès komt te » brengen; wy ook, wy verdienen medelyden, dewyl wy » het woord van den Grooten Geest niet kennen. Bewys » ons dan liefde: kom ons den weg des levens leeren kennen; » wy zullen u aenhooren. » » Myn beminde medebroeder » Bourassa is in September vertrokken om het Evangelie » te gaen verkondigen by de Rivière à la Paix. »

Van het meer Ste Anne of Manitou, het gewone verblyf dier twee Heeren, strekken zy hunne Apostelyke omreizen uit onder de verschillende volksstammen op de rivieren Athabasca, Mackenzie, de Rivière à la Paix en het groot Lac des Esclaves. Op de grenzen, die tot nu toe doorloopen zyn, vindt men eenige Pieds-Noirs, Cries, Assiniboins der bosschen, Montagnès, Gens de Castor, Plats-Côtés de Chiens, de Tribu des Esclaves en de Peaux de Lièvres.

Het groote Indiaensch regtgebied der Vereenigde Staten is, om zoo te spreken, alleen ontbloot van geestelyke hulp en middelen van zaligheid. Het bevat vele honderd duizende wilden.... Dat uitgestrekte grondgebied heeft voor grenspalen ten noord-westen de Engelsch-Indiaensche bezittingen, ten oosten de Vereenigde Staten, ten zuiden den Texas en den Mexico, ten westen de Rotsbergen. Het bevat een groot getal schansen of handel-huizen, waerin het meestendeel der gehuerde jagers catholyke Canadianen en kreolen der Staten zyn. De voornaemste dier standplaetsen zyn: de schans Corbeaux op de Roche-Jaune, de schans Laramée op eene der waterloopen der Rivière-Plate, de schans Ossage, op eenen arm dier rivier. Op den Missouri: de schans Pied-Noir, aen den ingang der rivier Chantier; de schans Union, naby de monding der Roche-Jaune; de schans Mandan; de schans Pierre, aen de monding der kleine Missouri; de schans Vermillon, aen de monding dier rivier; de handelhuizen onder de Potowotomies van Council-Bluffs en van Belle-Vue.

Het is te St Louis, dat men het groot magazyn gebouwd heeft, dat al die standplaetsen bezorgt en er de pelteryen en buffelshuiden van ontvangt.... Mgr Loras, Bisschop van Du Buque heeft twee priesters onder de Scioux gezonden, op de rivier St Pierre, die eene tolrivier der Mississippi is. De Paters der Societeit Jesu, gevestigd te St Louis, hebben eene missie geopend op de Sugar-Creek, die haer water in de rivier Ossage onder de Potowotomies uitstort. Dry

Paters der Societeit en vele Broeders houden er hun verblyf en van daer doen zy uitloopen in de nabuerschap onder de verschillende stammen... De zusters van het Sacré Cœur heb-er een huis voor de opvoeding der dochters ingerigt.... Die twee missiën, die van elkander verwyderd zyn, bevinden zich naby de grenzen der Vereenigde-Staten en zyn de eenige in geheel dat uitgestrekt grondgebied. De Haut-Missouri en al zyne waterloopen tot aen de Rotsbergen zyn zonder geestelyken bystand; echter overal, waer de priester is doorgetrokken (ik heb viermael die wildernis doorkruisd), is hy met opene armen ontvangen door de arme en ongelukkige bewoners, welke die streken, helaes! zoo langen tyd vergeten en veronachtzaemd, doorloopen.

In den avond van den 4 October kwam ik aen de schans der Montagnès, die aen de achtbare handelmaetschappy der Baci d'Hudson toekomt, zonder het doelwit van myne reis en myne verlangens, de ontmoeting der Pieds-Noirs, te hebben bereikt.

De gouverneur der schans, M. Harriot, Engelschman van geboorte, is een der beminnelykste edellieden, wien ik immer het geluk heb gehad aen te treffen. Hy noodigde den armen catholyken en vreemden missionnaris, hy ontving hem in zyne vastvrye schans met eene broederlyke beleefdheid en gulhertigheid, hoedanigheden, die al de Heeren der Handelmaetschappy d'Hudson onderscheiden. Ofschoon hy protestant is, moedigde hy my aen om de Pieds-Noirs, die welhaest aen de schans zouden komen, te bezoeken; hy beloofde my al zynen invloed te gebruiken by die barbaren, onder welke hy een groot getal jaren doorgebragt heeft, om my eene goede ontvangst te bezorgen. Echter verbergde hy my de groote zwarigheden en gevaren niet, waeraen ik weldra zou blootgesteld zyn. « Wy zyn in de handen des Heeren. Dat zyn heilige wil vervuld worde. »

Ik ben enz.,

P. J. De Smet. S. J.

N°. XI.

A. M. D. G.

Schans der Montagnès, 30 october 1845.

MONSEIGNEUR ;

Eene bende van ongeveer twintig Cries, gelegerd naby de schans, kwamen my hertelyk de hand drukken. De blydschap, welke myne tegenwoordigheid hun scheen te veroorzaken, kondigde my voorloopig aen, dat ik de eerste priester niet was, wien zy zagen. De meesten droegen ook medaillien en kruissen. Zy gaven my te kennen, dat zy ook het geluk hadden van eenen Robe-Noire (M. Thibault) te bezitten, die hen den Grooten Geest had leeren kennen en dienen en die al hunne kleine kinderen gedoopt had, uitgenomen dry, die alsdan afwezig waren. Zy werden my aengeboden. Ik diende hen alsook eenen myner leidslieden het Sacrament der Herboring toe... Ik onderwees hen menigmael gedurende hun verblyf by de schans.

Twee Cries derzelfde bende en van het zelfde huisgezin vader en zoon waren twee jaren te voren in eenen twist gedood. De tegenwoordigheid der moordenaers verwekte by die barbaren dien geest van vyandschap en wraek, zoo eigen aen het hert van den Indiaen en welken de christelyke godsdienst alleen bekwaem is te verzoeten. Men had alle reden van de kwade gevolgen van dien ouden twist te vreezen; de twee partyen waren voor de eerste mael in elkanders tegenwoordigheid, sedert dat de moorden bedreven waren. Met de bewilliging van M. Harriot deed ik

hen allen in de schans vergaderen; de gouverneur zelf geweerdigde zich my tot taelman te dienen; ik sprak hen langen tyd over de pligten en de noodzakelykheid eener opregte verzoening; de zack werd onderzocht; elke Indiaen nam het woord op, en zy spraken met eene gematigheid en gezonde rede, die my zeer verwonderden. Ik had de voldoening en het vermaek van den *Calumet* (vredepyp) van mond tot mond te zien overgaen.... « *Het is het plegtig verbond van den vrede! Het is het zinnebeeld der Indiaensche broederlyke vriendschap! Het is de stelligste beslissing der vergetelheid en der opregte vergiffenis eener beleediging!*

De Cries zyn een magtige stam en maken meer dan zes honderd hutten uit. Zy zyn de vreesselykste vyanden der Pieds-Noirs en overweldigen langzamerhand het grondgebied hunner vyanden. Het vorige jaer ontnamen zy hun meer dan zes honderd peerden. De streken des lands, welke zy nu doorloopen, strekken zich uit van beneden de Rotsbergen tusschen de twee stroomen der Sascatshawin tot aen de Rivière-Rouge. Hunne woelige en oorlogzuchtige geest, hunne begeerte om te rooven en te steelen vooral peerden, deze zyn de grootste beletselen, die de bekeering van het grootste deel diens volkstams vertragen. Het voorbeeld hunner medebroeders, die met buigzaemheid naer het woord van hunnen yverigen en onvermoeiden missionaris luisteren, zal op zynen tyd vruchten voortbrengen en, gelyk ik hoop, door geheel den stam gevolgd worden. Het verhael van hetgeen er onlangs onder hen is voorgevallen, zal u een denkbeeld geven van de wyze, hoe zy oorlog voeren en van de diepe bygeloovigheden, waerin dit arme volk nog begraven ligt.

De Cries waren voornemens eenen vreesselyken slag aen de Pieds-Noirs toe te brengen; zy vergaderden tot dat oogmerk al hunne magt; zy beliep tot meer dan acht honderd krygslieden, en alvorens in de vlakten te trekken om den

vyand op te sporen, nam men zynen toevlugt tot al de middelen der toovery, om zich den goeden uitslag van den veldtogt te verzekeren. Er werd besloten, dat eene jonge dochter, met de oogen geblind, aen het hoofd van het Indiaensche leger zou geplaetst worden en, in dien staet, tot aenleidster aen de krygshelden zou dienen. In geval van goeden uitslag, werd de heldin bestemd om de bruid van den dappersten der krygslieden te worden. Volgens de voorzeggingen van hunne guichelary mogt de groot-overste alleen haer alle avonden schoeijen en ontschoeijen... Zie daer het leger is op marsch; de krygslieden, dronken van betrouwen en verwaendheid, loopen met onstuimigheid in de vlakte en volgen hunne wonderlyke aenleidster: zy trekken over bergen en door dalen, door holle wegen en moerassen. Heden rigt zy hare schreden naer het noorden, morgen naer het zuiden of westen; er is niet aengelegen werwaerts: de Manitou des oorlogs werd geoordeeld haer te bestieren, en de Cries volgen steeds blindelings de geblinde Indiaensche dochter. Reeds waren zy zeer ver in de vlakte gevorderd, wanneer eene bende van zeven Pieds-Noirs hen ontdekte. Die laetsten zouden onder begunstiging van den nacht hebben kunnen ontkomen, maer het hoofd of de kapitein Pied-Noir, een dappere en onverschrokke man, besloot aen die vreesselyke magt het hoofd te bieden. Met behulp van hunne zoogenaemde breede messen delfden zy een gat om zich te beschutten. 'S anderendaegs by het aenbreken van den dag omringden de acht honderd krygslieden hunnen zwakken prooi; de yverigste om hen uit hunne schuilplaets te doen verhuizen, werden herhaelde keeren teruggedreven met een verlies van zeven mannen en vyftien gekwetsten.... Het gebrek aen krygsvoorraed leverde de Pieds-Noirs aen de willekeur der Cries over, die hen in stukken kapten.... Die eerste ontmoeting vervulde het groote leger met schrik; want ook zy had-

den zeven dooden en vyftien gekwetsten. Alsdan ontbond men de jonge heldin; de Manitous, welke zy eerst zoo gunstig geloofd hadden, werden alsdan wangunstig aen de ontwerpen des oorlogs geoordeeld: de krygslieden vertrokken met groote verwarring en zonder orde en spoedden zich door den kortsten weg naer hunne haerdsteden.

De Cries hebben een zeer zonderling gebruik, en geheel tegenstrydig aen dat van andere volken. Zy bestryken het aenzigt der krygslieden, die in den stryd gebleven zyn, met vermiljoen en tooijen hen op met hunne schoonste versierselen; zy leggen ze daerna op de plaetsen, waer zy het ligtelykste van hunne vyanden gezien worden. Zy plaetsen aen hunne zyden hun geweer, hunnen boog en hunne pylen, om te kennen te geven dat zy niet als lafhertigen gestorven zyn en opdat zy in stukken zouden gekapt worden, hetgeen de vyanden nimmer nalaten te doen; het is voor de krygshelden der Cries de grootste roem... De andere volken nemen in tegendeel de doode ligchamen weg en verbergen dezelve, om dezelve aen de roofzucht en wreedheid hunner vyanden te onttrekken. In stukken gekapt te worden, zelfs na de dood, wordt onder hen voor eene groote schande gehouden.

De Cries en de Sauteux zyn bondgenooten en door onderlinge huwelyksbanden vereenigd. Die laetste maken den magtigsten en meest verspreiden stam dier streken uit. Men treft hen aen op de grenspalen van den Neder-Canada en tot in de Rotsbergen. Dit volk is ook het meest aen de Médecine (huicherary) overgegeven: allen willen guichelaers en kwakzalvers zyn en verkoopen hunne geneesmiddelen en guichelaryen zeer duer.... Door een gevolg van die aengekleefdheid aen hunne aloude bygeloovige gebruiken en van de merkelyke winst, welke zy eruit trekken, heeft het woord Gods op hunne versteende zielen geenen indruk gemaekt. Een bedrieger, een looze en zeer doortrapte man in de Médecine (guichelary) die ge-

doopd was, heeft niet weinig bygedragen om zynen stam te houden in eene versteende onwetendheid, die denzelven den voorkeur doet geven aen de duisternissen van het heidendom boven het weldoende licht van het Evangelie. Na eene slaepziekte, tydens welke men hem dood geloofd had, vergaderde hy zynen stam en zeide: « Dewyl ik gedoopt was, begaf ik my onmiddelyk na de » dood naer den hemel der blanken of christenen, waer » de Groote Geest en Jesus-Christus woonen; maer zy weigerden my er te ontvangen om myn rood vel; van » daer begaf ik my naer het land van de zielen myner » voorouders, die my ook den ingang om myn doopsel » verboden: ik ben dus op de aerde wedergekeerd, om » myne beloften des Doopsels te verbreken en mynen » medecynzak te hernemen. Ik hoop mynen eersten misslag » uit te wisschen door myne opregte aengekleefdheid » aen de guichelary, en my daerdoor op nieuw weerdig » te maken van de schoone en uitgestrekte vlakten van » dat bekoorlyke en aengename verblyf, waer eene eeuwige lente heerscht, waer ontelbare troepen van dieren eenen overvloedigen en duerzamen onderhoud aen » al de bewooners van den Indiaenschen hemel verschaffen. » Die tyding, die zich door geheel den stam en de naburige volken verspreid heeft, heeft veel bygedragen om hen aen hunne aloude gebruiken en bygeloovigheden te hechten. Sedert dien tyd toonen zy zich byna doof voor de onderwyzingen van hunnen weerdigen missionnaris.

Het is nogtans M. Belcourt gelukt er een goed getal van te bekeeren, welke hy aen de bygeloovigheden, die onder hen zoo gemeen zyn, heeft doen verzaken; hy heeft hen als in een dorp te St Paul-des-Sauteux vereenigd, waer zy met vurigheid in al de oefeningen van den Godsdienst volherden. Het getal der geloovigen wordt er jaerlyks grooter.

Eindelyk den 25 October kwamen er dertien Pieds-Noirs aen de schans. Zy groetten my inderdaed met eene op zyn Pied-Noirsche beleefdheid, die tevens iets woest en aengenaem had. De oude overste zelf omhelsde my teederlyk, wanneer hy het oogmerk myner reis vernam. Zyn optooisel onderscheidde zich van dat zyner medegezellen; hy was met arendspluimen versierd, van het hoofd tot aen de voeten en droeg op zyne borst eene groote schotel met blaeuwe bloemen als een onderscheidingsteeken en op de wyze eener medaillie. Hy was in vriendelykheden opzigtens my uitgestort: zoo menigwerf ik hen in hunne vertrekplaets bezocht, deed hy my nevens zich neèrzitten, drukte my hertelyk de hand en wreef vriendelyk myne twee wangen met zynen roodgemaekten neus; hy noodigde my openhertig om zyn land te komen bezoeken en bood zich zelven aen om my tot gids te dienen en by zyn volk te brengen.

Het onderscheid, dat er bestaet tusschen de gelaetstrekken van de wilden der vlakten ten oosten der Bergen en die der Indianen by de opperwateren der Colombia, is zoo groot als de Rotsbergen, die van elkander scheiden. De zachtmoedigheid, de vrolykheid, de gespraekzaemheid kenmerken de laetste; terwyl de wreedheid, de bedriegery en het woord *bloed* in al de gelaetstrekken van den Pied-Noir onderscheiden worden; naeuwelyks zou men eene onnoozele hand in geheel den stam vinden. De Heer is nogtans almogend: « *hy kan van steenen kinderen van Abraham doen opreizen* » en vol van betrouwen in de schatten zyner heilige genade en bermhertigheden, ben ik voornemens hen te bezoeken. Het noodzakelykste en myne grootste bekommernis is, van eenen goeden taelman te vinden. De eenige, die in dit oogenblik in de schans gevonden wordt, is een verdachte en gevaerlyke man; al het voorgaende getuigt tegen hem; hy doet nogtans schoone beloften. Liever zou ik zynen dienst

aennemen dan van myn oogmerk afzien. De hemel geve dat hy zyn woord houde.

Het jaer 1845 zal in de treurige jaerboeken der Pieds-Noirs een tydstip uitmaken. Het is waerlyk een jaer van onheil, zy hebben een-en-twintig krygslieden in twee gevechten met de Têtes-Plates en de Kalispels verloren. De Cries hebben hen een groot getal peerden ontroofd en zeven-en-twintig haerpelsen ontnomen. De Corbeaux hebben hun eenen doodelyken slag toegebragt, door byna geheel de bende der Petite-Robe te vermoorden, die uit vyftig hutten of huisgezinnen bestond. Honderd zestig vrouwen en kinderen zyn gevangen weggeleid. Welk ysselyk lot voor die arme ongelukkigen! In de eerste vervoeringen der gramschap is een groot getal der gevangenen door de vrouwen van de Corbeaux geslagt-offerd. Zy wreekten de dood van eenen man, van eenen broeder, van eenen vader of van eenen zoon. De ongelukkigen, die zyn blyven leven, worden tot de slaverny veroordeeld.

De scharlake koorts deed zich in het legerveld der overwinnaers gevoelen: dezelve zette zich schielyk van hut tot hut over. De Corbeaux geloofden zich door de pokken aengerand. Dewyl de Pieds-Noirs eenige jaren te voren door dien geessel bezocht waren, ondervraegden zy de gevangenen, om te weten, door welke middelen zy aen de dood ontkomen waren? Een geest van wraek bevong deze laetste, zy raedden de koude baden als het eenigste geneesmiddel aen.... De zieken dompelden zich terstond in het water en de moeders daelden in de rivier om er hare kinderen te baden. De eenen vonden er hun graf, anderen gaven hunnen laetsten zucht eenige oogenblikken daerna. De troostelooze moeders keerden met doode of stervende kinderen in hare armen weder. Het gezucht en de tranen volgden de vreugdegezangen der Corbeaux op. De dood bezocht al de hutten van het overwinnende legerkamp.

De overleveringen opzigtens den oorsprong van den mensch en een onsterfelyk leven zyn bewaerd gebleven by het meestendeel der Indiaensche volksstammen, welke ik de gelegenheid gehad heb te bezoeken en hierover te ondervragen. Men verneemt er verscheidene, volgens het verschil der luchtstreken en voortbrengselen, waermede de landen, welke de volksstammen doorloopen, overdekt zyn. De volken die van de vischvangst leven, verzinnen zich eenen hemel van schoone en vischryke meeren en rivieren, welker bekoorlyke boorden en lagchende eilanden vruchten van alle soort voortbrengen.... Ik ben gelegerd geweest op de boorden van twee meeren ten oosten der Rotsbergen, vele dagreizen van elkander gelegen, welke de Pieds-Noirs het *meer der mannen* en *dat der vrouwen* noemen. Volgens hunne overleveringen kwam uit het eerste meer eene troep schoone en kloeke jongelingen, maer arm en naekt: uit het tweede een even groot getal schrandere en werkzame jonge dochters, die zich bekwame hutten en kleederen maekten.... Zy leefden langen tyd afzonderlyk, zonder zelfs hun wederzydsch bestaen te kennen. De groote Manitou *Wizâkeschak* of de *Oude*, die thans nog door de Pieds-Noirs aengeroepen wordt, bezocht de mannen. Hy leerde hen de dieren op de jagt dooden; maer dewyl zy de kunst niet kenden van de huiden te bewerken, stelde *Wizâkéschak* zich aen hun hoofd en bragt hen by de wooning der vrouwen.... De jongelingen werden er met vreugdekreeten, toejuichingen en dansen ontvangen. Schoenen, handschoenen, hemden en geborduerde kleederen werden hun aengeboden. Elke dochter koos haren gast en stelde hem eene schotel vol graen en wortelen voor. In het verlangen van in het onderhoud hunner weerdinnen te voorzien, gingen de mannen op de jagt en kwamen weder, beladen met dieren. De dochters beminden het vleesch en bewonderden de sterkte, de behendigheid en de dapperheid der jagers. De jonge-

lingen namen ook hun vermaek in hunne schoone kleederen en bewonderden de nyverheid der dochters. Zy geloofden zich noodzakelyk de eenen voor de anderen, en *Wizákéschak*, voorzitter by de plegtigheid, deed hun een plegtig verdrag sluiten, waerdoor de man de beschermer der vrouw werd en de verpligting ontving van voor den onderhoud des huisgezins te zorgen, terwyl al de andere zorgen en pligten der huishouding het deel der vrouw werden.... De vrouwen Pieds-Noirs van onze dagen beklagen dikwyls en bitterlyk over de vreemde overeenkomst en dwaesheid van hare eerste moeders, en verklaren, indien het nog plaets moest hebben, dat zy hiermede op eene andere wyze zouden te werk gaen.

De hemel, volgens het denkbeeld der Pieds-Noirs, is eene *streek van zandachtige hoogten*, welke zy *Espatchekié* noemen, waerheen de zielen zich begeven na de dood en waer zy al de dieren, welke zy gedood, en al de peerden, welke zy gestolen hebben, zullen wedervinden. De buffels, de elans, de herten, de rendieren, enz. enz. zyn er in overvloed. Wanneer zy van eenen overledenen spreken, in plaets van te zeggen: « *Zulk een is dood,* » zegt de Pied-Noir: « Espatchekié étapo, *hy is naer de zandachtige hoogten vertrokken.* »

Ik ben, enz.,

P. J. De Smet. S. J.

N° XII.

A. M. D. G.

Schans Auguste, op de Sascatshawin,
31 December 1845.

MONSEIGNEUR;

Ik was met de dertien Pieds-Noirs overeengekomen, van welke ik u in mynen voorgaenden brief gesproken heb, dat zy my in hunnen volksstam zouden voorgaen om er de wegen en de geesten tot myne ontvangst te bereiden. — Alles scheen eenen gelukkigen uitslag te beloven. Ik nam myn afscheid van den beminnelyken Heer Harriot en vertrok van de schans den 31 October met mynen taelman en eenen jongen Metis van den stam der Cries, om myne peerden te bezorgen. Myn taelman vertoefde niet ondanks zyne beloften, zyne inborst te ontdekken; hy begon braef met den kop te spelen; hemel en aerde schenen hem tot last; by voorkeur legerde hy op de plaetsen, waer de arme lastbeesten, na eene lange dagreis geen voeder vonden. — Er was geen middel om van hem een goed woord te krygen. — Naermate wy de wildernis indrongen, werd zyn gelaet steurscher en steurscher. — Zyne verkeerde woorden en zinspelingen baerden my ten laetste ernstige bekommeringen. Ik had reeds tien doodelyke dagreizen in zyn gevolg afgelegd. Myne twee voorgaende nachten waren ongeruste en slaepelooze nachten geweest. Ik had het geluk van alsdan eenen Canadiaen met zyn Indiaensch huisgezin te ont-

moeten. Ik haelde hem over my gedurende eenige dagen te volgen. 'Sanderendags verdween de taelman. Ondanks mynen neteligen toestand in die gevaervolle wildernis, zonder taelman en leidsman, verloste het vertrek van dien steurschen dwarsdryver my van een zwaer pak. Zonder de tydige ontmoeting van den Canadiaen, zou ik er zoo goeden koop niet afgekomen zyn.... Vrienden en reizigers, wacht u in de wildernis, van aen den willekeur van eenen ontevredenen mensch overgelaten te zyn. vòoral, indien hy langen tyd onder de wilden gewoond heeft. By de ondeugden der Blanken voegen de mannen van dat slach de arglistigheid van den Indiaen.

Ik besloot myne reis voort te zetten om eenen Canadiaenschen taelman te zoeken, wien wy geloofden in de nabyheid te zyn. Acht dagen daerna trokken wy in dien doolhof van valleijen en doorliepen wy dezelve op alle wyzen; maer het was vruchteloos: zelfs in het midden van hun land vonden wy noch de Pieds-Noirs, noch den Canadiaen, wien wy zochten.... De oorlogspartyen der Cries doorliepen op den zelfden tyd het land en al de Pieds-Noirs hadden voor hen de vlugt genomen. Vier dagen hadden wy aenhoudenden sneeuw. De doortogt van het oosten naer het westen der Bergen was onbruikbaer geworden. Er bleef my geenen anderen keus over dan my naer eene der schansen der achtbare Handelmaetschappy van de Baei d'Hudson te begeven en er de gastvryheid gedurende het slechte jaergety te vragen.

Geheel het land, dat paelt aen de eerste bergketen ten oosten der Rotsbergen in eene breedte van 30 tot 60 mylen, en dat aen dezelve tot grondzuil verstrekt, is opmerkensweerdig om de rykheid van zynen grond, om zyne bosschen, vlakten, meeren, fonteinen en minerale bronnen. De rivieren en beeken zyn er ontelbaer en vertoonen overal de voordeeligste liggingen om er molens te bouwen.

De armen der Sascatshawin overdekken geheel de oppervlakte van de streek, welke ik doorloopen heb, ongeveer dry honderd mylen. Bosschen van mast-, cypres-, populier-, abeel- en andere boomen beslaen er een zeer groot deel van en bedekken de hellingen der bergachtige valleijen en de boorden der rivieren. Deze hebben voor het meestendeel hare bronnen in de hoogste bergketenen. Haer bed is rotsachtig en haer loop zeer snel. Maer naermate zy zich van de bergen verwyderen, worden zy breeder en verliezen hare onstuimigheid. De wateren zyn er in 't algemeen zeer zuiver en klaer. Men treft er eenige personen met kropgezwellen aen.

Dit land zou geschikt zyn om den onderhoud aen eene groote bevolking te verschaffen; de gerst, het graen, de aerdappelen, de erwten en de boonen groeijen er wonderlyk wel. Zullen die overvloedige weilanden steeds door het vuer verslonden worden of moet derzelver gras altoos onder den sneeuw van den herfst verrotten? Zullen die trotsche bosschen de schuilplaetsen der wilde beesten blyven? Zullen die onuitputbare steengroeven, die ryke steenkool-, loot-, koper-, zwafel- en salpetermynen altyd nutteloos zyn? Wy denken het niet: eene werkzame hand zal zich eens al die rykdommen komen ten nutte maken. Een kloek, werkzaem en volherdend volk is bestemd om dit groote leedige der aerde te komen vervullen. De wilde dieren dier landstreken zullen eens hunne plaetsen afstaen aen onze huisdieren, die de weilanden, de vlakten en de vruchtbare valleijen van dat onmeetlyk land zullen innemen.

Een groot deel van dit land is door kunstmeeren, gemaekt door de castors, overdekt geweest. Op onze omreizen beschouwen wy dagelyks met verwondering en verbaesdheid de uitgestrektheid en de grootheid hunner kunstige dyken, hunner vaste en groote schuilplaetsen, overblyfsels van die wonderlyke kleine republieken,

van welke men my met regt zoo vele wonderen verhaeld heeft. Voor eene halve eeuw was het getal der castors in dit land zoo groot, dat het niet zeldzaem was voor eenen goeden jager er vier honderd in den loop eener maend te dooden.

Ik kwam aen de schans Auguste of Edmonton op het einde des jaers. De achtbare commandant M. Rowand ontving my met al de teederheid eens vaders en overlaedde my met goedheden en bewyzen van achting, als ook zyne achtingsweerdige kinderen. Nimmer zal ik my voor zoo vele weldaden dankbaer genoeg kunnen toonen. Dat de hemel hen bescherme en vergelden!

Ik verwacht een gunstiger oogenblik, om my onder de Pieds-Noirs te begeven. Oorlogsbenden doorkruissen geheel het land en al de tydingen, die er ons van toekomen, spreken slechts van strooperyen en moorderyen.

Ik ben enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XIII.

A. M. D. G.

Van de schans Jasper, April 1846.

Monseigneur;

De schans Edmonton of Auguste is de voornaemste inrigting der achtbare Handelmaetschappy van de Baei d'Hudson, in den omtrek van de Opper-Sascatshawin en de Opper-Athabasca; de schansen Jasper, Assiniboin, van het Petit Lac des Esclaves, die der Montagnès, van Pitt, Carrolton en Cumberland hangen er af. De achtbare M. Rowand, gouverneur van dat groot regtgebied, paert al de beminnelyke hoedanigheden van een' volmaekten edelman met die van eenen opregten vriend en eene onbepaelde gastvryheid. Zyne goedheid en vaderlyke teederheid maken er eenen waren patriarch van te midden van zyn bevallig en talryk huisgezin; alhoewel reeds ver in jaren gevorderd, is hy nog buitengewoon werkzaem; de stammen, die hem omringen, beminnen en achten hem. Het getal der bedienden van Edmonton, de vrouwen en kinderen hieronder begrepen, is ongeveer tachtig personen. Alles wordt er in eene wonderlyke orde verrigt. Zonder te spreken van eenen grooten hof, van een aerdappelen- en graenveld, die aen de inrigting vast zyn, verschaffen de meeren, de bosschen en vlakten der nabyheid hun voorraed in overvloed. By myne aenkomst aen de schans waren er binnen de vestingswal dertig duizend witvisschen, elk ongeveer van vier ponden, en vyf honderd buffels: het is

het getal, dat er elken winter inkomt. Zoo groot is het getal der watervogels van dat land, dat de jagers in den zomer dikwyls naer de schans wederkeeren, met hunne wagentjes, vol van vogelen en duizende van eijeren, welke zy slechts in het hooi, in het riet der moerassen en op de boorden der meeren moeten inzamelen.

Dewyl het meestendeel der jagers van de schans Catholyken waren, vond ik waermede myne bediening uit te oefenen. Alle morgens legde ik de christelyke leering aen de kinderen uit; alle avonden na den arbeid, hield ik eene onderwyzing en deed het gebed voor het huisgezin van den achtbaren commandant en de gehuerde jagers. Ik moet tot eer van al de bewooners van Edmonton zeggen, dat hunne neerstigheid en yver om de godsdienstige pligten te vervullen, hunne goedheid, de eerbied, welken zy voor myn priesterschap betoonen, allen lofweerdig zyn: de twee maenden, welke ik in hun midden overgebragt heb, zyn voor my de bron van overvloedige vertroostingen geweest. Moge de hemel, die hun zoo mildadig den daeuw der aerde schenkt, hun mildadig dien des hemels vergunnen! Deze is de opregtste wensch van eenen vriend en armen missionnaris, die hen nimmer zal vergeten.

Ik heb het meer S[te] Anne, gewoone verblyfplaets der heeren Thibault en Bourassa, bezocht. Derzelver afstand van de schans is ongeveer van vyftig engelsche mylen. Ik heb u gesproken van die belangryke Missie in myne voorgaende brieven; laet ons nu een woord over het land zeggen.... De oppervlakte van die landstreek is in 't algemeen effen en op eenige plaetsen een weinig gegolfd; zy is doorzaeid met bosschen, weilanden en meeren, waerin de visch krielt. In het meer van S[te] Anne alleen heeft men den voorgaenden herfst meer dan zeventig duizend witvisschen die het beste in hunne soort zyn, gevangen; men vangt ze met de lyn in al de jaergetyden. .. Ondanks de guerheid en de langdurigheid des winters in die noordelyke land-

streek, komt de grond my in 't algemeen vruchtbaer voor: de opgroeijing is er in de lente en den zomer zoo sterk en schielyk, dat er de tarwe en de gerst, de aerdappelen en al de groenten van den Canada goed gelukken en ryp worden. De wintertarwe zou er, volgens myn oordeel, meer opbrengen dan de zomertarwe, welke men er tot nu toe gezaeid heeft. Het meer Ste Anne maekt deel van eene keten van meeren, die zich in de Sascatshawin ontlasten door de kleine rivier Esturgeons. Eertyds waren er ontelbare republieken van castors: elke meer, elk moeras, elke rivier en hare waterloopen dragen nog hedendaegs de sporen van hunnen arbeid.... Wanneer het rendier, de buffel en de eland in dat deel, waervan ik u spreek, in overvloed gevonden werden, waren de Cries er de vreedzame bezitters van. De dieren zyn verdwenen en met dezelve al de oude bewoners des lands: naeuwelyks vindt men er in onze dagen eenige eenzame hutten, en nu en dan het spoor van een groot dier... Zeventien huisgezinnen, die van Canadianen en wilden afstammen, hebben zich vereenigd en naby hunnen Missionnaris gevestigd.... De Cries zyn naer de vlakten der buffels vertrokken en betwisten dezelve nu aen de Pieds-Noirs, van welke zy de doodvyanden geworden zyn.

Naermate het schoone weêr zich nu en dan tusschen de guerheden van den winter begon te vertoonen klopte myn hert meer en meer en scheen my naer de bergen voort te stuwen om er het eerste gunstig oogenblik af te wachten om dezelve over te trekken en my daerna, zoo spoedig mogelyk, naer de Missie van St Ignace te begeven.

Den 12 Maert nam ik myn afscheid van het achtbare huisgezin Rowand en van al de bedienden der schans. Ik werd vergezeld van dry brave Metis, welke M. Thibault de goedheid had gehad my te bezorgen.... In dat jaergety is geheel dat land onder den sneeuw begraven, men reist er in sleëen, getrokken door honden. Twee sleëen werden

beladen met onze levensmiddelen en reisgoed, de derde werd voor my bewaerd, zy werd door vier honden getrokken.... Die wyze van reizen was voor my geheel nieuw; op de rivieren vooral is dezelve zeer aengenaem en gemakkelyk.... Den derden dag legerden wy by het meer van den Aigle-Nonne, dat overvloeit in *toutlebis,* eene soort van witvisch, maer die veel slechter is dan de ware.... Den zesden dag bevonden wy ons by de schans Assiniboin, gebouwd in eene schoone weide, op den boord der rivier Athabasca, die hier eene breedte van twee honderd dry-en-dertig vademen heeft, breedte, welke zy schynt te behouden, tot dat zy uit de groote bergen komt. Haer loop is zeer snel; in de lente vaert men in dry dagen van de schans Jasper tot aen de schans Assiniboin, eenen afstand van dry honderd mylen. Met onze sleêen gebruikten wy negen dagen om dien overtogt te doen.... Het bed der rivier is met eilanden bezaeid tot aen de bergen; door hunne verschillende liggingen en verscheidene gezigten, maken zy er het gezigt zeer aengenaem van: de twee boorden zyn bedekt met dikke bosschen van doornenstruiken, in welker midden rotsen en hooge heuvelen zich van tyd tot tyd vertoonen, die op eene bevallige wyze de algemeene eentoonigheid der wildernis onderbreken.... De voornaemste dier waterloopen, welke ik gezien heb, zyn: de Pembina, die vier honderd vier-en-zestig voeten breed is; de rivier der Avirons, die eene breedte heeft van honderd acht-en-twintig voeten; de rivier der Gens Libres; de Fourche à Macloud; de rivier Baptist Berland, die aen hare monding zich in de breedte ongeveer tachtig vademen uitstrekt; de rivieren van den Vieux, van den Milieu, van de Prairies en der Roches, vormen schoone stroomen. Het Lac Jasper, dat omtrent acht mylen lang is, wordt aen den voet van de eerste groote keten der ware rotsbergen gevonden. De schans van denzelfden naem en het tweede meer treft men tien mylen hooger en in het midden der bergen, aen.

Alvorens daer te komen, steekt men de Rivier du Violon en à la Médecine van de zuidzyde over en de Assiniboin aen de noordzyde. Alvorens tot de hooge landen te geraken, trekt men over de Rivier Maline, de Rivier der Gens de Collets, de Rivier Miette en du Trou, welke men tot aen hare bron opvaert. De Rivier à la Médecine mengt zich met de waterloopen van den noordelyken arm der Sascatshawin; de Assiniboine en de Rivier der Gens de Collets mengen zich met de armen der Fourche à la Boukane, een tol waterloop der rivier à la Paix. Het water der Miette heeft zyne bronnen in dezelfde hoogten, als de waterloopen der Rivier Fraser, die het Nieuw Caledoniën doorsnydt.

De diepe valleijen en de bosschen der Athabasca waren voor weinige jaren de eenige streken, welke de Assiniboins der bosschen in hunne jagten bezochten. Zy werden verpligt die landen te verlaten om de schaerschheid aen wild, dat nogtans, na hun vertrek, zich op eene wonderlyke wyze vermenigvuldigd heeft. Vele omzwervende huisgezinnen der Porteurs en Ashiganés van het Nieuw Caledoniën, ook door den honger gepraemd, hebben hun land verlaten, zich naer het oosten der bergen gerigt en doorloopen nu de valleijen van dat land, om er levensmiddelen te zoeken. Zy voeden zich met wortelen en al wat zy kunnen vinden; de tanden van een groot getal zyn tot aen het tandvleesch afgesleten door het stof en zand, dat zy met hun voedsel inzwelgen; in den winter vooral, maken zy goeden cier, want alsdan ontbreken de elanden en rendieren hun niet. De maeg van dat laetste dier, vol van eene half verteerde kleine mos, waermede het zich voedt, wordt onder die Indianen voor de beste maeltyd gehouden, ofschoon zy my niet lekker voorkomt. Men ziet hen ook, uit lekkerny de oogen der visschen met de vingers uitrukken en geheel ruw inzwelgen; de ingewanden zoo als van de dieren, gaen zonder andere plegtigheid,

dan een oogenblik de gloeijende kolen te zien, geheel met al wat dezelve in zich bevatten, in hunne maeg over, zonder zelfs geknaeuwd te worden.

De Montagnès woonen by de Beneden Athabasca als ook by het groot meer van dien naem. De eland is er zeer gemeen en de rendieren worden er by groote troepen gevonden. De jagt op die laetste is zeer gemakkelyk en zonderling. Die dieren begeven zich in den herfst geregeld naer het noorden; en in de lente keeren zy naer het zuiden weder. De Indianen, die de gewoone plaetsen kennen, waer zy door de meeren en groote rivieren trekken, beloeren er hunne prooi, en wanneer geheel de troep, dikwyls vele honderden te zamen, in het water en naby het tegenover liggend strand is, komen de jagers uit hunne hinderlagen, springen in hunne ligte bootjes van schors, schreeuwen, om geheel de troep de diepte te doen hernemen; daerna plagen en vermoeijen zy dezelve, terwyl zy hun alleen beletten het strand te bereiken, tot dat die arme dieren van vermoeidheid uitgeput zyn; het is het oogenblik der moordery; zy dooden ze alsdan zonder de minste moeite met hunne breede messen en lanciën; het is zeldzaem dat een enkel ontsnapt.... In den winter vangen zy dezelve met den strik. Met de huid van het rendier kleeden zy zich en maken er hunne hutten van.

Hun land is vol meeren en moerassen, waerin de zwaenen, de trapganzen, de ganzen en eenden van verschillende soorten by duizende in de lente en den zomer komen. De wilden doorloopen alsdan met sneeuwschoenen aen de voeten, die moerassige streken en losse landen om eijeren te zoeken, hun voornaemste voedsel in dat jaergety; dikwyls treft men er vlakten aen van vele bunders, die van nesten overdekt zyn.... De wit visch, de karpers, de goutvisschen, de groote zalmforellen en vele onbekende visschen worden er in overvloed in de rivieren en meeren gevonden.

Twee missionnarissen, een Pater Oblaet van Marseille en een Canadiaensche Priester zyn op reis om in hun land te dringen. Het onthael, waermede de Montagnès M. Thibault den voorgaenden zomer ontvangen hebben, laet weinig twyfel over opzigtens den goeden uitslag van hunne edele en heilige onderneming.

Onderwegen ontmoetten wy op den boord van het meer Jasper een ' bejaerden Iroquois, Ludovicus *Kwaragkwanté* of *de loopende zon*, met zyn talryk huisgezin, in het geheel zes en dertig persoonen. Seder veertig jaren had hy zyn vaderland verlaten en in al dien tyd geenen priester gezien. Hy had de vier en dertig laetste jaren zyns levens in de bosschen der Athabasca en der Rivière à la Paix overgebragt, levende van de jagt en de vischvangst.... De goede gryzaerd scheen van blydschap verrukt te zyn, als ook zyne kinderen, wanneer zy vernamen, dat ik Priester was: « *Ik ben zeer vergenoegd dat gy hier gekomen zyt,* » zeide de gryzaerd my in gebroken fransch: » *Ik heb langen tyd geenen Priester gezien. — Ik zie* » *heden eenen priester gelyk in myn land. — Myn hert is* » *vol vreugd. — Ik zal u met al myne kinderen volgen. —* » *Wy allen zullen uw woord aenhooren en het gebed* » *doen. — Myne kinderen, welk geluk voor hen, zy zul-* » *len welhaest het doopsel ontvangen. Hierom is myn hert* » *veel gelukkiger.* » De kleine kamp Iroquois geraekte terstond in beweging en volgde my tot aen de schans Jasper.

De meesten kenden de gebeden in het Iroquois. Ik bragt veertien dagen by hen over om hen in de pligten van den Godsdienst te onderwyzen; op Paeschdag werden allen na de Mis in de heilige wateren des Doopsels herboren en zeven huwelyken vernieuwd en gezegend. Het getal der gedoopten was vier-en-veertig; onder hen bevonden zich de vrouw van M. Fraser, een bediende der schans, vier van zyne kinderen en twee van zyne jagers.

Ik ben enz,.

P. J. DE SMET, S. J.

N° XIV.

A. M. D. G.

Aen den voet der Grande-Glacière in de Opper-Athabasca, 6 Mei 1846.

MONSEIGNEUR;

Dewyl de levensmiddelen aen de Schans Jasper schaersch waren en het groot Iroquoische huisgezin in den omtrek zyne legerplaets genomen had, met het vast besluit van er tot myn vertrek toe te verblyven, om zich de onderwyzingen ten nutte te maken; noodigde M. Fraser ons allen uit, om met hem en zyn huisgezin in de nabyheid op den boord van het Lac des Iles te gaen legeren, om er deels van de vischvangst te leven.... Wy bevonden er ons ten getalle van 54 persoonen vereenigd en bovendien een twintigtal honden; ik noem die laetste, omdat men dezelve moest voeden, zoo wel als de leden des huisgezins. Een klein verslag van al wat de jagers in de legerplaets aenbragten, gedurende de zes-en-twintig dagen, welke wy er te zamen verbleven, zal niet zonder belang zyn voor uwe Hoogweerdigheid; het zal u de dieren van die streken doen kennen en gy zult tevens weten, dat de Montagnards der Athabasca met goede magen begunstigd zyn.

Gedoode dieren: 12 elanden, 2 rendieren, 30 schapen of groote hoornen, 2 stekelverkens, 210 hazen, een castor, 2 gemuskeerde ratten, 26 trapganzen, 115 eenden, 21 faizanten, eene waterspin, een arend en een uil. Voeg er 30 tot 50 schoone witvisschen daegs by en een twintig-

tal schoone florellen, en oordeel, of onze lieden reden gehad hebben van te klagen. Nogtans hoorde ik dagelyks zeggen: « *In deze streek is het een droevig leven. — Hét » land is zeer arm. — Men vast er.* »

Alvorens van myne nieuwe en beminde kinderen in God te scheiden, wilden zy my met eene kleine plegtigheid vereeren: « *om my hunne genegenheid te toonen,* zeiden » zy my, *en op dat hunne kleine kinderen zich altoos aen » hem zouden herinneren, die hen op den weg des levens » gesteld had* (gedoopt). » Te midden van een drydubbel vreugdegeroep, losten zy allen te zamen hunne geweeren op den hoogsten berg, die voor hen lag en gaven aen den zelven mynen naem. Die berg is eene ontzaggelyke vooruitstekende rots, in de gedaente van een zuikerbrood, die steeds met sneeuw overdekt is: hy is meer dan veertien duizend voeten hoog.

Den 25 April nam ik myn afscheid van den beminnelyken M. Fraser en van zyne brave kleine kinderen, die my met vriendelyk- en beleefdheden tydens myn verblyf onder hen overladen hadden.... Al de mannen der legerplaets wilden my wederleiden en tien mylen vergezellen.... Elk in 't byzonder drukte my vriendelyk de hand; wy stierden elkander duizende gelukwenschen toe; de tranen vloeiden aen wederzyde, en ik bevond my wederom alleen met myne reisgezellen te midden dier onmeetbare bergen, die zich overal aen het gezigt vertoonen, als even zoo vele onoverwinbare scheidsmuren.

De Opper-Athabasca is zonder twyfel het hoogste deel van geheel Noord-America. Al de bergen zyn er verwonderingsweerdig en verheffen hunne rots- en ystoppen tot aen de wolken. De groote klompen sneeuw, die er zich in dat jaergety van onthechten, rollen er af met een verschrikkelyk gedruis en een gerommel gelyk aen dat van den donder, dat in de woestyn van verre weêrgalmt; zy slepen dikwyls in hunnen val groote rotsblokken mede,

banen zich eenen doorgang door de bosschen, die hunne grondslagen bedekken, verpletteren en maeijen de boomen tot aen den grond toe af, vervullen en hoopen de valleijen op met puinen.... Elken dag, dikwyls elke uer komt het bedwelmende gedruis van tien sneeuwklompen te gelyk de ooren treffen. Wy zien dezelve rondom ons met eene ysselyke snelheid afrollen; gelukkig dat wy gelegerd zyn buiten hun bereik. Het is in die bergen, dat de groote rivieren van het noorden aen de beide zyden der Rotsbergen een groot deel van hun water putten, zoo als: de noordelyke arm der Sascatshawin, de twee groote waterloopen der Mackenzie, de Athabasca en de Rivière à la Paix; ten oosten de Rivier Colombia en ten westen de Rivier Fraser.

Wy ontmoetten in de nabyheid der Rivier Miette een dier arme huisgezinnen van Porteurs of Ltaoten van het Nieuwe Caledoniën, van welke ik u in mynen voorgaenden brief gesproken heb. Van den top des bergs, die de vallei bezoomt, waer wy ons bevonden, hadden zy ons ontdekt en, zoohaest zy ons voor blanken erkend hadden, spoedden zy zich om by ons te geraken. Hunne blydschap scheen zeer groot, wanneer zy ons zagen en vooral wanneer zy my aen myn kleed voor priester erkenden. Zy kwamen my zeer arm voor: ellendige vodden en eenige stukken huid bedekten hen nauwelyks. Ondanks hunne armoede legden zy aen onze voeten den ram, welken zy zoo even gedood en op hunne schouders van den berg afgedragen hadden. Zy vraegden my met zulk eenen aendrang het doopsel, dat ik er tot tranen toe door beweegd werd: ik konde nogtans die gunst niet verleenen, dan aen twee van hunne kleine kinderen; ik bevond my zonder taelman en de anderen moesten onderwezen worden. Ik spoorde hen aen om naer hun land weder te keeren, waer zy eenen Robe-Noire (Pater Nobili) zouden aentreffen, die hen zou onderwyzen en doopen.... Zy maekten het teeken des kruis, lazen de gebeden in hunne tael en zongen verschei-

dene gezangen, met de teekenen eener vry opregte godsvrucht.

De geschiedenis van eene arme jonge dochter der Porteurs verdient alhier verhaeld te worden en geeft een denkbeeld der uiterste ellende en groote gevaren, waeraen die ongelukkigen zich blootgesteld vinden. In den ouderdom van 15 jaren werden haer vader, hare moeder en hare broeders als ook een ander huisgezin van haren stam door eene krygsbende der Assiniboins der bosschen verrast en onbermhertig gedood. In het oogenblik van den aenval bevond zy zich in het bosch met hare twee zusters, die jonger waren dan zy, op eenen kleinen afstand van de plaets, waer het wreed moordtooneel plaets had; zy verbergden zich en ontkwamen de handen der moordenaers. De ongelukkige wees doolde in de wildernis gedurende twee jaren rond, zonder iemand te zien of te ontmoeten: zonder mes en byl, makende haer vuer met het behulp van twee stukjes hout, levende van wortelen, wilde vruchten en stekelverkens, brengende den winter in de verlatene schuilplaets van eenen beer over. Hare twee zusters hadden zich op het einde van het eerste jaer van haer afgescheiden en zyn nimmer meer ten voorschyn gekomen. Het derde jaer had zy het geluk van door eenen braven Canadiaenschen Metis gevonden te worden, die voor haer zorgde. Hy stelde haer zes maenden daerna in de handen van haer volk en hare kennissen.

Daegs na het bezoek der Porteurs, vervoorderden wy onzen weg over bergen en door dalen en tegen den avond bevonden wy ons by de Athabasca, op eene plaets genoemd de *Grande-Traverse*, waer de weg de rivier verlaet en in de vallei van den waterloop van den Trou vloeit.... Naermate wy onze reis naer de hooge landen voortzetten, werd de sneeuw dieper en dieper.

Den 1sten Mei kwamen wy by den grooten Bâture, die al het uiterlyke heeft van een droog meer. Daer sloegen wy

onze tent neder, om de brigade der Colombia, die jaerlyks door dezen weg trekt, om zich naer den Canada en York-Factory te begeven, af te wachten. Naby onze legerplaets ontdekten wy met verbaesdheid en verwondering tusschen twee groote rotsen eenen afgezonderden berg van louter ys, die eene hoogte van ongeveer 1,500 voeten boven de vallei kan hebben. Het is uit den voet van dien grooten ysberg, dat de rivier van den Trou haren oorsprong heeft. Zoodanig is de doorschynendheid van dat schoone ys, dat men er met gemak al de voorwerpen, welke het bevat, onderscheidt op eene diepte van meer dan zes voeten. Men zou zeggen, dat groote ysschotsen in eenen schielyken en buitengewonen aenwas der rivier tusschen de rotsen, die de vallei bezoomen, tegengehouden zyn geworden en zich alzoo opeen gestapeld hebben om er eenen grooten ysberg van te vormen. Dit geeft eene groote waerschynlykheid aen dit vermoeden, dat men aen den anderen boord van den ysberg een zeer verheven meer vindt.

Den 6 Mei. De brigade der Colombia nadert; de leidsman is in onze legerplaets aengekomen. Alvorens mynen brief te sluiten, laet my toe, my met al de volksstammen onzer missien op eene geheel byzondere wyze in uwe heilige offeranden en gebeden aen te bevelen. Vaerwel; het zal slechts in den aenstaenden herfst zyn, dat ik u andere tydingen zal kunnen doen toekomen.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XV.-

Brieven aen den Pater Van de Velde, Provinciael van den Missouri.

Legerplaets der Berges op de Colombia.
10 Mei 1846.

Eerw. Pater;

Myne laetste brieven, toegezonden aen Monseigneur van New-York, en in welke het verslag der missien gevonden wordt, welke ik onder de verschillende volksstammen der Rotsbergen in 1845 en in het begin van 1846 geopend heb, zullen u verwittigd hebben, dat ik aen den voet van den grooten ysberg, eene der bronnen der rivier van den Trou gekomen ben, die eene tolrivier is van de Athabasca of Rivière à la Biche. Ik ben voornemens in eene opvolging van brieven u mede te deelen het vervolg van myne gevaerlyke en moeijelyke reis door de groote keting der Rotsbergen; myne afdaling op de rivier Colombia om naer myne beminde broeders in den Orégon weder te keeren.

Tegen den avond van den 6 Mei ontdekten wy de nadering van twee reizigers met sneeuwschoenen, op den afstand van dry mylen. Zy losten hunne geweeren en deden vreugdegeroepen hooren, op het zien van onze tent, welke zy van verre ontdekt hadden. Zy vergaten hunne vermoeijenissen, verdubbelden hunne schreden en weldra vervoegden zy zich by ons. Zy waren de voorloopers der

Engelsche brigade, die zich jaerlyks in de lente van het fort Vancouver op de Colombia begeeft naer de Factorie d'York, gelegen aen de monding der rivier Nelson; die rivier stort zich uit in de Baei d'Hudson in den 57ste graed noorder breedte. 'S' anderens dags namen wy vroegtydig ons ontbyt en gingen ter ontmoeting van de brigade. Eene wandeling van acht mylen bragt ons in de legerplaets, welke zy op het punt was van te verlaten. Het oogenblik onzer vereeniging moest kort zyn, maer het was belangryk en vrolyk. De sneeuw begon braef te smelten en men moest zich van wederzyden spoeden om by tyds de stroomen en de rivieren, die elk oogenblik grooter werden, door te trekken. De nieuwstydingen van beide de zyden des bergs werden met haest aen elkander medegedeeld. De overste der brigade was een oude vriend, de brave M. Ermatinger van de achtbare Handelmaetschappy der Baei d'Hudson, vergezeld van twee aenzienlyke officieren van het Engelsche leger, de kapiteinen Ward en Vavasseur, welke ik de eer gehad had in den loop van den voorgaenden zomer te spreken aen het groot meer der Kalispels. De kapitein Ward had de beleefdheid van zich met myne brieven voor Europa en de Vereenigde-Staten te belasten. Vyftien Indianen van den stam Schuyelpi of Chaudière hadden tot hiertoe de brigade in de hoedanigheid van dragers vergezeld. Velen hadden den berg met eenen last van 150 ponden beklommen. M. Ward sprak er met de grootste lofbetuigingen van. Hy bewonderde hunne braefheid en welvoegelykheid, maer vooral hunne opregte godsvrucht en groote geregeldheid in hunne geestelyke pligten: elken dag 's avonds en 's morgens verwyderden zy zich op eenen kleinen afstand van de legerplaets om een of twee gezangen te zingen en hunne gebeden in 't gemeen te lezen: « Ik hoop, zeide de kapitein, dat ik nimmer het voorbeeld vergeten zal, hetwelk die arme maer » brave wilden my gegeven hebben. Sedert dat zy met

» my reizen, is hun gedrag uitstekend en onberispelyk » geweest, en nergens heb ik voorbeelden van eene zoo » opregte godsvrucht gezien. »

De heeren der Engelsche brigade bevonden zich aen het einde hunner grootste moeijelykheden. Ook was het met geestdrift en vermaek, dat zy hunne sneeuwschoenen uitdeden om gedurende vier dagen te peerd te reizen en zich daerna met den boot van de schans Jasper naer de schans Assiniboin op de Athabasca te begeven. Hier hernemen zy andermael peerden, om aen de schans Edmonton of Auguste op de Sascatshawin te geraken. Zy varen die rivier af, die zich in het meer Winnepeg uitstort, varen het meer door en volgen daerna de rivier Nelson tot aen hare monding, einde hunner lange jaerlyksche reis over het amerikaensche vaste land. Wat my betreft, ik moest de sneeuwschoenen beproeven en dezelve voor de eerste mael myns levens aen myne voeten schikken. Ik ging die verschrikkelyke bolwerken, die scheidsmuren van sneeuw overtrekken, die de Atlantische wereld, de wateren der yszee en die der stille zee scheiden. Ik heb het reeds in myne voorgaende brieven gezegd, het is waerschynlyk hier het verhevenste punt der Rotsbergen; vyf groote rivieren hebben er hare bronnen, namelyk: de arm van de noordelyke Sascatshawin; de Athabasca en de Rivier à la Paix, die zich vereenigen en de tolrivieren zyn van het groote meer der Esclaves, dat zich op zyne beurt ontlast in de Yszee door de Mackenzie (1), de eenzaemste der rivieren; eindelyk de rivier Colombia, die al de waters van den Orégon ontvangt; en de Frazer, die gevaerlyke rivier, die het geheel Nieuwe Caledoniën doorsnydt; alle vyf hebben in den schoot dier bergen duizende fonteinen en stroomen.

Wy moesten zeventig mylen met sneeuwschoenen

(1) De Mackenzie is by haren loop uit het meer eene myl breed.

afleggen, om ons naer de legerplaets der Berges op de boorden der Colombia te begeven. Men stelde zich voor dien weg in twee dagen en half af te leggen. De heeren Rowand en Harriot, die my met bewyzen van vriendschap overladen hadden aen de schansen der Montagnès en Auguste en welke ik nimmer zal vergeten, zouden my van die reis willen doen afzien; zy dachten, dat myne vollyvigheid my volstrekt onbekwaem maekte om het te doen. Zy hadden gelyk; de uitval zal het u zeggen. Ik had gemeend in het ongemak der zwaerlyvigheid te kunnen voorzien door eenen strengen en vrywilligen vasten van een dertigtal dagen. Ik vond my waerlyk ligter en begaf my met moed op reis over zestien tot twintig voeten sneeuw. Wy gingen op ry; nu klommen wy, dan daelden wy, nu trokken wy door eene vlakte, vol puinen van de, van de bergen afgerolde sneeuwklompen, dan over meeren en stroomen, die diep onder den sneeuw begraven waren; hier over de afhelling van eenen steilen berg, daer door een bosch van cypresboomen, welker kruin wy slechts zagen. Ik zou u het getal myner omtuimelingen niet kunnen opgeven. Elk oogenblik vond ik my verhinderd in myne sneeuwschoenen of in eenigen tak verward. Wanneer men valt, strekt men als uit eene natuerlyke neiging de armen uit om zich niet te stooten en op eenen dikken sneeuw is het gevaer niet groot; de armen dompelen er zich in tot aen de schouders, men spartelt en men lacht. Myne reisgenooten waren zeer gedienstig ten mynen opzigten; na elke omtuimeling spoedden zy zich om my weder op te rigten.

Wy legden ongeveer dertig mylen af en bereidden ons om ons te legeren. De kruinen van eenige pynboomen werden afgekapt en van hare takken ontbloot, om ons een bed te verschaffen en de oppervlakte van den sneeuw te bedekken. Men vormde op den zelfden tyd een vierkant van groene boomstammen, om tot haerdstede te dienen en men plaetste het op den sneeuw. Op den sneeuw slapen,

onder den blaeuwen hemel, moet u moeijelyk en zeer wonderlyk voorkomen, als ook aen de beminnaers van warme kamers en wel gedekte bedden. Men bedriegt zich; kom de zuivere lucht der bergen inademen, waer men nimmer hoort hoesten, waer men geenzins denkt om den eetlust te prikkelen door sausen, die in deze streken volstrekt nutteloos zyn; kom de proef van het omzwervende leven nemen: en gy zult zeggen, dat men ligtelyk de vermoeijenissen van eene lange reis vergeet; dat men genoegen en rust vindt; dat men wonderwel slaept op eene buffels huid welke men op de takken van pynboomen nevens een krakend vuer heeft uitgespreid.

's Anderdaegs beproefden wy de steile afdaling van het geen men de Grande Côte van het westen noemt. Wy besteedden er vyf uren aen. Geheel de helling van dien berg is met reusachtige boomen bedekt, met pyn- en mastboomen van verschillende soorten, met lorken- en cederboomen. Wacht u, dat het gewigt des ligchaems en een valsche stap u medeslepe! Ik had er verscheidene keeren ondervinding van: dikwyls ben ik 20 tot 30 schreden ver van de plaets waer ik gevallen was weder opgestaen. Heil, indien men in zynen val het hoofd niet met geweld tegen den eenen of anderen dikken boom komt te stooten.

Aen den voet van den grooten berg vertoonde zich eene nieuwe verhindernis; de sneeuwmuren, de ontelbare dyken van dezelfde stof, die tot nu toe het water der stroomen, meeren en beeken hadden tegengehouden, waren tydens den nacht doorgebroken en hadden de groote rivier van den Portage vele voeten doen opzwellen. Deze rivier maekt zoo vele omwegen in die enge vallei, die slechts eene myl breed is en welke wy moesten doortrekken, dat wy de zelve meer dan veertig mael op anderhalven dag met het water tot aen de schouders moesten doorwaden. Zoodanig is hare onstuimigheid, dat zy schynt van de wolken af te dalen; men moet elkander vasthouden en ondersteunen,

om met den stroom niet medegesleept te worden. Wy reisden met onze natte kleederen gedurende geheel dien treurigen weg. De vochtigheid, gevoegd by myne groote vermoeijenissen, deed myne beenen zwellen; al de nagelen van myne voeten vielen uit en het bloed stolde in myne Indiaensche schoenen (mocassins). Viermael voelde ik my ten einde myner krachten, en ik zou in die schromelyke wildernis omgekomen zyn, indien de moed en de armen myner reisgezellen my niet ondersteund en in mynen nood niet bygestaen hadden.

Men ziet overal langs de Portage *Mais* (witte haegdoorn). Elke reiziger, die er voor de eerste mael voorby trekt, kiest er den zynen. Een jonge zeer gedienstige Metis had de goedheid my er eenen van aen te bieden, die ten minste 120 voeten hoog was en zynen schoonen top boven al de andere der nabyheid verhefte. Gelooft gy, dat ik denzelven verdiend heb!.... Men ontblootte den boom van al zyne takken en men liet denzelven aen den top slechts eene kleine kroon. Aen deszelfs voet schreef men den naem van den persoon en de dagteekening van zynen doortogt. — De rendieren, de reebokken en de geiten der bergen worden in die streken overvloedig gevonden.

Eindelyk verlieten wy de vallei van de Portage en trokken door een digt en zeer bergachtig bosch, over de overblyfsels van eene menigte van boomen, die van oudheid omgevallen, of door den wind of het vuer omgerukt waren. Daerna vertoonden zich vele losse moerassen; wy waden door dezelve, ondersteund door de struiken en de wortelen der waterplanten. Die laetste moeijelykheden waren gering, vergeleken by de voorgaende; bovendien werden wy aengemoedigd door het gezigt eener toelagchende en groene vlakte, waerin wy op de groene zode de sprongen en huppelingen van vier dikke elans bewonderden. Zonder twyfel kwamen zy ook den sneeuw en het ys te verlaten en wilden op hunne wyze ons de blydschap te kennen geven, die

hen vervulde by het schoone verschiet en de treffende verscheidenheid van een ryk groen, geschakeerd met bloemen aen den voet van eenen berg, bedekt met sneeuw. Tien kogels werden er in eens gelost op die onnoozele schepsels. Ik bemerkte met vermaek aen de buitengewoone snelheid hunner bewegingen, dat zy door de jagers niet getroffen waren.

Den 10 omtrent den middag kwamen wy in de legerplaets der *Berges*, op de boorden der Colombia, aen de monding der Rivier van de Portage. Zy, die de Rotsbergen by de ontdooijing des sneeuws in den 53 graed noorder breedte overgetrokken zyn, weten, of zy den titel van reizigers verdienen of niet. Ik heb dien overtogt voltrokken; maer het was tyd van aen te komen; ik bevond my volkomen ten einde myner krachten. Ik beken, dat ik denzelven door die hooge breedte in dat jaergety niet meer zou durven overtrekken.

Na zoo vele vermoeijenissen verdient men een heerlyk onthael; gelukkiglyk, wy vonden in de legerplaets der Berges al wat er voor het gastmael noodig was; een zak meel, eene groote hesp, de helft van eenen eland, boter, kaes, thee en zuiker in overvloed, welke de Heeren der Engelsche brigade liefdadig hadden achtergelaten. Terwyl de eenen zich bezig hielden om den boot te kalfateren en in orde te brengen, zorgden anderen voor den ketel en de keuken; na eene uer bevonden wy ons allen zeer fraei neêrgezeten rondom den ketel, hebbende elk een stuk geroost elandsch vleesch aen eenen stok, lagchende en schertsende over de omtuimelingen en de toevallen van den overtogt des bergs. Ik behoef u niet te zeggen, dat men my voor den lompsten en slechtsten voetganger van de troep deed doorgaen.

Dry schoone rivieren vereenigen zich in de legerplaets der Berges: de Colombia, komende van het zuidoost, de rivier der Portage, van het noord-oost, en de rivier der

Canots van het noord-west. Men vindt er zich omringd van een groot getal heerlyke bergen, bedekt met eenen eeuwigen sneeuw en die zich voor het meestendeel twaelf tot zestien duizend voeten boven de oppervlakte der zee verheffen. De Hooker en de Brown zyn de hoogste; die laetste is zestien duizend voeten hoog.

Ik ben, enz.

P. J. DE SMET. S. J.

N° XVI.

A. M. D. G.

Standplaets van St Paul, naby de schans
Colville, den 29 Mei 1846.

Eerw. Pater;

By de legerplaets der Berges heeft de Colombia eene hoogte van dry duizend zes honderd voeten boven de oppervlakte der zee. Na het middagmael stieten wy den boot in het diep en wy voeren de rivier snel af, welke de schielyke aenwas van de lente vele voeten had doen opzwellen. Een bewonderaer der natuer, had hy geene andere pligten te vervullen, zou zich geerne in die schoone landstreek ophouden, waer alles grootsch voorkomt en zich onder verrukkende gezigten vertoont. Eene reeks van rotsachtige en marmerachtige eilanden volgen elkander bevalliglyk onder alle gezigten op. Men bevindt er zich tusschen twee ryen van schilderachtige hooge bergen, welker grondzuilen zich in de rivier komen baden; terwyl hare toppen en zyden zich schynen te bewegen onder de reusachtige poogingen der afrollende sneeuwklompen, om zich van het rouwkleed des winters, van de dikke sneeuwlaeg, die dezelve bedekt, te ontdoen en voor het schoone meigroen met zyne lagchende en verscheidene bloemen plaets te maken. De duizende fonteinen, welke men ziet springen en met een zoet gemurmel vloeijen over de zyden der steile rotsen, die de rivier bezoomen, vermeerderen de schoonheden der natuer, die zich in het opperland der Colombia ontvouwen met al den luister der pracht en heerlykheid.

49

LA GRANDE CHAINE DES MONTAGNES ROCHEUSES

Lac Zerbinati.

Le Pont.

Rio Accolti.

Lac Gustave.

Lac Sylvie.

Lac Paul.

Rio Vercruysse.

Rio Rollier.

Rio Flet.

LAC HUGHES.
25 milles de long.

CHAINE DE MONTAGNES PIERR

Fourche à François.

Lac et Rio du gros Castor ou

Lac Charles.

Lac Elvire.

Lac Clémence.

Lac Rosalie.

Riv. De Smet.

Rio Tête-Plate.

LE GRAND LAC TÊTE-PLATE.
40 milles anglaises en longueur.

Lac et Rio Huet.

Lac et Rio des Sts Innocents.

che à Charles.

Rio Claessens.

Lac Victorine.

Lac Marie.

Lac Constance.

Voyages du Rév. P. De Smet.

Belles Plaines et Coteau

Rio à Jeannette.

Rio Van Kerkhove.

PAYS DES PENDS-D'OREILLES DE

49

rue Basse.

Eenige uren van afvaring bragten ons by den snelstroom Martin, waer een Canadiaen van dien naem en zynen zoon de dood gevonden hadden. Het gedruis des waters is er verschrikkelyk en de beweging is gelyk aen die van eene woedende zee. Het bed der rivier is bezaeid met groote rotsklompen. Onze Iroquoische leidsman, een bekwaem en onverschrokken stuerman rigt zynen boot dwars door de dreigende klippen: met behulp van tien roeiriemen vaerden wy al dobberende van baer tot baer, door den grooten Rapide der Colombia met de snelheid van den bliksem.

Omtrent zonnenondergang bevonden wy ons by den ingang van de Dallen der dooden. (De Canadiaensche reizigers geven den naem van Dalle aen de plaetsen der rivieren, waer het water tusschen twee regtstaende rotsen zich besloten vindt. In 1838 werden er twaelf ongelukkige reizigers ingezwolgen.) Twee mylen ver loopt het water tusschen eene ry van regtstaende rotsen, die ontelbare punten en kloven vertoonen, door welke de Colombia zich met eene onwederstaenbare onstuimigheid werpt en hier en daer maelstroomen vormt, waerin al wat dryft, onder de golven verdwynt. Met behulp van twee lange koorden lieten wy onzen boot door de Dallen afzakken en gingen by den uitgang legeren.

Den 11 vervoorderden wy 's morgens vroeg onze reis. Zware nevels en eene dikke mist verbergden voor ons het schilderachtige gezigt der bergen; men zag den damp opklimmen onder de gedaente van kolommen en overgroote horens van overvloed er zich gaen verliezen in de wolken, die zich vormden, tot dat geheel de dampkring overdekt werd. Van tyd tot tyd even als om de eentoonigheid dier wildernis te onderbreken, kwam een rendier of eland zich op den boord der rivier vertoonen. Dikwyls bespeurde men dezelve, verborgen tusschen de terpentynboomen, stekende de ooren met ongerustheid op, wanneer het

vreemde geluid der roeiriemen en het gezang der roeijers hen in hunne vreedzame eenzaemheid kwamen stooren. Het gezigt van den mensch is hatelyk aen al de vreesachtige schepselen der bosschen; zy worden daerdoor verschrikt en verwyderen er zich met allen spoed van, om zich te verbergen en buiten het bereik der doodelyke wapenen te stellen... In den loop van den dag vaerden wy door de plaets, genaemd de Kleine Dallen en wy legerden by den ingang van het eerste meer.

Het meer met zyn water, zoo doorschynend als kristal, vertoont een verrukkend gezigt in het oogenblik, wanneer de opryzende zon hare eerste stralen op de rots- en ysachtige toppen der naburige bergen schiet. Het heeft eene breedte van vier tot vyf mylen op eene lengte van vyf-en-twintig tot dertig. Zyne boorden zyn versierd met vooruitstekende rotsen en heerlyke spitsen, die zich trotselyk boven den dampkring verheffen. Hunne zyden, bedekt met sneeuw, beheerschen de schoone bosschen van pyn- en cederboomen, die het meer bezoomen. De twee hoogste spitsen noemt men St Pierre en St Paul.

Een twintigtal Indiaensche huisgezinnen der standplaets van St Pierre waren op de boorden des meers gelegerd. Ik gaf my met genoegen aen hunne dringende uitnoodiging over. Het was de ontmoeting van eenen vader met zyne kinderen na tien maenden van afwezigheid en gevaren. Ik durf het zeggen, de blydschap was van wederzyde groot en opregt. Het grootste deel van hunnen stam was in de christelyke leer by de Chûte de Chaudières in den loop van den voorgaenden zomer onderwezen; deze waren by die gelegenheid afwezig. Ik bleef dus eenige dagen onder hen, om hen in de pligten en de oefeningen van den godsdienst te onderwyzen: zy ontvingen het doopsel met al de blyken eener opregte godsvrucht en der grootste dankbaerheid. Gregorius, het is de naem van den Groot-Overste, had in 1838 het geluk van het Doopsel uit de

handen van M. Blanchet, thans Aertsbisschop, by zyne aenkomst in den Orégon, te ontvangen. Deze weerdige en achtbare Overste was ten hoogste verblyd, wanneer hy al de leden van zyn volk eindelyk onder den standaerd van Jesus-Christus gerangschikt zag. Sedert zyne bekeering had hy niet opgehouden hen er door zyne woorden en zyn voorbeeld toe te aenmanen. De stam der Lacs maekt deel van den volksstam der Schuyelpi. Zoodra wy meerdere middelen ter onzer beschikking zullen hebben, zullen wy hun te hulp komen met gereedschappen voor den landbouw, met zaden en wortelen, die in hunne landen eenen goeden uitslag beloven en tot eene groote ondersteuning zullen dienen voor dat arm volk, hetwelk van alles ontbloot is.

Het tweede meer is ongeveer zes tot acht mylen ver van het eerste gelegen; het is min breed, maer byna van dezelfde lengte. Men vaert er onder eene regtstaende rots, welker kloven vol pylen zyn. De Indianen, het zy zy het meer in hunne kanots op- of afvaren, hebben de gewoonte van eene pyl in de scheuren der rots te schieten. De oorsprong en de oorzaek dier gewoonte is my onbekend. Het is hierom, dat de eerste reizigers die meeren de meeren der pylen genoemd hebben.

De monding der Rivier Mac Gilvray of der Arcs-à-Plats, is naby den uitgang van dat tweede meer. Zy biedt eene schoone ligging voor eene aenstaende reductie of missie aen; ik heb er reeds de plaets aengeteekend tot het bouwen eener kerk. Ongeveer twintig mylen lager, trokken wy door de rivier Tête-Plate of Clark, die zich van hare groote hoeveelheid water in de Colombia ontlast. Die twee schoone tolrivieren van den grooten westelyken stroom rollen van dezelfde keting der Rotsbergen, waer een groot aental waterloopen van den arm der zuidelyke Sascatshawin en van den Missouri zich komen voeden. Van hare monding stellen zy ongeveer dertig mylen groote verhindernissen

aen de scheepvaert, om eene gedurige opvolging van watervallen en onoverwinnelyke snelstroomen. Onder de talryke meeren, vereenigd met de Rivier Tête-Plate, zyn er dry vry opmerkensweerdig, die zich uitstrekken van dertig tot veertig mylen op eene breedte van vier tot zes mylen. Het meer Tête-Plate ontvangt eene groote rivier, welker loop zich meer dan honderd mylen naer het noord-westen uitstrekt door eene lagchende vallei; hare wateren zyn gegroeid door de merkelyke stroomen, die van eene keten van schoone bergen afrollen, die onmiddelyk gehecht is aen de groote bergketing, in welker midden men zeer vele meeren ontdekt. De Rivier Tête-Plate of à Clark spoelt door het Meer Kalispel. Het Meer Roothaan vindt men in de bergen der Pends-d'Oreilles en der Arcs-à-Plats en ontlast zich door de Rivier Robes-Noires, in de Rivier à Clark, twintig mylen beneden het Meer Kalispel. De dry schoone meeren zyn met eilanden bedekt. De Rivier St Marie of Racine-Amère komt van het zuiden en mengt zich met verscheidene waterloopen van den Missouri: zy is de grootste tolrivier der Rivier à Clark; op hare boorden bevindt zich de voornaemste verblyfplaets van den stam der Têtes-Plates. Al die waters voeden visschen in overvloed en byzonderlyk de verschillende soorten der forellen. De landbeschryving der bron van de Rivier à Clark of Tête-Plate is weinig gekend indien men er naer de landkaerten over oordeelt; de zuidoostelyke arm of de Rivier Ste Marie is van weinig belang, vergeleken by die voorname rivier, die van het Noord-Oosten komt en door het groot meer Tête-Plate loopt. Onze boot was in groot gevaer van in de dallen te vergaen, eenige mylen boven Colville. Ik was er uitgegaen, om den gevaerlyken overtogt te voet te doen; ondanks myne vertoogen meenden de jonge Canadiaensche Metis, die te zeer op hunne handzaemdheid en ervarenheid betrouwden, in veiligheid te kunnen doorvaren. Een maelstroom wederhield eensklaps hunnen loop. Zy verdubbelden hunne

pogingen, maer vruchteloos; ik zag hen met eene onwederstaenbare kracht naer het inzwelgende middenpunt getrokken; reeds zonk de voorsteven in den openen afgrond en werd met water gevuld! Ik was omringd van vele Indianen, op de rots neêrgeknield, die dat schrikverwekkend tooneel beheerschte: wy smeekten den bystand des hemels af voor onze ongelukkige reisgezellen. Zy schenen ons naer alle waerschynlykheid verloren; wanneer de maelstroom eensklaps gevuld werd en uit zynen schoot den prooi terug stiet, welken hy voor altoos geschenen had vast te houden. Oordeel over hunne dankzeggingen aen God, wanneer zy zich aen een zoo dreigend gevaer van te vergaen, ontsnapt zagen!

By den uitgang van het tweede meer tot aen het Fort Colville, zyn de landgezigten zeer schilderachtig en belangryk: geheel dat land, gelegen tusschen de twee boorden der rivier, wordt door een groot aental stroomen en beken doorsneden. De grond komt my ligt voor, maer brengt een overvloedig groen op. De bergen zyn er niet zeer hoog; de bosschen, die dezelve beschaduwen, zyn niet digt, de boomen zyn er dun gezaeid; de grondzuilen vertoonen overal schoone boschjes. De Rivier Guyelpitoeg of Sioushwaps komt ten westen in het gezigt van het Fort Colville. Op het einde der maend Augustus kwam ik aen het Fort Colville. Ik vond er geheel den stam der Schuyelpi, gedoopt door den Pater Hoeken, die de onderwyzingen, na myn vertrek in de maend Augustus van het voorgaende jaer, vervolgd had. Tot myne groote verwondering hadden zy eene kleine kerk in het hout gebouwd, die des te schooner en aengenamer was aen myne oogen, omdat dezelve het uitsluitend werk der arme Indianen was. Zy geleidden my als in zegeprael naer den nederigen en nieuwen Tempel des Heeren en ik droeg de verhevene offerande des Altaers op voor het welvaren van dat goede volk en voor hunne volherding in het geloof.

De aenkomst van den Pater Nobili te Colville vervulde my met blydschap en vertroosting. Hy kwam de grootste uitgestrektheid van het Nieuw-Caledoniën te doorloopen; overal hadden de volksstammen dier streken hem met opene armen ontvangen; al de kleine kinderen, die nog niet gedoopt waren, werden hem met geestdrift aengeboden. Ik zal by dezen brief een uittreksel van het dagboek van dien Pater voegen, die de doopsels optelt, welke hy in zyne verschillende missiën van het voorgaende jaer toegediend heeft. Na een geestelyk vertrek van acht dagen in de reductie van St Ignace en eene maend van rust en voorbereidselen voor eene tweede onderneming, zal de Pater Nobili tot zyne beminde Caledoniers met eenen door het gebed verlevendigden moed en yver wederkeeren, vergezeld van verscheidene werklieden en een twaelftal peerden, met landbouw- en timmermansgereedschappen.

Als een bewys van myne opregte erkentenis en om u te doen weten, dat wy vrienden en weldoenders in den Orégon hebben, zal ik u zeggen, dat de Pater Nobili en ik zelf aen het Fort Colville met de grootste liefdadigheid en gulhertigheid ontvangen en gehouden zyn. Ik zal nimmer de beleefdheid en minzaemheid van den achtbaren M. Lewis ten onzen opzigten vergeten. De dienstvaerdigheid en vriendschap betoond aen den Pater Nobili in al de handelhuizen van Nieuw-Caledoniën gaen allen lof te boven. Het hoofd van het eskader, de kapitein Wilkes heeft zeer wel en met regt gezegd: « Dat de mildadigheid en de » gastvryheid der achtbare Handelmaetschappy der Baei » d'Hudson tot een spreekwoord geworden zyn. » Inderdaed de ondervinding, welke wy er van gehad hebben en er in de tegenwoordige omstandigheden nog van hebben, bevestigen deze getuigenis.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XVII.

A. M. D. G.

Uittreksel uit het dagboek van den P. Nobili.

Fort Colville, Juny 1846.

Eerw. Pater;

Ik heb aen het Fort Vancouver meer dan zestig personen gedoopt, tydens eene gevaerlyke ziekte, die in het land heerschte. De meeste van hen, die het Doopsel ontvingen, stierven met al de teekenen eener opregte bekeering. Den 27 july van het voorgaende jaer heb ik aen het Fort Okinagane aen negen kinderen het Doopsel toegediend, onder wier getal die van den Overste der Sioushwaps waren. De goede Overste scheen verrukt van vreugde, ziende den Robe-Noire naer zyn land vertrekken. Ik vertrok den 29 der zelfde maend en volgde de brigade. Alle avonden deed ik het gebed in 't gemeen voor de blanken en Indianen. Onder weg ontmoette ik dry oude grysaerds, die my met vurigheid smeekten *van met hen medelyden te hebben en hen van den hemel weerdig te maken*. Na hen in de pligten en de voornaemste waerheden van den godsdienst te hebben onderwezen, als ook nopens de noodzakelykheid des doopsels, diende ik hen en aen zes-en-veertig kleine kinderen van den zelfden stam het Sacrament der Herboring toe, hetgeen hun grootste verlangen en hunne vurigste wenschen schenen te zyn.

Den 11 Augustus, kwam een stam van Indianen van het Lac Supérieur ter myner ontmoeting op de Rivier à Thompson. Zy ontvingen my met al de teekenen eener opregte en kinderlyke vriendschap; zy volgden my twee dagen en verlieten my niet dan na de stellige verzekering verzocht en bekomen te hebben, dat ik hen in de waerheden van den godsdienst in den herfst of den winter zou komen onderwyzen.

By myne aenkomst aen de schans der Sioushwaps kwamen de oversten my over myne gelukkige komst in het midden van hen geluk wenschen. Zy bouwden eene groote loos, om voor kerk en zael van onderwyzing te dienen, tydens myn verblyf in de schans. Ik heb er twaelf van hunne kleine kinderen gedoopt. Wanneer de tyd der zalmvangst gekomen was, moest ik, ofschoon ongeerne, voor eenige maenden myne beminde wilden verlaten, en ik vervoorderde myne reis naer het Nieuw-Caledoniën.

Den 25 Augustus, kwam ik aen de schans Alexandria. De zelfde teekenen van blydschap, dezelfde bewyzen van vriendschap en toegenegenheid verwelkomden my by al de stammen, welke ik aentrof. Tot myne groote vreugd en tegen myne verwachting vond ik aen de schans eene groote kerk in hout. In den herfst keerde ik derwaerts weder, en bragt ik er eene maend over, van den morgend tot den avond verslonden in al de uitoefeningen der heilige bediening. De Canadianen spraken hunne biecht; ik zegende er vele huwelyken en reikte de heilige communie aen een groot getal onder hen uit; vier-en-twintig kinderen en zeven-en-veertig meerderjarigen ontvingen het Doopsel.

Den 2 September begaf ik my te scheep op de Rivier Fraser, en, na vele gevaren in die bezwaerlyke scheepvaerd te hebben onderstaen, kwam ik den 12 aen de schans George. Hier gelyk elders werd ik met de zelfde vreugd en de zelfde toegenegenheid van den kant der

wilden ontvangen. Vyftig Indianen waren van de Rotsbergen gekomen en verwachtten met ongeduld sedert negentien dagen myne komst, om de vertroosting te hebben van by de plegtigheden des Doopsels tegenwoordig te zyn. Ik doopte twaelf hunner kinderen en zeven en twintig andere persoonen, van welke tien ziek en reeds bejaerd waren. Omringd van een groot aental wilden verrigtte ik de plegtigheden van de planting des kruis. Den 14, de feestdag van de verheffing des kruises scheepte ik my in op de rivier Nesqually en den 24 kwam ik aen de schans van het Meer Stuart. Gedurende elf dagen onderwees ik de Indianen. Ik had het geluk van de afschaffing des gebruiks te verkrygen van de overledenen te branden en verzengingen en andere pynen aen den man of de vrouw van den overledene aen te doen. Zy verzaekten plegtiglyk aen alle afgodische guichelaryen. De groote feestzael, waer de bygeloovige plegtigheden plaets hadden, werd in eene kerk veranderd; zy werd gezegend en aen God toegewyd onder de bescherming van den H. Franciscus-Xaverius. Daerna had de planting des kruis met al de gebruikelyke plegtigheden in zulk eene omstandigheid plaets. Zestien kinderen en vyf grysaerds ontvingen het doopsel.

Den 24 October bezocht ik het dorp der Chilcotins; die missie duerde twaelf dagen, tydens welke ik achttien kinderen en vier-en-twintig meerderjarigen gedoopt en acht huwelyken gezegend heb. Ik zegende hier het eerste kerkhof en begraefde met al de plegtigheden der kerk eene Indiaensche vrouw, de eerste, die zich alhier tot het christendom bekeerd had. Daerna heb ik twee andere dorpen van den zelfden stam bezocht; in het eerste heb ik twintig persoonen, van welke dry meerderjarig waren, gedoopt; in het tweede ontvingen twee oversten het Doopsel met dertig persoonen van hun volk. Ik zegende er dry huwelyken: overal waer ik doorgetrokken ben, heb ik het bywyfschap afgeschaft. Onder eenen volksstam in de nabyheid

der schans Alexandria heb ik aen zeven-en-vyftig persoonen, van welke een-en-dertig meerderjarigen, het Doopsel toegediend en negen huwelyken gezegend.

Na myne wederkomst onder de Sioushwaps heb ik een-en-veertig persoonen, van welke elf meerderjarig waren, gedoopt. Ik heb vyf andere kleine stammen bezocht, onder welke ik ongeveer twee honderd persoonen gedoopt heb. Ik heb de plegtigheden van de oprigting des kruis op acht verschillende plaetsen verrigt en er vier kerken in hout door de wilden gebouwd gevonden.

Elk Indiaensche stam of dorp in het Nieuw-Caledoniën bestaet ongeveer uit twee honderd zielen.

In de nabyheid der schans Alexandria beloopt het getal der wilden tot	1255
In het Nieuw-Caledoniën by de schans George tot	345
» » by het Meer à Frazer »	258
» » » » à Stuart »	211
» » » » à Mc Leod »	80
Onder de verschillende stammen der Indiaensche Barbines . . . . »	1190
De stammen in de nabyheid van 't Meer à l'Ours »	801
	4158

Bevolking der rivier à Thompson of van het land der Sioushwaps of Antnass.

Het getal der Sioushwaps is, eigenlyk gezegd, van	583
» » Okinaganes	685
Bevolking van den Noordelyken tak.	525
» van het Lac Supérieur	322
» van de Fontein aen het Lac Frazer. .	1127
» van de Indianen Couteaux. . . .	1572
	4814
In het geheel	8952

Ik ben, enz.

J. Nobili. S. J.

N° XVIII.

A. M. D. G.

Fort Walla-Walla, 18 July 1846.

EERW. PATER;

Ik nam het beleefde aenbod van M. Lewis, Commandant van Colville aen, en plaetste my in eenen der booten van de brigade der Handelmaetschappy d'Hudson, die afvaerden naer het Fort Vancouver, beladen met pelteryen. Wy hielden stil by de schans Okinagane, waer ik dry-en-veertig persoonen doopte. Het waren voor het meeste deel kleine kinderen. Onze reis was zeer aengenaem en wy bereikten zonder eenigen toeval het einde derzelve

Ik heb weinig te voegen by hetgene ik reeds in myne brieven des voorgaenden jaers verhaeld heb over onze verblyfplaets van St François-Xavier en de andere catholyke inrigtingen van de vallei der Wallamette en haer nabuerschap. De kerk van St Jacques te Vancouver; van St Jean l'Evangéliste, in de stad Orégon, aen de Chutes der Wallamette, van Ste Marie, in het klooster en het pensionaet der zusters en de kapel van St François-Xavier in de verblyfplaets van dien naem, zyn allen voor den goddelyken dienst geopend. De nieuwe hoofdkerk van St Paul gaet voort en eene kerk is op het punt van voltooid te zyn onder Canadiaensche colonisten der Grande Prairie.

Het getal der kinderen, die by de zusters naer de school komen, was merkelyk grooter geworden: zy scheenen onder alle betrekkingen veel gevorderd te zyn. De zuster

Loyola, overste des kloosters, sprak my met den grootsten lof van hare kweekelingen.

Twee protestantsche huisgezinnen, der aenzienlykste van den Orégon: dat van den doctoor Long en dat van den regter Burnet zyn in den schoot der kerk in de stad van den Orégon ontvangen. Men verwachtte er alsdan met ongeduld de aenkomst van Monseigneur Blanchet en zyne medegezellen. Dat de Heer hun eene gelukkige scheepsvaert op den gevaerlyken Oceaen vergunne, weg, aen welken zy schynen den voorkeur gegeven te hebben om zich naer hunne verafgelegene bestemming te begeven! — O! hoe groot is de wyngaerd! Het eiland Vancouver alleen, bevat meer dan twintig duizend bewooners, die bereid zyn om de missionnarissen te ontvangen. Het komt tot een bisdom verheven te worden, tot hetwelk de weerdige M. Demers benoemd is; een groot veld verwacht de maeijers onder de talryke volksstammen der noordwestelyke kust. De bezoeken by die verschillende stammen door de Robes-Noires afgelegd, de toegenegenheid en de vriendschap, waermede de Indianen hen ontvangen, laten weinig twyfel over nopens den goeden uitslag hunner heilige onderneming.

De kusten van het Noord-Westen, naermate men de Russische bezittingen van het noordelyke Amerika nadert, zyn nog weinig gekend. Men bezit belangryke inlichtingen over dat deel, als ook over de Aletiensche en Kurilesche eilanden, welke men aen den admirael Wrangel verschuldigd is, die van 1830 tot 1835 op die kust als Directeur Generael der Russische bezittingen zyn verblyf gehouden heeft. De byzonderheden, welke hy over de jagt der wilden in dat land geeft, zyn zeer fraei. De jagt op de otters is hunne heerschende neiging. In ligte bootjes van dieren huiden, gespannen over een binnenwerk van hout of beenderen en waermede zy dikwyls lange reizen ondernemen, gaen zy in groot getal, uitmakende een vlootje van ongeveer honderd booten, in de streken, waer de otters het meest

gevonden worden; zy naderen het strand en wachten op eene zee stilte. Daerna, wanneer het weêr gunstig is, steekt de vloot in zee en verwydert zich dikwyls meer dan zestien uren van de kust. De booten worden alsdan op eene ry gelegd en digt genoeg by elkander, om te zien, wat er tusschen hen omgaet. Zoodra een otter verschynt en zynen zwarten rug boven het water toont, verheft de visscher, die denzelven het eerst ziet, eenen der riemen in de lucht als een sein en schiet naer den zelven toe. Geheel de vloot vormt weldra een cirkel en wacht met kommer op eene tweede verschyning des diers. Naeuwelyks vertoont het zich andermael, of men schiet op hetzelve van alle kanten pylen; maer het dompelt en herdompelt zich onophoudelyk onder het water, alvorens de doodelyke scheut te ontvangen. Eindelyk bezwykt en het wordt de prys van hem, die het het naest by het hoofd gewond heeft. Dikwyls verschynen er op den zelfden tyd vele otters; alsdan worden er even zoo vele cirkels van booten om elken derzelver gevormd; gunstige omstandigheid voor het dier, dat gemakkelyker de dreigende scheuten ontkomt, dewyl de booten van elken cirkel noodzakelyk minder in getal zyn. Te midden van dat keeren en wenden der booten, hetwelk met eene wonderlyke naeuwkeurigheid uitgevoerd wordt, wordt het stilzwygen der jagers niet onderbroken dan door het gerucht der riemen.

De onverschrokkenste dier jagers zyn die der eilanden van den Renard; zy jagen op den otter tydens den strengsten winter. Zy vertrekken met den storm en vertoonen zich voor de ongenaekbare rotsen; wel wetende, dat het dier er zich tydens den storm verschuilt en alzoo het einde van het onweder afwacht. Doorgaens nemen slechts twee booten deel aen den zeetogt. Zoohaest men by eene rots genaderd is, blyft een der jagers regtstaen en wacht tot dat eene baer zynen boot tot eene zekere hoogte verheft; hy maekt alsdan van het gunstige oogenblik gebruik en

springt op de rots, latende aen zynen medegezel de zorg van zynen boot te bewaren, welken hy komt te verlaten. Hy vindt de otters in slaep en behoeft dezelve slechts te dooden. De onverschrokken jager verwacht eene andere baer en werpt zich van de rots met eenen sprong in zynen boot. Er is geene jagt, die welligt meerdere schranderheid en onverschrokkenheid vordert, dan die der otters: het zeekalf en de zeekoe, ondanks hunne onmatige grootte, vertoonen veel mindere moeijelykheden.

Wanneer de jagers eene troep zeekalven ontdekken, pogen zy hun allen aftogt van den kant der zee af te snyden en hen zoo digt mogelyk by het land te trekken. Aldaer wordt een verschrikkelyk bloedbad onder de dieren aengerigt. Slechts eenige en de oudste gelukt het te ontsnappen. De Russen en de Indianen voeden zich met het vleesch der jonge zeekalven. De huiden worden op de merkten van Siberiën voor vyf-en-twintig of dertig roebels het stuk verkocht; jaerlyks doodt men er zestig tot zeventig duizend.

De tanden der zeekoeijen maken eene belangryke tak uit in den koophandel van dat uiterste deel van Amerika. De inboorlingen verkoopen diezelfde tanden aen de Russische handelmaetschappy. In dat oogmerk alleen worden er jaerlyks dry tot vier duizend zeekoeijen gedood. Geen ander deel van het dier is tot iets nuttig, het vleesch, het vet, de huid laet men op het slagtveld liggen en zy worden door den eersten vloed der zee medegesleept. Het is slechts met omzigtigheid, dat de jagers eene troep zeekoeijen naderen; zy dryven hen zoo ver mogelyk van de nabyheid der zee en wachten om hen aen te tasten, tot dat zy vermoeid zyn. Alsdan werpen zy zich met een groot geschreeuw op hen en trachten de lancie in die plaetsen te hechten, waer de huid des diers het minst dik is. De jagers verlaten dat moordtooneel, overdekt van bloed; die onmatige groote koeijen, liggende by hoopen op elkander, vertoonen alsdan het verschrikkelykste tooneel, hetwelk een Engelsche omreiziger ooit kan verlangen te zien.

De visschery van den walvisch vordert veel moed en voorzorg. De visscher treedt in zyn klein bootje, nadert met omzigtigheid het reusachtige dier en poogt zyne harpoen op de bekwaemste plaets te werpen; is de harpoen wel gerigt geweest, de wond is doodelyk, ofschoon de walvisch nog twee of dry dagen in het leven blyft. Niemand, dan de eigenaer der harpoen poogt zich dien prooi toe te eigenen, wanneer men daerna het dier met de harpoen in de wond vindt. Die aenval van eenen man alleen op eenen walvisch is vol gevaer; de minste schok, de geringste beweging met den steert zou het bootje ver op den Oceaen kunnen zenden of in de lucht omhoog werpen. Vele walvisschen worden op die wyze gewond, maer ook velen zyn voor den visscher verloren. Van de honderd achttien walvisschen[1], die met de harpoen op de kust van Kodiac in 1831 getroffen werden, zyn er slechts vyf-en-veertig wedergevonden; de anderen zyn zonder twyfel in den uitgestrekten Oceaen gaen sterven.

Eene buitengewone vochtigheid kenmerkt geheel de kust van het Noord-Westen, maer meer byzonder het Eiland Sitka. In 1828 heeft het te New-Ark-hangel, hoofdplaets der Russische inrigting, honderd-vier-en-twintig dagen by tusschenpoozingen met regen en sneeuw gemengd geweest; men heeft er slechts vyf-en-zestig dagen schoon weêr genoten. En nog wordt 1828 voor een gunstig jaer gehouden. Soms telt men in geheel het jaer maer veertig dagen zonder regen. Het is warmer te Sitka in den 57 graed breedte dan te Stuttgard, Turin, Manheim; eene aenhoudende koude van dry of vier dagen wordt als iets buitengewoons aengezien; nimmer wordt er de ingang der haven door ys belemmerd. In den zomer laet de vliegende pad nimmer na zich gedurende eenige weken te vertoonen. En nogtans kunnen er ondanks al de uiterlyke teekenen van een gematigd luchtgestel op dat eiland noch graen noch koren groeijen, om de buitengewone vochtig-

heid, die er heerscht. Is de winter er warmer dan te Turin, de zomer is er kouder dan te Abo in Finlande en alleenlyk een weinig warmer dan in het binnenland van Laponien. Arkhangel bezit scholen, kerken, hospitalen en een arsenael. De Admirael Wrangel ziet niet, waerin het verblyf der Europeanen by de inboorlingen voordeelig is geweest; ziekten, welke zy niet kenden, zyn hun medegedeeld; vele dorpen zyn verlaten of tot eenige huisgezinnen gebragt; de jagt en de vischvangst zyn min overvloedig dan eertyds. Het schynt de bestemming der Europeaensche geslachten te zyn van overal de plaets in te nemen van de stammen der wilden, waer zy zich bevinden.

Laten wy ons dagboek hernemen. Na myn bezoek in onze inrigting van St François-Xavier bezocht en my al de noodige stukken bezorgd te hebben voor onze verschillende missiën der Rotsbergen van het Nieuw-Caledoniën, nam ik myn afscheid van myne beminde medebroeders en vertrok naer het Fort Vancouver, nadat de brigade het twee dagen verlaten had (1). Hier overkwam my een ongeluk, welks gevolgen veel ernstiger zouden hebben kunnen zyn: een hoorn, vol buspoeder, ontplofte by toeval naby my, brandde my zwaerlyk, en ontnam my het vel der lippen, neus en van een groot deel der beide wangen, latende my voor eenige weken een ontveld aenzigt. Ik bezorgde my een' bemanden Indiaenschen boot en bevond my welhaest tydens eenen storm in de groote

(1) Het fort Vancouver is de groote stapelplaets van de Handelmaetschappy d'Hudson ten westen der Rotsbergen; het ontvangt al de peltereijen van het binnenste des lands en verschaft de koopwaren aen de verschillende standplaetsen. De Handelmaetschappy bezit op de wateren der rivier Colombia; de forten of schansen Vancouver, George, Wallawalla, Okinagane, Colville, Baisée, Hall; op de wateren der Rivier Frazer: de forten of schansen Langley, Thompson, Alexandria, Chilcotin, Fraser, St James, Macleod, Babine; naby de noord-westelyke kusten: Stetreen, Simpson, Mac-Laughlin, Nesqually, Cowlitz en Umpqua.

engte der Montagnes der Cascades (1), waerdoor de magtige rivier Colombia zich eenen doortogt gebaend heeft. Het is de streek van den Orégon, waer het verhevene en schilderachtige hunne laetste poogingen schynen gedaen te hebben, om een verrukkend verschiet voor de oogen te ontvouwen. Op de twee boorden der rivier verheffen zich trotschelyk regtstaende rotsen; vele riviertjes en eene menigte van klare bronnen, die zich schynen te spoeden, loopen of beter stroomen met een zoet gemurmel over die steile hellingen, rollen van waterval tot waterval, en mengen eindelyk na duizende terugstuitingen en duizende verschillende watersprongen, hun zwak schuimend water met de geweldige en onstuimige baren van den grooten stroom. De indruk verwekkende menigte van water vloeit hier door eenen hoogen keten van vuerspuwende bergen en stroomt met eene onwederstaenbare onstuimigheid, ongeveer vier mylen ver, over blinde klippen en groote rotsblokken, en vormen de gevaerlyke en laetste aenmerkelyke opstoppingen: de *Grandes Cascades* der Colombia.

Er bestaet onder de Indianen van den omtrek eene belangryke overlevering, die op eene aennemelyke wyze de vorming dier vermaerde watervallen verklaert, waer over men zoo veel gesproken, zoo veel geschreven, zoo vele gissingen van instortingen, verzakkingen of opzwellingen, veroorzaekt door eene onderaerdsche kracht, gemaekt heeft. « Onze grootvaders, zeide my een wilde, » herinneren zich den tyd, waerin de wateren hier zacht- » jes en zonder beletselen over eene ry van uitstekende

(1) De keten der Montagnes der Cascades begint in de Russische bezittingen, doorloopt geheel den Orégon van het Noorden tot het Zuiden en gaet zich in de Isthme der provincie Inférieure verliezen. Zy is parallel met de kusten der zee, van honderd tot honderd vyftig mylen en vormt de scheiding van het westen en het middelste van den Orégon.

» rotsen voortdreven, die, hun gewigt niet meer kunnende dragen, invielen en het bed der rivier stopten » en de groote bosschen van cederen pynboomen, welke » men beneden de cascades ziet, inzwolgen. » Inderdaed, de reiziger bemerkt met verwondering een groot getal groote regtstaende boomstammen op eene diepte van twintig voeten. Het is onmogelyk, geloof ik, zich een juist denkbeeld te vormen van de oorzaken, welke die merkelyke veranderingen voortgebragt hebben, zonder het verhael van den Indiaen aen te nemen.

Men droeg myn reisgoed tot boven den ingang der Cascades. Van hier tot aen de Grandes Dalles is de afstand van ongeveer vyf-en-veertig mylen, die geen beletsel voor de scheepsvaert vertoonen. Het gezigt der schilderachtige bergen, die zich op de twee boorden der rivier verheffen, der doornenstruiken van verschillende soorten, der bosschen, die dezelve bedekken en boven dezelve uitsteken, is waerlyk schoon. De bergen Hood en Ste Hélène komen er van tyd tot tyd de schoonheden nog van vermeerderen, door hunne ystoppen, met eenen eeuwigen sneeuw overdekt, aen de oogen te vertoonen.

Een gunstige wind deed ons twee dekens op de wyze van zeilen ontvouwen en wy vaerden snellyk langs vele eilanden van eene volcanike opvorming; de wilden plaetsen er hunne dooden op stellaedjes of in kleine hutten, gemaekt van gekloofd cederhoud, die dikwyls met matten of schors overdekt zyn: men is grootelyks bezorgd om de roofvogels en de verslindende wolven, die al de natuerdriften der hyena hebben, te beletten in het verblyf der dooden te dringen.

De derde dag na myn vertrek van Vancouver kwam ik aen de Grandes-Dalles. De Indianen vergaderden er zich van de verschillende punten van het binnenland in dat jaergety voor de zalmvangst. Het is alsdan hun tyd van vermakelykheden, spelen en gastmalen; hunne

groote vasten is geëindigd, zy hebben zich eindelyk te midden van den overvloed vereenigd: al wat het oog en de reuk treft is visch, en niet dan visch. Men ziet de zelve op hoopen op de rots en in al de Indiaensche hutten. De honden zelven onthalen er zich op, slepen dezelve in alle rigtingen, keffen en twisten onder elkander over al de overblyfselen, welke men aen hun overlaet. Vele honderde wilden waren by die gelegenheid vergaderd. Hy, die hen voor vyf jaren arm en byna naekt zou gezien hebben en hen in onze dagen zou bezoeken, zou met een vry levendig gevoel van vermaek de groote verandering bemerken, die geheel hun uiterlyk heeft ondergaen, verandering, welke Ovidius met eene wezenlyke of volkomene metamorphose (gedaentensverandering) zou bestempelen. Hunne kleederen, waermede zy zich weinig bekommerden om dezelve naer het geslacht of ouderdom te regelen, zyn zeer vreemd en koddig. Eene vermomming gelyk wy het verstaen, vertoont ons ten minste een geheel in haren aenleg; maer die vermomming durft alle andere trotseren. Twee zwartachtige, kloeke en groote Indianen gaen trotsch voorby: zy zyn zeer overtuigd, als men er door hunne houding over oordeelt, van de verhevene weerdigheid, welke hunne nieuwe kleederen aen hunne persoonen byzetten. Nu, de eene draegt zyne broek het achterste voor; de andere heeft een voor hem te kort en te naeuw kleed, en eene gespanne broek wel te verstaen, met sous-pieds, zonder vest, zonder hemd; in plaets van hoeden zyn hunne hoofden oversluijerd met stukken van mutsen, kanten en franjes, die aen twee reizende aenzienelyke dames toebehoord hebben. De eene heeft eenen schoen, de andere twee: het is de volledigheid van den kluchtigen opschik van onze twee Indiaensche kadetten. Eenigen nemen eenen zwier aen in een volmaekt voermanskleed; anderen in eene mengeling van kleederen van een' matroos, voerman en ad-

vokaet, volgens hunne grilligheden in orde geschikt; anderen eindelyk bezitten slechts een enkel kleedingstuk: ik heb eenen ouden wilden zien pronken met een paer leerzen: het was al, zoo het schynt, wat zyne kleerkas bevatte. Men ziet wilde vrouwen gekleed met gedrukt katoen, hetwelk zy uit smaek of uit onachtzaemheid geheel met zalm-olie bestreken hebben; soms wanneer zy ryk genoeg zyn, voegen zy erby eene vest, eene flanelle borstrok of de nec plus ultrà van sierlykheid, eenen grooten overjas van eenen man.

De Dallen zyn in onze dagen de plaetsen van doortogt, waer de Indianen en de landverhuizers elkander ontmoeten, om zich eene onderlinge hulp te leenen. Wanneer de landverhuizers der Vereenigde Staten er aenkomen, hebben zy in 't algemeen levensmiddelen, peerden, bootjes en geleiders noodig. De Indianen bezorgen hun dezelve en ontvangen in verruiling al de oude reiskleederen van de geneesheeren, de advokaten, de pachters, de duitschers, de canadianen, de spaenjaerds, enz., die door de Dallen trekken, om zich naer het uiterste van het westelyke Amerika te begeven. Van daer die vreemde verzameling van broeken en kleedingsstukken van alle slach en alle moden; leerzen, groote en kleine halve leerzen, challs', mutsen, hoeden van alle gedaenten.

Het was by de Dallen, dat ik MM. Lewis en Manson inhaelde; zy hadden de uitstekende goedheid van my nog eene plaets in eene hunner schuiten aen te bieden, hetgeen ik met het grootste genoegen aennam. Het overdragen der schuiten en goederen had hen daer eenen geheelen dag opgehouden. Van de Grandes-Dalles tot aen de bronnen der Colombia vordert de scheepsvaert vele omzigtigheden: want de rivier vertoont by eene gedurige opvolging, snelstroomen, nederstortingen, watervallen en dallen. Men heeft er tot stuerlieden mannen van groote ondervinding noodig: ondanks hunne handzaemheid en

voorzorgen, is het misschien de rivier, die naer evenredigheid van het zeldzaem gebruik, hetwelk men er van maekt, het grootste getal ongelukken telt.

By de Dallen komt men in een onvruchtbaer land en zonder bosschen; het zyn de Indianen, die den voorraed van afdryvende hout van de legering bezorgen, waervoor zy geerne tot vergelding tabak ontvangen. Wanneer de Indianen in gebreken blyven, worden hunne begraefplaetsen soms onweerdig onder brandschatting gesteld: beschaefde en christelyke reizigers durven die vryplaetsen der dood schenden en de ligchamen van het laetste stukje hout, dat hen beschut, berooven, om dezelve alzoo ten prooi aen de wolven, raven en gieren over te geven.

De Indianen verlaten de boorden der Colombia niet, zoo lang de zalmvangst eenigen goeden uitslag belooft. Onbezorgd voor den naderenden winter, maken zy geenen grooten voorraed voor zich en tot zeer laet in den herfst houden zy zich te vreden de doode of stervende visschen te vergaderen, die in groot getal op de oppervlakte des waters dryven. In de nabyheid der legering is er de lucht door besmet, men ziet die visschen in staet van verrotting aen de takken der boomen of op daertoe opgerigte stellaedjes hangen, en het is tot dat ongezond en walgend voedsel, dat de arme Indiaen in zynen langen vasten van den winter zynen toevlugt moet nemen.

Men zou zich geen denkbeeld kunnen vormen van de uiterste ontblooting dier ongelukkige kleine stammen, die langs de rivier verspreid zyn. Dat men zich ellendige hutten verbeelde van strooi, riet, schors, takken van pynboomen of stukken van huiden; rondom die hutten zyn graten van visschen, beenderen van dieren, vuiligheden van alle slach opeen gestapeld. Van binnen zyn het hoopen wortelen, in eenen hoek geworpen, huiden aen stoken opgehangen, visschen, die boven het vuer gerookt worden. Voor alle keukengoed, voor eenig gereed-

schap der huishouding heeft de Indiaen slechts eenen ketel van teenen, bestreken met gom en om het water te doen kooken in het vuer gloeijend gemaekte steenen; in dien ketel beweegt zich een vocht, het is onmogelyk om te raden waeruit het is zamengesteld. Gaet men van den huisraed tot de persoonen over, men ziet niet dan smerige aenzigten, verward hair, handen, die schier te gelyk verstrekken tot kammen . neusdoeken, messen, lepels en vorken. Ik ga eene menigte van andere byzonderheden voorby, welker gedacht alleen de maeg doet omkeeren. Ziedaer een staeltje van de ligchamelyke ellende dier stammen, zwakke schets van eene andere soort van ellende, die oneindig meer betreurensweerdig is.

In der daed, wat zou ik niet te zeggen hebben, wanneer ik van den beweenensweerdigen staet hunner zielen sprak! De afgodery van het grootste gedeelte gaet zoo ver, dat zy de goddelyke vereeringen aen de verworpendste dieren bewyzen; zy deinzen zelfs niet achteruit voor menschelyke offeranden. In den loop van den voorgaenden zomer en byna voor het huis der protestantsche ministers, werd een kind aen de schimmen van eenen zyner medemakers, die daegs te voren gestorven was, opgeofferd. Het slagtoffer, zoo wreedelyk gebonden, dat de koorden tot in het vleesch drongen, werd op eene rots geplaetst, waer het welhaest den laetsten zucht zou gegeven hebben, indien het eenen medelydenden man M. Perkens niet met vele moeite gelukt was het vry te koopen.

Voeg by deze treurige schildering eene schaemteloosheid van zeden, die geene andere wet volgt, dan de grilligheid of de hertstogt van het oogenblik; een toomelooze zucht tot het spel, die zelfs de uren, bestemd voor de noodzakelykste rust, beneemt; eene luiheid, die niet wykt dan voor het gebod van den honger; eene gedurige neiging tot de veinzery, tot gulzigheid, tot al wat laeg en verachtelyk is, en gy zult een denkbeeld der voornaemste

ondeugden hebben, waerin de arme volken der Colombia nog steken. Gelukkiglyk, in het diepste van den afgrond, in welken zy gedompeld zyn, gevoelen zy eene onverklaerbare behoefte van eene magt, die boven den mensch verheven is, aen te roepen, en zy zyn aendachtig op al wat hun eenig middel kan veropenbaren om dezelve te bewegen.

Ik ben enz.,

P. J. De Smet. S. J.

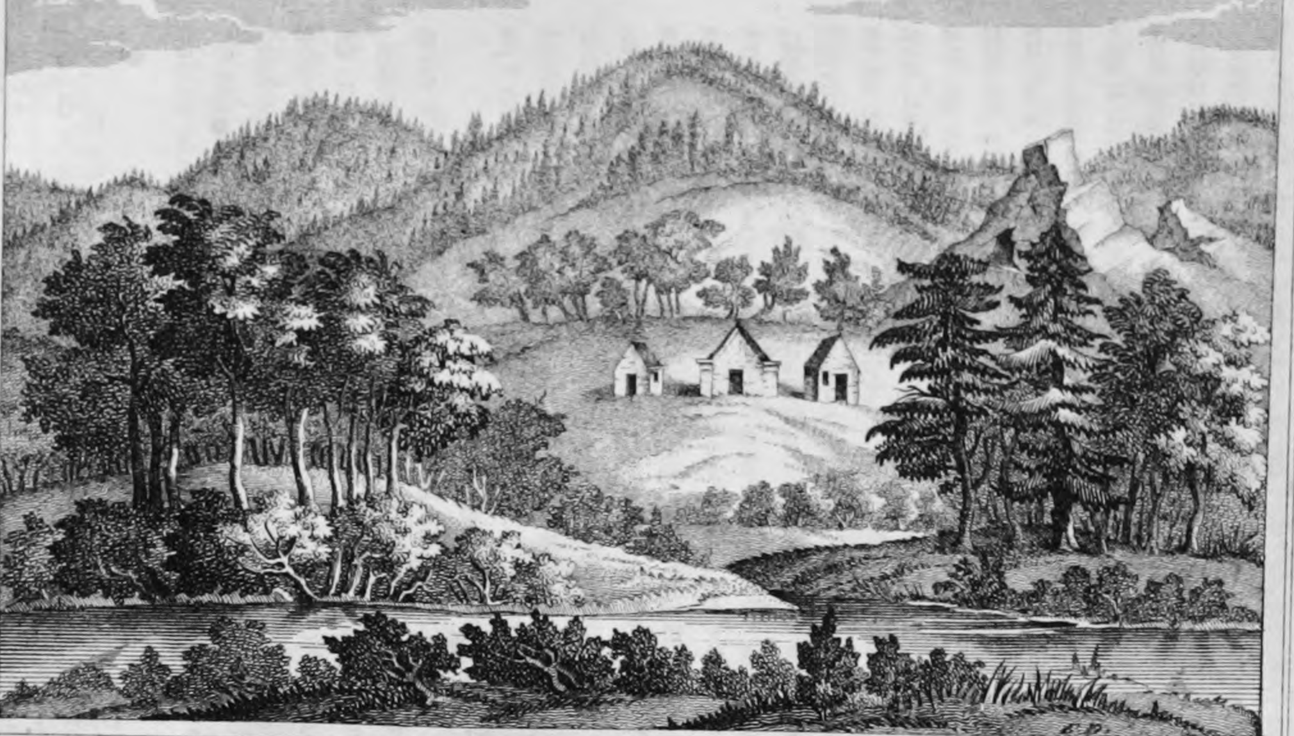
N° XIX.

A. M. D. G.

St Ignace aen de Baei der Kalispels,
17 July 1846.

Eerw. Pater,

Na eene reis van acht dagen van Vancouver kwamen wy gezond en behouden te Walla-Walla met al de goederen bestemd voor onze verschillende missiën aen. Alles was binnen weinige dagen voor het vertrek gereed, en, na den verpligtenden en minnelyken M. Mac Bride, opperbewindhebber der schans, die my alle mogelyke diensten bewezen had, te hebben bedankt, begaven wy ons weder op reis naer de bergen en geleidden met ons eenen troep lastpeerden en muilezels door eene dorre en zandachtige vlakte, die van alsem, cactus en bundelgras overdekt was. By ons vertrek was de dag reeds aen het dalen; gevolgenlyk legden wy slechts zestien mylen af en legerden 's nachts in eene kleine maer schoone weide, bevochtigd door de Rivier Walla-Walla; wy vonden er de dry dingen, die voor eene legering noodzakelyk zyn: het water, de groene zoede en het hout in overvloed. (Van de schans Walla-Walla tot op deze plaets vindt men noch hout noch water). Onze dieren werden welhaest ontladen en in vryheid gesteld, om naer wensch te weiden; het vuer werd daerna ontstoken, de ketel op zynen drypoot geplaetst; elk maekte zyn bed gereed, bestaende in een buffelshuid en ten laetste (het is het eerste werk in al de omstandigheden onder de

P. Van de Steene. Lith. de Ve Vander Schelden.

MISSIE St IGNACE BY DE KALISPELS. XX. Brief.

wilden) rookten wy te zamen den broederlyken calumet van den Indiaen, terwyl de soep bereid werd. Er was ons slechts een kwartier noodig om op ons gemak, zoo gerust en zoo gelukkig onder den blaeuwen hemel neêrgezeten te zyn, als of wy te huis geweest waren. De avond was schoon en helder, geen wolkje vertoonde zich aen den gezigteinder; een diepe en geruste slaep bereidde ons, om met het aenbreken van den dag te vertrekken. Van de Rivier Walla-Walla op de plaets van onze legering tot aen de overvaerd der Rivier Nez-Percé of à Lewis is er ook geen water noch hout; wy hadden eenen geheelen dag noodig met onze beladene peerden, om dien weg af te leggen. Wy verduerden veel dorst en hitte, die zeer groot was. De Rivier Nez-Percé heeft hare bronnen in den hoek, gevormd door de Rotsbergen en de Montagnes aux Neiges tusschen den 42° en 44° graed breedte, naby de bronnen van de Rio-Colorado van het westen, van de Platte, van de Roche-Jaune en van den Missouri: hare loop ten westen tot dat zy komt in de Montagnes-Bleues (1), en van daer hare rigting naer het noorden, tot dat zy zich vereenigt met de rivier Colombia; zoo ook al hare byrivieren zyn u reeds genoegzaem bekend en beschreven.

By de overvaert der Rivier Nez-Percé vonden wy eene kleine kamp van ongeveer twaelf hutten van Indianen, genoemd de Paloosers, die een deel uitmaken van de Sapetans of Nez-Percés. Zy bezorgden ons eenige versche zalmen en wy gaven hun van onzen kant tot dankbaerheid eene goede hoeveelheid tabak, buspoeder en lood, die de kostbaerste geschenken zyn, welke men aen de wilden

(1) De keten der Montagnes-Bleues begint aen den 45° 30 graed noorder breedte en strekt zich uit naer het Zuiden tot in Californiën, waer zy zich verliest onder de verschillende ketenen dier provintie. Dezelve is in parallel met de Rotsbergen op eenen afstand van honderd tot honderd vyftig mylen en vormt de oostelyke scheiding van den Orégon.

doen kan. Het gras was in de nabyheid der kamp verstorven en schaersch; en dewyl de gesteltenissen dier Indianen bovendien meer dan twyfelachtig waren, want zy hadden den naem van bedriegers en listige dieven, besloten wy, ofschoon het reeds laet was, op de Rivier Pavillon acht of tien mylen verder te gaen legeren. By het verlaten der rivier klommen wy eene steile helling op van meer dan duizend voeten hoog, tusschen volkanike rotsen, om in de groote vlakte Nez-Percé en Spokane te geraken. Die vlakte, als ook die, welke naer den kant van Walla-Walla ligt, is dor, gegolfd, overdekt van bundelgras, alsem en cactus, en tevens op vele plaetsen steenachtig. De volkanike en marmerachtige opvormingen, die zich door dat geheele land uitstrekken, zyn zeer bemerkensweerdig. Dikwyls trokken wy langs groote vyvers en kleine meeren, omringd van muren van eene of andere dier opvormingen. Oneindige reijen van zwartachtige en gladde pilaren, onder de gedaenten van vyfhoekige figuren strekken zich verscheidene mylen ver uit en vertoonen dikwyls van verre even als forten, oude kasteelen of verwoeste steden. Zy schynen klaerlyk uit den schoot der vlakte voortgekomen te zyn in eene geweldige beweging der natuer.

Menigwerf legerden wy op de boorden dier meeren en vyvers, waerin de trapganzen en eenden met hunne jongen in groot getal zwommen. De Indianen bezoeken dikwyls die landstreek om de bittere wortelen en de kamash, die er in overvloed zyn, te zoeken. Wy bemerkten in al hunne oude legerplaetsen hoopen met schelpen van land schildpadden waermede zy zich voeden. De faizanten ende kwartels zyn er zeer overvloedig; dagelyks doden wy er onze maeltyd mede.

Dry dagen hadden wy noodig om die vlakte door te trekken en ons naer de Rivier Spokane te begeven. Ik denk, dat gy met vermaek de landkaert zien zult, welke

ik van de bronnen en waterloopen dier rivier gemaekt heb, die, alhoewel schoon en belangryk, gelyk al die van den Orégon, door snelstroomen, nederstortingen en watervallen opgehouden wordt en gevolgenlyk tegenwoordig weinig geschikt is voor de scheepsvaert. De twee oppervalleijen van het land der Cœurs-d'Alènes zyn zeer schoon en van eenen ryken en vruchtbaren grond; zy worden bevochtigd door twee zeer diepe rivieren, die zich in het Meer der Cœurs-d'Alènes ontlasten, een schoon water van eene uitgestrektheid van ongeveer dertig mylen op vier of vyf mylen breedte, en waeruit de Rivier Spokane haer water ontleent. Ik heb de namen van St Joseph en St Josse aen de twee groote opperstroomen gegeven. Zy worden gevoed door ontelbare beekjes, die van de bergen der Cœur-d'Alènes afvloeijen, bergen, die zich met die vereenigen, welke men Rotsbergen noemt. De twee valleijen, welke zy bevochtigen, hebben elk eene uitgestrektheid van ongeveer zeventig tot tachtig op eene breedte van vier tot zes mylen. Ik heb er omtrent veertig meeren geteld. Geheel de omstreek der Rivier Spokane vertoont schoone weilanden en heerlyke bosschen van ceder- lorken- pyn- en mastboomen van verschillende soorten. (1)

By het verlaten der Rivier Spokane beklommen wy de hoogte door eenen naeuwen en steilen weg. Eenige mylen te peerd geleidden ons door een bosch van pynboomen in eene lieflyke vallei, die door schoone vlakten en nimmer geschondene bosschen zeer bevallig geschakeerd en door hooge boomryke bergen en rotsen, die geheel

(1) De ceder of *arbor vitæ americana* (*Thusa occidentalis de Linnéus*); men vindt denzelven in den Canada, in het westelyke deel van New-York, in de omstreken van den grooten waterval van Niagara. De *Pinus balsamea*. Linn; *Pinus abies* Linn; *Pinus Norvegica* Linn; de *gemeene pynboom* in Europa, vooral in de bosschen van Bohemen, van Silesien, van Westphalen, Saxen, Pruissen, Polen; *Pinus silvestris* Linn.

het land beheerschen, bezoomd is; die vallei geleidt naer Colville. De fonteinen en de beken zyn er talryk. Na dertig mylen gedraeft en gegalloppeerd te hebben, kwamen wy aen den voet van den Berg der Kalispels in het gebuerschap van St François-Regis, waer zich reeds zeventig Metis vereenigd hebben, om er altoos te verblyven. Velen wilden my vergezellen by de overtrekking van den berg, welks hoogte van vyf duizend voeten boven de vallei is. Men beklimt denzelven gemakkelyk aen de westelyke zyde; integendeel ten oosten is het pad steil en kronkelt door een zeer digt bosch. Na eenen togt van acht uren kwamen wy aen de schoone Baei der Kalispels op de boorden van het meer de Baey, byna in het gezigt der reductie van S[t] Ignace.

Myn brief aen Mevrouw P...., welken ik u toezend, zal u kennis geven van de inrigting en den goeden uitslag der missie onder de Kalispels.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XX.

A. M. D. G.

S[t]. Ignace, 25 July 1846.

Brief aen Mevrouw P.......

MEVROUW;

Ik ben verlegen van u tot dezen dag toe niet te hebben kunnen antwoorden op de brieven, welke gy de goedheid gehad hebt my den 2 September en den 7 December 1843 te schryven. Dezelve zyn slechts het volgende jaer aen de Rotsbergen aengekomen, wanneer ik naer eene verafgelegene missie onder de Indianen vertrokken was; zoodat dezelve my maer in July 1846 ter hand gesteld zyn. Had het slechts aen my gelegen u zeer lang voor dezen dag een antwoord toe te zenden, myn hert zegt my, dat ik het zonder vertoeving gedaen zou hebben; want ik moet het u alhier zeggen, de schuld van erkentenis, welke myne arme wilden en ik opzigtens u gemaekt heb, is zeer groot, en ik wenschte zeer u te doen weten, dat wy reeds begonnen hadden veel voor u, voor uwe geliefde en beminnelyke kinderen en volgens al uwe meeningen te bidden. Ik heb aen al de wilden der dry verschillende stammen bevolen, namelyk: aen de Têtes-Plates, aen de Pends-d'Oreilles en aen de Cœurs-d'Alènes, van wekelyks den roozenkrans voor eene hunner grootste weldoensters te lezen en het is van u, dat ik sprak. Nu, het is goed, dat

gy weet, dat het roozenhoedje by de arme wilden elken avond in al de huisgezinnen gelezen wordt, zoo dat ik reeds de verzekering en tevens de vertroosting heb van u te zeggen, dat vele duizende roozenhoedjes aen God en zyne heilige Moeder voor u opgedragen zyn. Die goede wilden, die kinderen der wildernis, zoo dierbaer aen myn hert, zullen volherden zich dankbaer te toonen, tot dat ik hen zegge op te houden, hetgeen zoo spoedig niet zal plaets hebben. O! welk betrouwen heb ik in de gebeden van die arme Indianen, welkers verdienstelykheid niet gekend is dan van God alleen! Ach! indien het waer is, dat het gebed van hem, die de onnoozelheid, de eenvoudigheid en het geloof van een kind bezit, de wolken doordringt, almogend is en onfeilbaer verhoord wordt; wees verzekerd, dat in deze nieuwe missiën, waer de vinger Gods zich zoo zienlyk getoond heeft, waer die deugden in eenen verhevenen graed bestaen, de wenschen, ten uwen voordeele gedaen, ook verhoord zullen worden! Hoe gelukkig zou ik zyn, Mevrouw, indien ik u konde doen begrypen, hoe groot, hoe zoet, hoe aengenaem hunne godsvrucht aen de verhevene Moeder van God is! De naem van Maria, die, in het Indiaensch uitgesproken, iets zoo zoet en beminnelyks heeft, is voor hen een verrukkende naem. Hun hert, gelyk het schynt, smelt en breidt zich geheel uit, wanneer die goede kinderen der wildernis den lof zingen van haer, welke zy, gelyk wy, hunne Moeder noemen. O! ik twyfel niet, kennende hunne gesteltenissen, gelyk ik ze ken, of zy bezitten eene zeer bevoorregte plaets in het hert der allerheiligste Maegd. Het ware nutteloos u te zeggen, welk vermogen hunne gebeden by God moeten hebben. Heb ook het volkomene betrouwen, dat gy door de voorspraek van Maria, door zoo vele en zoo vurige zielen afgesmeekt, zult verkrygen al wat gy vraegt, dewyl uwe godsvrucht u niet toelaet iets te vragen, dat niet eigen is om God te verheerlyken en u en de uwe in het werk van de heiligmaking uwer ziel te helpen.

Dat het my nu geoorloofd zy u een woord over myne Indianen en my zelven te zeggen, van den tyd af, waerop ik de eer gehad heb van een bezoek by u te B..... in de lente van 1845 af te leggen...

Den 6 November van het volgende jaer ontmoette ik den Pater A. Hoeken, die my ter ontmoeting kwam met eenige wilden van den stam der Pends-d'Oreilles der Baei, waer men het ontwerp gemaekt had van eene reductie onder de bescherming van St Ignace in te rigten. Ik werd in de legerplaets onder het geluid der klokken ontvangen en door het losbranden der geweeren begroet. Het zou onmogelyk zyn u de ontroering myns herten mede te deelen, op het zien van de eerste bezending myner beminde Indianen, myner kinderen in Jesus-Christus, u, van eenen anderen kant, de zoo opregte blydschap te schetsen, die hen scheen te bezielen, wanneer zy my by myne wederkomst groetten. Hoe veel hadden wy aen elkander niet mede te deelen! Ik verhaelde hen de kleine byzonderheden, die hen konden vermaken, over de streken van het vaste land, welke ik had doorloopen, om in het belang en het welzyn der wilden in 't algemeen en van hen in 't byzonder te arbeiden. Ik had de groote Amerikaensche wildernis doortrokken, die van de stille zee tot aen de grenzen der Vereenigde Staten zich uitstrekt, te midden van omzwervende en oorlogzuchtige volken; ik had de Vereenigde Staten, van St Louis tot het Nieuw-Orleans doorloopen, Louis-Ville, Cincinnati, Pittsburg, Balthimore, Philadelphia, Washington en New-York bezocht. Ik was den Atlantische oceaen overgestoken; ik had een groot deel van Ierland en Engeland, geheel Belgiën en Holland, Frankryk van het Noorden tot het Zuiden gezien. Van Marseille had ik my door Genua, de stad der paleizen, door Livorno, door Civita-Vecchia naer de hoofdplaets der christelyke wereld begeven. Van Rome was ik naer Antwerpen vertrokken en,

na de kaep Horn voorby gezeild, den Chili en de Perou aengedaen te hebben en tweemael onder de middellyn doorgetrokken te zyn, was ik aen het Fort Vancouver op de Colombia aengeland; en den 6 November 1844, had ik het geluk van myne beminde bekeerlingen te omhelzen, die voor my met zoo veel yver en vurigheid gebeden hadden, dat, terwyl ik door zoo vele verschillende luchtstreken en in al de jaergetyden trok, gedurende al die lange reizen, zoo te zee als te land, geene ziekte onderstaen noch het minste ongeluk gehad heb. Eer aen God voor eene zoo byzondere bescherming en dankbaerheid aen de goede wilden, die, sedert myn vertrek tot myne wederkomst toe, niet opgehouden hebben 's avonds en 's morgens den bystand des hemels, door de voorspraek der heilige Maegd, over haren armen en onweerdigen dienaer af te smeeken!

De byzonderheden, welke de jonge missionnaris my opzigtens hunne tegenwoordige gesteltenissen mededeelde, zyn te belangryk om dezelve achter te laten; ik hael dezelve aen, om te bewyzen, wat de genade op een volk vermag, wanneer de waerheid het eenige voorwerp zyns verlangens is. Dit volk had van my slechts twee korte bezoeken in 1841 en 1842 ontvangen, al wat ik hun alsdan aenbevolen had, was stiptelyk onderhouden geworden. « Het geen my in 't eerste trof, by myne » aenkomst onder die Indianen, zeide de Pater Hoeken » my, en hetgeen ik my niet kan wederhouden meer en » meer te bewonderen, is de ware broederlyke liefde en » de zoete eendragt, die van geheel dien stam niet schynt » te maken dan een zelfde huisgezin. » De liefde, de eerbied en de gehoorzaemheid, welke zy aen hunne oversten beloofd hebben, kennen geene palen; en de eendragt die onder de oversten heerscht, levert het vertoog der volmaekste eensgezindheid op. « Nimmer, zeggen zy, vragen onze lippen en verlangen onze herten

» dan eene zelfde zaek. » Zy zyn, in al de kracht van het woord, de vaders van den stam, gelyk een goed overste het is van zyne gemeente. Hun gebod heeft niets gebiedends, maer zy spreken nimmer vruchteloos; naeuwelyks heeft hunne stem zich doen hooren, of men beyvert zich zelfs hunne minste wenschen uit te voeren. Is een Indiaen aen eenige zwarigheden blootgesteld, wordt hy door de beproeving bezocht, wil hy eene reis ondernemen, hy raedpleegt altoos, zelfs in de gewoonlykste voorvallen, zynen overste en regelt zich naer zynen raed. Komt het op huwelyken aen, hy wendt zich ook tot zyne oversten, die dezelve toelaten, uitstellen of afkeuren, volgens dat zy het goed oordeelen, en iedereen onderwerpt zich aen die beslissing.

De overste, in zyne hoedanigheid van vader, voorziet in het voedsel zyner kinderen, dat is, van geheel het volk. Al de reebokken, welke men op de jagt doodt, worden by zyne hut gebragt; aldaer wordt het in even zoo vele stukken gesneden als er huisgezinnen zyn. Door een wys bestier wordt er ook in de toekomst voorzien, en eene rib van elk dier wordt ter bewaring weggelegd voor degenen die in de lente het land moeten bebouwen. De verdeeling geschiedt met eene wonderlyke onpartydigheid: de grysaerd en de zieke, de weduwe en de wees hebben hun zeker deel, zoo wel als de jager. Is het niet, onder meer dan eene betrekking, de wederkeering dier gelukkige tyden, waerin, gelyk de werken der Apostelen het ons te kennen geven, allen maer een hert en eene ziel hadden? Vindt men in het binnenste onzer wildernissen die eenvoudigheid en eendragt niet weder, die de eerste eeuwen des christendoms versierden?

By de aenkomst van den missionnaris legde een der oversten hem openhertig hunne levenswyze uit en besloot met deze woorden: « Wy zyn arm van geest, maer » by gebrek aen verstand bezitten wy leerzaemheid. Nu

» wy het geluk hebben van eenen Priester te bezit- » ten, zullen wy naer zyn woord luisteren en hetzelve » volgen; al de veranderingen, welke het hem behagen » zal aen te wyzen, zullen zonder uitstel uitgevoerd » worden. » Het is niet noodig er by te voegen, dat de Robe-Noire den Heer bedankte over de oefeningen en gebruiken, die in dat kleine hoekje der wereld ingevoerd waren, waer iedereen te vreden met zynen middelstand leefde en dat hy de voorschriften goedkeurde, welke die gelukkige eendragt voortbragten. Het hert ontroert zich, wanneer men dat volk hoort spreken over de duisternissen, waerin het zoo langen tyd gedompeld is geweest; wanneer men het zich by het licht van het Evangelie ziet verheugen, in vurigheid ziet wedyveren in de beoefening der christelyke deugden, die onophoudelyk zynen geest bezig houden en al zyne genegenheden boeijen. Al zyne roem bestaet voor het zelve in zyne getrouwheid in den dienst des Heeren, al zyne eerzucht in zich in zyne pligten te onderrigten. Het is het gedacht van God, dat eenen jongman bestiert in den keus eener echtgenoote en de jonge dochter in dien van eenen man. Tydens hunne ledige oogenblikken omringen al die goede bekeerlingen den missionnaris, wien zy ook de uren van den nacht zouden ontnemen, indien zyne krachten aen zynen en hunnen yver beantwoordden. Alhier zyn de klagten, de achterklap, het gemor niet gekend; de hoogmoed en het menschelyk opzigt zyn er volstrekt vreemd. Hoe menigwerf zien wy grysaerds, oversten zelven naest een kind van tien of twaelf jaren neêrgezeten, luisterende gedurende twee uren met de aendacht van eenen leerzamen scholier, na die jonge onderwyzers, die hen hunne gebeden leeren en de teekenen der catholyke leêr met de deftigheid die eenen meester betaemt, uitleggen. (1)

(1) Vertooning der voornaemste stukken van het oud en nieuw testament.

In hunnen tegenspoed wanneer de vischvangst of de jagt hunne verwachting te leur stelt, als zy tot eenen strengen vasten veroordeeld zyn, laten zy geen het minste teeken van ongeduld blyken: gelaten en gerust zoo als in de dagen van overvloed, schryven zy hunne ongelukken aen hunne zonden toe. In hunnen voorspoed erkennen en zegenen zy de bermhertige hand van God. Wanneer de Priester op zekeren dag eenen jongen jager over zyne bekwaemheid geprezen had, bloosde en antwoordde deze, grimlagchende: « Ik ben geen jager; ik bid, en wanneer de Groote Geest reebokken onder het bereik van myn geweer zendt, schiet ik en zy vallen. »

De gewoone verblyfplaets der Kalispels, die, waer thans de reductie van St Ignace is ingerigt, is eene weide van eene groote uitgestrektheid, de Baci der Kalispels genoemd, ongeveer veertig mylen boven de monding der rivier à Clark of Tête-Plate. Men vindt in de nabyheid der missie een schoon grot, hetwelk ik Manrèze genoemd heb, ter eere van onzen H. Insteller. Het is zeer groot en zou met zeer weinige kosten, kunnen ingerigt worden om tot kerk te dienen. De hemel geve dat de wilden zich in menigte naer dat nieuwe Manrèze begeven, dat zy er, ter navolging van hunnen H. Patroon Ignatius, zich den geest van hemelsche zaken doordringen en het hert door de liefde tot God ontsteken!

Ik zal my steeds met vermaek en vertroosting herinneren aen den winter van 1844-1845, welke ik het geluk gehad heb van te midden dier goede Indianen over te brengen. Zy legden alles in het werk om my de beste hut der kamp te verzekeren en myn verblyf onder hen zoo aengenaem te maken, als de omstandigheden en plaetsen het toelieten. Zy hadden wonderlyk wel hun winterkwartier uitgekozen, in eene bekoorlyke plaets, regt tegenover den schoonen waterval der Rivier à Clark. Die waterval wordt veroorzaekt door eene overgroote

rots, die de rivier op die plaets stopt; over welke de wateren zich twee naeuwe doorgangen gebaend hebben en als schuimende watervallen neêrstorten. Een digt en uitgestrekt bosch beschut hen tegen de Noordewinden en eene menigte van dorre boomen, die nog regt staen of door den tyd omvergeworpen zyn, verschaffen hen, waermede al hunne vuren te onderhouden. Die kamp is omringd van eene lange ry van bergen, die van den grondzuil tot aen den top met sneeuw overdekt zyn, en welker duizende spitsen over geheel het land eene ware ysglans verspreiden, wanneer de zon dezelve bestraelt. In het begin van den winter is het vol wild op de hoogten, en wanneer de sneeuw twee of dry voeten dik ligt, gebeurt dikwyls, dat veertig jagers op eenen zelfden dag tot dry honderd reebokken toe dooden. Oordeel, hoe talryk de troepen der dieren zyn, die in dat jaergety de valleijen vervullen, vermits dry honderd persoonen, vereenigd in de legerplaets, waervan ik u spreek, alleenlyk van het voortbrengsel der jagt leven; komt dezelve by gebrek aen sneeuw te mislukken, dan is een strenge vasten het gevolg van dat ongeluk; alsdan doorgraven al de vrouwen de bevrozene aerde, om er eenige wortelen uit te trekken, die ondanks hunne smakeloosheid echter den stam genoegzaem voeden om denzelven te beletten van honger te sterven.

Wanneer het winterkwartier eens aengewezen is, houden de Indianen zich bezig met er het *huis des gebeds* op te rigten. Terwyl de mannen de mastboomen afkapten, bragten de vrouwen matten en schors aen, om hetzelve te dekken; in twee dagen sloeg men de laetste hand aen dien nederigen tempel, waerin de onnoozele en eenvoudige bekeerlingen dagelyks God de hulden hunner herten aenbiedden. De missionaris volherdde er in de voorbêreidende onderwyzingen voor het Doopsel. Welke vertroosting moest de goede herder niet gevoelen, wanneer hy van die

vurige en bevoorregte zielen omringd was! In de hoop van hunne aenstaende herboring, waren die arme lieden uit de verschillende valleijen van het land Kalispels zich onder zynen herderstaf komen vereenigen, ontbloot van allen voorraed en verzakende zonder spyt aen de jagt der buffels, die voor hen zoo bekoorlyk is. Zy kenden reeds al de gewone gebeden. Zy legden zich met yver toe om zich te onderwyzen opzigtens de hoedanigheid van het sacrament des Doopsels en de gesteltenissen, welke het vordert en de verpligtingen, welke het oplegt. De feestdag van Kersmis, waerop honderd vier-en-twintig meerderjarigen het getal der ware kinderen van God vergrootten, zal nimmer uit het geheugen onzer goede Indianen geraken. De byzonderheden dier plegtigheid zullen u met onze feesten bekend maken.

Eenige minuten voor middernacht, gaf eene pistoolscheut het overeengekomende teeken. Het werd gevolgd door eene hevige losbranding der geweeren ter eere van het goddelyk kind, en dry honderd stemmen, die zich te gelyk in het bosch deden hooren, hieven in hunne eigene tael en met eene algemeene welluidendheid het schoone gezang aen: *Alles verkondigt de heerlykheid van God Almagtig,* enz.

Troepen van aenbidders drongen onmiddelyk in het nederige heiligdom. Maer waeraen gelykt onze kleine kerk van het bosch? Ik heb het u reeds gezegd, matten, schors, boomstammen, ziedaer de bouwstoffen. Daegs te voren waren de beschutsels met gierlanders en groene loofkroonen versierd. Van binnen was zy met takken van mastboomen bekleed. Op het betaemlyk versierde altaer schitterden papieren sterren van verschillende kleuren met eene menigte van linten, die zoo aentrekkelyk zyn voor Indiaensche oogen. Te middernacht droeg ik eene plegtige mis op, gedurende welke de omstaenders vele gezangen aenhieven, die met de plegtigheid overeenkwamen. De

heerlyke strof van het *Gloria: vrede op aerde aen de menschen van goeden wil*, werd nimmer volmaekter in eenige andere vergadering der catholyke wereld verwezenlykt. Een algemeen gastmael had na de heilige geheimenissen plaets en de vreugde, waermede die vereeniging scheen bezield te zyn, maekte dezelve gelyk aen de liefdemaeltyden der eerste christenen.

Later, na de tweede mis vertoonden honderd vier-entwintig meerderjarigen zich aen de kerk, de Overste aen hun hoofd, om de vervulling van hun vurigste verlangen, het sacrament der herboring te bekomen. De grysaerds, welke ik twee jaren te voren gedoopt had en die op eene voorbeeldige wyze den schat hunner onnoozelheid bewaerd hadden, traden ten voorschyn als peters en meters. De Pater Hoeken stond my by tydens de plegtigheden; alles werd in de grootste orde verrigt. O! konde ik u de zoete ontroeringen beschryven, welke die vertooningen inboezemden! Het zyn hier op aerde de kostbare vergeldingen van den missionnaris; het is aldaer, dat hy zyne sterkte, zynen moed, zynen yver put, om voor God, te midden van gevaren en beroovingen van alle slach, zielen te winnen. Ja, de belofte van onzen goddelyken Zaligmaker wordt in deze wereld vervuld: « *Gy zult het honderdvoud ontvangen.* » Hetgeen wy in de wereld verlaten hebben, is niets in vergelyking van hetgeen wy wedergevonden hebben en in de wildernis smaken... De Priester stiert den wilden niet vruchteloos de verhevene woorden van het Roomsch Ceremonie-boek toe: « *Ontvangt het witte kleed, dat gy zonder vlek voor den regterstoel des Heeren moet brengen, om het eeuwige leven te genieten.* » Men kan menschelyker wyze zeker zyn, dat die bekeerlingen voor het meestendeel hunne onnoozelheid tot de dood toe zullen bewaren. Wanneer men nadien vraegt, of zy God niet beleedigd hebben, of hun geweten hun niets verwyt; hoe menigmael ontvangt men dit zoo ver-

troostend antwoord met eene openhertige eenvoudigheid niet: « Welhoe! myn Vader, in het doopsel heb ik het kwaed verzaekt; is het niet billyk, dat ik het vlugte? Het gedacht alleen van aen den Grooten Geest te mishagen, doet my sidderen. » De plegtigheden des doopsels werden geëindigd door het uitdeelen van roozenkransen.

Tegen den avond gaf men voor de eerste mael de plegtige benedictie met het H. Sacrament; onmiddelyk na die schoone en heilige plegtigheid kwamen vyftig paren, huisvaders en huismoeders van allen ouderdom, van welke eenigen reeds meer dan tachtig jaren oud waren, in het aenschyn der kerk de beloften des huwelyks vernieuwen. Tranen van ontroering ontglipten myne oogen, wanneer ik die ware oorspronkelyke eenvoudigheid, de liefde en toegenegenheid zag, waermede zy elkander eene onderlinge getrouwheid beloofden, of, volgens hunne tael, « *van in alles niet te hebben dan een eenig hert.* » Men gaf daerna de laetste onderwyzing en bedankte den Heer voor al de gunsten, welke men tydens den heugelyken dag ontvangen had. De nacht was reeds zeer ver gevorderd, en men hoorde nog het lezen der gebeden en het zingen der lofzangen in al de wyken van het kamp.

Onder de Têtes-Plates hadden de Paters Mengarini en Zerbinati (deze laetste is sedert gestorven) de zoete vertroosting van in de nachtmis byna geheel den stam tot de H. Tafel te zien naderen. De kerk van St Marie was een derde vergroot en voor die gelegenheid behoorlyk versierd geworden. De nachtmis was er zeer plegtig. Een troep jonge Indiaensche muzykanten, door den Pater Mengarini onderwezen, gaven met eene wonderlyke juistheid vele stukken der beste Duitsche en Italiaensche componisten.

« De geschiedenis der Têtes-Plates kent gy reeds, » schryft my Pater Point; hunne levenswandel heeft veel » om de oneindige rykdommen der goddelyke bermher- » tigheid te doen schitteren. Ik durf echter zeggen dat die

» der Cœurs-d'Alènes misschien nog wonderlyker is. » Ik heb dit belangryke verhael van wege hunne missionnarissen, de Paters Joset en Point, op het zelfde tydstip des jaers ontvangen. De feestdag van Kersmis van 1844 is dus een groote en heerlyke dag te midden onzer beminde Rotsbergen geweest!

Ik zal nog eenige regels by dezen, reeds langen brief voegen, nopens hetgeen de Pends-d'Oreilles der Baei betreft. Van het begin der lente van 1845 begonnen wy op de plaets, bestemd voor de reductie van St Ignace te bouwen, en wy omringden een uitgestrekt veld. Op Hemel vaertsdag van het zelfde jaer diende Pater Hoeken het doopsel aen meer dan honderd meerderjarigen toe, zoodat het getal der christenen sedert den feestdag van Kersmis van 1844 verdubbeld is. Er zyn reeds veertien huizen en eene groote schuer; al het hout is in gereedheid tot het bouwen eener kerk. Dry honderd morgen goed land zyn omheind en bezaeid. Geheel het dorp, mannen, vrouwen en kinderen hadden zich vrolyk aen den algemeenen arbeid begeven en zoo goed mogelyk gewerkt. Ik heb er dertig stuks hoornvee geteld. De Indiaensche vrouwen hadden geleerd de koeijen te melken en boter te kernen. De verkens en vogelen waren er reeds ingevoerd.

Men vraegt voor het dorp van St Ignace eenen zaeg- en graenmolen, eene dozyn ploegen, landbouwers en timmermans-gereedschappen. Alles is nog te beginnen en te doen onder die arme wilden, en het is tot ons, dat zy zich om de middelen wenden; middelen, welke wy hun toestaen voor zoo veel onze eigene armoede het ons toelaet. Reeds heeft men de tusschenkomst der liefdadige en edelmoedige christenen verzocht en ik zeg het met dankbaerheid, die tusschenkomst heeft in al de herten, die de Indianen beminnen, weêrgalmd en wy zyn in staet geweest om onze werkingen uit te breiden. — Ik zal er byvoegen, dat het dankbare gebed der Indianen dagelyks opklimt tot den

troon van den Almogende, om zyne zegeningen over hunne weldoenders af te smeeken. In 1845 en 1846 zyn vele standplaetsen ingerigt en men heeft de groote missie van het Nieuw-Caledoniën geopend.

Ik ben enz.,

P. J. De Smet. S. J.

N° XXI.

A. M. D. G.

Eerste Communien der Cœurs-d'Alènes, gedaen in de kerk van het H. Hert van Jesus, op den feestdag van de onbevlekte Ontvangenis der H. Maegd, in 1844.

Brief van den Pater Point aen eenen Pater van de Societeit van Jesus.

Eerw. Pater;

Ik heb door brieven uit Europa vernomen, dat gy altoos in de missie der Rocky-Mountains het levendigste belang stelt, waeruit ik besloten heb, dat het u niet onaengenaem zyn zou, indien ik u bekend maekte, met hetgeen de volkstam betreft, waermede ik byzonder belast ben; ik zal het des te gaerner doen, dat ik, door u de stichtende byzonderheden, die my bekend zyn, mede te deelen, u in handen zal stellen een nieuw bewys der kracht van den eerdienst, welke gy zoo zeer wenscht te verspreiden. Ja, het is, hedendaegs welligt meer dan ooit, aen het H. Hert van Jesus en het onbevlekt hert van Maria, dat de herders der zielen hunne zoetste vertroostingen verschuldigd zyn; ten minste dit is zeer zeker, dat wy er in de onze vinden. Dagelyks aenroepen onze wilden die schatten van goedheid, en ziehier wat de wonderen verklaert, waervan wy getuige zyn.

Gy kent, eerweerdige Pater, de geschiedenis der Têtes-

Plates ; gewis is hunne bekeering van dien aerd, dat zy de rykdommen van Gods bermhertigheid moet doen uitschitteren; echter durf ik zeggen, dat die der Cœurs- d'Alènes het nog meer zal doen. Wat waren die arme wilden, voor vyf-en-twintig jaren? — Zulke versteende herten, dat, om dezelve naer de natuer te schetsen, het gezonde verstand hunner eerste bezoekers geene juistere uitdrukking heeft kunnen vinden,-dan den zonderlingen naem, welke zy hedendaegs nog hebben; zulke bekrompene verstanden, dat, alhoewel zy eenen goddelyken eerdienst aen al de dieren, welke zy kenden, bewezen, zy geen eenig denkbeeld hadden van den waren God, noch van hunne ziel, noch, met meerdere reden, van een toekomende leven; eindelyk een stam van zulke verlaegde menschen, dat hun van de wet der natuer niets was overgebleven dan twee of dry zeer duistere kennissen; bovendien verwyderden zy er zich schier allen in de beoefening van. Want, indien ik geloof mag hechten aen den naem, welken zy by al de naburige volkstammen verkregen hadden, waren zy ver van voorbeelden van opregtheid, braefheid en nog min van liefde te zyn. Op den huidigen dag, welk verschil! Ik zal niet zeggen, eerw. Pater, dat zy onder alle betrekkingen volmaekt zyn; neen, het zou eene overdrevenheid zyn, welker lompheid elk verstandig man zou ontdekken; maer hetgeen ik zal zeggen, zonder te vreezen van gelogenstraft te worden, is dat, wanneer men eenige gebreken ter zyde stelt, die aen den inborst eigen zyn en waervan geen bekeerling zich geheel ontmaekt, of by gebrek aen opvoeding en die niet dan door dezelve en op den langen duer verbeterd worden, men kan zeggen, dat de Cœurs-d'Alènes thans ware geloovigen en godvreezende menschen zyn; en, hadden zy een weinig meer genegenheid of gewoonte van den arbeid, zouden de buigzaemheid, de ootmoedigheid, de godsvrucht, de overgeving, het geduld, de liefde en zelfs de yver, waer-

van zy dagelyks nieuwe bewyzen geven, er christenen van maken, die weerdig zyn van by die der oorspronkelyke kerk vergeleken te worden. Er zyn slechts twee jaren verloopen, dat het kruis in hun land geplant is en al degenen, die den ouderdom hebben van hunne eerste communie te doen, een klein getal uitgenomen, hebben dit geluk gehad. Heilige plegtigheid, die van zoo vele zegeningen voorgegaen, vergezeld en gevolgd is, dat ik dezen brief zal toewyden om er u de voornaemste omstandigheden van te schetsen. Maer alvorens met deze schoone stof te beginnen, zal het niet nutteloos zyn u een woord te zeggen over de wonderlyke wyze, waerop zy uit den afgrond der ellende, waerin zy gedompeld lagen, getrokken zyn.

Ten tyde dat talryke missionnarissen, (sedert ongeveer vyftien jaren), hunne oogen wendden naer de westelyke landstreken der Nieuwe Wereld, verspreidde het gezegde zich eens onder de Cœurs-d'Alènes, « dat er een God is; dat die eenige God, schepper van al wat bestaet, niet alleen de aerde, welke wy zien, maer ook twee zaken welke wy niet zien, geschapen heeft: een verblyf van geluk, den hemel genoemd, voor de regtveerdigen en eene plaets van straffen, genoemd de hel, voor de boozen; dat de zoon van dien zelfden God, gelyk in alles aen zynen vader, ziende de menschen den kwaden weg bewandelen, van den hemel was afgedaeld om hen wederom op den goeden te stellen; maer dat hy, om dit uit te voeren, aen een kruis had moeten sterven. » Die waerheden, die, voor de oogen van zoo vele geleerden, geene aendacht verdienen, deden den levendigsten indruk op onze wilden. Op dat gerucht, liepen al hunne verspreide benden naer de plaets, waer de Apostel dier leer zich bevond. Tegen het vallen van den avond vergaderen zy zich: tydens den nacht wordt er een raed gehouden, de groote tydingen worden er bevestigd.... *God is magtig, Jesus-Christus is goed:* twee waerheden, welke uit die beraedslaging moeten volgen; zyn zy er in-

derdaed uit gevolgd? Welligt zoo zeer niet als het voor de oogen van eenigen zou geweest zyn, want de vereenigde huisgezinnen hadden zich nog niet van elkander gescheiden, of de hemel, anderen zeggen de hel, maer *cui bono* (voor welk goed) had reeds eenen geessel gezonden, die een groot getal van hun volk trof. In het oogenblik waerin de geessel met het meeste geweld scheen te woeden, hoort een der stervenden, daerna Stephanus genoemd, eene stem, die van den hemel komt en hem toeroept: « *Werp uwe afgoden weg, aenbid Jesus-Christus en gy zult genezen;* » de stervende gelooft het gehoorde woord en hy is genezen. Hy loopt de kamp rond, verhaelt, wat hem zoo even overkomen is, raedt al de zieken aen het zelfde te doen. Zy doen het en zy zyn genezen. Ik heb deze daedzaek uit den mond zelven van den godvruchtigen Stephanus vernomen, die van dankbaerheid weende, wanneer hy my dezelve verhaelde. Zyn verhael is my door ooggetuigen bevestigd geworden, die hebben kunnen zeggen: *et quorum pars magna fui* (en van welke ik grootelyks deel maekte); en ik heb met myne oogen den berg gezien, aen welks voet de afgoden weggeworpen zyn.

Ofschoon de wilde weinig de geheugenis bewaert van eene gebeurtenis, die hem werkelyk op geene gevoelige wyze aengaet, was deze echter met zoo treffende hoedanigheden bestempeld, dat zy sporen in het geheugen van allen achterliet; maer noch de overdenking, noch de standvastigheid zyn het sterke van den wilde; ook na zes of zeven jaren alleenlyk van getrouwheid aen den ontvangenen indruk, schikten eindelyk het meesten deel hun gedrag niet meer naer: teruggaende beweging, die ook verhaest werd door de zoogenaemde huichelaers of sterken in de *médecine*. Deze, op de stem van eenen hunner Oversten, die naer alle waerschynlykheid niet opgehouden had afgoden dienaer te zyn, beriepen eene zoogezegde vergadering van geloovigen, waerin, ten minste door de

daed, besloten werd, dat men de aloude gebruiken zou hernemen en van dat oogenblik af traden de dieren, wederom godheden geworden, in het bezit hunner eeren. De menigte, het is waer, had in hun vermogen het zelfde betrouwen niet meer; maer hetzy uit vrees van den kwaden overste, hetzy uit eene loutere natuerlyke nieuwsgierigheid, zy nam deel ten minste door hare tegenwoordigheid aen den heiligschendenden eerdienst, welke men aen dezelve bewees. Echter moet men het zeggen ter verschooning van den stam, er zyn steeds in hun midden uitverkorene zielen geweest, die de kniën voor Baäl nimmer gebogen hebben. Ik ken er zelfs van, en eene der zusters van den kwaden overste is van dat getal, die, sedert den dag, waerop de ware God zich aen de zelve geopenbaerd had, zich den schaduw van eenige ongetrouwheid niet te verwyten hadden. Zoodanig was ten naeste by de staet van den volksstam der Cœurs-d'Alènes, wanneer de Voorzienigheid er den Pater De Smet naertoe zond..... Zyn bezoek, waervan de byzonderheden elders verhaeld zyn, bereidde hen zoo wel ten voordeele der Priesters en hunne buigzaemheid bewoog dezen zoo wel ten hunnen voordeele, dat er besloten werd, my tot hen te zenden om hen in hunne goede gesteltenissen te hulp te komen.

Dry maenden daerna, te weten, tegen het einde der zomerjagt van 1842, verliet ik Ste Marie met de magt van de nieuwe bekeerlingen onder de bescherming van het H. Hert van Jesus te stellen....... De dag, dat ik den voet op hun grondgebied stelde, was de eerste vrydag van November. Ik deed met de dry oversten, die ter myner ontmoeting gekomen waren, de beloofde toeheiliging, en den eersten vrydag van December werd het verhevene teeken van zaligheid te midden van een concert van lofzangen en gebeden opgerigt op den boord van het groote meer, waer de stam zich tot de vischvangst vereenigd had. Van dat oogenblik, dank zy der magt van den goddelyken Verlosser,

mag men zeggen, dat de geest des geloofs al de bewooners dier gelukkige valleijen bezielde; niet alleen verdwenen de nachtvergaderingen, de heiligschendende plegtigheden, de verschyningen van den duivel, te voren zoo gemeen, geheel en al; maer het spel, dat tot dan toe een groot deel hunner bezigheid uitgemaekt had, werd ook verlaten; en twee weken daerna werd het huwelyk, dat welligt sedert vele eeuwen zonder eenheid en band was, tot zyne eerste instelling wedergebragt. Eindelyk van Kersdag tot Lichtmis, werd het vuer van den missionnaris gevoed met al wat er van het aloude bygeloof (médecine) overgebleven was. Het was eene schoone zaek zyne voornaemste aenhangers die ellendige voorwerpen eigenhandig te zien vernietigen, waervan de hel zich bediend had of om hunne onwetendheid te bedriegen of aen hare bedriegeryen geloof en aenzien by te zetten; ook hoe vele pluimen van vogelen, steerten van wolven, pooten van hinden, schoenen van reebokken, houten beelden, enz., enz., werden in die lange winteravonden opgeofferd! Maer hoe goed is God! Naeuwelyks was de kwade boom afgekapt en in het vuer geworpen, of de zegeningen der aerde vereenigen zich met die des hemels, om die opoffering te vergelden: de Cœurs-d'Alènes maekten zulk eene jagt, welke er by des menschen geheugen nimmer gezien was: op eenen eenigen dag werden dry honderd reebokken den prooi der jagers.

Welk wonder! zal men zeggen; het was ten gevolge, van eenen schoonen sneeuw; ja, maer wie had zoo van pas dien schoonen sneeuw doen vallen?... Wie had aen denzelven gegeven, hetgeen hy uit zich zelven niet heeft, eene genoegzame aentrekkelykheid om de reebokken tot eene groote wandeling uit te noodigen? Wie had er de oppervlakte zoo van gevormd, om dien graed van vastigheid te bekomen, die er juist verzocht werd om aen zekere voeten toe te laten, er ongestraft te doen hetgeen zy aen anderen verbood? Wie stortte daerna in den geest der

christelyke jagers die onoverwinbare neiging om te gelooven, dat de goede God zich met die zaek bemoeid had?.... Hetgeen aen de wilden der omstreken deed zeggen: Men moet bekennen, dat de médecine van den Robe-Noire (Priester) sterker is dan de onze, enz.?

De grootste twee derde deelen van den stam waren gedoopt: maer om tot het goede jaergety te kunnen leven, waren de verschillende stammen verpligt geweest, elk naer hunne streek weder te keeren.... In het begin van den lente des jaers 1842 vereenigden zy zich andermael op de bestemde plaets, om er een dorp aen te leggen. Reeds is dit dorp, genoemd het Hert van Jesus, ter navolging der aloude reductien, ter plaets afgeteekend; iedereen neemt zyn vermaek om volgens zyn vermogen en bekwaemheid by te dragen aen datgene, wat het meest praemt; er werden boomen afgehouwen, waterputten gegraven, wegen geopend, openbare velden bezaeid, eene kerk opgetrokken en, dank zy de godsvrucht der arbeiders, de goede week, de feestdag van Paeschen, de maend van Maria, de Hemelvaert, de feestdag van Pinksteren, die onder de oogen der nieuwe kinderen des geloofs stellen al het heerlykste en treffendste wat de geheimenissen van hunnen godsdienst hebben kunnen, overtuigen hen nog beter, dan woorden, dat die zelfde godsdienst niet min het geluk dezes levens uitmaekt, dan hy strekt omdat van het andere te verzekeren.... In een woord volgens de fransche uitdrukking van dat land, de zaken zyn *te weeg zoo wel te gaen*, dat de hel er meer dan ooit nydig om is, en, dewyl zy gevoelt, dat de overbyfsels van haren prooi op het punt zyn van haer te ontsnappen, zyn er geene poogingen, welke zy niet in 't werk legt om er zich wederom meester van te maken. Op dit tydstip namen de beproevingen eenen aenvang, maer *post nubila Phœbus* (na regen zonneschyn) na eenige schaden van byzondere persoonen, hebben de verschillende stormen,

die elkander opvolgen, slechts voor uitslag een veel schooner weêr gehad. Tegen het einde van october 1844 kwamen de honderd en eenige huisgezinnen der Cœurs-d'Alènes na hunnen oogst voor de derde mael in de nabyheid hunner kerk byeen. Wanneer men hunne kleine rieten hutten rondom het huis des gebeds alzoo geschaerd ziet, vertoont het aendoenlyk afbeeldsel van den pelikaen der woestyn zich op eene des te natuerlykere wyze aen den geest, dat al de tegenwoordige wilden, jonge en oude, zich vereenigen om hunne eerste communie te doen of te vernieuwen. Reeds hadden vyftien der voorbeeldigste dit geluk gehad; allen hadden zich reeds gebiecht; een goed getal, vooral de jonge lieden, waren bereid tot eenen zekeren graed onderwezen, maer de menigte en vooral de grysaerds waren verre van het genoegzaem te zyn. Nu om dit onderwys te voltrekken, bleven wy slechts ten hoogsten de maenden November en December over voor het openen van de groote winterjagt, jagt, die volstrekt noodzakelyk is voor het levens onderhoud van den wilde. Ik moest my dan spoeden en by voorkeur den kortsten weg van onderwys kiezen.

Men weet dat de wilde, die zeer scherpziende is, byna nimmer vergeet wat hy gezien heeft en wanneer hy eenig denkbeeld aen een uitwendig teeken hecht, zal dit denkbeeld zich steeds aen zynen geest vertoonen, als hy dit teeken maer niet uit het oog verliest. Hieruit volgt voor hen die verbazende gemakkelykheid om door teekenen te spreken, die veelvuldigheid van verbloemde woorden in hunne gesprekken en die neiging, om door eene soort van zinnebeeldig geschrift voor de oogen af te malen, hetgeen anders niet zou verstaen worden. Hiernaer regelde ik myn leerstelsel: ik maekte beelden, die met al hunne eigenschappen vertoonden 1. de waerheden, welke men moet gelooven; 2. al de fauten, welke men moet vlugten; 3. het sacrament dat de ziel moet reinigen; 4. het groote

werk, waertoe zy zich bereidden. Na deze maetregelen genomen te hebben, verzocht ik, met een lang stokje in de hand, de aendacht myner toehoorders opzigtens elk punt der schildery, waervan ik hun eene klare uitlegging trachtte te geven. De goede uitslag der wonderlyke leerwyze overtrof myne verwachting; want wanneer ik door hen, die er my de bekwaemste toe schenen, had doen herhalen hetgeen ik gezegd had, verzekerde ik my, dat zy niets van de wezenlyke punten vergeten hadden; en ik maekte er op den zelfden tyd myner herhalers van. De eerste herhaling had plaets onmiddelyk na de uitlegging; de tweede in de huisgezinnen; de derde nam deel, gelyk het kon, in de aenspraken der oversten; de vierde opende de volgende vergadering. Er was gelykvormigheid in het plan; men drong op dezelfde punten aen; er moest voortgang zyn, ook liet hy zich van de eerste dagen gevoelen; hy droeg by om hen aen te moedigen, die het onderwys het meest noodig hadden, ik versta die persoonen, die min geheugen dan eene teedere godsvrucht bezaten. Wat hen betreft, die gebreken en tegenstrydige hoedanigheden hadden, zy werden ook niet vergeten; want de zedeleer, die voor de oversten en de grysaerds het gemakkelykste was om te begrypen, was eigenlyk die, welke het dikwylste verhandeld werd, het zy in 't openbaer, het zy in 't byzonder; en dewyl de onderwyzers by het gezag van het woord de kracht van het goede voorbeeld voegden, volgde er eene zoo algemeene medesleping uit voort, dat die opzelven, wier vadzige geest de meeste moeijelykheid opleverde, door de algemeene beweging werden medegevoerd. Eene natuerlyke medesleping, zal men zeggen, is een strooijen vuer! Dit is zeker en geheel de stam heeft het gezien, dat, dank zy den genen, die aen het water de kracht heeft gegeven van de zielen zyner kinderen te reinigen, die medesleping, dat vuer uitwerkselen hebben voortgebragt, die gewis niet gedwongen, noch louter na-

tuerlyk, noch kortstondig zyn. Wilt gy er bewyzen van?

Het is zeker, by voorbeeld, dat, sedert september tot het oogenblik toe, waerin ik deze regelen schryf, in het dorp van het H. Hert van Jesus met kennis der oversten en der *Robes-Noires* geene enkele faut bedreven is, welke men groot mag noemen; ten minste niet door degenen, die gedoopt waren; en dat zy allen, die dat geluk nog niet gehad hadden, hebben aengedrongen om tot hetzelve aengenomen te worden. Het is zeker, dat al degenen, die zich vereenigd hadden om zich tot de eerste communie te bereiden, dezelve gedaen hebben; dat het meestendeel bewyzen hebben gegeven van meer dan gewoone gesteltenissen. *Want wat is er zelfs onder degenen, welke men in Europa goede christenen noemt, buitengewooner dan het gebruik der openbare biecht?* Nu, hoe velen zyn er by de arme Cœurs-d'Alènes, die eene openbare belydenis hebben kunnen doen, ik zeg niet, van gruwzame fauten; neen; van openbare fauten? — neen; maer van die kleine misslagen, die aen de menschelyke krankheid *zeven mael daegs* ontvallen, en wel in bewoordigingen, die eene ware bovennatuerlyke droefheid te kennen gaven. Ik heb mannen zich zien vertoonen na hunne vrouwen, moeders na hare dochters, niet om het ongelyk te bezwaren, waervan deze zich beschuldigd hadden, maer om zich zelven te beschuldigen van er door gebrek aen geduld of liefde de gelegenheid toe gegeven te hebben. Welke andere deugden beoefend, ik zal niet zeggen, menschelyke deugden; maer christelyke deugden, zoo als de ootmoedigheid, het geloof, de liefde en al de gene, die er mede in verband staen! Gewis was er wel iets dier deugden noodig voor die goede grysaerds om de leerlingen van hunne kinds kinderen te worden, voor die kleine kinderen, om de statige en geduldige onderwyzers van hunne vaders en grootvaders te worden; en voor die huismoeders, die niet te vreden van aen hare kinderen het voedsel te heb-

ben gegeven dat zy zich zelven onttrokken, lange avonden overbragten met het brood van het woord Gods, dat zy op den dag hadden ingezameld, te breken, niet alleen voor hare bloedverwanten, voor hare vriendinnen, maer zelfs voor vreemde vrouwspersoonen, die hongerig waren haer te aenhooren. Er was ook niet meer noodig voor de jonge lieden, die meer begryp hadden dan de anderen, wier natuerlyke nieuwsgierigheid, aengeprikkeld door het denkbeeld der nieuwe zaken, welke zy zouden hebben kunnen leeren, zich op zekere wyze kwelden, om honderd mael te herhalen, hetgeen zy van de eerste onderwyzing onthouden hadden; en aen de jagers, wier leven de beweging is, om geheele nachten lang arme dooven te onderwyzen, hetgeen de Robe-Noire schier wanhoopte hen te doen verstaen; en voor die arme dooven of ongelukkige blinden, om dagelyks het eerst plaets te komen nemen naby den predikant, wien de eenen niet verstonden; omtrent die schilderyen, welke de anderen niet zagen; en eindelyk vooral voor die oversten, ware vaders en herders van hunnen stam, om voor het aenbreken van den dag, soms in het midden van den nacht met koud en regenachtig weêr, op te staen en zich aen al de vurigheid van eenen waren yver over te geven, om de zielen, die noodig hadden opgewekt te worden, uit hunne slaperigheid te ontwaken.

Die yver had zynen oorsprong in het geloof... Hoe eenvoudig, hoe zuiver, hoe vol betrouwen, hoe algemeen is het geloof van den wilde! Geloof in de kracht der heilige sacramenten, in het vermogen des gebeds, in de magt van het teeken des kruises, van het roozenhoedje, medailjen, van Gods woord, in dat zyner bedienaers enz. Nimmer komt de geringste twyfel er de zuiverheid van benevelen. Welk belang zouden zy bovendien hebben in te twyfelen? Men zegt hun, dat Gods goedheid hun geluk wil; dat zyne magt alles kan wat zy wil; dat zyne wys-

heid alles ziet, alles bestiert tot het welzyn zyner kinderen; dat zy de geliefde kinderen van God zyn, en zy gelooven het; dat door het sacrament des Doopsels al de zonden vergeven worden; dat door dat der boetveerdigheid die vergeven worden, welke men na het Doopsel bedreven heeft; dat het H. Olyssel hetwelk de ziel tegen de ysselykheden der dood versterkt, ook de gezondheid aen het ligchaem kan bezorgen, en zy gelooven het. Ook werkt hun geloof, en waerom zou ik het niet zeggen? wonderen uit.

Ik heb het sacrament des heiligen Olyssels aen zeven of acht van hen toegediend: Men zeide van den eene: hy sterft; van de andere: zy is dood; en wat die laetste betreft, die my tot vertaelster voor de biechten verstrekte. hare familie was zoo wel overtuigd, dat het met haer gedaen was, dat haer man, wanneer ik in de hut kwam, reeds bezig was, hare lykrede te doen. Nu, van al die persoonen, die reeds voor dood gehouden werden of met dezelve worstelden, is er niet een of hy heeft eene bloeijende gezondheid wedergekregen. — Ander voorbeeld, *dat toont, welke kracht het gebed op Gods hert heeft.* Op zekeren morgen kwam ik uit de kerk; men zegt my: zulk eene (zy was nog maer onderwyzeling) is niet wel. Ik antwoord: ik zal haer gaen bezoeken. Naeuwelyks een uer later komt de zelfde persoon, die hare zuster was, my zeggen: zy is dood! onvertroostbaer over dat verlies, dat dubbel was, loop ik naer hare hut in de hoop, dat men zich bedrogen zal hebben; ik vind rondom haer onbeweeglyk ligchaem eene menigte van bloedverwanten en vriendinnen, die my andermael zeggen: zy is dood, sedert lang ademt zy niet meer. Om er my van te verzekeren, buig ik my over het ligchaem en inderdaed ik ontwaer geen teeken van leven!... Ik berisp die goede lieden, omdat zy my niet eerder het gevaer van haren staet verwittigd hadden: ik voeg er by: *Dat God het my vergeve!* Daerna, met eene soort van ongeduld: Maer

bidt dus.... En al die goede lieden begonnen te bidden en vurig te bidden. Ik buig my andermael over de gemeende overledene en ik zeg haer: de Robe-Noire is hier; wilt gy, dat hy u doope? O! welke blydschap! op dat woord des doopsels, zie ik hare beneden lip eene kleine beweging maken; daerna de andere my alzoo de zekerheid geven, dat ik verstaen ben. Zy was onderwezen, ik doop haer; zy rigt zich op haer doodsbed op, maekt het teeken des kruises.... En op den huidigen dag is zy op de jagt, in de vaste verzekering, dat zy dood is geweest.

Eenige dagen daerna komt een man, wien ik niet lang geleden gedoopt had, my zeggen: Pater, myn klein dochterke zal sterven: al de geneesmiddelen welke gy aen hetzelve gegeven hebt, hebben niets uitgewerkt; het wil de borst van hare moeder niet meer nemen. — Heeft uw klein dochterke eene medailje? neen. Ziedaer eene; gy moet dezelve aen haren hals hangen en dan bidden.... De arme vader van het stervende kind doet, gelyk gezegd is: het kleine wigtje neemt de borst van zyne moeder, valt in eenen zoeten slaep en 's anderendaegs, wanneer ik vraegde, hoe gaet het met uw dochterke? antwoordt my Remigius (het is de naem van den vader): zeer wel, het is genezen.

Ik heb van hun groot betrouwen in het teeken des kruises gesproken, en men moet het zeggen, dit betrouwen is niet blind, vooral sedert dat zy met hunne oogen de magt zien, welke het kruis op hunne landen uitwerkt. Niet alleen maken zy hetzelve by het begin en einde hunner gebeden en voornaemste werken, maer ook, is er kwestie van den calumet te rooken, zy zullen denzelven niet aen den mond brengen, tenzy na het teeken des kruises gemaekt te hebben; buigen zy zich over eenen waterloop om den dorst te lesschen, hunne hand schynt in 't eerst te weigeren, iets anders te doen, dan het teeken des kruises te maken. Geeft gy hun den oorlof de beeldekens

van uw getydenboek te beschouwen, zy zullen, alvorens hunne godvruchtige nieuwsgierigheid te voldoen, het teeken des kruises maken; maekt gy het teeken des kruises onder het lezen uwer getyden, zy, die er getuigen van zyn, zullen hetzelve na u maken, indien zy het op den zelfden tyd niet doen. Men heeft hun gezegd, dat het kleinste kind, gewapend met het teeken des kruises, sterker is dan al de duivels te zamen; ook kunnen hunne kinderen naeuwelyks eenige woorden uitstamelen, of men leert hen reeds het teeken des kruises maken. Ik ben ooggetuigen geweest van een zeer aendoenlyk vertoog: *Ik heb eenen vader en eene moeder, voorover gebogen over hunnen zieltogenden kleinen Ignatius, hunnen eenigen zoon, een kind van dry jaren, zich geweld zien aendoen om te grimlagchen, terwyl de tranen uit hunne oogen biggelden; al den moed van hun hert zien vergaderen, om hem het teeken des kruises te helpen maken; en de bezwykende hand van hun klein kind het voorhoofd zien zoeken om dat laetste werk van geloof en gehoorzaemheid te volbrengen.* Om er de zoo vertroostende gedenkenis van te bewaren, ziet men op zyne grafstede een kruis, dat meer versierd is dan de andere.

Op zekeren dag, wanneer ik my naer de plaets begaf, waer dit godvruchtige kind begraven was, vertoonde er zich aen my een welligt godsdienstiger vertoog. Het was eene jonge vrouw, zittende by het graf van hare eenige dochter; zy sprak met een ander kind, dat zy aengenomen had en hetwelk het doopsel ontvangen had. Wat zeide zy tot hetzelve, toonende aen dit den hemel? Zy zeide tot hetzelve: *zie, myn kind, hoe gelukkig is het te sterven, wanneer men het doopsel ontvangen heeft. Nu is myne kleine Clementia in den hemel, kwaemt gy te sterven, gy zoudt haer daer wederzien.* En in de spraek en het gelaet van die godvruchtige moeder was iets zoo kalm en bedaerd, dat men gezegd zou hebben, dat zy zelve reeds het verblyf, waervan zy sprak, bewoonde.

Ik staek die aenhalingen, eerw. Pater, om niet te lang te zyn en buiten het bestek van myn verhael neit te treden. Het is alzoo, dat de kinderen der wildernis, wanneer zy den gelukkigen eindpael, waernaer hun geloof haekt, naderen, zonder het te weten, aen de beschaefde christenen voorbeelden geven van al het zuiverste en verhevenste, wat de godsdienst inboezemen kan. Ik ga u nu hen in het geestelyke vertrek voorstellen. Wat zal ik u zeggen? Dat in die week de onderwyzingen menigvuldiger, de gebeden langer, de biechten regtzinniger geweest zyn? neen, zulks was geenszins mogelyk; maer dat de onderwyzingen, aenwakeringen geworden, bekwamer geweest zyn om de laetste hand aen de voorbereiding des herten te slaen? Ja. Het was de Pater Joset, die dezelve deed. Dat de gebeden vuriger zyn geweest? ja; men naderde meer en meer het brandpunt. Dat de biechten beter gedaen zyn? Nogmaels ja. De zelfde vermaningen, honderdmael herhaeld, hadden hen eindelyk tot den gewenschten staet gebragt. Het was niet zonder eenige vrees, zelfs met al de redenen, welke ik meende te hebben om het te doen, dat ik den voet in den biechtstoel stelde, om hunne biechten zonder taelman te hooren. By die vrees voegde zich eene andere, die by den eersten oogslag niet min gegrond scheen; ik was bevreesd van een weinig te toegevend geweest te zyn om zekere wilden in de heilige geheimenissen te doen deelen, wier begryp meer bekrompen was en wier wel gekende voorgaende werken, aen de goede gesteltenissen des herten zouden hebben kunnen doen twyfelen. Maer van den eenen kant de duidelykheid, de droefheid en, ik zal zeggen voor eenige, die het minst bereid en onderwezen waren, de naeuwkeurigheid en schroomvalligheid van hunne laetste belydenissen; van den anderen de kalmte, de godsvrucht, de moed en de volherding, waervan zy gevolgd zyn, alles heeft bygedragen om my gerust te stellen. *Het is dan*

waer, o myn God, dat gy steeds de grootheid van uwe hulp regelt naer de zwakheid uwer kinderen!...

De twee laetste dagen werden door de jongelingen, die met de jonge dochters in yver wedyverden, toegewyd aen de versiering der kerk en zy gebruikten hiertoe den tyd, welken zy na de geestelyke oefeningen vry hadden. Het was eene zeer kleine bidplaets, dewyl zy, de koor en het altaer er onder begrepen, naeuwelyks acht vademen lang, en vier breed is. Maer ach! eerw. Pater, ik twyfel er niet aen, indien gy u in den geest boven de naburige bergen zoudt verheven en gezien hebben, dat dit onafmetelyk land, van aen de grenzen der Amerikaensche beschaving tot aen de oevers der stille zee niet meer heeft dan twee bidplaetsen of kerken gelyk aen deze; indien gy by het zien der vallei in welker midden die bidplaets zich verheft, u zoudt herinnerd hebben, dat dit eertyds vervloeckte land, waerin, om my van krachtigere uitdrukkingen te bedienen, toegepast op eene hoogere orde van zaken, *alles God was, behalven God zelven;* dat dit land, zeg ik, eene heilige aerde geworden was, welker rivieren gestrekt hadden om zielen te heiligen; eene gezegende aerde, welker bosschen hunne schoonste boomen hadden doen dienen tot het opbouwen van eenen tempel verhevener dan die van Salomon: eene vruchtbare aerde, welker vruchten, op het altaer opgedragen, voor hare kinderen het manna der uitverkorenen geworden waren; alsdan zou uwe ziel zonder twyfel, in de verrukkingen eener heilige verwondering met het geloof der patriarchen uitroepen: *Waerlyk, het is hier de deur des hemels!*

O kerk der wildernis, zie ons hier gekomen tot den schoonsten dag uwer zegepralen. De sterren glinsteren nog met al haren glans aen het uitspansel. Welke gezangen doen zich hooren?

Lauda Sion salvatorem.... Wie heft dat wonderlyk gezang aen? — Wilden. Welke wilden? — Menschen, die

nog onlangs hunne gebeden niet opdroegen, dan aen de dieren hunner bosschen. Waerheen gaen zy? Wat gaen zy doen? Ach! het is alhier, dat ik moet aenbidden. Vereenig u, o myne ziel, met die nieuwe aenbidders; waren ooit hulden aengenamer!... Zy zyn het heiligdom binnen gedrongen, die vurige bekeerlingen. Maer het is die arme kleine bidplaets niet meer voor de oogen van hun geloof, het is het paleis, de troon der goddelyke liefde; het Hert van Jesus is daer; het afbeeldsel, dat het vertoont, en dat van het onbevlekte Hert van Maria zyn omringd van al wat de goederen kan herinneren, welke God bereidt voor degene, die hem beminnen. Wel ver van hunnen geest te verstrooijen, verhieven die godvruchtige vertooningen, die nieuwe versierselen hunne gedachte zelfs tot het verblyf der heerlykheid. Welke ingetoogenheid inderdaed! zy zyn neêrgeknield; aendachtig op de innigste bewegingen hunner ziel, luisteren zy naer de inwendige stem, die tot hen spreekt. Dewyl wy rekenden op de uitmuntendheid hunner gesteltenissen, hadden wy goed gevonden hen aen hunne eigene godsvrucht over te laten; alleenlyk hadden wy met zorg alles verwyderd, wat er aen tot beletsel zou hebben kunnen strekken. Ook waren de oogenblikken, wanneer men moest neêrzitten, regtstaen, of knielen, de H. tafel naderen, de wyze van er zich te vertoonen, er zich te behouden en van te verwyderen, ja alles te voren geregeld geweest en dit alles geschiedde met eene orde, die alleen het hoogste denkbeeld van de godsvrucht dier goede wilden zou kunnen geven. Alvorens zy tot de H. tafel genaderd waren, had de Pater Joset, die het geluk had van de Mis te doen, hun eenige stichtende woorden toegestierd; maer de teedere godsvrucht, die op het gelaet van hen allen by het oogenblik der communie uitscheen, deed hem vreezen Gods werk te bederven, indien hy er van het zyne ondermengde; gevolgenlyk werd iedereen voor de dankzegging aen zyne eigene gevoelens overgelaten.

Wanneer men geoordeeld had, dat zy genoegzaem aen hunne godsvrucht voldaen hadden, las men volgens de meeningen der kerk de gewoone gebeden en alles nam een einde met het zingen van den *Lauda Sion*. Dit statige gezang en de woorden van dat lofdicht hadden iets, zoo overeenkomstig met de plegtigheid van den dag, dat men het in al de andere kerkelyke diensten herhaelde.

De groote mis, die omtrent tien uren opgedragen werd, en de toewyding aen de H. Maegd, die na den middag plaets had, hadden niets bemerkensweerdig dan de voortduring der gevoelens, die 's morgens de herten vervulden. Het is niet van heden, dat men opgemerkt heeft, dat, hoe meer de ziel doordrongen is van de onuitsprekelyke gevoelens, waervan wy spreken, zy des te min gedreven wordt om zich in uitwendige zaken uit te storten; alzoo was het ook met onze wilden gelegen; ik heb de jongsten zich in de eenzaemheid zien begeven, om hun geluk te beter te genieten.

'S avonds voor de vernieuwing der beloften zoo wel als voor de mis der communie was de kerk zoo luisterlyk verlicht als het onze armoede toeliet. Wy hadden een twaelftal meerderjarigen om te doopen. De plegtigheid van hun doopsel, die tot de stichting van allen konde bydragen en aen de communicanten de beloften herinneren, welke zy in dergelyke omstandigheid gedaen hadden, werd onmiddelyk voor de vernieuwing der beloften bepaeld. Voor dat laetste godsdienstig werk hield men zich, in plaets van de gewone voorschriften, die een weinig te moeijelyk zyn, om in de tael der wilden overgebragt te worden, met de drydubbele herhaling te vreden van de oefening der liefde, welke zy allen kennen. Het was even als het antwoord op de dryvoudige ondervraging, welke Onze Zaligmaker den H. Petrus toestierde; by het uit spreken derzelve, schenen zy, met de oogen godvruchtig gekeerd naer het altaer, waerop het H. Sacrament uitge-

steld was, er met den H. Augustinus by te voegen: *O altyd oude en altoos nieuwe schoonheid; te laet hebben wy u gekend, te laet hebben wy u bemind; maer wy zullen u ook altoos beminnen!* De zegening van het H. Sacrament kwam die belofte zegelen en krroonden weerdig dien dag, welken men steeds den schoonsten des levens zal noemen, maer, helaes! naer het gevoel van allen, zeer korten dag. Men gevoelt het; de oogenblikken, die het vertrek uit de kerk voorgingen, waren oogenblikken van droefheid en spyt; al die goede zielen hadden moeite dezelve te verlaten.

Ik ben, enz.

N. Point. S. J.

P. Vande Steene. Lith. de Vve Van der Schelden.

N° XXII.

A. M. D. G.

Vallei Ste Marie, 8 augustus 1846.

Eerw. Pater;

Den 27 july nam ik myn afscheid van den pater Adriaen Hoeken en van zyne kleine, maer belangryke colonie van ongeveer vyf honderd persoonen. Vele Cœurs-d'Alènes waren my ter ontmoeting gekomen en twee Kalispels vergezelden my in hoedanigheid van leidsmannen. De dag vertoonde zich onder de schoonste voorteekens en het pad leverde nergens die verhindernissen op, welke aen de reizigers in die bergachtige streken zoo dikwyls vele ongemakken veroorzaken. Omtrent het midden van den dag trokken wy langs een schoon meer, omringd van vlakten en van een digt bosch van lorkenboomen. Ik heb hetzelve het meer *De Nef* genoemd, ter gedachtenis van eenen aenzienelyken Belg, onzen landgenoot, eenen der grootste weldoeners en vrienden der missien van America. Het ontlast zich in den stroom *Turnhout*, die zyne snelle wateren met die der Rivier Spokane gaet vereenigen. Hare voornaemste waterloop wordt *Maria* genoemd en vloeit ook uit een meer, dat dien naem draegt.

'S anderdaegs rees de zon in al haren luister op en alles voorspelde ons eenen heerlyken dag; maer geheel die bedriegelyke schyn verdween straks onder roodachtige wolken, die niet veel goeds aenkondigden; en

kort daerna overviel ons een sterke regen en bevochtigde ons zoo volmaekt, even als of wy eene rivier overgezwommen hadden.

Wy trokken de Spokane over beneden den *Grand Rapide*, en wy vervoorderden onzen weg tot aen het ondergaen der zon, in eene uitgestrekte vlakte, die hier en daer met lorken- en met mastboomen doorzaeid was. Wy hielden stil naby eene kleine fontein. Ik zal u ten dien opzichte een staeltje schetsen van onze wyze van legeren. Ik ontleen het aen eenen myner brieven van het voorgaende jaer.

Wanneer het regenachtig weder is, wordt er met haest eene tent opgeslagen; men kapt daerna takken van mastboomen, indien er zyn of kreupelhout, welke men op den vochtigen grond spreidt om niet in het modder te slapen. De zadels, de toomen en het reisgoed worden aenstonds geborgen. Men vergadert in den omtrek zoo veel drooge takken en boomstammen, als het mogelyk is om te dragen; daerna ontsteekt men hartsachtige spaenderen. Na die voorbereidselen volgen die van het middagmael dat tevens voor avondmael dient; het bestaet in een weinig meel, eenige wortelen *kamash* en een stuk buffelvet, hetwelk de Canadiaensche bergbewooners *dépouille* noemen. Alles wordt te zamen in den ketel gedaen, om een enkel kooksel te maken. Een lange staek, want de vlam houdt ons op eenen eerbiedigen afstand, verstrekt tot potlepel; met behulp van dit werktuig roert en herroert men de spys in den ketel, tot dat zy de vereischte dikte bekomen hebbe. Wy hadden slechts eenen lepel onder zes gasten; maer de nood maekt den mensch vernuftig. In eenen oogslag waren myne Indianen gereed om den ketel aen te vallen: twee van hen wapenden zich met een stuk schors; twee anderen met een stuk leer, de vyfde bediende zich van de schelp eener schildpad; en terstond na den

Benedicite, wordt de ketel omringd. De verschillende werktuigen dompelen en herdompelen er zich in met de handzaemheid en de geregeldheid van vele grofsmeden die by beurt op het aembeeld slaen: hy was welhaest ledig; wy vonden de spys zeer lekker.

Zonder den smaek van anderen te veroordeelen, « *De gustibus enim non est disputandum* », (want men moet over den smaek niet twisten) geef ik boven elk ander geregt den voorkeur aen eene spys onder den blauwen hemel en op de wyze der wilden gereed gemaekt: het zyn wezenlyk myne lekkernyen. Al de uitvindingen der kookkunst, zoo als sausen, gezouten vleesch, suikergebakken, taerten, enz., enz., uitgevonden om de verzwakte magen te prikkelen of te herstellen, zyn hier geheel nutteloos. Al wie te peerd over bergen en door dalen eene wildernis zal willen doortrekken, nemende zyn ontbyt voor het opreizen der zon en gaende daerna veertig mylen verder zyn middagmael nemen, durf ik hem vooruit voorspellen, dat hy, gelyk ik, veel smaek zal vinden in het eenvoudig kooksel van den Indiaen.

Wanneer wy onze dekens hadden doen droogen en het gebed gezegd hadden, begaven wy ons ter rust, en onze slaep was niet min vast als gerust, alhoewel wy zulk eene sobere maeltyd genomen hadden en op kreupelhout en takken lagen.

'S anderendaegs begaven wy ons zeer vroeg op reis en tegen den middag kwamen wy aen de Missie van *Sacré-Cœur*, waer ik met de grootste gulhertigheid ontvangen werd door de Paters Joset en Point en de twee broeders Magri en Syons. Al de Cœurs-d'Alènes van het nabuerschap waren in menigte toegeloopen om my de hand te drukken en te verwelkomen. De vurigheid en de godsvrucht dier arme wilden verstrekten my tot groote vreugd en vertroosting. Ik bewonderde de

groote verandering, welke hunne bekeering had te weeg gebragt.

Gedoog, dat ik alhier een uittreksel uit myn dagboek van den herfst 1844 inlasch, om de gesteltenissen dier Indianen te meer te doen zien. Daegs na myne aenkomst by de Baei Kalispels, vertoonden zich voor my eenige Indianen, die door den stam gezonden waren. Zy hadden met reden gevreesd, dat ik zoude uitstellen by hen te komen ter oorzake der handelwyze van eenen hunner oversten opzigtens den priester. Ziehier de woorden die zy my toestierden:

Pater Petrus,

« Onze Oversten spreken tot u, wy brengen u hunne » woorden over. Wy hebben vernomen, dat gy het » groote water (de Oceaen) waert overgestoken, om » de kinderen der bergen te komen vertroosten; wy » zullen u zeggen dat al de Indianen op die tyding » zich verblyd hebben, en vooral wy, die vanden » pater Petrus zoo dikwyls gesproken hebben, sedert » dat hy ons verlaten had. Wy dachten, dat wy de » eerste zouden zyn van u te zien en die hoop vol» trok onze blydschap; maer wy hebben vernomen dat » uw hert niet meer ten onzen opzigten hetzelfde is » en die gedachte heeft ons bedroefd gemaekt. Het is » waer, Pater, gy hebt reden van niet te vreden te » zyn, want velen onder ons hebben misdaen; maer » de Groote Geest heeft ons gestraft, gelyk wy het ver» dienden; dit doet ons gelooven, dat hy ons niet wil » verstooten. Wy hebben dit jaer onzen Groot-Oversten » en eenige andere persoonen verloren; van dit getal » zyn kinderen, die gestorven zyn, alvorens in het » heilige water te hebben kunnen herboren worden. » Dit laetste verlies, dat ons het smertelykste is voor-

» gekomen, heeft ons doen denken, dat de Groote
» Geest, met ons alzoo te straffen, ons wilde leeren,
» hoe groot een kwaed het is zyn doopsel te verge-
» ten.... Van nu af aen dat wy allen in het dorp van
» het *Sacré Cœur de Jésus* vereenigd zyn, verdubbelen
» wy onze poogingen., om den priester te vergenoegen
» en den Grooten Geest te bevredigen. Wy bereiden ons
» vooral om onze eerste communie wel te doen. Gy weet
» het beter dan wy, Pater, die dag is de schoonste
» onzes levens... Kom ons dan bezoeken, om van ons ge-
» luk ooggetuigen te zyn. O! kondet gy dien dag in
» het midden van uwe kinderen zyn, het komt ons voor
» dat wy niets meer op aerde zouden te verlangen hebben.
» Wy zullen u bewyzen, dat het niet alleen met
» woorden is dat wy u beminnen, maer met eene kin-
» derlyke leerzaemheid; want wy hebben besloten, voor-
» taen alles te doen wat onze Paters ons zeggen zullen.
» Ziedaer de laetste woorden, die uit ons hert komen.
» Nu, pater Petrus, wy verzoeken u slechts eene zaek:
» Komt gy zelf ons zeggen, indien het dit is wat gy
» van onze liefde verwacht. »

De byzonderheden, welke de pater Point over de Cœurs-d'Alènes en hunne eerste communie gegeven heeft, zyn u op zynen tyd medegedeeld. Ik zal er byvoegen, dat die Indianen by hunne naburen vermaerd zyn geweest door hunne gehechtheid aen de guichelaryen en andere afgodische oefeningen. Inderdaed, zy waren in de ongerymste bygeloovigheden gedompeld en hunne blindheid was zoo groot, dat zy zelfs de verworpenste dieren en de verachtelykste voorwerpen aenbaden. Hedendaegs houden zy zelven er den spot mede; maer zy voegen er met eerbied en herkentenis by: *God heeft zich over ons ontfermd! Hy heeft ons de oogen geopend; hy is oneindig goed!* Eene enkele daedzaek zal genoeg zyn om u een denkbeeld te geven van die soorten

van eerdiensten en van de ligtveerdigheid, waermede de Indianen de Manitous of godheden aennemen. Zy verhaelden my, dat de eerste blanke die in hun land verscheen, een witwollen overkleed met een indiaensch hemd droeg, bespikkeld met kleuren, zeer gelyk aen de kinderpokjes. De Cœurs-d'Alènes, die zich terstond verbeeldden dat dit hemd de groote Manitou der kinderpokjes en het witte overkleed die van den sneeuw was, dachten, indien het hun mogelyk ware er de bezitters van te worden en aen dezelve eenen eerdienst te bewyzen, dat de stam voor altoos van die ongelukkige ziekte zou bevryd zyn en alle winters de noodzakelyke hoeveelheid sneeuw voor de jagt der dieren zou hebben.

Zy boden dan den blanke vele van hunne beste peerden ter verruiling van zyne kleederen aen, en deze was zeer spoedig gereed om hen zyn hemd en de helft van zyn overkleed af te staen. Dezelve zyn eenige jaren de voorwerpen van eenen byzonderen eerdienst onder de Cœurs-d'Alènes geweest. Van verre als van naby kwamen de Indianen aen dezelve de hulde van hunne aenbidding bewyzen. By de voornaemste plegtigheden werden de Groote Manitou der kinderpokjes en de Groot-Meester van den sneeuw processiegewyze rondgedragen op eene verhevene vlakte, die aen de uitoefening van hunne bygeloovige eerdiensten toegewyd was; men spreidde dezelve met grooten eerbied op het gras uit; de calumet werd aen dezelve zoo wel als aen de vier hoofdstoffen aengeboden; gezangen werden er ter hunner eer aengeheven en de plegtigheid werd geëindigd door den grooten dans der Médecine, die bestaet in vreemde gebaren en ligchaemsbewegingen, terwyl zy ysselyk schreeuwen of beter huilen.

Médecine is de gewoone naem, welken de blanken aen de guichelary van den wilden gegeven hebben; waerschynlyk, omdat de Indiaen, die slechts de noodwendigheden en de ziekte des ligchaems kent, zich bepaelt aen

zyne Manitous te vragen, waermede de eene te genezen en in de andere te voorzien: deze zaek welke zy *kracht* noemen, bepaelt zich nu by een enkel voorwerp, zoo als de genezing van zulk eene kwael; dan strekt het zich uit tot velen, zoo als den goeden uitslag der jagt, der visch-vangst, des oorlogs; dit alles is doorgaens geregeld naer de grootheid van betrouwen van den verzoeker, naer de menigte zyner hertstogten of den graed zyner boosheid. Er zyn van die magten, die zelfs voor de oogen der wilden kwaed zyn: het zyn die, welke voor doel hebben de menschen te benadeelen. In dit alles zyn er vele overdrevenheden; valsche dingen, alleenlyk schynbare of geheel natuerlyke uitwerkselen. Het vermogen wordt volgens de bekentenis zelve der sterken in de Médecine niet verleend dan in den slaep of in eene bezwyming, in het gewoel, in de ontsteltenis of verwarring van eenigen hertstogt; dit wordt eindelyk niet toegestaen dan om er de hevigheid van te voeden, te onderhouden en te vermeerderen; het bezorgt nimmer dan zinnelyke, vergankelyke of schynbare goederen en steeds ten nadeele der ziel. Ik zal er, met dit verhael door iets zeer vertroostend te eindigen, byvoegen, dat de guichelary of médecine van den wilde, hierdoor zelve, dat zy zoo vele tastelyke tegenstrydigheden bevat, de wond zyner ziel is, die het minst moeijelyk is om te genezen.

Den vyf den Augustus verliet ik met den pater Point de Missie van *Sacré-Cœur de Jésus*. Dry indiaensche huisgezinnen, die verlangden zich naer Ste Marie te begeven, wilden ons vergezellen en tot gidsen dienen. Wy reisden gedurende vele dagen door de schoone vallei van het Noorden, waerin de Rivier St Josse kronkelt. Het houtgewas is er zeer overvloedig, het land is er ryk en geschikt voor den landbouw, maer onderworpen aen vele overstroomingen.

In den herfst van 1844 was ik ooggetuigen van eene

dier schielyke overstroomingen. Het water rolde met zulk eenen overvloed en zulk eene onstuimigheid van de bergen, dat wy niet dachten dan zoo spoedig mogelyk weder te keeren. Wy zagen de beginselen van eenen nieuwen zondvloed aenkondigen. De kleine beeken van 's avonds te voren waren groote stroomen geworden, die ons by elken voetstap ophielden. Na menigvuldige moeijelykheden, omtuimelingen en duikelingen bereikten wy eindelyk weder de rivier St Josse; deze was ook meer dan tien voeten gegroeid en sleepte in haren loop menige boomstammen mede, hetgeen er de overtogt buitengewoon moeijelyk van maekte. Eens was ik onder het water en mynen muilezel verdwenen; ik liet echter myn lastdier niet los, dat my tot aen de overzyde medesleepte.... Wy legerden tydens den nacht naby een groot kruis, geplant door eenen Indiaenschen oversten. Er waren slechts nog eenige voeten noodig, opdat de rivier over hare boorden stroomde en iedereen dacht zonder de minste ongerustheid te slapen; maer omtrent middernacht stak een myner mannen, verwonderd van zyne twee beenen in het water te gevoelen, zyn hoofd uit zyne tent en gaf een alarmteeken. Het was meer dan tyd: wy waren even als in het midden van een onmetelyk meer. De vlakte was in geheel hare lengte van meer dan twintig uren overstroomd. Alhier, even als in zoo vele andere omstandigheden had de vaderlyke voorzienigheid van God ons een hulpmiddel toegeschikt; twee bootjes waren op dezelfde plaets, waer wy legerden, achtergelaten geweest; door dit middel namen wy met wapenen en reisgoed, alles doornat, onze wyk op eenen naburigen heuvel, twee mylen van daer.

De Indianen teelen in de vallei van het Noorden met goeden uitslag de aerdappelen en het graen. De pater Joset geholpen door de wilden, heeft een groot veld bezaeid, dat bekwaem is om vele huisgezinnen te voeden. Onze hoop zal dan, met den zegen des hemels, binnen eeni-

gen tyd vervuld worden; zy zullen het omzwervend leven verlaten, zoohaest zy eenen genoegzamen voorraed van levensmiddelen zullen hebben. Om te gelukken van hen in de dorpen te vereenigen en hen aen de nyverheid te gewennen, zouden wy meerdere middelen dan wy er bezitten noodig hebben, wy hebben gebrek aen alle slach van werktuigen en verschillende soorten van zaden.

Alvorens den voet van de groote bergketen te bereiken, volgden wy gedurende twee dagen eenen weg, die nu door een digt bosch kronkelde, dan over de zyden der rotsen liep, en dikwyls de bogten der rivier zelve tot in haer bed volgde, bed, zoo bogtig op zekere plaetsen, dat wy in min dan acht uren gedwongen waren het vier-en-veertig keeren door te trekken. De cederboomen, welke die engte beschaduwen, zyn verbazend; de meesten zyn van dry tot vyf vademen in den omtrek en van eene geëvenredigde hoogte; zy zyn er in zoo groot getal, dat men zonder vergrooting zeggen kan, dat dezelve eenen ondoordringbaren nacht voor de stralen der zon vormen. Ik twyfel, of de Libanus ooit trotschere heeft voortgebragt dan hunne toppen, ooit geheimzinnigere dan hunne duisternissen. De stilte der plaetsen, die slechts door het geblaes van regelmatige winden, door den doortogt van eenige wilde beesten en het gemurmel der ontelbare stroomen onderbroken wordt, die van den top der bergen afrollen en neêrstorten, heeft iets, dat aen eene geheel nieuwe wereld schynt te gelyken.

Na vele ellende en afmattingen trokken wy door die digte en dikke bosschen; om onder de digte takken der wilgen- doornen- en geneverboomen door te geraken, moesten wy ons byna gedurig op den hals van ons peerd neêrgebogen houden. Men komt eindelyk aen den voet van de groote bergketen, en men heeft eenen dag noodig om den zelven op te klauteren, door een zoo naeuw en kronkelend pad, in de schaduw van een der schoonste bos-

schen van den Orégon. Tegen het vallen van den avond bereikten wy den top, waer wy onze tent opsloegen eenige schreden van een dier ontzaggelyke sneeuwhoopen, die de deelen van die hooge bergketen, die het minst aen de brandende stralen der zon blootgesteld zyn, aenhoudend bedekken. Alhier ontvoudt zich voor ons een der heerlykste gezichten: de gezigteinder strekt zich zoo ver uit als het oog kan zien.... Eene lange opvolging van bergen en verhevene rotsen, vertoonden aen onze verbaesde oogen hunne glinsterende en met sneeuw bedekte toppen. De stilte dier uitgestrekte wildernis vervult den aenschouwer met onverklaerbare gevoelens; de landwind zelf zweeg om door niets de bekoorlykheden te verminderen van dat verrukkende verschiet. Ik zal nimmer het heerlyke schouwtooneel vergeten, dat zich aen my vertoonde, wanneer de laetste stralen der ondergaende zon al hunnen glans uitschoten op de luisterlyke tafereelen, die elkander opvolgden en zich in de verte in den gezigteinder verloren. Wie zou die verhevene en schoone natuer kunnen beschouwen, zonder in zyn hert gevoelens van dankbaerheid en aenbidding opzigtens Hem te gevoelen, die ons het wezen, de beweging en het leven schenkt! Geheel de natuer verkondigt den Heer, en elk schepsel rust in de schaduw zyner heilige Voorzienigheid!

De zuid-oostelyke afdaling van dien berg is min steil en vertoont hellingen en vlakten van een ryk groen, versierd met eene groote verscheidenheid van planten en bloemen, van welke eenige van eene zeldzame schoonheid zyn. Wy besteden eenen geheelen dag om den zelven af te klimmen. Alhier gelyk op de westelyke zyde strekt zich een digt bosch uit, waerin de rivier St François-Régis kronkelt; zy is gezoomd met honderdjarige ceder- en pynboomen en ondoordringbare boschjes van struikgewas. Wy legerden eindelyk vol van de gelukkigste herrinneringen, op de boorden der rivier Ste Marie, de kweekschool van onzen eersten arbeid in de *Far-West*.

In mynen volgenden brief ben ik voornemens u byzonderheden mede te deelen opzigtens den tegenwoordigen staet onzer eerste kinderen in God : onze goede en geliefde Têtes-Plates. Ik beveel my in uwe heilige gebeden.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

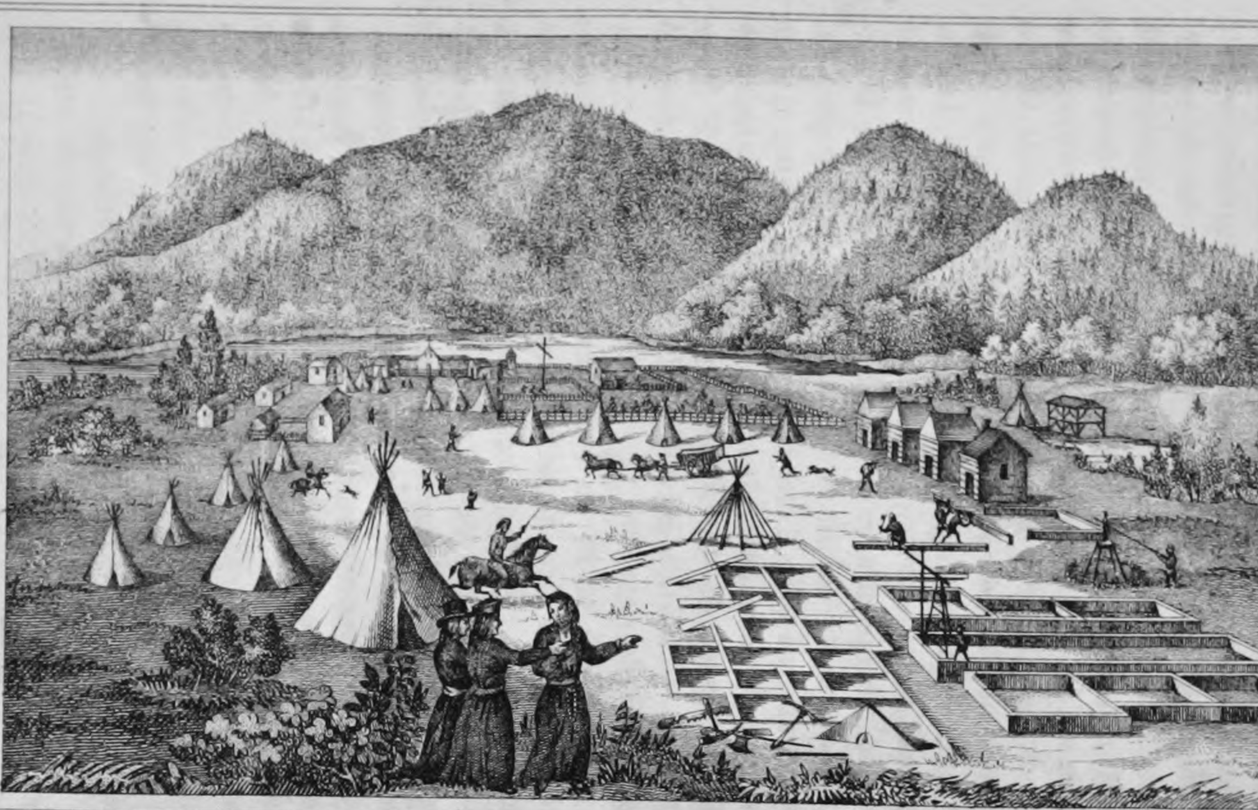
N° XXIII.

A. M. D. G.

Legerplaets Tête-Plate, op de Rivier
Roche-Jaune, 6 September 1846.

Eerw. Pater;

Na eene afwezigheid van achttien maenden, veroorzaekt door de bezoeken, welke ik by de verschillende stammen aflegde, om er het ryk onzes Heeren uit te breiden, heb ik eindelyk de wieg van ons werk in de Rotsbergen wedergezien; oordeel over myne blydschap, ziende de kleine kerk, welke wy slechts voor vyf jaren gebouwd hadden, op het punt van door eene andere vervangen te worden, die weerdig is om in een beschaefd land te pryken. Hetgeen my nog op eene aengename wyze verraste is de bouwing van eenen molen bestemd om ter zelfder tyd brood voor de tafel, planken en balken voor de byzondere huizen en openbare gebouwen der stam te verschaffen. De korenmolen kan dagelyks vyf tot zes zakken meel in de ketels der reductie storten. De landen, dat jaer bezaeid, zullen byna hiertoe het noodige graen opleveren, ten minste gedurende de zeven of acht maenden, dat de vorst de wateren niet tegenhoudt; dit kan men besluiten uit den opbrengst van het voorgaende jaer, die, zonder zoo aenzienlyk te zyn, vooral ten aenzien der tarwe, als die van dit jaer, echter zeven honderd mudden is geweest. Men heeft gerst in overvloed, tien zaken erten, vyf-en-twintig zakken geele peën ingezameld; wat de

pataten betreft, er zyn er meer geweest dan er voor het gebruik van den geheelen stam (5,400 mudden) noodig waren. Maer de gelukkigste proef is die der haver geweest: minder dan twee liters hebben elf mudden en half opgebragt. Een veertigtal hoornbeesten loopen in eene weide, bekwaem om er duizende te voeden, een groot getal kiekens zyn dit jaer onze voorplaets komen verryken. Voeg by dit alles een twaelftal huizen in hout, gebouwd naer een geregeld plan, twee breede beken, die met volle bed vloeijen en welker water door weinig arbeid niet alleen naer de velden in de hoven en boomgaerden, maer ook in de straten kan geleid worden en, wil men zulks, in al de huizen van den stam; daerna zult gy een denkbeeld hebben van al de tydelyke voordeelen, welke de Têtes-Plates in het dorp van St Marie genieten. Het graenveld alleen zal dit jaer zeven duizend mudden opleveren.

Nu hetgeen er in de voorgaende brieven nopens den voortgang van den godsdienst verhaeld is, zou dit, wat ik hiervan zou kunnen zeggen, het denkbeeld, hetwelk men zich reeds van de Têtes-Plates gevormd heeft, niet vergrooten; maer hetgeen men niet zonder belangstelling zal vernemen, is, dat hun tegenwoordig dorp, voegende by eenen grooten overvloed van geestelyke goederen eene andere soort van voordeelen, die gemakkelyker van naburige volksstammen geschat worden, aen St Marie talryke bezoeken bezorgt, die aen den missionnaris het kostbaerste aller middelen verschaft, om het ryk van Jesus-Christus uit te breiden, zonder dat hy verpligt zy het middenpunt zyner werkzaemheden te verlaten.

Onder de bezoekers van het voorgaende en van dit jaer hebben zich doen opmerken een Groot-Overste Serpent met zyne bende krygslieden; Banaxen en Nez-Percés, begeleid door hunne oversten; zelfs vele troepen Pieds-Noirs en by het wederkeeren van de groote jagten, byna

geheel de stam der Pends-d'Oreilles der standplaets van St François de Borgia. Die laetste, van welke ik het vorige jaer het grootste gedeelte gedoopt heb, hebben een groot getal van de hunne met de goede Têtes-Plates in yver voor al de godsdienstige oefeningen zien wedyveren. (1)

Na den feestdag van Paeschen bevatteden de kelders en de zolders der reductie nog zoo veel voorraed, dat de missionnaris al de tegenwoordige bezoekers konde uitnoodigen op een gastmael, waerop eene verscheidenheid van geregten gevonden werd, welke de meeste onder hen waerschynelyk nimmer geproefd hadden: aerdappelen, peën, rapen, beetwortelen, erten, snyboonen, pastinaken, enz. Onder de voortbrengselen der nyverheid, welke men aen den Pater Mengarini, tegenwoordige Overste van de reductie der Têtes-Plates, verschuldigd is, moet men gewag maken van eene soort van suiker, getrokken uit de aerdappelen en van eenen drank, gemaekt met eene mengeling van gerst en wortelen des lands, die, volgens den smaek van velen, niet min voedzaem en aengenaem is dan het witte bier van Europa en die niet kan dronken maken. Een ander voordeel, waervan ik nog niet gesproken heb, is de vermenigvuldiging van den volksstam; het is klaer, dat sedert onze aenkomst, ofschoon al de huwelyken tot hunne oorspronkelyke instelling terug gebragt zyn en een groot getal

(1) Washington Irving zegt in de gedenkschriften van den kapitein Bonneville, sprekende van de Têtes-Plates:

« Zy zyn vol van vriendschappelyke gesteltenissen en zeer
» deugdelyk in hunne betrekkingen met de blanken. Dit volk
» godsdienstig noemen, hierdoor zou men slechts een zwak denk-
» beeld geven van de godsvrucht en godsdienstigheid, die zich
» in zyn gedrag vertoonen. Zyne braefheid is tot een spreek-
» woord overgegaen, de zuiverheid zyner meeningen, de gelyk-
» vormigheid zyner godsdienstige plegtigheden zyn waerlyk
» bemerkensweerdig. Het is eerder een volk van Heiligen, dan
» eene horde van barbaren. »

vrouwen de offerande hunner mannen hebben moeten doen, het getal der geborenen dat der overledenen ver overtreft. Welke zyn er de oorzaken van? Het is van den kant der moeders meerdere zorgen voor hare kinderen; van den kant der mannen meerdere dienstweerdigheden opzigtens hunne vrouwen, welke zy niet meer als slavinnen aenzien, maer welke zy als gezellinnen helpen en met den zwaersten arbeid op zich te nemen; by de jonge lieden der beide geslachten de meerdere vryheid, wanneer er gehandeld wordt van eenen staet te verkiezen; want men hoort niet meer spreken onder de christenen van het verkoopen der dochters; wat de zieken betreft, betere en heilzamere geneesmiddelen worden hun toegediend; eindelyk wat den geheelen stam aengaet, de oorlog wordt zeldzamer ondernomen en dikwylder vermyd, en, moet men stryden, een betrouwen, dat God met eene zoo zienlyke bescherming kroont, dat er welligt geen enkele vyand der Têtes-Plates is, of hy wordt zulks gewaer. Dit doet aen al de wilden zonder onderscheid zeggen, dat de médecine der Robes-Noires (priesters, de ware godsdienst) de heilzaemste van alle is; en meer dan een ongeloovige der beschaefde landen zou in hun denkbeeld deelen, indien ik den tyd had om in 't byzonder de omstandigheden van een groot aental daedzaken, van iedereen in deze landen gekend, te verhalen.

Zie er hier eenige van:

In 1840, bedreigd door een leger van Pieds-Noirs van twee honderd hutten, trekken zestig Têtes-Plates en Pends-d'Oreilles, na den bystand des hemels te hebben afgesmeekt, tegen hen op, vechten tegen dezelve gedurende vyf dagen, dooden tachtig Pieds-Noirs, terwyl er van hunnen kant slechts een enkele krygsman gevallen was; ook stierf hy slechts na vier maenden aen de ontvangene wonden, daegs na zyn doopsel.

In 1842 worden vier Pends-d'Oreilles en een Cœur-d'A-

lène door eenen troep Pieds-Noirs verrast: zy dooden den Oversten in den eersten aenval en het kamp Pends-d'Oreilles, toegeloopen op het losbranden der geweeren, ontmaekt zich binnen weinige minuten van de overige, zonder dat het hun het leven van eenen enkelen man kostte; ofschoon zy, om in hunne verschansing, waerin zy waren, te dringen, hun vuer van naby hadden moeten onderstaen.

In 1845, wanneer de Têtes-Plates, tydens de winterjagt, door de Banax, die drymael sterker waren dan zy, aengerand werden, wreekten zy de dood van eenen der hunnen, wien zy niet by tyds hadden kunnen te hulp komen, door twee van hunne krygslieden te dooden en de overigen op de vlugt te dryven. Volgens het zeggen zelfs der Têtes-Plates zyn de Banax de dapperste hunner vyanden; dit belette op zekeren dag zeven Têtes-Plates niet het hoofd te bieden aen een geheel dorp van Banax, die ten hunnen opzigte al de regten der gastvryheid geschonden hadden en de schenders over hunne vermetelheid berouw te doen hebben.

Tydens de zomerjagt van het zelfde jaer, vreezen de Têtes-Plates, vereenigd met de Pends-d'Oreilles, niet handgemeen te worden met een leger van Pieds-Noirs, dat viermael talryker was dan het hunne; zy bedienen zich van eenen krygslist, om hunne vyanden in de vlakte te lokken; daerna keeren zy zich om, bieden hun het hoofd, vervolgen hen, even alsof zy eenen troep buffels vervolgd hadden en verpligten hen op het slagveld dry-en-twintig krygslieden achter te laten, die in den nacht het voedsel der wolven werden. De Pends-d'Oreilles verloren slechts dry mannen en de Têtes-Plates eenen enkelen: Het is in dit gevecht dat eenen Pend-d'Oreille en eenen Pied-Noir, die op elkander en van zeer naby, op den zelfden tyd vuer gaven, elkander doodden.

In 1846 komen de Têtes-Plates, versterkt door een dertigtal hutten van Nez-Percés, die verzocht hadden hen af te wachten en van twaelf hutten van Pieds-Noirs, die zich

by hen gevoegd hadden, in de nabyheid van een kamp van Corbeaux legeren, om met hen den vrede te hernieuwen, indien zy redelyk wilden zyn. Terstond verspreiden de Corbeaux zich als een stroom onder de bondgenooten, waerschynlyk ter oorzake der Nez-Percés en Pieds-Noirs, met welken zy in oorlog zyn. In plaets van de Têtes-Plates gelyk eertyds als vrienden te behandelen, beschimpen zy hen: ondanks de wyze woorden van hunne Oversten en der Têtes-Plates, die den vrede wenschen, voegen die onverstandigen de bedreiging by de verongelyking en doen blyken, dat zy alles willen vernielen; hetgeen zy inderdaed zouden gedaen hebben, ten minste de zaek is meer dan waerschynlyk, want zy waren zoo talryk en zoo groot van gestalte, dat de bondgenooten in het midden van hen als verloren waren, indien de Voorzienigheid, die voor het heil van al hare kinderen waekt, in het hevigste van hun getier, Gabriel mynen taelman en eenen Pend-d'Oreille, genaemd Karel, welke ik gezonden had, om de Têtes-Plates op te zoeken, even als by de hand niet geleid had. Na in twee dagen meerderen weg te hebben afgelegd, dan de Têtes-Plates in vyftien dagen, zegt de taelman tot de Corbeaux, dat de Robe-Noire (hy sprak van my) die hen vier jaren tevoren bezocht had, de vriendschap met hen kwam vernieuwen, en terstond gelukten de oversten Corbeaux, voegende de stokslagen by de krachtdadige woorden, een der muitelingen het kamp te doen ruimen... Het woord *amarada*, dat beteekent *maekt u weg*, werd zoo dikwyls herhaeld en zoo wel door stokslagen vergezeld, dat het van dien af een spreekwoord geworden is en in beteekenis gelyk staet met *tegen wil of dank zult gy vertrekken.*

'S anderendaegs van die gedwongene scheiding, nieuwe alarmen. De Corbeaux hadden op helderen dag een dertigtal peerden by de Têtes-Plates gestolen, en door eene vergissing waren twee onnoozele Corbeaux in plaets der pligtigen gestraft; er was niet meer noodig, ondanks al de

de voldoeningen die in het kamp gegeven werden, om het vuer des oorlogs geheel te ontsteken. Omtrent tien uren des morgends werd de slag aengekondigd door eene wolk van stof, die byna al de naburige bergen deed verdwynen. Welhaest onderscheide men de krygslieden der Corbeaux, die met eenen lossen teugel kwamen aengereden, als of niets aen hen zou wederstaen; maer de bondgenooten, die des avonds den tyd gehad hadden van hunne vrouwen, kinderen en peerden en al wat zich zelven niet konde verdedigen, met een goed paelwerk te beschutten, verwachteden hen moedig op hun grondgebied. Wanneer zy onder het bereik der geweeren waren, staet *Stitiedloodsho*, het hoofd der dapperen, in het doopsel Moses genaemd, na zyn volk, dat de voorhoede uitmaekte, te hebben doen bidden, op, zeggende: Myne vrienden, indien God wil, dat wy overwinnaers zyn, wy zullen het wezen; wil hy het niet, dat zyn wil volbragt worde; laet ons middelerwyl steeds aen hem denken.» Als hy dit gezegd had, gaven hy en zyn volk vuer op den vyand dat terstond hen verpligtte hun aenvalsplan in snoevende krygsbewegingen te veranderen, dat slechts strekte om hvnne peerden te vermoeijen. Victor, de groot-overste Tête-Plate, die het gewaer wordt, roept: « Nu is het tyd, myne vrienden, te peerd te stygen.» En iedereen kiest zynen besten harddraver en valt met zoo groote hevigheid aen, dat welhaest geheel de ruitery der Corbeaux gedwongen wordt meer dan twee mylen van het kamp Tête-Plate te deinzen. Echter dewyl by de vyanden het getal den moed verving en om het sterk vervolgen de overwinnaers rust noodig hadden, werd de worsteling voortgezet tot aen het vallen van den avond; maer het was om den bystand te toonen, welke de Têtes-Plates in hunne jonge krygslieden hadden.

De onverschrokkenheid der jongste, verbaesde de oudste krygslieden, en deed meer dan eenen Corbeau verbleeken. Eindelyk verwyderden zich de Corbeaux die 's mor-

genszoo trotsch waren, en 's avonds beweenden het verlies van veertien dooden en negen gekwetste; hetgeen men vernam uit den mond van drie gevangenen der Pieds-Noirs, die zich de nederlaeg ten nutte maekten om hunne vryheid weder te bekomen. Van den kant der bondgenooten sneuvelde slechts eenen eenigen, den zoon van den overste Nez-Percé en dry of vier werden slechts gekwetst; bovendien waren de wonden van dry onder hen maer gering. Wat de kleine troep Pieds-Noirs betreft, die de helft van zynen stam moest wreeken, die het vorige jaer door de Corbeaux vermoord was, deze nam eene zoo schoone gelegenheid waer en toonde zich ondanks zyne gebrekkige ruitery, zoo dapper, dat ik heb hooren zeggen, dat zy geenzins voor de Têtes-Plates geweken hebben; eene waerlyk door de Voorzienigheid bestierde zaek, niemand van hen werd het minste gekwetst. Het is, zy zelven zeggen het, omdat zy dien dag zich met de gebeden der Têtes-Plates vereenigd en hunne vrouwen en kinderen, gedurende den stryd, niet opgehouden hadden den Hemel voor hen te bidden. Om nog meer eene zoo zienlyke bescherming te doen uitschitteren, ach! waerom kan ik al de omstandigheden van dit laetste gevecht niet verhalen! Zie er hier eenige van.

Alvorens handgemeen te worden, heb ik gezegd, dat de Corbeaux, te trotsch op hun getal, op hunne groote ligchaemsgestalte en de schroomelyke moordery, welke zy het vorige jaer aengerigt hadden, zich snoevers en zwetzers van de eerste klasse getoond hadden. Inderdaed, behalven dat zy zich niet geschaemd hadden te zeggen, dat de Têtes-Plates slechts wyven waren, hadden zy by dien smaed gevoegd, dat slechts een van hen eenen stok noodig had om hen allen op de vlugt te dryven: dat, wat de Nez-Percés en de huisgezinnen Pieds-Noirs betrof, die zich by hen bevonden, het genoeg zou zyn hen na te jagen, gelyk men in de weiden achter de buffels loopt.

Maer in het hevigste van het gevecht, dat op die ydele zwetzery volgde, wat gebeurde er vyf vrouwen Têtes-Plates en Pends-d'Oreilles deden hun zonneklaer zien, dat, indien er vrouwen en buffels op het slagveld waren, deze gewis niet dan van hunnen kant waren: de eene van haer, moeder van zeven kinderen, geleidde zelve hare zoonen ten stryde: ziende dat het peerd van haren oudsten zoon afgemat werd, wierp zy zich tusschen hem en den Corbeau met een breed mes in de hand en met eene zoo groote onverschrokkenheid, dat deze het raedzamer en niets dringender vond dan van zynen prooi af te zien. Eene andere, die nog jonger was, ziende dat de pylkokers van velen uitgeput werden, ging in het midden der strydenden de pylen vergaderen, die van alle kanten als regen neêrvielen, om dezelve te brengen aen degenen, die er noodig hadden. Eindelyk de beroemde Maria Quilax, die zich in vele groote slagen onderscheiden heeft, zeide, na eenen struischen Corbeau met de byl in de hand te hebben vervolgd, by hare wederkomst: « Ik » meende, dat die grootsprekers kloeke mannen waren, » maer ik heb my bedrogen: zy zyn de moeite niet » weerd, dat vrouwen op hen vallen. » — Wat de Têtes-Plates van rype jaren aengaet, die meenden, dat by de Corbeaux gelyk by hen de daedzaken aen de woorden beantwoordden, aen hen scheen het gevecht, dat echter zeer heet geweest was, maer een kinderspel geweest te zyn.

Ik kwam 's anderendags na den slag, in het kamp Têtes-Plates. Iedereen was op zyne hoede en bereid om de Corbeaux andermael te ontvangen... Ik zond terstond eenen bode naer het vyandelyke kamp om myne aenkomst aen te kondigen, en het groote verlangen, hetwelk ik had van hen te zien en de voortduring van den oorlog te beletten. Men vernam welhaest dat de Corbeaux, na naeuwelyks hunne dooden te hebben begraven, zich met overhaesting verwyderd hadden, om op hun gemak het

verlies, dat zy geleden hadden, te beweenen. De teekenen van droefheid, welke de bloedvrienden der gedooden doorgaens in dergelyke omstandigheden geven, ik wil zeggen, de talryke stukken van afgesnedene vingers en breede sporen van bloed, gevloeid uit de vrywillige insnydingen, getuigden genoegzaem in het verlatene kamp, hoe zeer de Corbeaux over hunne ydele pocheryen en hunnen onregtveerdigen aenval gestraft waren.

Welke was van den kant der overwinnaers, de grootste reden hunner blydschap? Het is zonder tegenspraek het gedrag der Pieds-Noirs. Zy kwamen my in myne tent bezoeken en verklaerden my, op eene waerlyk welsprekende wyze, hunne verwondering opzigtens de Têtes-Plates, wier vriendschap zy voortaen wilden onderhouden. Zy schreven aen het gebed de nieuwe overwinning toe, welke men kwam te behalen: « al den tyd van den slag, zeiden zy my, hadden zy de grysaerds, de vrouwen en de kinderen, neêrgeknield, den bystand des hemels zien afsmeeken en geene Tête-Plate noch Pied-Noir was bezweken. Een kleine Nez-Percé was gedood en een andere doodelyk gekwetst geweest; ook had de kamp der Nez-Percés alleen, voegden zy er by, niet gebeden. Zy waren 's avonds en 's morgens by de gebeden der Têtes-Plates tegenwoordig geweest; zy hadden de onderwyzingen van hunne oversten gehoord, zy smeekten my dan, op de wyze der wilden, *van met hen deernis te hebben en hun bermhertigheid te doen;* dat zy besloten hadden van voortaen het woord van den Grooten Manitou der blanken te volgen en het pad te bewandelen, dat Jesus-Christus op aerde was komen banen. » Ook boden zy my al hunne kleine kinderen, ten getalle van tachtig, aen, om gedoopt te worden.

's Anderendaegs na die plegtigheid vraegden en verkregen zy den oorlof van zich, op hunne wyze, over hunne dubbele overwinning te verheugen. Zie hier ten

naesten by, hoe zulks plaets had: wanneer zy zich van het slagveld verwyderden, hieven de krygslieden, aen wier hoofd een jonge overste te peerd reed, de triomphgezangen aen, welke zy met den trommel vergezelden. Elke muzykale zin werd door een meer of min scherp geschreeuw geëindigd; na het geschreeuw begon het muzyk andermael. Hoe buitengewoon het ook was, dit gezang was niet zonder bevalligheid en welluidendheid: het duerde byna geheel den weg; wy keerden weder langs den regter boord der schoone rivier, genoemd Roche-Jaune, hebbende aen onze linker zyde eene bergketen, die de gedaenten dier oude vestingen vertoonde, waervan in de geschiedenis van het aloude ridderschap gesproken wordt. Dit alles droeg by tot het schilderachtige van den optogt. Naeuwelyks was men op de legerplaets, of de Pieds-Noirs, latende alle andere zang varen, vereenigden zich op een grasperk, beschut tegen de stralen der zon door heerlyke kreupelboschjes. Welk was hun inzigt? Van aen den Robe-Noire een staeltje van hunne bekwaemheid in het stuk van dansen te geven. Dat men zich niet verergere! Het is geene Polka, noch eene Wals; niets eerbaerder dan die indiaensche dans. In 't eerst eene mengeling van vrouwen: de vrouwen alleen worden er gezien: de oude zoo wel als de jonge, zelfs tot de kleinste dochterkens toe. Ik zag er vele die tachtig jaren oud schenen en die om niet te zeer te waggelen, de ondersteuning van eenen stok noodig hadden. Eenige droegen de wapenen die het meest gediend hadden tot het behalen der overwinning. Het meeste deel had eenen groenen tak in de hand. Schier allen hadden zich opgetooid met de schoonste mannenkleederen, welke zy zich hadden kunnen bezorgen; maer die kleederen aengetrokken over eene soort van onderkleed, hetwelk zy nimmer verlaten, wel ver van eenige onzedigheden aen hare bewegingen toe te brengen, deed dezelve nog vermeerderen. Hoe vreemder het maeksel des kleeds is, hoe verschillender deszelfs kleuren zyn, hoe

meer gerucht de bellekens maken, welke men er aenhangt, des te ryker is de kleeding in hare oogen; maer op dat er niet aen deszelfs volmaektheid ontbreke, moet dit alles met eene helm van vederen, doorvlochten met zeer buigzame latten, overdekt zyn; die opschik, welks vlottende vederbossen zich zoo wel in overeenkomst vinden met den dans en het gezang, heeft iets betooverends dat aen de oogen behaegt. Ook om niets van zoo schoon schouwtooneel te verliezen, doet iedereen zyn best om in de voorste ry te staen; vele aenschouwers bestegen hunne peerden of klauterden op de boomen om beter te kunnen zien. Waerin bestaet de dans? In kleine sprongen, min of meer levendig, volgens de maet door den tambour gegeven. Dit instrument wordt niet geslagen dan door de mannen; wat den zang aengaet, het is het deel van allen, de vrouwen hebben de boven- en de mannen de grondstem; van tyd tot tyd om de eentoonigheid te onderbreken of om er eene nieuwe welluidendheid aen by te zetten, paren zich eenige scherpere maer steeds afgebrokene stemmen met de zware en onafgebrokene toonen. Indien de dans verflaeuwt, komen de redenaers en soms eenige oude poetsenmakers, door leelyke gezigten te trekken, denzelven verlevendigen. Dewyl de danseressen, al springende, steeds neigen elkanderen in het middenpunt te naderen, gebeurt het welhaest, dat, dewyl zy te zeer op elkander gedrongen zyn, het opspringen onmogelyk wordt; alsdan deinst men terug om zich weder in eenen kring te vormen en men herneemt den dans op zyn schoonste.

Na den dans komt de aenbieding van den calumet (vredespyp); het is de vrouw van den overste, die dezelve brengt. Twee andere vrouwen vergezellen haer: de eene van dezelve heeft eenen waeijer en de andere een met pluimen versierd pypenroer. Zy worden voorgegaen en begeleid in den kring, waer men danst, door de aenzienlykste van het volk. Het oogmerk dier plegtigheid, die de vreug-

debedryven en vermakelykheden eindigt, is waerschynlyk om te doen zien, dat de zoetste vrucht der overwinning, welke men viert, de vrede is, die dezelve volgen moet. Onze gedachte is van dien vrede op eenen beteren grondslag te vestigen. Gelieve de hemel ons te vergunnen, dat onze poogingen, om er het zaed van in het hert dier kinderen der wildernis te werpen, niet onvruchtbaer blyven! Het is om dat oogmerk te bereiken, dat ik die arme zielen aen de gebeden der geloovigen aenbeveel. Na de belofte te hebben vervuld, welke ik u in mynen laetsten brief gedaen heb, doende u de geestelyke en de tydelyke voordeelen kennen, welke hedendaegs de Têtes-Plates genieten, zal ik alhier den loop der gebeurtenissen hernemen, gelyk dezelve zich vertoonen.

Den 16 Augustus, verlieten wy de vallei van Ste Marie, door eene bergengte. bekend onder den naem van *Porte de l'enfer*, naem, welken zy zonder twyfel ontvangen heeft, omdat het de voornaemste ingang is, waerdoor de stroopbenden der Pieds-Noirs in het land onzer bekeerlingen binnendringen.

Wy legerden den eersten nacht aen de monding van den waterloop Pied-Noir, gevormd door beken en ontelbare stroomen en vele meeren. Aen de bronnen dier rivier wordt een doorgang gevonden dwars door de groote bergketen, zelfs gemakkelyk voor wagens. De vallei, welke wy doorliepen, wordt bevochtigd door de Rivier aux Charettes, aldus genoemd, omdat wy er het eerst in 1841 met ons gevolg doorgetrokken zyn, om ons naer Ste Marie te begeven. Wy beklommen de groote bergketen in de nabyheid van den waterloop aux *Pierres à Flèche*, en wy daelden denzelven van de oostzyde af, volgende de bogten van eenen der armen van den Jefferson, in een zeer hobbelig en bergachtig land, van een geheel woest gezigt en nu en dan door opene en uitgestrekte vlakten doorsneden, die de gewoone vergaderplaetsen van ontelbare troepen buffels zyn.

Den zevenden dag na ons vertrek van Ste Marie, vonden wy ons gelegerd in de uitgestrekte vlakte, waer dry groote stroomen, de Jefferson, Madisson en Gallatin zich vereenigen, om de grootste rivier van Noord-Amerika te vormen: de Missouri. Die dry bronnen hebben vele armen, die te midden der bergen kronkelen, een groot getal lagchende valleijen, die ryk in gras en bekwaem zyn om ontelbare troepen beesten te voeden, bevochtigen en vruchtbaer maken. Die landstreek wordt nog onveilig gemaekt door de gryze beeren: wy doodden er vier in een uer; wy ontmoetten er ook by elken voetstap buffels, hinden, reebokken, schapen en wilde geiten. Maer het is by uitmuntendheid het land der roovers, moordenaers en dieven, die tot de verschillende stammen behooren. De reiziger moet alhier alle voorzorgen gebruiken om eenen onverwachten aenval der talryke oorlogsbenden, welke die streek onveilig maken, te vermyden, in het eenige oogmerk, om haerpelsen te bekomen, peerden te stelen en al wat hun onder de hand kan vallen, of om zich door eene onverzaegde daed beroemd te maken. Alle avonden hielden wy in de gevaerlyke engten eenige uren stil, om een weinig voedsel te nemen en onze lastdieren te laten wieden en rusten. In het begin van den nacht ontstaken wy een groot vuer, dat tot aen den morgend konde branden. Daerna onder de begunstiging der duisternissen vervorderden wy onzen weg ongeveer tien of twaelf mylen. Het is alzoo, dat wy de vyanden ontweken, die tydens den dag onze voetstappen gevolgd waren of in de nabyheid op hunne luimen lagen, afwachtende volgens hunne gewoonte het midden van den nacht om hunne misdadige voornemens uit te voeren. Wy verlieten de vlakte der Dry Fourches door eene bergengte van veertig mylen door de bergketen die de bronnen van de Missouri afscheidt van die der rivier Roche-Jaune. Wy hadden het spoor des kamps Tête-Plate vele dagen gevolgd, wanneer ik den taelman Gabriel en eenen Pend-d'Oreille

uitzond ter ontdekking van de rigting, welke het kamp had kunnen nemen en om my stellige tydingen hunner bewegingen te brengen. Zy moesten ook de gesteltenissen der Corbeaux onderzoeken, welke ik voornemens was te bezoeken. Vier dagen daerna kwamen vele Têtes-Plates ter myner ontmoeting en berigtten my de trouwloosheid der Corbeaux en de strenge straf, welke zy met alle regt ontvangen hadden. Ik heb my niet naer het kamp der bondgenooten begeven dan daegs na den slag. Dewyl ik de gewenschte zamenkomst der Corbeaux niet had kunnen bekomen, rigtte ik myne aendacht tot de Pieds-Noirs, wier gunstige gesteltenissen voor het Evangelie gy reeds kent. De uitslag van dit besluit zal de stof van mynen volgenden brief zyn.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XXIV.

A. M. D. G.

Schans Lewis of Maragnon, 26 september 1846.

EERW. PATER;

Gy kent reeds ons voornemen van het kleine kamp der Pieds-Noirs tot in hun land te vergezellen. In dezen brief zult gy met vermaek vernemen, dat God zich gewaerdigd heeft onze zwakke poogingen te zegenen en onze onderneming met eenen goeden uitslag te bekroonen. Na den slag, welks beschryving ik u in mynen voorgaenden brief gegeven heb, schynt het, dat de Corbeaux zich vertrokken hebben op de Montagnes aux Vents (1), nogtans met het vaste besluit van de eerste gelegenheid waer te nemen om hunne nederlaeg op de Pieds-Noirs te wreeken en hen tot in hun land te volgen. Deze, waerschynlyk verschrikt op die bedreiging, hebben besloten in het kamp Tête-Plate te verblyven, tot dat men gekomen is op de boorden der Rivier aux Coquilles.

Na het verlaten der Roche-Jaune trokken wy in eene noord-westelyke rigting door een dor en woest land, doorsneden met bergen, ontbloot van bosschen en goed drinkbaer water. Om onzen dorst te lesschen, waren wy gedwongen onzen toevlugt tot stilstaende en brakke waters te nemen, de eenige welke men konde vinden. Ook was iedereen er vele dagen ziek van. Onze jagers doodden slechts in dat land eenige buffels, die alleen naeuwelyks genoeg zouden geweest zyn voor de noodwendigheden van eene zoo talryke bende.

(1) Groote keten der Rotsbergen, waerin vele groote rivieren ten oosten en ten westen hunne bronnen hebben.

Maer waren de buffels er raer, de geiten waren er in overvloed en de jagers schoten er dagelyks een groot getal. Ik had dus den tyd, om de natuer en den byzonderen aerd van dat dier te bestuderen.

De geit der amerikaensche wildernis verschilt weinig van het gemeene schaep opzigtens de grootte en gedaente; dezelve is overdekt met een lang, broos en kastanje-bruin haer, behalve by den steert en kop, waer het haer kort en wit is. Het wyfje heeft op het voorhoofd een uitwassende hoorn ter hoogte van ongeveer anderhalven duim; het mannetje is gewapend met twee kromme getakte horens, zoo wit als elpenbeen ter lengte van zes tot acht duimen, welke hy jaerlyks verliest omtrent November of December.

Het is het snelste dier der vlakte. Het streeft het moedigste peerd in zynen loop voorby. Een scherp gezigt, een fynereuk, een oplettend gehoor behouden het steeds tegen het gevaer. Het nadert snellyk het voorwerp zyner ontsteltenissen of zyner nieuwsgierigheid, sneeft gelyk de wind voorby en beklimt eene verafgelegene hoogte die buiten het bereik is, van waer het de voorbygangers in alle veiligheid beschouwt. Daerna, terwyl men het bewondert, maekt het eene halfronde beweging in eene tegenovergestelde rigting; het nadert u andermael digter en digter en sneller en sneller, even als of het op de vleugelen der winden gedragen werd, het is echter alleen van verre en met omzigtigheid dat het u beschouwt en bezigtigt... Eindelyk, na eene laetste mael de lucht te hebben onderzocht, herneemt het zynen loop, en welhaest is het verdwenen in dien oceaen van vlakten.

Zyne nieuwsgierigheid is groot en dikwyls is het van dezelve het slagtoffer. De jager hecht aen zyn hoofd een rooden zakdoek op de wyze van eenen tulband en ten halven verborgen achter eenig voorwerp, rigt hy zich op, buigt zich daerna, eindelyk verbergt hy zich geheel; hy hernieuwt die beweging alle twee minuten en prikkelt zoo

de nieuwsgierigheid van het dier, dat nu met trage stappen nadert en ten laetste onder het bereik van het geweer komt. Door die list heb ik er een groot getal zien dooden.

Een reiziger onzer vlakten maekt eene juiste bemerking en trekt eene goede zedeleer uit de jagt van de wilde geit. Hy noemt dit dier met regt *het zedelyke afbeeldsel van den mensch.* Inderdaed hoe menigwerf zien wy anderszins achtbare persoonen zich aen hunne hertstogten overleveren, zoo wel uit lautere nieuwsgierigheid als om het hersenschimmig vermaek, hetwelk zy er in vinden... Vermetelen, zy naderen meer en meer het gevaerlyke voorwerp, dat hunne aendacht opwekt en hen ongevoelig naer eenen afgrond trekt. Aldaer zeker van zynen slag, doorboort de bekoorder op eene zedelyke wyze zyn slagtoffer, om het in den geopenden afgrond neêr te storten, waerin het voor zich zelven, zyn huisgezin, de zamenleving en de wereld verloren is!.. voor altoos verloren is!.. Alzoo wordt de mensch, om niet op zyne hoede geweest te zyn tegen alle ydele en gevaerlyke nieuwsgierigheid, straks door den bekoorder overwonnen en voor altyd ongelukkig.

De kleine Indianen bragten my van tyd tot tyd konynen, welke zy met den boog in den alsem gedood hadden. Dit dier is hier ten minste eens zoo groot als het gemeene konyn; het heeft wit haer, een weinig met grys gemengeld. Zyne zachte en fyne pels overtreft zelfs die van het russische konyn; zyn vleesch is uitmuntend.

De verschillende en talryke byzonderheden, welke de reis van een indiaensch kamp der verschillende stammen vertoont, zullen u klaerder en welligt belangryker voorkomen, indien ik u dezelve toezend, gelyk zy in myn dagboek zyn opgeteekend. Ik geef er dan eenige uittreksels van.

Den 8 September 1846. Heden doen de beginselen der tweedragt, die er tusschen de Nez-Percés en de Pieds-Noirs

bestaen, eenen openbaren vredebreuk vreezen. De Têtes-Plates, naer het voorbeeld der Robes-Noires, trachten door hunne bemiddeling de Nez-Percés tot rede te brengen, die oogblykelyk ongelyk hebben, maer de voornaemsten onder hen, voor de tweede mael tot eene vredelievende vergadering uitgenoodigd, weigeren zich derwaerts te begeven en verstooten de vredespyp (calumet).

Den 9, omtrent het ondergaen der zon heeft er in onze tent een aendoenlyk vertoog plaets gehad. Terwyl ik in gesprek was met eenen Overste Nez-Percé en twee Pieds-Noirs, komt eene vrouw Pied-Noir met eenen jongeling van twintig jaren binnen. Op het zien van den Overste Nez-Percé staet zy stil en zegt tot haren gezel: « Myn zoon, tot nu toe hebt gy gedacht dat ik uwe moeder volgens de natuer ben en de Pieds-Noirs uwe broeders zyn; er is niets van: het is de rampspoed die u myn aengenomene kind gemaekt heeft; uwe gelukkige hoedanigheden hebben u dat van onzen stam gemaekt. De moeder, die u het leven schonk, stierf onze gevangene, wanneer gy nog zeer jong waert; en ziedaer, voegde zy er by, wyzende op den Overste Nez-Percé, ziedaer den vader, die u de natuer heeft gegeven en wien gy toebehoort. » Oordeel over de verbaesdheid van den jongeling en vooral over die van den Overste op die woorden: deze laetste heeft inderdaed over twintig jaren zyne vrouw en een kind verloren, dat nu den ouderdom zou moeten hebben van den jongeling die men aen hem als zynen zoon voorstelt. Na eenige oogenblikken van stilzwygen en twyfeling, herinnert hy zich, dat dit kind op zyne borst een groot lidteeken van verbranding droeg.

Dit was voor hem eene luchtstrael: hy ylt tot den jongeling, ontdekt hem de borst, en erkent tot zyn groot genoegen het gezochte teeken. Alsdan gebruikt die gelukkige vader, wiens alle andere kinderen zeer jong zyn, al zyne welsprekendheid, om zynen zoon te doen besluiten, tot zyn geboorteland weder te keeren, en beloofde hem tevens

een zyner schoonste peerden: ik voegde er de sterkste beweegredenen by, om hem in dit verzoek te doen toestemmen. Op die bekoorlyke voorstellingen gedaen door eenen vader, die van een zoo groot gezag in zynen stam is, antwoordt de zoon, wiens hert tusschen de natuer en de genade verdeeld is, dat hy de wenschen zyns vaders zal vervullen, maer alleenlyk, wanneer hy zyn afscheid van de medemakkers en vrienden zyner kindsheid, die afwezig waren, zal genomen hebben. Hy konde haer ook niet eensklaps verlaten, die zoo vele jaren de zorgen en bekommeringen eener moeder voor hem gehad had; — hy had haer steeds aengezien als zyne moeder en beminde haer met eene kinderlyke toegenegenheid. Nu op dit oogenblik dat de Robes-Noires by ons zyn, verlang ik het geluk te hebben van het getal der genen te zyn, die hen in uwe landen en in die uwer vrienden gaen geleiden. Ik wensch het woord van den Grooten-Geest te hooren, hetwelk zy u komen aenkondigen. Later zal ik my aen de wenschen myns vaders overgeven. »

Den 10, de Nez-Percés kondigen aen, dat zy zich van ons gaen scheiden. De Têtes-Plates, die meer de tegenwoordigheid van eenen vyand vreezen, die hunne ziel kan benadeelen, dan die van eenen vyand, die slechts hun ligchaem kan beschadigen, zyn niet min vergenoegd dan de Pieds-Noirs. Omtrent acht uren scheidt men van elkander, maer de Nez-Percés die niet denken gelyk de Têtes-Plates, zyn naeuwelyks een weinig van het kamp verwyderd, of de vrees van alleen door de Corbeaux verrast te worden, verpligt hen naer hetzelve weder te keeren, om er zich niet meer van af te zonderen dan op het einde der jagt. Om eenen schadelyken vredebreuk te vermyden, welken de kwaedwilligheid der Nez-Percés dreigde te doen uitbersten, besluiten de Pieds-Noirs hen 's anderdaegs te verlaten.

Heden heb ik eenen Nez-Percé gedoopt, die eenen kogel dwars door het ligchaem in den slag der Corbeaux ont-

vangen had. Hy konde niet meer dan eenige dagen leven.

Den 11. Ik neem afscheid van de Têtes-Plates. Allen, zelfs de kleine kinderen komen ons de hand geven. Hunne woorden, hunne tranen, hunne manieren in deze omstandigheid, doen zien hoeveel hun die scheiding kost. Een groot getal hunner ruiters vergezelden ons eenigen tyd: zes der voornaemsten, volgen ons tot aen het tweede kamp, dat meer als vyf-en-twintig mylen van het andere verwyderd was.

Wy trokken door eene uitgestrekte vlakte aen den voet der Montagnes aux Coquilles, die zich zeer steil verheffen te midden dier vlakten en gelyk zyn aen verhevene eilanden te midden van den Oceaen; hunne toppen zyn bedekt met groote pyn- en roode cederboomen. Terwyl ik eene zoo ryke en geschakeerde natuer beschouw, wordt eensklaps myne aendacht naer een punt getrokken, waer een ongelukkige toeval komt plaets te hebben; een ruiter is van het peerd gevallen en heeft in den schyn eene geringe wond onder de oogen ontvangen; echter is hy op den zelfden stond buiten kennis geraekt, en men poogt vruchteloos, om hem tot het leven terug te brengen; het is geen Tête-Plate, het is een Pied-Noir, een overste Pied-Noir, de overste Nicolaes, wien ik in 1842 gedoopt had en die zich sedert vyf jaren bezig houdt, om de wegen voor de verkondiging van het Evangelie te bereiden in den stam, waerin hy geboren is. Hy naderde het oogenblik van zyne wenschen vervuld en zyne broeders deelachtig te zien van een geluk, waerop hy zich zoo dikwyls voor hen beroemd had. Onder den weg hoorde men hem zonder ophouden bidden en Gods lof zingen, en hy valt en sterft, zonder den tyd te hebben van eenen zucht te laten! Hoe ondoorgrondelyk zyn Gods oordeelen! Gelukkig, Nikolaes laet eenen zoon achter, die hem gelykt onder de betrekking der aengekleefdheid aen onzen heiligen Godsdienst; en die, zeer ervaren in de kennis der tael Tête-Plate, eenen taelman en voor-

DE JAGER MAEKT ZYNE ONTDEKKING KENBAER AEN HET KAMP.

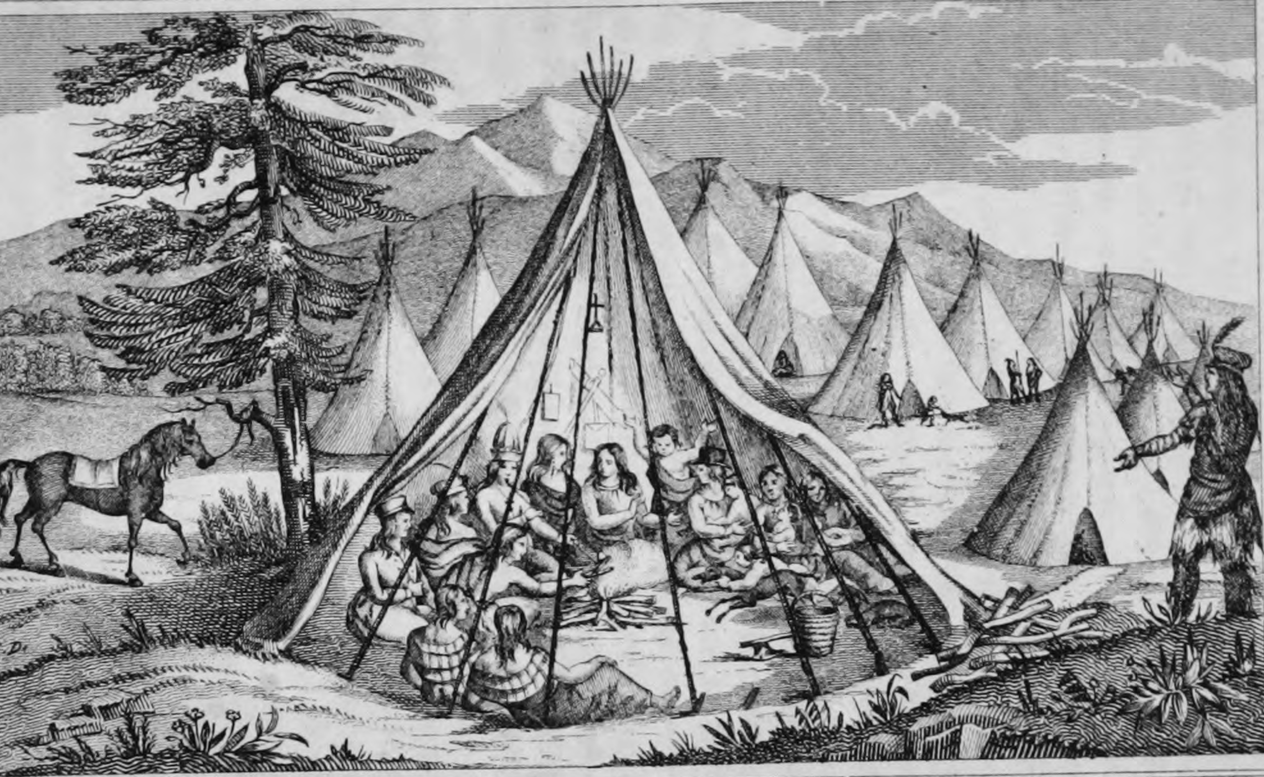
Hy klimt op een' hoogen heuvel, en staet regt op zyn peerd; hy heft zyn geweer, de kolf in de lucht, ten

treffelyken geloofsonderwyzer voor zyne landsgenooten kan worden. Ondanks de droefheid, die hem drukt, begint hy er al de bedieningen by het graf zyns vaders van uit te oefenen. Het is de gewoonte onder de Pieds-Noirs, gelyk byna onder al de stammen van Noord-Amerika, van hunne droefheid uit te drukken door geschreeuwen en ligchaemskervingen, die meer geschikt zyn om degenen, die er getuigen van zyn, te bedroeven, dan voordeelig te zyn aen degenen welke zy beweenen. Wat den zoon van Nicolaes betreft, wetende, wat er te Ste Marie gedaen wordt in het geval waerin hy zich bevindt, hy en zyne familie brengen den nacht in het gebed over by het lyk van zynen vader en beveelt allen aen, van in hunne herten de droefheid welke zy gevoelen op te sluiten, ten einde, zegt hy, hun de twee Robes-Noires, die by hen zyn, niet te zeer te bedroeven. Zyne vrienden en broeders Pégans, (het is de naem van dien stam Pied-Noir) kwamen van tyd tot tyd by de in rouw zynde familie neêrknielen en op de wyze der christenen, aen den Grooten-Geest godvruchtige en vurige gebeden voor hunnen overledenen Overste opdragen. Het is de zoon zelf die zynen vader in de doodkist plaetst; en op zyn graf is het zinnebeeld der Zaligheid, het kruis des Verlossers voor de eerste mael opgerigt in een land, dat sedert zoo vele eeuwen in de schaduwe der dood begraven lag.... In het oogenblik dat men de gebeden leest, verspreidt zich een gerucht in de stille vergadering. Wat is er gebeurd? Twee Pieds-Noirs, die in het kamp Tête-Plate gekomen zyn, hebben de tyding aengebragt, dat het gros des stams van den ouden Nicolaes misschien geene twee dagreizen van ons af was, en een Tête-Plate ongeduldig om het ons te verwittigen, komt in vollen galop aengereden.

Den 12, dag zelven der begravenis van Nicolaes, eenige jagers worden ter ontdekking van het wild uitgezonden; want het gebrek doet zich in het kamp gevoelen. Een dier

uitzendelingen ontwaert welhaest in de verte oneindige troepen van buffels, die zich alsdan gelyk kleine zwarte stippeltjes vertoonen. Hy nadert het kamp om de gelukkige tyding aen te kondigen en klimt op eenen hoogen heuvel van waer hy regtstaende op zyn peerd kan gezien worden, houdende zyn geweer ten onderste boven in de lucht verheven; het is het teeken, dat de tegenwoordigheid der dieren aenkondigt. De overste kondigt alsdan de groote jagt aen: de jagers werpen de *lasso* (1) op den hals hunner beste harddravers; welke men van vreugde ziet steigeren en huppelen... Men vertrekt in vollen galop; maer in het oogenblik van zich op hunne prooi te werpen, hielden de ruiters stil en waerom? om naer het voorbeeld der Têtes-Plates dry *Ave Maria* ter eere der heilige Maegd te lezen. (Eenige kennen hetzelve in Tête-Plate.) Zou ik de blydschap kunnen uitdrukken, welke ik gevoelde, hoorende dat gebed in zulk eene omstandigheid? Ik zal het niet beproeven; de godvruchtige zielen zullen het genoeg gevoelen. Na het gebed, stygen de jagers wederom te peerd en vervolgen de dieren die hen zeer ver medeslepen. Elk doodde er een, twee of dry van en regelde zich naer de sterkte van zyn peerd. Het avondmael was overvloedig in al de hutten: al de vuren waren omringd van talryke *Beef-steaks;* het myne was versierd met eene gierlande van tongen, bogchels en nieren, welke de jagers hadden voorbehouden voor de Robes-Noires, en welke wy als broeders met al degenen die ons kwamen bezoeken, deelden. Na de avondmaeltyd, een heerlyke en aengename avondstond, gegeven in onze hut door eenen Pied-Noir, die zoo kluchtig, zoo geestig en tevens zoo zonderling was, dat het voor ons onder alle betrekkingen een waer vermaek was hem te aenhooren. Alles

(1) De *lasso* is eene lange koord, waervan de wilden zich bedienen om hunne peerden te vangen.

Lith. de Ve Vander Schelden.

DE OVERSTE KONDIGT DE JAGT AEN.

werd door teekens medegedeeld... Zie hier eenige opmerkingen, welke hy tydens zyn verblyf in het kamp Tête-Plate gemaekt had: « Wanneer wy aenkwamen,
» zeide hy ons hadden wy eenen goeden voorraed van
» vleesch. Het kamp Tête-Plate en de Nez-Percés hadden
» gebrek; zy kwamen ons bezoeken, en volgens de ge-
» woonte in dergelyke gevallen, dienden wy onze gasten
» eeten op. De Têtes-Plates, alvorens iets aen te raken,
» bragten de hand aen het voorhoofd, maekten het teeken
» des kruises en baden daerna, terwyl de Nez-Percés zich
» op de stukken wierpen als uitgehongerde beesten.
» 's Zondags dachten de Têtes-Plates, gerust in hunne
» hutten, niet dan om God te bidden en elkander tot het
» goed aen te moedigen; terwyl de Nez-Percés, geheel
» trotsch op hunnen schoonen opschik, zich hier en daer
» verspreidden eerder om kwaed dan goed te doen. Ik heb
» vooral opgemerkt, dat de Nez-Percés niet zoo achter-
» houdend waren gelyk de Têtes-Plates in de tegenwoor-
» digheid van onze jonge lieden; ook hadden de Nez-Per-
» cés alleen in den slag tegen de Corbeaux, het verlies
» van eenen onder hen te betreuren; ik heb daerdoor ge-
» zien, dat de God der blanken goed voor de goeden is;
» maer ook, wanneer hy wil, de boozen weet te vinden
» en het is om hen te straffen, gelyk zy het verdienen. »

Het verbaesde geluk der Têtes-Plates in de oorlogen, welke zy sedert dry jaren verpligt zyn geweest te voeren, hebben hunne vyanden bevestigd in de overtuiging, waerin zy sedert vele jaren zyn, dat de *médecine,* dat is, de godsdienst der Robes-Noires sterker is dan de hunne.

Om weder te komen tot onzen opmerker Pied-Noir, hy eindigde zyn gebaerspel, door ons te doen verstaen, dat hy twee zaken veel beminde: het spel en den drank; dat hy, wat men er ook van zegge, de laetste niet zou zyn van die twee vermaken te laten varen. Besluit, hetwelk hy dikwyls vernieuwt, sedert het Doopsel zyner kinderen.

— Twee Pégans zyn in het kamp met de tyding aengekomen, dat hunne bende zich in de nabyheid bevindt.

Den 13 zondag. — Wy zyn verpligt verder te gaen legeren; want in de plaets, waer wy den nacht overgebragt hebben, heeft men niet om vuer te maken dan koemist; en de regen beneemt ons de mogelykheid om er gebruik van te maken. De fyne regen, die ons op den weg bevochtigt, verandert welhaest in eene soort van sneeuw, zeer gelyk aen den hagel en zoo doorsnydend, dat men naeuwelyks de handen bloot kan laten. — De overste, die vooruit is gegaen, heeft voor ons een goed vuer ontstoken. — De dry kleine kinderen van *Sata*, zonen van Nicolaes, komen by ons zitten. — Naeuwelyks hebben de handen van den kleinen Antonius het vuer gezien, of hy loopt om eenen tak, beladen met kersen, van eenen naby zynden kersenboom te breken, welke hy aen zyne zuster Adel brengt; maer deze geeft denzelven terstond aen hare zuster Maria over, die nog jonger is dan zy; een oogenblik daerna, ziende eenen anderen kleinen niet gedoopten Pied-Noir, die kersen at, zeide zy aen haren broeder: *Hebt gy het gezien? alvorens te eeten, heeft hy niet gebeden....* Na eene lange en moeijelyke reis bragten wy den nacht in een boschje van populieren over, op de boorden der Rivier Judith.

Het slecht weder belet de twee kampen zich te vereenigen; de vereeniging zal er des te merkweerdiger om zyn, want morgen is het de feestdag van de verheffing des heiligen kruises. De Overste der Pieds-Noirs vraegt, of het ons niet zou mishagen dat zy hunne blydschap op hunne wyze betuigen, dat is te zeggen, door hun aenzigt te beschilderen, te dansen en op hun best te zingen. — Het antwoord is geweest: « Doe u best om aen uwe vrienden en broeders te toonen, dat gy allen vergenoegd van herte zyt.

Wy vernemen, dat de eerste Overste der Pégans, ge-

noemd het *Grand Lac,* zelf zyn volk heeft aengesproken om hen op te wekken van wel toe te luisteren, wanneer de Robes-Noires daer zouden zyn; aenspraek des te merkweerdiger, dat hy byna nimmer spreekt dan door den mond van eenen anderen, genoemd de Grosse Toque, ter oorzake van eenen grooten steert welken hy op zyn voorhoofd draegt. De toque onder de Pieds-Noirs is een steert van zeven tot acht voeten lang, gemaekt van peerden- en buffelshaer, hetwelk men vlecht tusschen het natuerlyke haer. In plaets van van achteren te zwaeijen volgens de gewoone wyze, bevindt zich de steert op het voorhoofd van den persoon en ontvouwt zich byna als de steert van eenen rhinoceros. Zulk een steert onder de Pieds-Noirs is een teeken van groot aenzien en dapperheid; hoe langer de steert is, des te dapperder moet hy, die denzelven draegt, zich in de gelegenheid toonen. Akaoja, andere overste der Pégans, die twee jaren te voren, aen het hoofd van eene krygsbende door de Têtes-Plates ontmoet is geweest en wien de Têtes-Plates om hunnen Missionnaris (Pater Point) genade hebben geschonken, bezoekt ons in den namiddag met eene zyner vrouwen: « *Zoohaest ik uwe nadering vernomen heb,* » zeide hy ons, na ons de hand te hebben gedrukt, « *heb ik my op reis begeven om u te zien.* » Sedert zyn toevallig gevecht met de Têtes-Plates heeft hy tegen hen de wapenen niet meer gedragen.... Hy draegt den steert en paert by zyne dapperheid eenen inborst, die hem met regt de achting van zynen stam verdient. Ik betrouw, dat zulk een man een der eerste zal zyn om zich geheel aen onze stem over te geven. Na met ons gebeden en gerookt te hebben, is hy tegen zonnenondergang vertrokken om de wegen te gaen voorbereiden voor de vereeniging van den anderen dag.

Den 14, onverwachte toeval. — Het kamp Tête-Plate, waervan wy ons sedert vier dagen gescheiden hebben, is slechts negen of tien mylen van het onze; het heeft aen

dat van den Grand-Lac doen zeggen, dat het kwam om met hem te handelen. In dit zyn de gevoelens verdeeld en wy zyn er de onnoozele oorzaek van: de Grand-Lac wil, dat men de byeenkomst uitstelle, tot dat men de Robes-Noires ter ontmoeting is gegaen; de Grosse Toque, zyn adjudant, beweert, dat men den voorkeur aen de byeenkomst moet geven; hy geeft zich nogtans aen het gevoelen van den Grand-Lac over; en tegen tien uren kondigt ons een bode aen, dat hy naby is. Al de ruiters van het kamp, gaeuwer dan wy, zyn reeds vertrokken, maer zy wachten ons op eenen heuvel, tot dat wy aen hun hoofd zyn. Zy vormen alsdan eene enkele lange ry achter ons; wy trekken voort in eene schoone effene vlakte en de lucht weêrgalmt van ons geroep en vreugde-gezangen. Op het losbranden van al de geweeren, overeengekomen sein, stappen allen van hunne peerden. De Grande Toque nadert het eerst, gevolgd van geheel den stam, om ons de hand te drukken en op de toegenegenste wyze te verwillekomen. Daerna komt de Grand-Lac met eenigen van zyne dapperen. De vredespyp wordt terstond aengeboden; en, nadat dit zinnebeeld van den vrede, der verbroedering en goede overeenkomst menigwerf is rondgegaen, gaende van mond tot mond, worden de tongen als door betoovering ontbonden en men deelt zich onderling de nieuwstydingen mede. Ik stier hun alsdan eene korte voorbereide rede toe om hunne zielen en herten gereed te maken om met aendacht het woord van het Evangelie te aenhooren. Op die uitnoodiging antwoorden zy luidop en drukken my de voldoening en het vermaek uit, welke zy zouden vinden, in de Robes-Noires te hooren! Men onderhandelde nog, wanneer men de nadering van het kamp Tête-Plate aenkondigde. Dit biedt zich met eene grootere opregtheid aen, dan dat van den Grand-Lac, en men moet er zich niet over verwonderen; de wilde, alvorens zich te openbaren, wil weten, aen wien hy zich openbaert: welhaest worden de open-

P. Van de Steen

hertige handelwyze onzer beekeerlingen aen de Pieds-Noirs medegedeeld en voor het einde van den dag betuigen byna allen, Pieds-Noirs en Têtes-Plates, kinderen en grysaerds hetzelfde genoegen van ons in hun midden te zien. Na de avondgebeden, gelezen in Tête-Plate en Pied-Noir, stierde ik hun eene kleine redevoering toe, die paste op de gelukkige vereeniging en de vriendschappelyke en vreedzame gesteltenissen, die beide de volken schenen te bezielen. O hoe treffend en aendoenlyk was dit vertoog! welke vertroostende zegeprael voor den godsdienst van onder het kruis die krygslieden vereenigd te zien, wier lidteekenen der ontvangene wonden zoo vele bloedige veldslagen verkondigden, welke zy elkander geleverd hadden; die krygslieden, die zich nimmer hadden kunnen vereenigen, dan met gevoelens van eene doodelyke vyandschap, om de haet en de wraek, welke zy elkander gezworen hadden, in het bloed te koelen. Heden stieren zy, onder elkander gemengd, hebbende slechts een hert en eene ziel, neêrgeknield hunne gebeden tot den Meester des levens. noemen hem voor de eerste mael hunnen gemeenen vader en aenhooren met gretigheid zyn heilig woord.

De aenzienlyksten der beide stammen vereenigen zich 's avonds in myne tent; Victor, de Groot-Overste der Têtes-Plates wint ten volle, door de eenvoudigheid en liefelykheid van zyn gesprek, de toegenegenheid zyner aenhoorders. In het eerst verhaelt hy eenige van zyne oorlogs lotgevallen; maer gelyk het ligt om te bemerken is, veel min in de meening van zynen persoon te doen achten, dan om de bescherming te doen gevoelen, welke de ware God steeds aen hen vergunt, die zich aen zynen dienst toewyden. De Pieds-Noirs, die in den laetsten veldslag tegen de Corbeaux zich dapper gedragen hadden, nemen hun vermaek in zyn verhael te bevestigen, met de stichtende byzonderheden te verhalen, waervan zy in het

kamp Tête-Plate getuigen zyn geweest... Het teeken des kruises is vooral door hen bekend gemaekt, die reeds hun hert aen den waren God gegeven hebben als een zekere onderpand van overwinning: het is waerlyk heden (den 14 September) *de verheffing des kruises*.

Den 15 de octaefdag van de geboorte der H. Maegd zyn de nieuwe leerlingen des kruises in eene plegtige Mis tegenwoordig. Ik zelf heb die gezongen in de opene lucht, onder een priëel van groene takken, het werk der Indianen, om de zegeningen des hemels over die groote wildernis en de omzwervende volken, die dezelve doorloopen, af te smeeken, denzelven biddende van hen door banden van vrede te vereenigen. Têtes-Plates, Nez-Percés, Pégans, Gens du sang, Gros-Ventres en Pieds-Noirs van verschillende stammen, ten getalle van meer dan twee duizend, omringden het nederige altaer, dat voor den levenden God in de wildernis kwam opgeregt te worden en waerop *het vlekkelooze Lam* voor hen werd opgedragen..... De overeenkomst, de eendragt en de blydschap, die de Têtes-Plates en de afgezondenen der verschillende stammen Pieds-Noirs scheenen te bezielen, is waerlyk zonder voorbeeld; men zou zeggen, dat hunne oude geschillen sedert lang vergeten zyn; des te merkweerdigere gevoelens, dat het voor den wilde als eene pligt is, in zyn hert zelfs tot zynen laetsten zucht verlangens van wraek tegen zyne vyanden te voeden. Zal deze vrede duerzaem zyn? Laet ons den Heer bidden, dat hy hunne goede gesteltenissen versterke en de volherding schenke.... Reeds is er kwestie van al de kinderen der Pégans te doopen, gelyk men gedaen heeft voor die van de Petite Robe; maer ter oorzake der bezigheden en vermakelykheden van den dag, is de plegtigheid tot eenen anderen tyd uitgesteld.

Den 16. De Overste Têtes-Plates spreken zoo wel en zoo openhertig voor de oversten Pieds-Noirs, dat het gemakkelyk is te zien, dat het meestendeel der herten ge-

wonnen zyn. Het is alzoo niet met de Nez-Percés gelegen, wier woeste en woelige inborst door het voorbeeld der Têtes-Plates slechts bedwongen is geweest. By deze tweede scheiding toonen de Têtes-Plates ons dezelve toegenegenheid als by de eerste. De oversten Têtes-Plates blyven het laetste in het kamp, opdat alles er met orde en vriendschap zoude geschieden. In den avondstond houden de Pieds-Noirs, vergaderd rondom ons vuer, zich met ons bezig tot het maken van een gezang. De stof van dien opstel is de toeheiliging hunner persoonen aen hem alleen, die het wezen heeft gegeven aen al wat bestaet.

Zie hier de eerste strofe en het slotvers dat u tevens zal verstrekken tot een staeltje hunner tael.

Apistotokiê Nina
Pikaniê to-kanakos;
Akwa spemóki tzagkoma
Agziéwa ziekamotos

LETTERLYKE VERTALING.

O groote Geest, onze Vader,
Aenzie met medelyden uwe kinderen;
Zy zullen heilig op aerde zyn,
Indien gy hunne wankelende schreden ondersteunt.

Den 17. Er heeft niets merkweerdigs plaets gehad. In den namiddag werden wy bezocht van twee Pieds-Noirs, die voor de boosste van allen gehouden worden. Zy zeggen ons, dat hun volk zal verrukt zyn ons te zien; dat wy geenen schyn van vrees opzigtens onze persoonen moeten hebben; dat reeds een zestigtal kinderen, die door eenen Robe-Noire, gekomen van de Rivière-Rouge, gedoopt zyn geweest, het kruis aen hunnen hals dragen. De toebereidselen tot het doopen der kinderen Pégans worden gemaekt.

Den 18. Verschillende tydingen. De Nez-Percés hebben zich eindelyk aen het verlangen overgegeven, dat de Tê-

tes-Plates hen zoo menigwerf hadden te kennen geven, zy hebben er zich van afgescheiden. Twee Pieds-Noirs Gros-Ventres zyn door de Corbeaux gedood. Zeven hutten Pégans zyn door eene groote bende Cris gevolgd geweest. Men weet niet, wat er van hen geworden is. Een overste komt ons aenkondigen dat Pieds-Noirs van elken stam zich vergaderen in de omstreken der schans van St Louis; dat die schans van dag tot dag eene groote zending van St-Louis verwacht. Men verzekert my, dat de dranken die steeds de bron der grootste onheilen onder de wilden zyn, geen deel van de zending dezes jaers uitmaken en dat men voortaen dien eerloozen handel onder de wilden zal staken... Omtrent twee uren na den middag groote jagt.

Den 20. Feestdag van O. L. V. der Zeven Weeën. Doopsel van meer dan honderd kinderen en van twee gryzaerds met al de gebruikelyke plegtigheden. Dezen dag te beschryven zou slechts herhalen zyn, het geen in de voorgaende brieven gezegd is geweest.

Den 21. Wederkomst van eene krygsbende, behoorende tot de Pieds-Noirs du Sang. Zy komen uit het kamp Corbeaux, aen hetwelk zy zeven-en-twintig peerden ontnomen hebben. De voornaemsten, van welke de eene is de zoon en de andere de broeder van den Groot-Overste, geven aen de Robes-Noires alle byzondere teekenen van vriendschap. De tweede heeft sedert lang den eerdienst verlaten dien de anderen nog aen de zon en maen bewyzen. Hy verzekert, dat wy willekom in zynen stam zullen zyn, die reeds een groot getal gedoopte kinderen telt.

Den 22. Gastmael, gegeven aen de versch aengekomenen; het is voorgegaen door het doopsel van eenen ouden Pégan, weleer Groot-Overste van zynen stam; hy heeft zyne bediening ten voordeele van zynen broeder niet afgelegd, zegt de Grand-Lac, dan omdat zyne hooge jaren en zyne nog grootere zedigheid hem hebben doen gelooven,

P. Van de Steene — Lith. de V.e Vander Schelden

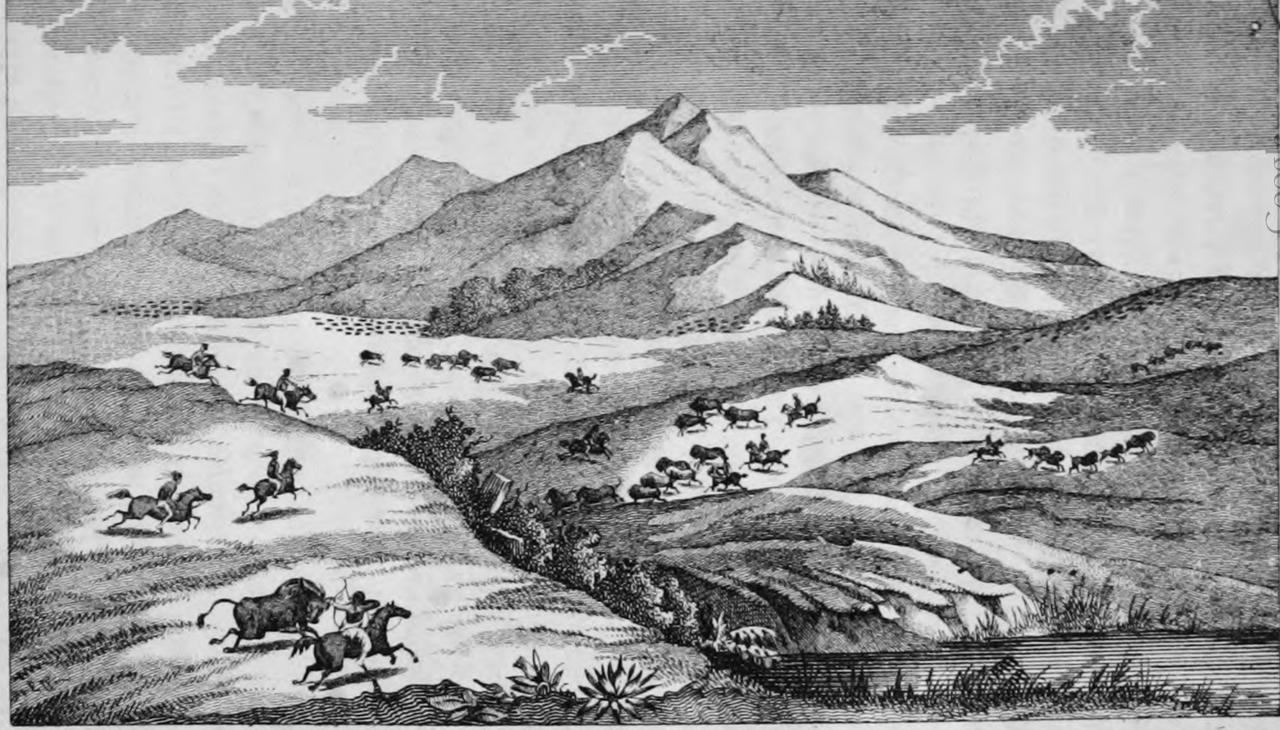
GASTMAEL NA DE BUFFELSJAGT. XXIIe. Brief.

dat het het beste zoude wezen. Overigens gaet hy voort door zyne natuerlyke welsprekendheid, die groot is, den gelukkigsten invloed op zyn volk uit te oefenen. Het is waerschynlyk aen hem dat de Pégans verschuldigd zyn, hetgeen die van de Petite-Robe aen hunnen Groot-Overste te danken hebben, van met regt voor de vriendelykste en gemeenschappelykste van al de Pieds-Noirs aengezien te worden. Het is eene zeldzame zaek alhier en welligt de eenigste, hy heeft nimmer meer dan eene vrouw gehad, met welke hy altoos in vrede heeft geleefd. Hy heeft in het doopsel den naem van Ignatius-Xaverius ontvangen en draegt de medailjen dier heiligen op zyne borst. Laet ons hopen, dat de eerstelingen der genaden, welke zyn stam in hem komt te ontvangen, binnen kort vruchten van zaligheid voor het grootste getal zullen voortbrengen. In den namiddag blyken van buitengewoone blydschap. Men scheidt van elkander en men danst met zeer uitgelezene Indiaensche kleederen, die sedert onze aenkomst den dag nog niet gezien hebben. Pluimen in overvloed, linten van alle kleuren, borduerwerken van alle slach, halssnoeren van glas en porcelyn, kleine bellekens gehecht onder aen de kleederen, alles wordt in dien dans uitgesteld... Het merkweerdigste optooisel is eene hooge muts van arendspluimen, zinnebeeld van den wilden krygsman, welker schikking op orde doet herinneren aen die, welke men toeschryft aen de eerste wilden van het Zuid-Amerika. Duizend stemmen vereenigen zich om de vreugdegezangen aen te heffen, die door het gerucht der trommel en het herhaelde losbranden van al de geweeren der legerplaets vergezeld worden.

Zoohaest de vertaling der katholyke gebeden gereed was, las men dezelve alle morgenden en avonden. Reeds weten eenigen wat zy moeten gelooven en hebben het geloof. Mogen de werken zich er welhaest byvoegen en diepe wortelen in hunne herten schieten! Sata, onze taelman van

het Tête-Plate in het Pied-Noir, is een apostel. Na elke vertaling herhaelt hy in 't kort, hetgeen hy gezegd heeft; en die korte herhaling, die uit den overvloed des herten voortvloeide, is nimmer zonder een goed uitwerksel voort te brengen. Het woord *Sata* verschilt nogtans, wat den zin betreft, geenzins van ons woord *Satan*... en, dewyl de namen by de wilden doorgaens de kenmerking der persoonen zyn, kan men uit zulk eenen naem, gegeven aen eenen Pied-Noir, besluiten, wat de genade heeft moeten doen om van hem zulk eenen man te vormen, gelyk hy nu is.

Den 23. Niets merkweerdig, dan eene beproeving gegeven van het geloof der nieuwe onderwyzelingen. Het is een diefstal van twee peerden, bedreven in hun kamp door eenen vreemdeling, die doorgaens in het kamp Tête-Plate zyn verblyf houdt. Van tyd tot tyd hebben eenige persoonen van het westen der Bergen vergeten, wat zy moeten zyn; maer eenige zeer zeldzame misdryven, die ten hoogste door het gedrag van geheel den volksstam afgekeurd worden, doen slechts den goeden geest, die het gros bezielt, blyken. De diefstal van dezen dag, wordt zelfs tot een zeker punt verschoond, om de hagelyke gesteltenis, waerin de dief zich bevond. Het kamp Tête-Plate had zich reeds ver verwyderd, wanneer hy, die voornemens was ons tot in het kamp der Pieds-Noirs du Sang te volgen, vernam, dat die wilden verklaerd hadden: « dat zy allen Tête-Plate, die het ongeluk zou hebben van den voet by hen te zetten, zouden dooden...» Op die tyding liet onze arme man, die nog niet van voornemen was te sterven en, om de dood te ontvlugten, niet had dan een zeer mager peerd, dit achter, en in deszelfs plaets, maekte hy geene zwarigheid twee anderen te nemen, die in staet waren, hem van het gevaer, dat hem dreigde, te verwyderen. Bovendien zullen die peerden tegen wil of dank aen hunnen meester terug gezonden worden, zoohaest de

P. Vande Steene — Lith. de Vᵉ Vander Schelden

GROOTE BUFFELSJAGT. XXIV. Brief.

zaek zal bekend worden..., wedergeving, die het eerste voorbeeld van dat slach niet zal zyn.

Den 24. O. L. V. van de verlossing der slaven. De missionnarissen, vergezeld van een groot aental Indianen, trekken het kamp vooruit, om zich te begeven naer de schans Louis of Maragnon, die er slechts eenige mylen af ligt. Onder weg stapt de klein overste Pégan van zyn peerd, bidt my hetzelfde te doen en noodigt my uit, te rooken (rooken is steeds het voorspel van alle ernstige zaken). « Ik heb het voornemen gemaekt, zegt hy my, aen de » schans eene ongelukkige persoonlyke moeijelykheid te » regelen, welke ik met eenen Overste du Sang heb. Nog » eenige oogenblikken en ik zal mynen doodelyken vyand » zien, die my sedert lang met de dood dreigt. Hy is ver- » maerd om zyne dapperheid, maer nog meer om de » bedorvenheid zyns herten. Hy heeft, als een verrader, » eenen Nez-Percé gedood, terwyl deze onder myne be- » scherming was, mynen calumet rookte, met my het » zelfde voedsel deelde, onder myne tent, onschendbaer » en geheiligd verblyf, rustte! Ik zou dan voor altoos » onteerd geweest zyn, had ik geene spoedige wraek over » die schandelyke en verfoeijelyke dood genomen en in » zyn bloed den vlek, welken hy mynen stam aengedre- » ven had, afgewasschen..... Ik heb op den moordenaer, » zynde binnen het bereik des geweers en in zyne eigene » hut vuer gegeven. — Hy is niet dood. — Zyne wond is » nu genezen... Hy verwacht my, met het besluit van » my te dooden.... Ik vrees hem niet, ik ook, ik ben » overste... Robe-Noire, ik heb uw woord gehoord, en » gevoelens, nieuw voor my, zyn tot in myn hert neêr- » gedaeld. — Ik zou my met mynen vyand willen ver- » zoenen; maer zyn hert is zoo verbitterd, dat het naer » geene bevrediging wil luisteren. — Ondanks al wat » myn broeder hem heeft kunnen zeggen om hem te » stillen, volherdt hy in het besluit, dat hy genomen

» heeft, van myn bloed te vergieten. Ziehier wat ik doen
» zal: ik zal hem een peerd aenbieden, om de wond,
» welke ik hem toegebragt heb, te dekken. — Is hy te
» vreden, het is goed. — Is hy het niet, ik zal hem
» dooden. » De Robes-Noires, gelyk men denken kan, waren van gevoelen, dat men alles moest doen en beproeven, om niet verpligt te zyn tot dat uiterste te komen. — Ik bied my zelven tusschen hen aen als bemiddelaer en wy doen eene gelofte aen de H. Maegd, opdat de zaken vriendschappelyk bygelegd zouden worden. Wy vervorderen onzen weg. De Klein Overste Pégan en zyne medemakkers bereiden hunne pylen en laden hunne geweeren. Wanneer wy in het gezigt der schans zyn, komen twee Pieds-Noirs met spoed ter onzer ontmoeting: het is om den Klein Overste te zeggen, dat, indien hy nadert, hy of iemand van zyn volk, men voor zyn leven niet borg blyft. Zy keeren terstond weder, om onze aenkomst aen te kondigen. Welhaest doet zich de groote klok der schans hooren. — Ter eere van wien? — Het is aen de Priesters, dat die eer bewezen wordt; want de verdedigers der schans zyn of Franschen, of Spanjaerds, of Canadianen, dat is, byna allen catholyken. Zonder acht te geven op de waerschuwingen, welke men ons kwam te geven, vertrekken wy in vollen galop naer de schans. Men opent terstond de poorten en al de blanken groeten ons met de grootste hertelykheid, ondanks het afwezen van den commandant, die slechts eenige minuten later kwam om aen de beleefdheden, waervan wy het voorwerp waren, meerderen luister by te zetten. Na de eerste beleefdheden brengt men ons twee peerden en wy begeven ons naer een eiland, gevormd door de wateren van den Missouri, waerop een twaelftal hutten der Pieds-Noirs du Sang zich bevonden en in het midden die van den moordenaer, van wien gesproken is. De uiterste netheid, die er heerschte, toonde, dat dezelve te voren gereed gemaekt was om ons te ont-

vangen. Wy werden er het eerst binnen geleid; na ons de Klein-Overste Pégan en zyne medegezellen (1); daerna de Pieds-Noirs du Sang; en de laetste van allen, de bloeddorstige overste, wiens gelaettrekken genoeg de wraek aenkondigden, die in zyn hert woedde. Ik verklaerde de beweegreden van myn bezoek en sprak met kracht voor de verzoening, verklarende ten zelfden tyde myn besluit van de hut niet te verlaten, zonder dezelve te zien voltrekken. De Overste Pied-Noir hoorde my met veel aendacht aen, gaf my een gepast antwoord en zyn laetste woord was dit: *Alles is vergeten.* — *En hoe zou ik boos van hert kunnen zyn, na hetgeen de Robe-Noire komt te zeggen!* — Die woorden, welke de vergadering gerust stelden, gaven gelegenheid aen vele kleine gesprekken, die deden zien, dat er overal welsprekendheid is, wanneer het hert zelf spreekt. De reden van den Klein Overste, die het eerst de verzoening verzocht had, werd bekroond door eene daed, welke ik niet heb kunnen zien zonder myn hert ontroerd te gevoelen; hy naderde hem, die zynen wreedsten vyand geweest was, en na hem teederlyk te hebben omhelsd, voegde hy by de beloften, welke hy hem gedaen had, de gift van een schoon geborduerd kleed met peerlen, waermede hy hem terstond bekleedde. De calumet van den vrede terstond aengestoken, als om de verzoening te verzegelen, deed menigwerf de ronde der vergadering en allen deden er den rook van naer den hemel opstygen in eenen geest van dankbaerheid. Het is niet noodig te zeggen, dat allen, na gerookt te hebben, met het hert, vol van eene blydschap, die gemakkelyker is te gevoelen dan te beschryven, vertrokken.

(1) Zie hier hunne namen: Omakzikinne, of de Grand-Lac; Omisetéstamik, de Bœuf blanc; Masteisttamik, de Bœuf Corbeaux; Ninepoossin, het Parole du Chef; Ekettzo, de Grosse-Roulette; Sata, de Méchant; Akaniaki, de Homme meurtri de coups.

Ik beveel die arme Pieds-Noirs op eene geheel byzondere wyze in uwe heilige offeranden en uwe gebeden.

Ik ben enz.,

P. J. De Smet. S. J.

N° XXV.

A. M. D. G.

Schans Lewis, den 27 september 1846.

Eerw. Pater;

Ik ben sedert dry dagen aen de schans Lewis en ik rust er my een weinig uit van myne lange reis te peerd, van St François-Xavier van de Wallamette tot hier door verschillende omwegen: ik heb inderdaed tydens dien togt onze dry Reductiën der bergen en daerna het kamp Tête-Plate op de boorden der Roche-Jaune bezocht. Indien myn verblyf voor my hier zeer voordeelig is, is het zulks niet min voor de bewooners der schans die voor het meestendeel catholyken zyn. Ik heb mynen tyd op zulke wyze verdeeld, dat ik hen allen de eenen na de anderen over de waerheden van onzen heiligen godsdienst kan onderhouden, opwekken en aenmoedigen om de pligten, welke hy voorschryft te vervullen. Die arme Canadianen en Fransche Créolen blyven dikwyls tien, twaelf en vyftien jaren in de wildernis zonder priester, zonder onderwyzing, blootge-

steld aen de grootste gevaren zoo naer het ligchaem als naer de ziel; een groot getal van hen, welke ik er gekend heb, hebben er een treurig einde gevonden.

Heden zondag, heb ik het Heilig Misoffer opgedragen, gevolgd van eene onderwyzing op de bestemming van den mensch. Al de blanken der schans en een groot getal Pieds-Noirs waren erin tegenwoordig. Tranen van blydschap en berouw vloeiden uit de oogen van den Canadiaen, den Créol en den Spanjaerd, by de herinnering zonder twyfel der onnoozele en gelukkige dagen hunner kindsheid, wanneer de godvruchtige hand eener moeder hen leidde tot de voeten der altaren en wanneer zy later hunne godsdienstige pligten geregeld beoefenden.

Zy hebben by die gelegenheid goede en godvruchtige voornemens gemaekt, en de gevoelens van godsvrucht, welke zy tydens den goddelyken dienst deden blyken, getuigden, dat de kiem des geloofs, zoo lang onvruchtbaer in den grond hunner herten, er vruchtbaer zou worden en vruchten van zaligheid voortbrengen door de beoefening der christelyke deugden. Tegen den avond heb ik dertig kinderen met al de plegtigheden van het ritueel gedoopt.

Door al wat ik gezien en gehoord heb van de Pieds-Noirs, gedurende de vyf weken, welke ik onder hen gebleven ben, ben ik even als overtuigd, dat eene missie by dien stam de gelukkigste en vertroostendste gevolgen voor den godsdienst zou hebben. Zonder twyfel, het is een werk vol zwarigheden en beletselen en dat den yver en den moed van eenen apostel vordert; men moet er zich aen een leven van kruisen, van beroovingen en geduld verwachten: het zyn wilden in geheel de kracht van den naem, gewoon om hunne wraek op hunne vyanden te ontlasten en zich in het bloed en de moordery te koelen; zy zyn gedompeld in de plompste bygeloovigheden, die hunne zielen als verbeesten: zy aenbidden de zon, de maen, en

doen aen dezelve zoen- en dankofferanden. Nu doen zy zich diepe insnydingen en vergaderen er het bloed van; dan snyden zy zich stukken van de vingers en bieden dezelve aen hunne godheden aen, onder het uitroepen: « Ik » doe u een liefdewerk, Apistotokio, (God, geest) door u » myn bloed te schenken; doe my ook een liefdewerk in » mynen oorlogsloop; en by myne wederkomst zal ik u de » hulde bewyzen der haerpelsen, welke ik aen myne » vyanden zal afgerukt hebben. »

Ondanks hunne wreedheden en verfoeijelyke bygeloovigheden, schynt eene heldere luchtstrael eindelyk de schaduwen te verstrooijen, onder welke die arme heidenen zoo vele eeuwen geleefd hebben. Reeds het voorledene jaer schreef my Pater Point ten hunnen opzigten: « Hedendaegs zyn er weinige Pieds-Noirs, zelfs in de boosste stammen, die niet overtuigd zyn, dat de Robes-Noires hun alle goed willen. Zie er hier eenige bewyzen van:

1. De goede bejegening: zy droegen in zegeprael den Robe-Noire, die in de handen van zestig hunner kryslieden gevallen was. 2. De aendacht waermede zy M. Thibault, canadiaenschen Priester, aenhoord hebben, die er eene groote bende van aengetroffen had aen de schans Auguste op de Sascatshawin. 3. De wederzending naer Ste Marie van het peerd van den Missionnaris Tête-Plate, dat in de handen der Pieds-Noirs gevallen was. 4. Het betrouwen, dat velen in verschillende merkweerdige gelegenheden aen de missionnarissen betuigd hebben. 5. De vriendelyke bezoeken door hen by de Têtes-Plates afgelegd, op de aenrading van den oud-oversten Nicolaes, die gedoopt is, en het gewoone verblyf van velen onder hen in het dorp Ste Marie.

Eene gebeurtenis, die onlangs te Ste Marie plaets had, zal veel bydragen, hoop ik, om dien kostelyken kiem te ontwikkelen. In den nacht van den 2 tot 3 february basten de honden; eene geweerscheut deed zich hooren;

eene doodsche stilte volgt op denzelfden! Het is een dief, wien men komt te kwetsen. 'S anderendaegs doet een breed spoor van bloed, hetwelk men tot aen de rivier volgt en men daerna niet wedervindt, besluiten, dat de dief in de baren is omgekomen; echter dry dagen daerna vond Georgius Tapine, die op de jagt der eendvogels uitgegaen was, hem in een boschje, uitgeput door het groote verlies van bloed en hebbende de sterkte niet meer om zich staende te houden. Tapine had hem, volgens het gebruik der wilden, terstond kunnen dooden; maer hy oordeelt het beter naer het dorp weder te keeren, om te vragen, wat het best zou zyn te doen: aenstonds op die tyding springen een groot getal Indianen zonder nagedachte te peerd, even als of het er op aenkwam een leger Pieds-Noirs te bestryden, en ryden met de wapenen in de hand naer de aengewezene plaets: de pater Mengarini wordt ervan onderrigt door Pelchimo en Ambrosius Schilshellemela, twee ware deugdzame Têtes-Plates, die het als eene onweerdige daed onder hen aenzagen eenen stervenden te dooden. De missionnaris is voornemens eene ziel te redden; naeuwelyks heeft hy zyn verlangen, dat hy heeft, te kennen geven, van den stervenden te onderwyzen en te doopen, of Pelchimo vertrekt met allen spoed om hem aen de dood te ontrukken; in het oogenblik, waerin hy aenkomt, verwachtten de wilden, met het geweer aengelegd, slechts het sein om vuer te geven: hy gebiedt de uitvoering op te schorsen en na een uer wordt de dief en vyand Pied-Noir in de hut van den Groot-Overste met allen eerbied bezorgd, welken men voor eenen edelen ongelukkigen zou gehad hebben.

« De pater Mengarini, na hem verbonden en zelf verzorgd te hebben, sprak hem van God en zyne oordeelen: de zieke antwoordde, dat het de eerste mael was, dat hy van die waerheden hoorde spreken; dit deed den pater de hoop opvatten van zyne ziel te behouden en daerdoor by te dragen aen de vervulling der inzigten, welke de god-

delyke bermhertigheid over het volk schynt te hebben. « Myne broeders, » zegt hy, zich keerende tot de Oversten, die er tegenwoordig waren, «ziedaer, het is welhaest
» vier jaren, dat de Robes-Noires by u zyn. Dagelyks heb-
» ben zy u herhaeld: dat Gods zoon aen het kruis gestor-
» ven is, niet alleen voor alle menschen, maer ook dat hy
» zyne vyanden vergeven en voor zyne beulen gebeden
« heeft, om ons te leeren, wat wy in dergelyke omstan-
» digheid doen moeten. Heden is een uwer vyanden in
» uwe handen gevallen. Weest gedachtig, dat hy eene ziel
» heeft, gelyk aen de uwe, eene ziel, gelyk de uwe vryge-
» kocht ten pryze van het bloed van Jesus-Christus; eene
» ziel gelyk de uwe, bestemd om eeuwig in den hemel zyne
» goddelyke bermhertigheden te zingen. Wat wilt gy dat
» men met dien man doe? Zeg, wilt gy dat hy leve of
» sterve!» — «Dat hy leve!» antwoordden eenstemmig al de Oversten. Verrukt om hun medelyden, dacht de Robe-Noire niet meer dan om er zyne dankbaerheid aen geheel den stam over te betuigen; maer hy verneemt dat eenige vreemde en geringe wilden van een verschillend gevoelen van dat der Oversten zyn; alsdan keert hy zyne woorden tot hen: «Aen eenen vyand vergeven is het gewoone gedrag
» van God navolgen. Wie van u heeft in zyn leven niet
» gezondigd?... en heeft de Groote-Geest u tot nu toe niet
» vergeven? Maer indien hy, in plaets van zoo menigmael
» onze beleedigingen te vergeven, uw lot in de handen van
» den vyand uwer zielen gesteld had, waer zoudt gy thans
» zyn? Maer neen, hy heeft alzoo ten uwen opzigten niet
» gehandeld; integendeel, hy heeft u de bedienaers van
» zyn woord gezonden, die u bereiden, om de kinderen
» van God te worden; hy heeft den hemel aen uwe ge-
» trouwheid, aen uw medelyden voor de ongelukkigen
» beloofd. Welligt heeft hy die genade doen afhangen van
» de edelmoedigheid, welke gy aen dezen vyand zult be-
» toonen. Heden smeekt het bloed van Jesus-Christus om

» bermhertigheid ten zynen voordeele... Reeds hebben
» de oversten gesproken, zult gy hun voorbeeld niet vol-
» gen? Weigert gy, stoot hem het mes in het hert....
» Maer houdt van dat oogenblik op God uwen Vader te
» noemen. Houdt op hem te zeggen: vergeef ons gelyk
» wy hun vergeven, die ons beleedigd hebben; want hy
» zou uw gebed kunnen verhooren, en het zou voor uw
» eeuwig ongeluk zyn. »

Die korte maer levendige aenspraek maekte zulk eenen indruk, dat er in de vergaderplaets eene algemeene beweging van goedkeuring was. Van dan af waren er in het dorp van St Marie geene meer, dan eenige Indianen Serpents, die geen deel namen in de edelmoedige gevoelens der Têtes-Plates. Selpisto, de Groot-Overste der Pends-d'Oreilles bevond zich in dat oogenblik te St Marie; hy nam den dief onder zyne bescherming, leende hem een zyner peerden, wanneer hy aen de beterhand was, om hem een deel van zynen weg te helpen afleggen en in zyn land te geraken; hy verdubbelde zelfs zyne zorgen voor hem, in het oogenblik, waerin hy de tyding ontving, dat een zyner zonen onder de slagen van eene bende Pieds-Noirs kwam te vallen. Wanneer die jongeling door die bende ontmoet werd, kwam hy als in zegeprael met de peerden der Pends-d'Oreilles weder, die vers te St Marie gestolen waren en welke hy op de dieven herovered had; omstandigheid, die zyn verlies dubbel gevoelig voor zyne familie moest maken. De wederkomst van den gekwetste, de vergiffenis, welke men hem geschonken heeft, de zorgen en goedheden, waervan hy het voorwerp, zoo vele deugden, waervan hy getuigen is geweest, hebben eindelyk St Marie in den geest der Pieds-Noirs eenen goeden naem doen verkrygen. « Ik ben wel te vreden, » schreef Pater Mengarini, « dat geheel de zaek op zyn vriendschap-
» pelykste is afgeloopen, want het vervolg zal toonen, zoo
» ik hoop, dat God dien ongelukkige niet van de dood

» verlost heeft zonder byzondere inzigten over hem en
» over zynen stam te hebben: de tyd is niet ver af, waerin
» die arme wilden het licht van het Evangelie ook zullen
» ontvangen, en ik zou my gelukkig rekenen van het ge-
» tal der Paters te zyn, welke men voor die missie zou
» bestemmen. »

Waeraen zyn de Pieds-Noirs dien staet van verbetering verschuldigd, zoo vertroostend voor de oogen der vrienden van den godsdienst en der menschheid? Naest God kan men zeggen, zonder vrees van zich te bedriegen, dat het is aen de handelwyze, welke de Têtes-Plates ten hunnen opzigte gehouden hebben, vooral sedert dat zy missionnarissen hebben: zie er hier nog een voorbeeld van. Het kamp Tête-Plate was op weg om naer St Marie weder te keeren, wanneer den 12 Maert de Groot-Overste Victor, gekomen op den top van eenen berg, die eene groote vlakte beheerscht, stil staet, rond ziet en byna aen het uiterste van den gezigteinder iets, dat zich beweegt, ontdekt. Al degenen, die met hem kyken, verbeelden zich in het eerste dat het buffels zyn; daerna laet men zich voorstaen, dat het hinden zyn; vervolgens, met nog nauwkeuriger op tel etten, ontwaert men duidelyk dat het menschen zyn; eindelyk men twyfelt niet meer, of het is eene bende Pieds-Noirs, die ten oorlog gewapend zyn. Wat zal men doen? Zoo gerust als of er slechts van eene gemeene zaek gehandeld werd, scheidt Victor zich van het hoofd van het kamp, doet zyn peerd eenige keeren heên en weêr zwieren; terstond komen de braven aensnellen, men doet het gebed. Victor roept uit: « Laet ons wachten, tot dat de Pieds-Noirs zich daer beneden vertoonen, » en zeggende die woorden toont hy met den vinger eenen tweeden berg, die de Têtes-Plates beschut; nimmer had eene voordeeligere standplaets zich aengeboden. De Pieds-Noirs waren de tegenoverliggende steilte aen het opklauteren. Tusschen den berg en de keten, die den gezigtein-

der kroonde, strekte eene onmetelyke vlakte zich uit, en in die vlakte waren noch boomen, noch holle wegen, noch rivieren, die hun tot de minste verschansing konde verstrekken; zy waren slechts zeven-en-dertig sterk, het meestedeel van eene nieuwe aenwerving en allen te voet; integendeel, de Têtes-Plates waren te peerd en vyftig in getal, allen in de kracht der jaren, het meestendeel gewapend met geweeren en begeleid door Oversten, wier schaduwe alleen meerdere vyanden op de vlugt zou gedreven hebben, dan zy er voor hen hadden. Victor, hun bevelhebber, is nimmer overwonnen geweest, en, waerlyk wonderbare zaek, ofschoon hy zes mael zich alleen van de Pieds-Noirs omringd bevonden had, heeft gy geene wond ontvangen; zoo zeer schynt de hemel zyn vermaek te nemen om hem te beschermen. De Pieds-Noirs konden hun dus niet ontsnappen: al de oogen waren op de door den Groot-Overste aengewezene plaets gevestigd; elk oogenblik verwachtte iedereen zich van den vyand te zien verschynen.

Victor oordeelt, dat er gevaer in gelegen is te vertoeven: hy aenziet den missionnaris, toont een vrolyk gelaet, heft zyn wapen op, geeft eenen schreeuw, went zyn peerd aen, vliegt ten stryde en al zyne dapperen volgen hem als een stroom. De Pieds-Noirs hebben hen gezien; op hun gezigt werpen zy van zich, hetgeen hen belemmert en nemen de vlugt; maer het is geen tyd meer: van naby aengevallen, zoeken zy zich te rangschikken; de Têtes-Plates verhaesten hunnen loop; het peerd van Victor, vers gewond, kan de moedigheid zyns meesters niet ondersteunen, die zich door velen zyner krygsmakkers ziet voorby gestreefd. Fidelis, Ambrosius, Isaac, Manuel, Ferdinand komen het eerste aen.

Fidelis zegt niets: maer zyn krygsnaem, die bliksem (Feltella) beteekent, spreekt voor hem. Shilshellemela (Ambrosius) wordt genoemd en op dien naem die de Pieds-

Noirs doet verbleken, voegt hy er met eene vreesselyke stem by : *Schiet niet ; indien gy schiet, gy zyt dood.* God sprak door zynen mond ; in plaets van te schieten, legt een der Pieds-Noirs zyn geweer ter aerde : velen reiken hem de armen toe. De brave Ambrosius kan hun het teeken van vergiffenis niet weigeren, hetwelk zy verzoeken : want het was strydig aen zynen moed van zich in het bloed van eenen zwakken en overwonnen vyand te baden, die genade verzocht ; van eenen vyand, wiens bekeering hy zoo menigwerf van God gevraegd had ; eindelyk van eenen vyand, wien God in hunne handen niet leverde, dan in de inzigten zyner bermhertigheid : hy reikt hen allen de hand toe, en de hemel werkte in dat oogenblik op den moed der anderen, niemand van hen was meer van gedachte anders te overwinnen dan door de goedertierendheid. Het is in het oogenblik, waerin een zoo christelyk gevoel al de herten vervulde, dat de Robe-Noire aenkwam en al de Pieds-Noirs spoeden zich om stryd hem de hand te komen aenbieden, de oversten Pieds-Noirs spreiden eene huid op den sneeuw open, noodigen hem uit zich erop neder te zetten en plaetsen zich aen zyne zyde, om hem al de eeren van den calumet te bewyzen. Terwyl de vredelievende rook ten hemel stygt, die er door verblyd wordt, worden er van wederzyde, overeenkomstig de gesteltenissen des herten, geschenken gegeven. De missionnaris ontvangt voor zyn deel uit de hand van den oudsten Overste, die aen zyne linker zyde zat, een indiaensch schoeisel, bemerkensweerdig, omdat het borduersel een verheven blaeuw kruis omringt. De arme afgodedienaer dacht hy in dat oogenblik aen het *quam speciosi pedes* der H. Schriftuer? Zekerlyk neen ; maer dit is vry zeker, dat de blydschap van den missionnaris by het ontvangen van hetzelve, genoeg zeide, om van allen begrepen te worden, dat hunne herten niet meer dan een eenig moesten uitmaken.

Wanneer het kamp Tête-Plate zich wederom op weg had begeven, volgden hen de Pieds-Noirs en ingezien den slechten staet van den weg, door den dooi veroorzaekt, leenden de goede Têtes-Plates, vol van medelyden voor hunne nieuwe vrienden, hun peerden of namen hen achter op. Alvorens het kamp te verlaten, leidde Victor hen met de voornaemste van hun volk in de hut van den missionnaris om hem te toonen, dat, indien men elkander verliet, het als goede vrienden was; inderdaed gedurende een half uer dat men te zamen sprak, werd er niet gehandeld dan over zaken, die bekwaem waren om de vriendschap te versterken, waervan men zich bewyzen gegeven had. De Pieds-Noirs zeiden, dat zy sedert lang eenen Robe-Noire verwachtten; wanneer hy zich by hen zou aenbiedenr dat hy er willekom zou zyn; dat zy voortaen en de Têtes-Plates slechts een volk van broeders zouden uitmaken; « *dat het gebed der Têtes-Plates het hunne zou zyn,* » enz.; en, ofschoon de zon reeds onder was, bleven zy by het gebed; waerna zy verzochten nieuwe ruilingen te doen en deden dezelve op zyn vriendschappelykste; eindelyk vertrokken zy, zeggende, dat zy hun dorp gingen aenwakkeren om te doen, gelyk zy gedaen hadden.

Zeven dagen na de zoo edelmoedig vergunde vergiffenis aen de Pieds-Noirs, toonde de hemel er ons duidelyk de vruchten van in het vriendschappelyk bezoek van den Groot-Overste der Petite-Robe, Pied-Noir, genoemd Tchêttchêtles Mêlakax of de dry Corbeaux. Al de Oversten rookten met hem onder de tent van den missionnaris. Ambrosius, die hem de gronden van den christelyken godsdienst uitlegt; Victor, die hem uitnoodigt om den nacht in zyne hut over te brengen, winnen eindelyk zyn hert en 's anderendaegs verklaert de Pied-Noir in perooon aen den missionnaris, dat hy besloten heeft de inlyving van zyne acht-en-twintig hutten in den stam der Têtes-Plates te verzoeken; hetgeen hy zal uitvoeren, wanneer de omstandigheden het zullen toelaten.

Indien men by het verhael van Pater Point voegt hetgeen er voorgevallen is, sedert dat ik my onder hen bevindt, is het zekerlyk geoorloofd de schoonste verwachtingen te koesteren, betrekkelyk de godsdienstige verovering van dien talryken volksstam (1). Gedurende de vyf weken, welke ik onder hen heb doorgebragt, zyn zy, men kan niet meer, yverig en aendachtig by de onderwyzingen geweest, welke ik hun gaf, en zy schenen met vermaek de vertroostende waerheden van het Evangelie te aenhooren. Gedoog, eerw. Pater, u myne ongerustheden te verklaren opzigtens het toekomende en waerschynlyke lot dier ongelukkige stammen; het wordt van dag tot dag vreesselyker. Welke toekomst schynt hen te wachten? In hunne vlakten worden de buffels van dag tot dag raerder en elk jagtjaergety naderen de verschillende Indiaensche stammen elkander meer en meer. Het is waerschynlyk, dat de vlakten der Roche-Jaune, van den Missouri zelfs tot aen de waterloopen der Sascatshawin, thans door de Pieds-Noirs bewoond, de laetste toevlugt der buffels zullen zyn voor tien of twaelf jaren. Zal men wilde dieren genoeg vinden om de honderd duizend Indianen van die landstreek te voeden? De Cries, de Assiniboins, de Serpents, de Banax, de Arikanas, de Scioux naderen elk jaer die vlakten; zy doen zich by elke ontmoeting eenen oorlog van uitroeijing aen. Die ontmoetingen moeten zich natuerlyk

(1) De Pieds-Noirs worden in vyf voorname stammen (ongeveer 16,000 zielen verdeeld) namelyk: de Pégans, de Gens du Sang, de Pieds-Noirs Directs, de Surcies en de Gros-Ventres der vlakte. De stam der Surcies en die der Gros-Ventres spreken elk eene byzondere tael en geheel verschillend van die der dry andere stammen Pieds-Noirs. De Surcies verhalen, dat hunne voorouders in de vlakte niet gekomen zyn dan na langen tyd op een groot meer, aen de winden en baren overgelaten, te hebben gedwaeld. De Gros-Ventres spreken de zelfde tael als de Rapahos, die den waterloop van het zuiden der Platte en van de Rivier der Arkensas bewoonen, ongeveer vier uren der vlakten, welke zy thans bewoonen en waer heen hunne voorouders zich ten gevolge van eenen twist begeven hebben.

vermenigvuldigen, en het is te vreezen dat de laetste der buffels in eenen laetsten stryd betwist wordt onder de overgeblevene ongelukkigen dier arme volksstammen!! Wat doen om zoo groote ongelukken te voorkomen! Er zou eene regtzinnige en krachtdadige bescherming van den kant des Staetsbestiers der Vereenigde Staten noodig zyn tegen al wat eenig nadeel aen de inboorlingen kan toebrengen; zeer strenge wetten zyn er tegen hen uitgeveerdigd, die sterke dranken onder de Indianen verkoopen: het is te wenschen, dat men dezelve met standvastigheid handhave; het is een krachtdadige stap ten voordeele der wilden. O! het zou het grootste geestelyke en tydelyke geluk dier stammen zyn, hun eenige yverige, kloekmoedige en vurige missionnarissen te vergunnen: zy zouden hen God leeren kennen en dienen, terwyl zy hen aen den arbeid zouden gewennen en met de kunsten bekend maken, die hun het noodzakelyke, het nuttige en het aengename zouden verschaffen. En hunne doodelyke haet tegen het geslacht, dat niet opgehouden heeft hen achteruit te dryven en te ontblooten, zou veranderen in gevoelens van toegenegenheid en dankbaerheid.

Gedoog by het eindigen van dezen brief, eerw. Pater, van u op eene geheel byzondere wyze de zaligheid der Indianen in uwe heilige offeranden aen te bevelen en geloof my met den diepsten eerbied en de opregtste achting te zyn

P. J. De Smet. S. J.

AENHANGSEL, GETROKKEN UIT HET DAGBOEK VAN EENEN JAGER.

Men houdt de Pieds-Noirs voor dapper; echter zyn er voorvallen, waerin soms dry of vier blanken eene groote bende Indianen hebben verslagen. De Pieds-Noirs verrastten op zekeren dag in groot getal dry castorjagers,

van welke twee, door de pylen getroffen, dood vielen; zy hadden den derden gemist, die, de sporen aen zyn peerd gevende, door de rangen der wilden drong en welhaest buiten het bereik was. Vier Indianen te peerd vervolgden hem en waren weldra in het bereik van den jager; hy, met zynen dubbelden loop, schoot hy er twee omver en hernam zyne vlugt. Zeker van hun slagtoffer, dewyl zyn geweer niet meer geladen was, zetteden de twee overgeblevene hunne vervolging met spoed voort en eenige oogenblikken daerna bevonden zy zich in het bereik van het pistool. De jager hiel andermael stil, loste zyn pistool en doodde den derde. Alsdan nam hy zyn ander pistool uit den gordel en ging zynen vierden vyand ook omverschieten; maer de wilde, verschrikt, nam met den meesten yl de vlugt. De jager vervolgde hem; maer hy was nog te ver af om te schieten, wanneer de Pied-Noir, komende by zyne makkers, uitriep : Ras dan, vlugt! Het is de groote Médecine, wien wy vervolgd hebben; reeds zyn dry van onze krygslieden dood. Van de vier ben ik het alleen ontkomen! zyn eenig geweer der Médecine sprak tweemael en het was het woord der dood; daerna zond hy met zyn pypenroer den derden naer het land der zielen, en, dewyl hy zyn mes uit zynen gordel nam, om my te treffen, heb ik spoedig de vlugt genomen om u te komen zeggen van u te redden! Vlugt dan! Het is de groote Médecine, die van verre komt! Vlugt, opdat hy ons allen niet doode! »

Volgens dien raed begaven de verschrikte wilden zich onmiddelyk in de grootste ontsteltenis op de vlugt, om de handen van den grooten Médecine te ontkomen!

N° XXVI.

A. M. D. G.

Universiteit van St Louis den 1 January 1847.

EERW. PATER;

Na langen tyd beraemd te hebben over de ontwerpen, die het voordeeligste voor de bekeering en de beschaving dier stammen zouden kunnen zyn, werd er besloten, dat, terwyl de Pater Point onder de Pieds-Noirs zou verblyven om er de wegen tot eene inrigting te bereiden en er de onderwyzing en de bekeering van dat volk voort te zetten, ik de rivier tot aen St Louis zou afdalen, om onze Oversten te onderrigten van den staet der Missien en van de noodzakelykheid van het getal der missionnarissen te vermeerderen, en by hen de zaek der Pieds-Noirs te verdedigen. Het was den 28 September, dat ik afscheid nam van mynen weerdigen en yverigen medegezel, van de heeren der Schans en van hunne goede bedienden, die allen my met beleefdheden en weldaden overladen hadden, als ook van de Pieds-Noirs, die er tegenwoordig waren en niet opgehouden hadden my de opregtste blyken hunner aengekleefdheid te geven. Ons vertrek werd begroet door het losbranden der kannonnen der Schans en van een groot getal geweeren. Onder duizende wenschen van eene goede reis en eenen goeden uitslag, stieten wy onzen boot in den snellen stroom der Missouri, ongeveer negen honderd vlaemsche uren van de monding dier rivier. Het was middag, wanneer wy de Schans uit het oog verloren.

Wy voeren weldra de rivier du Chantier voorby en wy gingen vyf-en-twintig mylen lager legeren, naby het eiland à Bird. Den volgenden dag, terwyl wy onze reis vervorderden tusschen twee ryen van verhevene en steile boorden, waer vele talryke troepen van wilde schapen weidden, liet zich een oude dikke vette damhert, die op den boord der rivier was komen drinken, zich verrasschen. Hy viel onder de scheuten van den jager, eerste slagtoffer geveld voor onze noodwendigheden op den Missouri. Hare hoornen waren ongeveer dry voeten lang en hadden beneden achttien duimen in den omtrek. De gewoonten van het wilde schaep zyn niet gelyk aen die van eenig ander dier. Het kiest voor zyn gelief verblyf de woeste plaetsen der onnaekbare bergen. In het koudste des winters daelt het af in eene der talryke valleijen, waerin het groen van den lente zeldzaem verdort, en, naermate het goede jaergety nadert, klimt het weder tot op de toppen der bergen, die met sneeuw bedekt zyn. Na de rivier Maria en de Sableuse te zyn voorbygevaren, van waer wy in onmetelyke vlakten ontelbare troepen van buffels zagen, en waer menigwerf de gryze beeren zich onder het bereik onzer ballen vertoonden, kwamen wy in eene zeer merkweerdige streek, waer de opvormingen van geele zandsteen zich op beide boorden der rivier vertoonen, onder de hersenschimmigste gedaente en verschaffen aen de verbeelding, verbaesd over zoo vele verscheidenheden, eene ruime stof van gelykenissen. Verbeeld u lykbussen van alle gestalten en gedaenten; ronde en vierkante tafels van alle grootte; verhevene zitplaetsen, omringd van pilaren, het alles op eene wonderlyke wyze bewerkt; duizende uitstekende punten van rotsen onder de gedaenten van groote en kleine kampernoeliën; daerna komen altaren met hunne kandelaren, forten, kasteelen en steden in het klein verbeeld. Het is met die vreemde gedaenten, dat de rivieren van den Aigle, van Judith en van den Chien haren inloop in den grooten stroom doen.

Den 1 October, bevonden wy ons vroeg in de streek, genoemd de Mauvaises Terres, waeruit wy 's avonds trokken, om in het Grande Ile te gaen legeren. Voor ons avondmaeltyd hadden wy een deftig stuk van eenen schoonen reebok met zwarten steert. 's Anderendaegs verschafte een andere van de zelfde soort onze eenvoudige tafel, in de streek, genoemd de Mauvaise Anse, waer wy den nacht overbragten. Geheel het land, langs de rivier, is woest, onvruchtbaer en doorsneden met kuilen en gaten. In den loop van den 3, 4, 5, 6 en 7 vaerden wy de rivieren Beauchamps, de Coquille, Puchet, de Grande Tourche en de Rivier au Lait voorby.

In die vyf dagen doodden myne mannen zeven schoone geiten, vier zeer vette buffelkoeijen, vyf trapganzen, eenen reebok met zwarten steert, eenen carcajou uit vermaek, want zyn vleesch is niet goed, en eenen gryzen beer uit loutere boosheid. Deze had het echter op ons geladen: want zynde door twee ballen getroffen, wierp hy zich woedend van eene hoogte van twintig voeten neder, om zelf in ons bootje te vallen en ons uit wederwraek te verscheuren; gelukkig, hy miste zynen slag en rolde in de rivier, zonder echter aen zyne wraekzucht te verzaken. Dewyl hy ons al zwemmende volgde, laedden myne twee mannen hunne geweeren en doodden hem van naby. De gryze beer is alhier de koning der dieren; allen erkennen zyne opperheerschappy. De wolf en de tygerkat durven hem niet naderen noch iets aenroeren, dat hem toebehoort, zelfs niet het geraemte van zynen prooi, welk hy met steenen bedekt heeft. Hy vlugt echter altoos op het zien en den reuk van den mensch: het oog van den mensch oefent op hem, gelyk op al de andere dieren een betooverend vermogen uit; zeldzaem randt hy iemand aen, ten zy hy gewond wordt. Wanneer hy door eenen kogel getroffen is, snelt hy met woede naer de plaets, van waer de slag gekomen is. Wee alsdan den jager, wien

hy ontmoet, ten zy deze wel bereid is voor een doodsgevecht! De carcajou is een dier, dat niet gevonden wordt dan aen de Rotsbergen, ten minste volgens myn gedacht. Het schynt van eene byzondere soort te zyn en heeft veel van de hoedanigheden van den wolf en den beer. Het heeft eene wonderlyke sterkte.

De groote troepen van buffels worden bestendig vergezeld of gevolgd door menige wolven van verschillende soorten. De witte en rostachtige zyn het gemeenste. Zy verslinden de geraemten der buffels, die van ziekte of aen wonden of andere toevallen sterven; by gebrek aen die, dooden zy er naermate hunne behoeften het vorderen. Zy gebruiken veel stoutmoedigheid en loosheid in die roofzuchtige bewerkingen en schynen elkander te verstaen en de middelen te beramen. In 't eerst stellen zy zich op ryen van afstand tot afstand op de plaetsen, waer het slagtoffer verondersteld wordt te moeten loopen; daerna begeven twee of dry wolven zich in het midden van den troep der buffels, verwyderen er den vetsten uit en jagen den zelven naer de plaets, waer hunne makkers hem verwachten. Het slagtoffer loopt alsdan tusschen twee ryen wolven. Naermate het zich verwydert, vervolgen nieuwe benden hetzelve, tot dat de buffel eindelyk afgemat en uitgeput blyft staen en hunne prooi wordt. Zy vermorzelen het eerst zyne knieschyven om zyne ontkoming te voorkomen en verslinden hem daerna levendig.

Somtyds nemen zy hunnen toevlugt tot eenen nog loozeren list. Zy dryven hunnen prooi naer eene steile plaets, waeronder zich bevindt eene diepe holte of eenige afgrond. Daer vormen zy rondom denzelven eenen halven kring, welken zy aenhoudend enger maken, terwyl zy hunne bedreigingen en hun gehuil verdubbelen. De arme buffel, geplaetst als tusschen twee vuren, aerzelt een oogenblik op het zien van den afgrond; maer weldra bedwelmd door het gekef en gehuil beproeft hy het eenige middel om

aen den aenval van zyne aenranders te ontsnappen, werpt zich van boven en valt vermorzeld in de diepte neder. Alsdan dalen onze looze stroopers op hunne beurt door omwegen naer beneden en verdeelen te zamen de vrucht van hunne loosheid.

Den 8n October, bevonden wy ons in het gezigt van eenen merkweerdigen toren, te midden van eene schoone vlakte in de nabyheid der rivier Aux Porcs-Épics. Vele duizende hoornen van herten, op elkander gestapeld, vormden die wonderlyke opbouwing. Ik heb niet kunnen achterhalen, wat aenleiding gegeven heeft tot de oprigting van dat vreemd gedenkstuk, noch wanneer en door wie het is opgerigt. De troepen van hinden en geiten zyn alhier zeer talryk.

Den 9n en 10n varen wy de rivier aux Trembles en de Grande Bourbeuse voorby. Myne jagers zetten hunne verwoestingen onder de dieren voort. Zy hebben eene koe gedood, alleenlyk om er de tong, de bogchel en de beenderen vol merg van te hebben, eenen zeer vetten zwarten beer (hy is het lekkerste van zyne soort), eenen reebok met rooden steert, vele eendvogels en trapganzen, die by duizende voorby vliegen, zich naer het Zuid-Oosten begeven en ons de nadering van den winter aenkondigen. Sedert ons vertrek van de schans Lewis, hebben wy overal op de rivier de werkingen der castors opgemerkt. Die belangryke en werkzame dieren vermenigvuldigen zich sterk in die streken, waer de jagers hen gerust laten, om de krygsbenden, die er onophoudelyk rondzwerven, te vermyden.

Den 11. Wy kwamen aen de schans Union, naby de monding der Roche-Jaune, zes honderd mylen van de schans Lewis: wy hebben bygevolg ongeveer vyftig mylen daegs afgelegd. De Heeren der schans ontvingen ons met veel beleefdheid en minzaemheid. Wy aenveerdden met vermaek en dankbaerheid de gastvryheid, welke zy ons aenboden en wy rusteden ons eenen dag uit, op welken

ik vyf kinderen Metis gedoopt heb. Ik vertrok den 13n met myne twee medegezellen. De buffels vertoonden zich aen alle kanten by troepen; wy zagen beeren, hinden, reebokken, geiten, by elken bogt der rivier; er is dus weinig te vreezen van in dit jaergety te moeten vasten.

De 15. Ons verlangen van te vorderen, ondanks eenen geweldigen wind, werd eensklaps gematigd door eene golf, die ons bootje vulde en ons beneden zond om de diepte der rivier te pylen. Gelukkig, hield zy maer vyf voeten water. Wy hielden ons dus te vreden eenen gunstigeren wind af te wachten, doende de eenige kleederen, welke wy hadden, droogen en warmende onze verstevene leden. Wy voeren na den middag zeer vrolyk af, want de wind was veranderd en 's anderendaegs haelden wy den verloren tyd in: door vele zeilen by te zetten, legden wy 60 tot 70 mylen af.

De 17. Wy troffen zeven hutten van Assiniboins aen, die ons beleefd in hun klein kamp ontvingen, ons op een gastmael noodigden en, by ons vertrek, ons overvloedigen voorraed aenboden. Den zelfden dag voegden acht Gros Ventres van de Missouri, met al de teekenen van achting en vriendschap, zich by ons, aendringende om ons te doen aennemen eenen grooten hoop van buffeltongen. De buffels zyn er reeds zeer veel; de gryze beeren ontbreken er geenzins en verduren overal het vuer van myne reisgenooten. Wy legerden omtrent het midden van den grooten bogt van den Missouri.

Den 18. Een gunstige wind moedigde ons aen om wederom onze zeilen te ontvouwen: wy legden ongeveer tien knoopen van de laglyn in het uer af, en by het aenbreken van den anderen dag kwamen wy aen de schans Berthold waer wy door M. Bruyère beleefdelyk ontvangen en onthaeld werden. De Gros-Ventres hebben hier hun groot dorp; de meesten waren vertrokken naer hunne winterjagt. Zy bouwen hunne hutten in aerde gelyk de

Kans en de Osages. Ik werd door hen, die ter bewaring van het dorp overgebleven waren, op een gastmael uitgenoodigd: het is een bestendig teeken van hunne achting en toegenegenheid. Zy zyn in het algemeen vrienden der blanken en vermaerd om hunne dapperheid en hunnen moed in den oorlog. Zy bebouwen met zorg uitgestrekte velden van maïs, pompoenen en aerdappelen.

Den 20. Vele benden wilden roepen ons van het strand en doen ons teeken van by hen te komen. De beste keus in die omstandigheden is te gehoorzamen en men heeft zelden reden om zich over die kleine inschikkelykheid te beklagen: men ontvangt den calumet; men geeft, waermede denzelven te vullen; men rookt met hen en op hunne wyze een of twee pypen; men deelt van wederzyde zyn nieuws mede; zien zy, dat gy zonder voorraed zyt, zy spoeden zich om u de beste stukken van hunne jagt te geven; men omhelst elkander en men scheidt als vrienden. Weigeren aen te landen, wanneer men in hun land is en geroepen wordt, is hen vergrammen en zich aen de grootste gevaren blootstellen. Wy vervorderden daerna in vrede onze reis en legerden 's nachts aen de monding van de Rivier der Couteaux. Alhier wachtte ons een wezenlyk en groot gevaer, en wy zyn het zeer schoon ontkomen. Ons groot vuer, want het was koud onder den blaeuwen hemel, was door eene bende Indianen, van den voet tot het hoofd gewapend, ontdekt; zy waren onder de begunstiging der duisternis tot ons genaderd, zonder dat wy hen bespeurd hadden. Gelukkig erkende de overste my by het licht van het vuer aen myn kruis en myn zwart kleed; hy nadert my, werpt zynen moordknods weg, omhelst my en drukt my in zyne armen, uitroepende: » Ach! hoe naby waert gy van naer het land der zielen » te verhuizen. Men geloofde u verre van ons; men » heeft u voor eenen vyand genomen. » Zy legden hunne twee handen op den mond, uitdrukkelyk teeken hunner

groote verwondering. Dit alles geschiedde in minder tyd dan er noodig is om het u te beschryven. Ik bedankte hen uit den grond myns herten; wy bragten te zamen den avond zeer aengenaem door, de calumet werd aengeboden en haelde de knoopen der vriendschap nog naeuwer aen; daerna maekten eene welgesuikerde tas koffy, buffeltongen en bogchels, aen het spit gebraden, al die krygslieden de vrolykste der wereld, zoo dat zy ons met eenen dans en een gezang vereerden. Zy behoorden tot den stam der Aricaras, wier ontmoeting in de wildernis de blanken altoos vreezen; want zy zyn dieven en moordenaers. Zy beloofden my, by hun vertrek, plegtiglyk: « Dat zy voortaen altoos de blanken, met den calumet in de hand (dat is als vrienden) zouden naderen. » 'S anderdaegs namen wy ons ontbyt aen de schans Madisson of Mandan, met den beminnelyken M. Des Autels.

Na eenige uren van afdaling trokken wy onder eene haerpels, gehecht aen het einde van eenen langen stok, door, die boven de rivier wapperde. Het was, volgens alle waerschynlykheid, eene offerande, opgedragen aen de zon, om andere haerpelsen of eene goede jagt te bekomen. Welhaest bevonden wy ons tegenover een winterkwartier der Aricaras, gelegerd en versterkt in een schoon bosch van populieren op den boord der rivier. Een groot getal Indianen noodigden ons te gelyk door hun geschreeuw en hunne gebaren om by hen te komen. Wy roeiden met geweld om onze genegenheid te toonen. Zy ontvingen ons met veel hertelykheid en noodigden ons op verscheidene gastmalen; maer dewyl de tyd ons zulk eene vertraging niet toeliet, wilden zy ons hunne mildadigheid toonen, met ons tongen, bogchels en andere stukken van buffels in eene zoo groote hoeveelheid te geven, dat het ons niet mogelyk was er de helft van in ons bootje te nemen. Ofschoon het laet was, besloten wy de rivier nog af te varen om eenige mylen beneden het dorp te gaen

legeren, vooral om te vermyden den nacht in feesten over te brengen. De vyf volgende dagen werden wy zeer opgehouden door tegenwinden, die ons zeer dikwyls beletteden te vorderen. Wy kwamen, in den morgen van den 26, in de legerplaets van M. Goulé, zaekgelastigde van de handelmaetschappy der pelteryen in de omstreken der Butes au Grès. Ik heb er vele kinderen Metis gedoopt.

Wy maekten gebruik van het gunstige weder en voeren de rivier af gedurende vier dagen en vier nachten, zonder ons stil te houden en den 30 kwamen wy 's morgens vroeg aen de schans Pierre, waer de groote stapelplaets der pelteryen en koopwaren der Amerikaensche handelmaetschappy gehouden wordt. Gedurende dien overtogt waren wy vele schoone rivieren voorbygetrokken, die zich in de Missouri ontlasten, zoo als de Rivière Grande, de kleine Sheyenne, de Mareau en de groote Sheyenne. De schans Pierre is zeven honderd mylen van de schans Union. M. Picotte, hoofd der handelmaetschappy op de Missouri, ontving ons met eene byzondere beleefdheid en hertelykheid. Hy praemde my om de gastvryheid in zyne schans voor dry dagen aen te nemen; ik maekte gebruik van die vertraging om het woord van God aen een groot getal Sioux te verkondigen en vyftig hunner kleine kinderen te doopen. M. Picotte deed my van zynen kant eenen grooteren en gemakkelykeren boot verveerdigen, welken hy met alle soorten van voorraed en zelfs van lekkernyen vulde. Ik zal hem nimmer genoeg myne erkentenis kunnen uitdrukken. Moge de Heer hem rekening houden van eene zoo groote liefdadigheid ten mynen opzigten en er hem eens over beloonen, gelyk hy het verdient! Ik zal er hier byvoegen, als eene blyk van myne opregte dankbaerheid, dat in al de handelhuizen der Amerikaensche maetschappy, de mildadigheid, de hertelykheid en liefdadigheid van al die heeren ver myne verwachting en noodwendigheden overtroffen hebben.

De stam der Sioux, onder welken ik my in dat oogenblik bevond, is welligt de grootste van al de stammen van het noordelyke vaste land van Amerika. Hy bewoont een grondgebied, dat zich van de rivier St Pierre op de Missisippi tot aen de Missouri uitstrekt; en van daer tot aen de bronnen der groote waterloopen van La Platte. De schryvers zyn het niet eens nopens het getal der Sioux, hetwelk men veronderstelt van zestig tot tachtig duizend te zyn. Zy zyn verdeeld in verscheidene stammen, die allen de zelfde tael, behoudens een klein verschil, spreken; zoo als: de Brûlés, de Ogallallas, de Jantons, de Jantonnais, de Piankshaws, de Minikanjous, de Pieds-Noirs Sioux, de Santies, de Arcs-Brisés, de Assiniboins, de Ampapas, de Unkepatines, de Saoyns, enz.

Het woord Sioux is van eenen Canadiaenschen oorsprong: het komt voort van het woord Soûl. Die naem is hun gegeven geweest om hunnen zucht naer de sterke dranken en om hunne neiging van zich dronken te drinken. De naem, welken zy aen zich zelven geven en onder welken zy aen de andere volken bekend zyn, is Dacotha, die wil zeggen Coupe-Gorge. Eenige missionnarissen zouden hier veel werk vinden en er eenen schoonen oogst vergaderen. De goede wilden hebben niet opgehouden my het levendig verlangen, hetwelk zy hebben, te betuigen van den Grooten Geest te aenhooren en den Godsdienst te omhelzen. De schans Pierre is vyftien honderd mylen van St Louis; wy verlieten hetzelve den derden November zeer laet na den middag; maer na eenige mylen te hebben afgelegd, werden wy gewaer, dat onze nieuwe boot van alle kanten lek was. Wy moesten stil houden om denzelven te kalefateren. Wy trokken denzelven dus aen land tegenover eene groote landhoeve der handelmaetschappy in het eiland Fleury. Terwyl myne reisgenooten aen den boot arbeidden, deed ik met goeden uitslag de kiekens den oorlog aen; wel te verstaen, dat die kleine jagt my door

den braven M. Picotte was aenbevolen! Wy verlieten weldra het eiland en zyne bewoners en wy gingen legeren aen de monding der Rivier Capelle.

Geheel den dag van den 4 was stormachtig; wy hadden tegenwind, wy konden by gevolg niet vorderen dan langzaem.

Ik bezocht den 5 de schans Bouis en doopte dertien kleine kinderen Metis. Wanneer het weêr wederom helder en de wind gunstig geworden was, maekten wy het ons ten nutte om geheel den grooten bogt van de Missouri, die dertig mylen lang is, rond te varen, terwyl de landengte, die dat schiereiland vasthecht, slechts dry mylen breed is.

Den 6, legde ik een bezoek af by M. Campbell aen de schans Look-Out, waer een groot getal der Sioux zich gelegerd bevonden. In hunne tegenwoordigheid doopte ik 16 kinderen Metis; daerna hield ik raed met de voornaemste oversten en dapperen ten getalle van ongeveer dertig. Ik deelde hun eenige byzonderheden mede opzigtens de bekeering van de volksstammen der Rotsbergen en myn nog vers bezoek by de Pieds-Noirs. « En gy, Sioux, » zeide ik hun op het einde, zoudt gy den Robe-Noire » ontvangen, die uwe vlakten zou willen bewoonen en » onder u verblyven? Zouden uwe herten zich voor zyn » woord openen? Zoudt gy gewillig het pad volgen, het- » welk de Zoon van den Meester des levens, Jesus-Christus » op de aerde is komen banen en hetwelk hy alle volken » wil doen bewandelen? De Têtes-Plates, de Kalispels, de » Steitshoi, de Shuyelpi, de volken van het Nieuw-Ca- » ledoniën hebben reeds het woord van God ontvangen: » zy wandelen in het pad, dat naer den hemel leidt! Zy » hebben ver van hen geworpen al wat kwaed is; zy heb- » ben den moordknods in de aerde gedolven; zy hebben » den drank verlaten, die de Sioux zot en ongelukkig » maekt; zy hebben aen de dieveryen en strooperyen

» verzaekt. Spreekt, Sioux! ik luister! Ik zal uwe woor-
» den aen de groote Oversten der Robes-Noires (den
» Bisschop en den Pater-Generael) brengen. Spreekt;
» indien uwe woorden goed zyn, ik zal uwe zaek by
» hen bepleiten. Ik bemin u opregt; ik zou u gelukkig
» willen zien, u het woord van den Grooten Geest zien
» beoefenen en beminnen. Spreekt de woorden uws
» herte. »

Na eenige oogenblikken van raedpleging en de gebruikelyke plegtigheden van den calumet, stond de Groote Redenaer op; vervolgens, na my de hand en alsook die van al zyne medemakkers te hebben gedrukt, zeide hy:

« Robe-Noire, ik spreek in den naem der oversten en
» dapperen: de woorden, welke gy ons van den Meester
» des levens aenkondigt, zyn schoon; wy beminnen
» dezelve; het is heden voor de eerste mael, dat wy
» dezelve hooren. — Robe-Noire, gy trekt slechts door
» onze landen; morgen zullen wy uwe stem niet meer
» hooren; wy zullen, gelyk wy het altoos geweest zyn,
» kinderen zyn, die geenen vader hebben, om hen te
» geleiden, gelyk aen de Wistonwish (de kleine hon-
» dekens der weiden), die hunne holen hebben in de
» aerde, en met niets bekend zyn. — Robe-Noire, kom
» uwe hut by de onze plaetsen; myn hert zegt my, dat
» men u zal aenhooren. — Wy zyn ondeugende, wy
» hebben booze herten; maer zy, die het goede woord
» brengen, zyn nimmer tot by ons gekomen. — Kom er
» dan, Robe-Noire, en de Dacotha zullen u aenhooren
» en onze jonge lieden leeren verstand hebben. »

Ik doopte daerna op den zelfden dag vier kinderen van twee Canadianen, getrouwd met wilde vrouwen, en die negen mylen van de schans woonden.

Ik kan de Sioux niet verlaten, zonder u eenen trek van dat omzwervend ridderschap te verhalen. Men moet zich op de goede trouw van Tahtunga Egoniska, eenen

hunner Oversten en op de geloofweerdigheid van eenen reiziger verlaten: luister, het is Tahtunga zelf, die spreekt: « Wanneer ik jong was, beminde ik het gerucht der wapenen... Ik deed my aennemen in al de oorlogspartyen. Deze lidteekenen zullen u zeggen, dat ik steeds te midden der pylen was, die het bloed der dapperen kwamen te storten.

« Zeldzaem zag men ons uit het vyandelyke land met ledige handen.... zonder peerden en haerpelsen wederkeeren. Soms echter keerden wy in het kamp weder gelyk uitzinnigen, zonder by de gastmalen der dapperen te durven verschynen.

« Op zekeren dag, dat wy tegen de Corbeaux optrokken, werd een schildwacht te peerd ter ontdekking van den vyand gezonden. De krygslieden volgen met vurigheid zyne schreden in de afwachting van eene goede tyding en eenen aenstaenden stryd.... Maer weldra verandert het tooneel ;.... een vertoog van eene nieuwe soort vertoont zich voor onze verbaesde oogen: onze bespieder kwam zonder kleed, zonder wapenen, zonder haerpels weder; het aenzigt overdekt van bloed.... Op dat gezigt blyven onze kloekmoedige herten als versteven... Men omringt, men ondervraegt hem, en ziehier wat hy verhaelde: « De vyanden zyn met onze aenkomst bekend, zy verwachten ons in groot getal.... Ik heb hunne voorposten ontmoet.... Ik ben uitgeplunderd, ik heb mynen haerpels verloren.... Men heeft my voor dood laten liggen. De koelte van den nacht is my komen waerschuwen, dat het tyd was van op te staen en u aen te kondigen, dat eene spoedige wederkeering de beste keus, het best en het raedzaemste middel was. »

« Wy gaven geloof aen dit vreemde verhael en wy keerden met overhaesting weder, stellende ons hierdoor aen de spotternyen bloot van al de dapperen, die in het kamp gebleven waren.... Dry maenden verliepen er en

wy drongen op nieuw in het vyandelyke land. De krygsman, onlangs zoo kwalyk behandeld, was ver voor in zyne hoedanigheid van bespieder... Dit mael kondigde hy zyne wederkomst aen door zegegeroepen. Hy vertoont zich aen ons met twee haerpelsen, gehecht aen het bovenste van zyne lancie en verhaelde ons zyn lotgeval, ons aendringende om op den vyand te vallen.... De slag begon en de overwinning verklaerde zich voor ons.

« Onder de dooden, werd er een gevonden zonder haerpels! wie heeft dit gedaen? vragen al de verwonderde dapperen. Niemand antwoordt: de bespieder grimlacht alleen.... « Achter dien heuvel, » zegt hy, « is eene schoone fontein ; laten wy ons daer gaen verkwikken.... » Wy volgen hem. De fontein was omringd van afgronden en beschaduwd door populieren. Hy verlaet ons eenige oogenblikken en komt welhaest met de wapenen en het kleed, die hem eertyds toebehoord hadden, weder.

« Krygslieden, » zegt hy, « gy zyt over myn ongeluk verbaesd geweest en gy hebt myn lot beweend, by onzen voorgaenden inval in het land der Corbeaux; heden zyt gy nog meer verwonderd, op het zien van een dood ligchaem zonder haerpels.... Gy vraegt, wie de brave is, die hetzelve veroverd heeft? Zie my hier voor u met myn kleed, myne wapenen en mynen haerpels, welken ik verloren had! vraegt nu, hoe ik de twee haerpelsen, heb kunnen bekomen?

«De volle maen heeft drymael de wapenen van Dacotha toegelagchen, sedert dat ik mynen vyand in deze plaets aengetroffen heb. Wy ylden ten stryd. Myn pyl ging vertrekken, wanneer de vyand riep: «Dat het heden wapenstilstand zy!... Wy beiden zyn kloek. — Later zullen wy op het slagveld zien, wie het dapperste zal zyn. » Ik bood hem tot een teeken van toestemming de hand aen en wy zetteden ons naby de fontein neder.... Wy speelden eerst om pyl tegen pyl; om boog tegen boog; om kleed tegen

kleed.... Ik verloor alles: myne pylen, myn kleed en mynen haerpels. Ik gaf hem alles wat ik had en hy rukte my mynen haerpels af; maer ik eischte de stellige belofte, dat hy op deze plaets zelve zou wederkeeren, om met my op nieuw te spelen... De ontmoeting heeft plaets gehad. Wy hebben gespeeld, en heden zyn de Manitous my gunstig geweest: ik heb myne pylen, mynen boog en myn kleed weder gewonnen...Ik heb alles gewaegd voor mynen haerpels. Ik heb het wedergewonnen. Alsdan heb ik uitgeroepen: « Haerpels tegen haerpels! » De Corbeau nam het aen en verloor den zynen, en, wanneer ik op het punt was van te vertrekken.... « Krygsman » riep hy uit, » gy zult my op het slagveld ontmoeten.... Ik stel u het spel der wapenen voor! » « Corbeau, » zeg ik hem, « ik neem uwe uitdaging aen.... noem de plaets van den stryd. » — « Er wordt eene vallei achter den heuvel gevonden; het is daer, dat myn volk hunne vyanden verwachten; en daer hoop ik u onder hen te ontmoeten. » — Hy heeft gesproken en wy scheiden van elkander. Het is in die vallei, dat ik u kom te geleiden; wy hebben onze vyanden gezien; wy hebben gestreden. Myne tegenparty in het spel bevindt zich onder de dooden op het slagveld.... Heb ik noodig u te zeggen, wie hem den haerpels ontnomen heeft!! »

Niets merkweerdigs heeft zich vertoond de dry volgende dagen. De bosschen van populier en eiken boomen, die het strand versieren, vermeerderen in grootte en uitgestrektheid, naermate men de rivier afdaelt; het wild is er raer: ook zagen wy niet dan zes hutten van Indianen. Den tienden vaerden wy de monding der Rivier L'eau qui Court voorby; zy heeft hare bron in een klein meer, aen den voet der Côtes-Noires. De snelheid van haren loop heeft haer den naem, welken zy draegt, verdiend. Het is op de boorden van die schoone rivier en te midden der wildernis, dat een honderdtal huisgezinnen, behoorende

tot de sekte der Mormons, zich vertrokken hebben, om zich te beschutten tegen de onregtveerdige vervolgingen, welke de andere sekten der Vereenigde Staten hun sedert vele jaren hebben doen verduren. Dry mael hebben hunne vyanden reeds hunne haerdsteden afgebrand en hen behandeld als wilde beesten...

Den 13 kwamen wy met behulp van eenen gunstigen wind aen de schans Vermillon, vier honderd mylen van de schans Pierre; ik heb er zeven kinderen Metis gedoopt, en wy vernieuwden er een deel van onzen voorraed.

Den 14. Wy zagen eenen Mormon op het strand: maer hy nam de vlugt by onze nadering. Wy ontmoetten daerna twee Canadianen, die verscheidene schoone wilde Indiaensche hanen, welke zy my aenboden, gedood hadden; ter belooning schonk ik hun koffy en suiker, koopwaren, die zeer raer in dat land zyn.

Eene eenvoudige maer merkweerdige grafstede ter oorzake van hem, wien het bevat, vertoonde zich, den 16 aen ons gezigt. Het trekt de aendacht van al de reizigers op de Haut-Missouri tot zich en geeft aenleiding tot vele wilde, wreede en verschrikkelyke verhalen. Het is de grafstede van den Oiseau-Noir, Groot-Overste der Omahaws, vermaerd om het vermogen, dat hy op zynen stam en de naburige volken bekomen had; maer nog meer om de wreedheden, welke hy uitgeoefend heeft, om tot de opperheerschappy te geraken. Hy werd gevreesd en tevens geëerbiedigd. De wilden verbeeldden zich, dat hy, geholpen door zyne Manitous, over hen volgens zynen zin konde beschikken; dat hy het leven en de dood in zyne handen hield. Om dien naem te bekomen, had hy zich eene groote hoeveelheid arsenik, door de tusschenkomst van eenen koopman, bezorgd, die hem de wyze leerde om er zich met zekerheid van te bedienen. De blanke ontving welhaest den loon van zyne misdadige gedienstigheid; de arglistige Overste wilde in denzelfden stond het uitwerksel van zyne

nieuwe médecine beproeven en diende hem met list de hoeveelheid van het vergift welke hy kwam voor te schryven, toe. De ongelukkige koopman stierf in de wanhoop en de schroomelykste pynen, magtelooze getuigen van het schaterende gelach en van de teekenen van genoegen, welke de Overste, op het zien van zyne dood, betoonde. De Oiseau-Noir, trotsch op zyne ontdekking en den doodelyken schat, welken hy bezat, nam al zyne maetregelen en maekte groote voorbereidselen, om het helsche ontwerp, hetwelk hy sedert lang gevormd had, uit te voeren, de vergiftiging van een groot deel van zynen stam. Hy beriep eene groote jagt en kondigde een groot gastmael aen.... De jagers beyverden zich om aen de uitnoodiging van hunnen oversten te beantwoorden; welhaest vloeide zyne hut over van de beste stukken der dieren, die hunne vlakten en bosschen bevolkten.... Hy noodigde al de oversten en krygslieden, wier invloed hy vreesde en met hen al de misnoegden, die hadden durven morren en zich tegen het oppergezag, hetwelk hy wilde uitoefenen, verzetten. De verrader toonde zich vol van beleefdheid en spraekzaemheid, om allen kwaden indruk weg te nemen, welken zyne wreede en trotsche handelwyze veroorzaekt hadden. Allen gaven zich met geestdrift aen zyne uitnoodiging over, wenschten elkander over de heilzame verandering van hunnen oversten geluk... Zy rookten met hem den calumet der vrede en verzoening ; zy zetteden zich zonder achterdacht aen het gastmael en ledigden de schotel, die de vergiftigde soep inhield. Alsdan legde de Oiseau-Noir het masker af en hield eene lange redevoering over het vermogen van den Manitou, die hem bestierde; hy verklaerde hun zyne gewaende bezwaren; en zyne stem verheffende, welke hy met een gebaer van zegeprael vergezelde, verwees hy al zyne gasten ter dood... Met woorden vol van spotternyen en bitterheid noodigde hy hen uit om als dapperen hun laetste doodgezang aen te heffen;

« want » voegde hy er by, « voor het opryzen der zon (het was middernacht) zullen de raven en gieren over uwe hutten zweven en uwe vrouwen en kinderen zullen nevens uwe doode ligchamen weenen. » Het was een nacht van verwarring, vrees, geween en ontsteltenis... De dood en de rouw vervulden al de hutten van het dorp.

Van dien dag af bestierde de Oiseau-Noir zynen kleinen stam als dwingeland en oppermeester; de Indianen sidderden in zyne tegenwoordigheid; zyne woorden, zyne grilligheden zelve werden wetten; hy deed zich doorgaen voor den Manitou van het leven en de dood. Het leven van dat wangedrogt was slechts eene aeneenschakeling van misdaden en schelmstukken; maer de knagende wroegingen pynigden dag en nacht dit wreede en onmenschelyke hert; het leven kwam hem als een schromelyke last voor en hy liet zich van honger sterven. Hy gaf bevel aen zyne krygslieden, alvorens te sterven, van hem, gezeten op zynen schoonsten harddraver te begraven, op den top van den hoogsten heuvel, die de Missouri op eenen afstand van ongeveer 15 mylen beheerscht. Een bergje bevat de asschen van dien onmenschelyken Overste. Eene vlag, welke men van tyd tot tyd vernieuwde, heeft vele jaren op zyn graf gewapperd; de pael stond by mynen doortogt nog regt.... De blanken, die den Oiseau-Noir gekend en in den stam gewoond hebben, hebben my verzekerd, dat die Overste door vergift ten minste het derde deel van zyn volk vernietigd heeft.

Den 18. Wy bevonden ons in het gezigt van de aloude Council-Bluffs, die eertyds eene groote militaire standplaets was. Sedert myne laetste reis in 1842 heeft de rivier alhier aenzienlyke veranderingen gemaekt en zich op verschillende plaetsen een nieuw bed gedolven. De Council-Bluffs, die alsdan op den boord der rivier was, bevindt er zich heden meer dan een uer van verwyderd. Wy zagen gedurende den dag de puinhoopen van vele aloude handel-

huizen. Niet ver van daer in eene uitgestrekte en schoone vlakte bevindt zich de tydelyke inrigting der Mormons, verdreven uit hunne stad *Navou*, gelegen op den boord van den Mississippi; zy zyn alhier meer dan tien duizend. Ik werd gebragt voor hunnen president M. Young, minnelyke en zeer beleefde edelman. De ongehoorde vervolgingen en het wreede lyden, door zoo vele ongelukkigen verduerd, zullen eene treurige bladzyde in de geschiedenis der groote vallei van het westen verschaffen. Dien zelfden dag, by het ondergaen der zon, bevond ik my gelegerd in het land der Potowotomies. Daer trof ik vele myner oude vrienden en bekeerlingen aen, onder anderen de overste Patakojee, die my de groote legende der denkbeelden en godsdienstige overleveringen der Potowotomies verhaeld heeft. Hy zal de stof van mynen volgenden brief uitmaken.

Den 20, 21 en 22, schoone dagen, ik ging myne oude kennissen van Belle-Vue bezoeken. Wy vaerden de rivier Papillon, de Maringouin, de Platte, de Nishnebatlana, de twee Nodeway en de Tarkeo voorby. Een ry van heuvelen, de Serpents-Noirs genoemd, vertoonen zich weldra aen het gezigt, nadat men de monding van den Tarkeo is voorby gevaren. Men wyst er nog vele plaetsen aen, die de versche sporen dragen van bloedige slagen tusschen de omzwervende volken van die landstreek. De heuvel King, die een der hoogste van de keten is, was onlangs het tooneel van hunnen laetsten grooten veldslag; hy is overdekt van menschenbeenderen en men onderscheidt er eene aeneenschakeling van bergjes onder de gedaente van verschansingen en versterkingen. In die gelegenheid is de geheele stam der Serpents-Noirs (Zwart-Serpent) vernietigd, de heuvelen alleen hebben hunne namen en ongelukken aen het nageslacht overgezet. De Socs en de Iouwas zyn de Serpents-Noirs opgevolgd en hebben de titels van dat schoon en vruchtbaer deel van

hun grondgebied aen de Vereenigde Staten afgestaen. Ten oosten en aen den voet dier heuvelen wordt de stad St Joseph gevonden. Wy kwamen er den 23 en legden een bezoek af by den eerweerdigen Pastoor M. Scanlan. In 1842 bestond St Joseph niet, er was slechts een eenig huisgezin; heden telt men er dry honderd vyftig huizen, twee kerken, een stadhuis en eene gevangenis; zy is in den voorspoedigsten staet. Hare bevolking bestaet uit Amerikanen, Fransche Créolen, Ierlanders en Duitschers.

Den 28 kwam ik te Wesport. Hier begon de rivier ys mede te slepen en er viel eene groote hoeveelheid sneeuw. Ik moest my dus met de diligence naer St Louis begeven. Ik zag den 10^n December het einde myner reis.

Ik zal mynen brief eindigen door u de aerdrykskundige beschryving der groote rivier te geven, welke ik kom af te varen, alleenlyk vergezeld van twee mannen, gedurende ongeveer twee duizend vyf honderd mylen.

De Missouri neemt haren oorsprong in de Rotsbergen, tusschen den 43° en den 49° graed noorder breedte. De fonteinen, die de bronnen zyn van vele harer waterloopen, zyn geene myl van een groot getal bronnen, die behooren tot de wateren der Colombia. Ik ben op de sneeuwbanken geweest, die een groot getal stroomen, tolstroomen der twee groote rivieren, onderhouden. De eene ontlast zich ten weste in de stille zee; en de andere, die den titel der grootste rivier van Noord-Amerika verdient, om den overvloed harer wateren en haren langen loop, maer die later onderzocht, en daerdoor als tolrivier van de Mississippi gekend is, heeft hare monding twintig mylen boven St Louis. De Missouri neemt haren naem aen na de byeenkomst van dry armen : de Jefferson, de Gallatin en de Madisson. De plaets, genoemd de Portes of Entrée der bergen, bevindt zich vier honderd een-en-veertig mylen van het hoogste punt der scheepvaert van de bovenarmen van de Missouri, en vertoont een heerlyk en schilderachtig gezigt. In eenen

afstand van zes mylen, verheffen de rotsen zich steilstaende aen den boord der rivier ter hoogte van twaelf honderd voeten; hier en daer in de kloven groeijen groene boschjes van therebint-, ceder- en eenzame wilde mastboomen, bevochtigd door eene menigte van fonteinen, die de zyden van de rots doorsnyden. Alhier bevindt de rivier zich vereenigd in een bed van honderd vyftig vademen breedte; men bemerkt er eene enkele plaets van eenige vierkante voeten, waer een man tusschen de rots en het water regt zou kunnen staen. Van het begin der Rotsbergen tot aen de *Grandes Chutes* is er een afstand van honderd tien mylen; en tot aen de vereeniging met de Mississippi van twee duizend zes honderd vyf-en-tachtig mylen. De groote watervallen van den Missouri zyn niet zoo trotsch als die van Niagara; maer in grootte kunnen zy de tweede plaets onder al de watervallen van dit vaste land bekleeden. In eenen afstand van zestien en eene halve myl daelt de rivier dry honderd zeven-en-vyftig voeten, door eene opvolging van snelstroomen en watervallen. De grootste waterval is eene steile nederstorting van zeven-en-tachtig voeten, de tweede is van negentien, de derde van zeven-en-veertig en de vierde van zes-en-twintig voeten; eene opvolging van snelstroomen en nederstortingen van dry tot achttien voeten vervullen de tusschenruimten van den eenen waterval tot den anderen. Het bovenste deel der rivier, tot aen de monding der Roche-Jaune, loopt naer het noorden.

De Roche-Jaune, die eene monding van acht honderd vademen breedte heeft, en er zoo breed voorkomt als de voornaemste rivier, is waerschynlyk de grootste tolrivier van de Missouri: zy komt er in aen de zuid-westelyke zyde, twaelf honderd zestien mylen van hare bron en achttien honderd vier-en-tachtig mylen van hare vereeniging met de Mississippi. De stoombooten varen dezelve tot daer op en zouden ze in de twee armen hooger kunnen opvaren.

De lengte der Rivier Missouri en van hare bronnen tot aen hare monding is van dry duizend zes-en-negentig mylen; voeg er dertien honderd dry-en-vyftig mylen van hare monding tot aen de Golf van den Mexico by, gy zult een totael van vier duizend vier honderd negen-en-veertig mylen hebben. Het is zonder twyfel de langste rivier der wereld. Van de golf tot aen de Grandes-Chutes, ontmoet men geene onoverwinbare verhindernis in haer te bevaren. Hare voornaemste tolrivieren zyn bevaerbaer in eene breedte van honderd tot acht honderd mylen. De aengespoelde grond op die rivier en op hare tolrivieren is vruchtbaer, maer weinig uitgestrekt en van tyd tot tyd aen overstroomingen onderhevig. Wanneer men die lage landen verlaet, komt men in verhevene en onmetelyke vlakten, overdekt van groen en hier en daer van kreupelhout en bosschen omringd. Het bovenland, hetwelk de Missouri doortrekt, is onvruchtbaer en dor. De loop der rivier is snel en troebel in het grootste gedeelte van haren loop. Zy heeft eene halve myl breedte aen hare monding: zy is veel breeder op vele andere plaetsen. Ofschoon al de wateren van dat ommetelyke land en van zoo vele groote tolrivieren zich in den Missouri vereenigen, is zy echter in zekere jaergetyden zoo leeg, dat de stoombooten er naeuwelyks eenen doorgang vinden. Men schryft dit gebrek aen water toe aen de dorre en opene landen, welke de rivier bevochtigt en aen hare groote uitdamping.

De hulpmiddelen, welke de Mississippi en de Missouri aen den koophandel kunnen verschaffen, zyn onberekenbaer en zyn nog niet genoeg geschat geweest. Gedurende duizende jaren rollen die heerlyke rivieren van America hare wateren vreedzaem door de uitgestrekte bosschen, de vruchtbare weiden, de schilderachtigste bergen, die de verschillende schouwtooneelen eener grillige natuer doen wederkaetsen; zy waren alsdan niet gekend dan van den omzwervenden wilden van het westen, of van de

dieren, die op hare boorden weiden. Eindelyk zy trokken de blikken der beschaefde menschen (1) tot zich en nu hebben zy begonnen hunne noodwendigheden en verlangens te voldoen. In al de deelen van dit uitgestrekte land, bevochtigd door de voornaemste rivier en hare tolwateren, kunnen de stoombooten binnendringen en, indien men een klein distrikt in de vlakten van den Boven-Missouri

(1) In 1673 ontdekten de paters Jesuiten Marquet en Joliet de Mississippi. Na het meer Michigan te hebben overgestoken, kwamen zy de eerste in de Wisconsin. « Alhier, » zegt Marquet, « keerden de leidsmannen weder, gevende ons alleen aen de Voorzienigheid over in dat onbekende land. » Zy begaven zich met den boot op de breede rivier Wisconsin en voeren dezelve zeven dagen af, na welke zy gelukkig met eene onuitsprekelyke blydschap in de groote rivier geraekten. Op hunne reis bezochten zy de stammen, die er de boorden van bewoonden en waren de eerste blanken, die den grond van den Iowa betraden. Met gevaer van elken oogenblik het leven te verliezen, voeren zy af en trokken de monding van de Ohio voorby, zy verlieten eindelyk het land der weiden en kwamen in de rietboschjes van het zuiden. Na de monding van de Arkansas te hebben voorbygevaren, verkondigende overal de geheimenissen van het geloof, voeren zy op tot aen de Baie-Verte, (Green-Bay). Joliet keerde weder naer Quebec om zyne ontdekking aen te kondigen. Marquet bleef en verkondigde het Evangelie aen de Miamis ten noorden van den Illinois.

Bancroft, geschiedschryver der Vereenigde-Staten, geeft ons alzoo de byzonderheden van de dood van Pater Marquet. « Twee » jaren na zyne ontdekking van de Mississippi, ging de Pater Mar- » quet te Chicago voor Mackinaw scheep, en kwam in eene kleine » rivier van de Michigan. Wanneer hy aen land gekomen was, rigtte » hy een altaer op en droeg het H. Misoffer volgens den Catholyken » ritus op; alsdan verzocht hy de mannen, die zynen boot bestuer- » den, van hem een half uer alleen te laten; hy begaf zich tusschen » de digte struiken en neêrgeknield ter aerde, bedankte hy den » Almogenden. Wanneer het half uer verloopen was, gingen zyne » mannen hem vinden: hy was niet meer. De heilige Missionnaris, » die eene geheele wereld ontdekt had, was in den Heer gestorven » op de boorden der rivier, die zynen naem draegt en naby hare » monding; de roeijers begraefden hem in het zand. »

Hist. of U.-S., III. 161.

De gedachtenis van den Pater Marquet is in vereering onder de Indianen van die landstreek gebleven. Zy verhalen in hunne overleveringen, dat de rivier op welker boord de Robe-Noire begraven is, eenen grooten omweg uit eerbied voor zyn graf heeft gemaekt.

uitneemt, is er geen een punt, dat niet bevaerbaer is meer dan honderd mylen. Een schip kan zyne lading innemen op de boorden van het Meer Chataque in den Staet van New-York, een ander in het binnenste van Virginiën, een derde kan van het Meer au Ris, gelegen by de bron van de Mississippi vertrekken, en een vierde, beladen met huiden der Rotsbergen kan de Missouri twee duizend acht honderd mylen afvaren en allen treffen elkander aen by de monding van de Ohio, om te zamen de reis tot aen den Oceaen te vervorderen. Lezer, gy bewoont Europa, waer de koophandel van elke zeehaven, waer al de takken van inlandsche scheepsvaert tot de uiterste volmaektheid gebragt zyn, waer verhevene verstanden zich te vergeefs uitputten, by gebrek aen eene loopbaen, waer zy zich kunnen ontwikkelen. Maer alhier, op die uitgestrekte verdeelingen der bevaerbare rivieren, opent zich voor de speculatien van den koopman een veld zonder palen.

In 1819 kwam de eerste stoomboot te St Louis. Thans zyn de Mississippi, de Missouri, de Ohio en hare tolrivieren overdekt van stoomvaertuigen, van schepen van alle slag en volkryke steden zyn op hare boorden opgerezen. Er zyn nu in het middenpunt van het Amerikaensche vaste land havens, koophandelsteden, van welke elke voor haer zelve reeds meer handel dryft dan vele der beroemdste havens der aloude wereld.

De vallei van de Mississippi, eene der verbazendste wonderen der natuer, bevat ten minste 1,300,000 vierkante mylen. Zy zal eens eene bevolking byna zoo groot als die van geheel Europa kunnen bezitten en overvloedig al hare noodwendigheden verschaffen; indien hare bevolking zoo groot wordt als die van Engeland, dat twee honderd zeven zielen op de vierkante myl telt, het getal der bewooners zal beloopen tot 179,400,000. Maer wordt zy zoo groot als die van België en de vruchtbaerheid van den grond is er een zekere waerborg van, zal hare opper-

vlakte eene bevolking van twee honderd millioenen onderhouden; welke stof van bemerkingen voor den menschenvriend en den christen!

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XXVII.

A. M. D. G.

Legenden, godsdienstige denkbeelden en gebruiken der Potowotomies.

Universiteit van St Louis, den 10 January 1847.

Eerw. Pater;

Ik kom heden myne belofte vervullen en u, gelyk ik dezelve uit den mond zelven der Potowotomies, die by *Council-Bluffs* verblyven, vernomen heb, de overleveringen mededeelen van die volken over hunnen oorsprong en de Grande-Médecine of huigchelary, beide onder de Indianen gehouden als van de hoogste oudheid te zyn. Die zelfde bygeloovige oefeningen worden onder verschillende vormen en plegtigheden teruggevonden onder al de stammen van dit vaste land. De *Nanaboojoo* of *Nanabush* onder de Potowotomies, de *Wieska* der Objibbeways, de *Wizakéshâk* der Cries, Sauteux en Pieds-Noirs, de *Etalapasse* der Tchinouks, die de boorden der Colombia be-

woonen, al die Manitous, verschillend in den schyn en aengeroepen onder die verschillende stammen volgens plegtigheden aen elk eigen, kunnen beschouwd worden als eenen zelfden geheimzinnigen persoon.

Zie hier wat de overste Potowotomie, die gewis van geen verstand ontbloot was, ons verhaelde over de godsdienstige denkbeelden van zynen stam; zyn verhael is niet zonder eenig belang voor ons; het moet ons ten minste opwekken om den bystand van den Vader des lichts af te smeeken, op dat hy zich geweerdige de oogen aen die arme kinderen der wildernis te openen en hun yverige missionnarissen te zenden.

Myne eerste vragen hadden voor voorwerp gehad hun geloof opzigtens de schepping der aerde, die van den mensch die dezelve bewoont, opzigtens den oorsprong der Grande-Médecine of huigchelary. De overste antwoordde my: « Macketakonia (Robe-Noire), wy hebben gelyk gy, geene boeken, die onze overleveringen aen onze kinderen overzetten; het is by ons de pligt der grysaerds de jonge lieden te onderwyzen, al wat het geloof van het volk betreft, al wat met hun geluk op aerde in betrekking staet. Velen onder ons nemen twee groote geesten aen, die het heelal bestieren en steeds tegen elkander in oorlog zyn. Wy noemen den eenen *Kchemnito*, dat is de Groote Geest by uitmuntendheid; den anderen *Mchemnito* of den Kwaden Geest. De eerste is de goedheid en de liefde zelve, zyne weldoende invloed vertoont zich overal; maer de tweede is de boosheid zelve; hy schept zyn behagen in kwaed te doen, en hy is de oorzaek van al de ongelukken die ons drukken. Vele gelooven, dat hunne magt even groot is, en zy offeren uit vrees hunne hulden en aenbiddingen aen den Boozen Geest. In tegendeel, anderen twyfelen, wie van beiden de magtigste is en trachten zich in beider vriendschap te houden, bewyzende aen elken eenen zekeren eerdienst. Wat my betreft, ik geloof

met het grootste getal, dat *Kchemnito* is het eerste begin en dat hy bygevolg almogend en opperst moet zyn; dat men aen hem alleen de aenbidding en den eerdienst verschuldigd is, en *Mchemnito* moet veracht en verworpen worden!

« *Kchemnito* schiep eerst eene wereld, waerin hy een geslacht van ondankbare en bedorvene wezens plaetste, hebbende slechts de gedaente van den mensch, die in de boosheid hun vermaek namen; honden, die nimmer de oogen naer den hemel verhieven, om den bystand van den Grooten-Geest af te smeeken. Deze, vergramd om hunne ondankbaerheid, dompelde die wereld in een groot meer, waerin allen omkwamen. Zyne gramschap, alzoo gestild, trok hy de aerde wederom uit het water (1) en schiep op

(1) Een Missionnaris in den Canada, die langen tyd onder de wilden geleefd heeft, verklaert op deze wyze de volks-overlevering der Indianen van het noorden opzigtens de schepping der wereld. Eertyds, zeiden zy, was het overal water: *Wieska*, eene soort van geest of mindere God, gebood den castor zich onder te dompelen om aerde te hebben. De castor gehoorzaemde; maer hy was zoo vet, dat het hem onmogelyk was zich tot aen den grond des waters te begeven. Hy kwam dan weder, zonder iets mede te brengen. *Wieska* liet den moed niet zinken; hy legde de gemuskeerde rat den last op, welken de castor niet had kunnen volbrengen. De nieuwgezondene dompelde langen tyd en kwam byna verdronken weder, zonder eenen beteren uitslag gehad te hebben, dan hy, die haer was voorgegaen. Zy hoopte om die eerste waterreis, die haer leven in een zoo groot gevaer gebragt had, er van ontslagen te zyn; maer *Wieska*, die zich door de verhindernissen den moed niet liet benemen, gebood haer zich andermael onder het water te dompelen, met de belofte van haer het leven weder te schenken, indien zy het ongeluk had van te verdrinken. De rat dompelde zich voor de tweede mael onder het water, en deed alle bedenkelyke pooging om aen het verlangen van haren meester te beantwoorden. Eindelyk na eenen merkelyken tyd onder het water te hebben doorgebragt, kwam zy weder op de oppervlakte, maer zoo uitgeput van vermoeidheid, dat zy buiten kennis was. *Wieska* onderzocht haer zorgvuldig, en, na vele onderzoekingen, vindt hy in de klauwen van het arme dier een weinig aerde waerop hy met eene zoo groote krachtdadigheid blies, dat zy spoedig begint grooter te worden. Wanneer hy langen tyd geblazen had, willende zich verzekeren of de aerde groot genoeg was, gebood hy eenen raef, die op dat tydstip zoo wit was als eene zwaen,

dezelve andermael eenen schoonen jongen mensch, die echter droevig mymerend en onvergenoegd scheen en zich verveelde in zynen eenzamen staet.

» *Kchemnito* had deernis met hem, en, terwyl hy sliep, schonk hy hem eene zuster tot gezellin, om zyne eenzaemheid aengenamer te maken; en terstond verdwenen zyne droefgeestigheid en treurigheid. De tyd werd in aengename gespreken en onnoozele vermaken overgebragt; zy leefden in de volmaecktste eendragt, zonder dat het minste toeval hen in hun geluk kwam storen.

» De jongman ontving alsdan van den Grooten Geest zynen eersten droom, welken hy daerna aen zyne zuster mededeelde. « Vyf jonge lieden, » zegde hy haer, « zullen » zich dezen avond aen den ingang van uwe hut vertoo- » nen, maer pas op; Kchemnito verbiedt u te lagchen, op » te zien of op de vragen te antwoorden, welke de vier » eerste u zullen voorstellen; maer lach, zie op en spreek, » wanneer de vyfde zich vertoonen zal. » Zy volgden den

dezelve rond te vliegen. om er de grootte van te kennen. De raef gehoorzaemde en kwam hem zeggen, die hem gezonden had, dat zyn werk nog te klein was. *Wieska* begon andermael op de aerde te blazen met eenen nieuwen yver, en gebood daerna den raef dezelve voor de tweede mael rond te vliegen, hem stellig vermanende van niet te eten van eene kreng die hy op zynen weg vinden zou. De raef vertrok nadermael zonder te morren en vond inderdaed op de plaets, die hem was aengeduid, het dood ligchaem, hetwelk hem verboden was aen te raken. Maer door den honger, welligt ook door een weinig gulzigheid gepraemd, durfde hy zich met dat besmettelyk voedsel verzaden en kwam *Wieska* aenkondigen, dat de aerde groot genoeg was, zoo dat het niet meer noodig was zyn werk nogmaels te hernemen. Maer by zyne aenkomst was de ongetrouwe zendeling zoo zwart als hy wit geweest was by zyn vertrek en werd alzoo om zyne ongehoorzaemheid gestraft; straf, die zich tot zyne afstammelingen uitgestrekt heeft. Die overlevering, die treffende sporen der erfzonde en van vele omstandigheden van den zondvloed oplevert, maekt geen gewag van de schepping van den man en van de vrouw; en hoe weinig redeneerkundig dezelve ook is, zy is geenzins belachelyker dan de stellingen van zekere gewaende verstanden der laetste eeuw, die, uit haet der openbaring om de vorming der aerde te verklaren de buitensporigste droomeryen in de plaets van het verhael van het boek Genesis hebben willen stellen.

raed van haren broeder en gaf geen antwoord aen de eersten..... Wanneer de laetste aen hare deur verscheen, had zy moeite zich in te houden en begon schaterende te lagchen. Hy kwam terstond binnen, want het was degene, wien Kehemnito haer tot echtgenoot bestemd had. De eerste noemde zich *Sama* (tabak); hy stierf van verdriet. De tweede werd *Wapekone* (Pompoen) genoemd; hy volgde zynen medegezel kort daerna in het graf. De derde was *Eshketàmok* (watermeloen) en de vierde *Kojòes* (boon); zy ondergingen het zelfde lot. *Tàamen* (maïs), de verloofde, overleefde hen allen alleen; hy begraefde zyne vier medegezellen en kort daerna zag men uit hunne grafstede de wortels van pompoenen, meloenen, boonen en tabaksplanten opkomen, die aen de twee getrouwden verschaften, waermede zich gedurende het jaer te voeden, te rooken en den calumet aen de Manitous aen te bieden.

» Het is van de kinderen dier eerste vereeniging, dat al de amerikaensche stammen afkomstig zyn. (1) Een groote

(1) De Mandans of Fesants zyn het eerste volk geplaetst op de aerde. Zy bewoonden eerst het binnenste van den aerdbol; zy bebouwden er den wyngaerd, van welken eene wortel zich tot den top van hunne wooning verheven had en die door eene kloof der aerde gedrongen was. Een jongeling klom langs dezen wyngaerdrank en kwam op de oppervlakte der aerde uit, op den boord der rivier Missouri, op de plaets zelve, waer zich thans hun dorp bevindt. Hy zag alle kanten rond en bewonderde de schoonheid van het land en der weiden... Hy zag troepen van buffels en doodde er eenen met zynen boog en pylen van. Hy bevond dat het vleesch goed was om te eten. Hy klom wederom af en verhaelde wat hy gezien had... Velen volgden hem in zyne tweede reis, onder anderen twee dochters. Onder hen die poogden op te klimmen, bevond zich eene groote dikke vrouw; maer de oversten verboden haer hare wooning te verlaten. Zy kon hare nieuwsgierigheid niet overwinnen; zy klauterde in het geheim langs den wyngaerdrank op, die onder haer gewigt brak. De Mandans waren bedroefd over dat ongeluk en de vrouw viel in ongunst om de oorzaek van die groote ramp geweest te zyn. Voortaen kon niemand meer opklimmen en zy, die zich op de oppervlakte bevonden, konden niet meer afdalen. Deze bouwden het dorp der Mandans; de anderen bleven het binnenste der aerde bewoonen. Men ziet dat moeder Eva hare rol onder de Mandans gespeeld heeft zoo wel als elders. (Aenmerking van Catin.)

Manitou kwam op de aerde wandelen; hy nam zyn behagen onder de kinderen der menschen en koos voor vrouw de deugdzaemste dochter. Hy had er te gelyk vier jongens by. De eerste geborene werd *Nanaboojoo* den grooten Bemiddelaer tot God en den mensch genoemd. De tweede had den naem van *Chipiapoos* of den dooden Mensch, hy gebiedt in het land der zielen. De naem van den derden was *Wàbosso;* zoodra hy het licht zag, vlugtte hy naer het noorden, waer hy zich veranderde in een wit konyn, waervan het den naem draegt, en waer hy geëerd wordt als een groote Manitou. De vierde *Chàkekénapok* of de Mensch van vuersteen doodde zyne moeder, by zyne komst in de wereld.... Wanneer *Nanaboojoo* tot de mannelyke jaren gekomen was, wilde hy de dood van zyne moeder wreeken, want de wraek is by den Indiaen loffelyk; hy vervolgde *Chàkekénapok* over geheel de aerde. In de verschillende stryden, welke hy met hem had, verbryzelde hy vele van zyne leden en eindelyk rukte hy hem het ingewand uit. De stukken getrokken uit den man van steen, zyn groote rotsen geworden... Zyne ingewanden zyn in wyngaerden van verschillende soorten veranderd en vervullen de bosschen. De vuersteenen, die overal gezaeid liggen, duiden de plaetsen aen, waer de stryden voorgevallen zyn. *Nanaboojoo* leerde aen onze voorouders, voor de invoering van het yzer onder ons, die steenen tot bylen, lancien en pynten voor de pylen te kappen, om ons de dieren op de jagt en de vyanden in den oorlog te helpen dooden. *Nanaboojoo* en zyn broeder *Chipiapoos* leefden afgezonderd van de overige der menschen en onderscheidden zich van al de wezens door de hoedanigheden van den geest en van het ligchaem. De Manitous, die de lucht bewoonen, zy die leven op de aerde en zwemmen in de wateren, waren jaloersch en nydig om de magt, welke de twee broeders uitoefenden en zy zwoeren zamen om hen te doen omkomen.

» *Nanaboojoo* ontdekte en verydelde hunne zamenrottingen; hy bevool *Chipiapoos* aen van zich niet van hem te verwyderen; maer deze waegde zich op zekeren dag alleen op het meer Michigan: de Manitous van het meer braken het ys aen stukken, deden den onvoorzigtigen wandelaer in den afgrond vallen en verbergden zyn ligchaem in eene spelonk. *Nanaboojoo*, vindende zynen broeder in zyne hut niet weder, werd onvertroostbaer; hy zocht hem overal, maer vruchteloos. Overzulks verklaerde hy den oorlog aen de wederspannige Manitous en hy stortte er een oneindig getal van in de diepste der afgronden. Daerna weende hy, maekte zyn aenzigt zwart en bedekte zyn hoofd tot teeken van rouw, noemende van tyd tot tyd met eene droevige en treurige stem den naem van zynen ongelukkigen broeder *Chipiapoos*.

» Gedurende dien stilstand hielden de Manitous raed over de middelen om de gramschap van *Nanaboojoo* te stillen, maer zy konden tot geen besluit komen, wanneer vier der wysste, die geen deel hadden genomen in de dood van *Chipiapoos*, zich aenboden om die moeijelyke taek te volbrengen. Zy bouwden eene hut in de nabyheid van die van *Nanaboojoo* en bereidden hem eene treffelyke maeltyd en eenen calumet, gevuld met den uitgelezendsten tabak. Daerna gingen zy met eenen zak à médecine op den arm, gemaekt van eene geheele huid van een dier en wel gevuld van de kostelykste middelen, die eene bovennatuerlyke kracht hadden, in stilte tot hunnen vreesselyken vyand en baden hem met eerbied van zich te geweerdigen hen tot hun verblyf te vergezellen. Hy stond aenstonds op, ontdekte zyn hoofd, waschte zyn aenzigt en volgde hen. Te zamen aen de hut gekomen, boden de vier Manitous aen *Nanaboojoo* eenen beker aen, bevattende eenen dosis van hunne voorbereidende médecine tot de inwyding. Hy dronk denzelven in eenen teug uit en voelde zich herleven. De gryzaerds dansten en zongen ron-

dom hem; zy deden het verscheidene keeren, blazende ten zelfden tyde op het uiterste hunner médecinezakken; en *Nanaboojoo* knielde zich als door eene geheime en onwederstaenbare aendoening voor hen neder. Elken keer werd hy gewaer, dat de droefgeestigheid, de treurigheid, de haet, de gramschap verdwenen en andere gevoelens in zyne ziel drongen. Hy vervoegde zich met hen in hunne gezangen en dansen; zy aten en rookten te zamen. *Nanaboojoo* bedankte hen van hem in de geheimen der Grande Médecine ingewyd te hebben.

» De Manitous gaven hem zynen broeder *Chipiapoos* weder. *Nanaboojoo* ontzegde hem echter den ingang van zyne hut en gaf hem een brandend hout met bevel van in het land der zielen te gaen voorzitten, er een groot vuer (1) te ontsteken en het er te onderhouden, tot het geluk zyner oomen en tanten, die zich na hunne dood derwaerts zouden begeven, dat is te zeggen, tot het geluk van alle mannen en vrouwen van zyn geslacht.

» *Nanaboojoo* kwam op de aerde weder en door het bevel van *Kchemnito* wydde hy al de leden van zynen stam in de geheimen der Grande Médecine in. Hy gaf aen iedereen van hen eenen welvoorzienen zak met bevel van denzelven aen hunne nakomelingen over te zetten.

» Onze gezangen, vervolgde de overste Potowotomie, hebben steeds betrekking met onze godsdienstige denkbeelden en dikwyls stieren wy dezelve tot *Nanaboojoo*, den vriend van den mensch, *den neef van het menschelyk geslacht*. Wy smeeken hem van onze voorspreker by den Meester des levens te willen zyn. Dikwyls wyden wy dezelve ook toe aen *Mesukkummikokwi*, dat is aen de aerde, de *Overgroot Moeder* van het menschelyke geslacht. Wy verhalen in die gezangen, hoe de *Overgroot Moeder* het bevel ontvangen heeft, om in al de noodwendigheden der

(1) Het vuer is het zinnebeeld des geluks onder al de stammen van Noord-Amerika.

oomen en tanten van *Nanaboojoo* te voorzien. Deze, altoos de toegenegen voorspreker van het menschelyk geslacht by den Grooten-Geest, verkreeg de schepping der dieren; hun vleesch moest dienen tot voedsel en hunne huid tot kleeding. Hy bezorgde ook geneeskruiden en wortelen van eene groote kracht om onze ziekten te genezen en ons bekwaem te maken om de dieren op de jagt te dooden. Al die zaken werden aen *Mesukkummikokwi* toebetrouwd en, opdat de oomen en tanten van *Nanaboojoo* hem nimmer vruchteloos zouden aenroepen, bad deze de oude *Groot-Moeder* van zich steeds in hare hut te houden. Van daer komt het, wanneer een Indiaen geneeswortelen uitgraeft, dat hy op denzelfden tyd zyne kleine offerande aen *Mesukkummikokwi* in de aerde legt. Al die gezangen zyn aengeteekend op eenen berken schors, of op tien platte plankjes; de denkbeelden zyn er uitgedrukt door zinnebeeldige figuren.

» *Nanaboojoo* doodde, wanneer hy op de aerde wandelde, al de groote dieren, die ons nadeelig waren, de Mastodonte, de Mammoth, enz. Hy plaetste vier weldoende geesten aen de vier hoofdpunten van den aerdbol tot het welzyn van het menschdom. Die van het Noorden bezorgt het ys en den sneeuw, hy helpt ons het spoor der dieren op de jagt ontdekken en volgen. Die van het Zuiden geeft ons de warmte en verlevendigt onze pompoenen, meloenen, de maïs en de tabak. Die van het Westen veroorzaekt de regen; die eindelyk van het Oosten vergunt ons het licht en beveelt de zon van dagelyks hare omreis rondom de aerde te doen.... De donder, welken gy hoort, is de stem der geesten onder de gedaente van groote vogelen, welke *Nanaboojoo* in de wolken geplaetst heeft; wanneer zy hunne stemmen verheffen om te knorren, branden wy als eene offerande tabak in onze hutten en de aengename rook bevredigt en stilt hen.

« *Nanaboojoo* leeft nog en rust zich uit van zynen

arbeid in het groot meer van het Noorden (de Yszee) op eenen zeer grooten ysberg. Wy vreezen, dat de blanken eens zyne vertrekplaets zullen ontdekken en er hem van verdryven. Alsdan zal het einde der wereld komen... Zoohaest *Nanaboojoo* zal gedwongen worden voet aen land te zetten, zal de aerdbol, welken wy bewoonen, ontvlammen en al de schepselen zullen door het vuer vergaen. »

Wanneer de overste zyn verhael geëindigd had, vraegde ik hem, of hy geloof sloeg aen hetgeen hy my kwam te verhalen. Hy antwoordde my met verwondering: « Gewis, geloof ik het, want ik heb het geluk gehad van dry Indianen van eenen naburigen stam te spreken, die zeer ver in het Noorden waren doorgedrongen, die in de tegenwoordigheid van *Nanaboojoo* zelven toegelaten geweest waren en langen tyd zich met hem onderhouden hadden. Zy hebben my alles bevestigd wat gy uit mynen mond komt te vernemen. » Het verhael van Patacojeck is het geloof van zynen stam; men ontdekt er klaer de vorming der aerde, de schepping van den eersten mensch, den algemeenen zondvloed, den val der Engelen, de geheimenis der menschwording in de geboorte van *Nanaboojoo*, de bemiddelaer tusschen God en den mensch, enz. Indien de oude Jesuiten of andere christelyke reizigers nimmer onder die volken waren doorgedrongen; of indien die Indianen nooit eene Christelyke gemeente bezocht hadden, zou men kunnen besluiten, dat zy op eenige wyze afstammelingen in de regte linie van Noë zyn, en de overlevering van den algemeenen zondvloed, ofschoon verduisterd, gekrenkt en verdicht door de lange opvolging der eeuwen, bewaerd hebben.

Keokue, bygenaemd de profeet, overste der Kickapoux, volksstam der Potowotomies, is de uitvinder eener nieuwe leering. Zyne aenhangers zyn ongeveer vier honderd; het zyn voor het meestendeel jonge lieden. Hy verklaert zynen godsdienst door eene bovennatuerlyke tus-

schenkomst, uit den mond van den Grooten-Geest zelf ontvangen te hebben. Hy noemt zich den gezant van God, den Christus onder eene nieuwe gedaente en noodigt al de volken der aerde uit om zich onder zynen standaerd te komen rangschikken. Hy neemt eenige geboden van zedeleer aen, onder anderen de onthouding van allen sterken drank, de heiliging van den zondag. Hy schynt geheel onwetend in de christelyke leer en neemt niet aen dan zekere punten, die met zyne denkbeelden schynen overeen te stemmen. Zyne geloofsgenooten vergaderen zich om te bidden vier mael in de week tusschen een en dry uren namiddag. Dat gebed bestaet in eenige afzonderlyke zinspreuken, die dikwyls op eene ééntoonige zangwyze herhaeld worden. Allen verbinden zich eenstemmig tot die oefening en om de overeenkomst in de woorden te bewaren, heeft iedereen een plankje van anderhalven duim in de breedte en van acht tot tien duimen in de lengte in de hand, waerop eenige willekeurige teekenen geschetst zyn, welke zy met den vinger volgen, tot dat het laetste teeken hen waerschuwe, dat het gebed geëindigd is.

Zy tellen vyf van die teekenen. Het eerste verbeeldt het hert, het tweede het hert en het vleesch, het derde het leven, het vierde hunne namen, het vyfde hunne huisgezinnen... Gedurende den dienst herhaelt men die teekens menigwerf... De persoon verbeeldt zich eerst op de aerde te bestaen, daerna nadert hy de deur van het huis Gods, enz... Den vinger op het benedenste teeken stellende, zeggen zy: « O onze Vader, maek onze herten gelyk aen het uwe, zoo goed als het uwe, zoo dapper
» als het uwe... zoo goed als uw huis, zoo goed als de
» deur van uw huis, zoo hard en zoo goed als de grond
» rondom uw huis, zoo sterk als de stok, waermede gy
» wandelt. O onze vader, maek, dat onze herten en ons
» vleesch aen uw hert en uw vleesch gelyk zyn,... zoo

» magtig zyn als uw hert en uw vleesch.... gelyk aen uw
» huis, aen uwe deur, aen uwen stok, enz. Onze vader,
» plaets onze namen nevens den uwen, en denk aen ons
» gelyk gy denkt aen uw huis, aen uwe deur,... aen de
» aerde die rondom uw huis is, enz. Onze Vader, maek
» onze huisgezinnen zoo heilig als het uwe, zoo heilig
» als uw huis, enz. Dat ons leven gelyk zy aen het uwe,
» enz... » Zy herhalen dit gebed tot walging toe. Er is nimmer kwestie van de zonde, noch van belydenis, noch van berouw, noch van boetveerdigheid. Onder die betrekkingen schynen zy in eene diepere onwetendheid gedompeld te zyn dan de plompste wilden; want deze erkennen in hunne opofferingen en offeranden hunne beleedigingen tegen den Grooten-Geest, en de noodzakelykheid van het berouw en van de boetveerdigheid. Alle verwydering van dien staet, die aen de wilden eigen is, kan hen slechts in eenen dieperen afgrond storten. Want in het stuk van godsdienst zyn de wilden in hunnen oorspronkelyken staet de kinderen der natuer; dien staet verlaten, zonder onder den invloed der waerheden van den christelyken godsdienst te zyn, is noodzakelyk terug deinzen.

Zich met eene roede doen slaen, is een der punten van hunne zedeleer, en men onderwerpt er zich aen, wanneer men eene faut bedreven heeft. Maer dewyl er in hunne gebeden geene bekentenis van zonde tegen God is, schynt het, dat men zich aen dat lyden niet onderwerpt, dan om het heilzame uitwerksel, hetwelk het op den tegenwoordigen staet der zamenleving onder hen voortbrengt.

De misdadige, die alleen zeer dikwyls zyne misdaed kent, wendt zich tot eenen der vier of vyf persoonen, die de magt hebben van zich van de roede te bedienen en verklaert zich pligtig aen eene overtreding, voor welke hy verlangt dat men hem een zeker getal sla-

gen op den blooten rug geve. Na de geesseling die dikwyls bloedig is, geeft de boetveerdige de hand aen den uitvoerder en aen de anderen, die er tegenwoordig zyn, en bedankt hem over de gunst, welke hy hem komt te bewyzen, verklarende van eenen zwaren last verligt te zyn.

Het is niet lang geleden, dat de profeet zelf een zoo openbaer misdryf begaen had, dat hy onder het voorwendsel der groote weerdigheid welke hy bekleedt, niet konde staen naer eene uitneming van den strengen regel van gegeesseld te worden. Maer om de versterving van eene zoo groote vernedering te verminderen, beriep hy eenen raed der ouderlingen, waerin besloten werd, dat ter oorzake van eene soort van algemeenen afval der gemeente, eene geesseling voor allen noodzakelyk zou zyn. Een dag werd bepaeld en elke man, elke vrouw en elk kind, behoorende tot de sekte, ontvingen op den rug het verlangde getal slagen.

De Potowotomies zyn verdeeld in twee stammen: die der bosschen, onder welke een groot getal Catholyken gevonden worden; en die der weiden, die nimmer priesters onder zich gehad hebben. Die laetsten vormen een gemengd volk, zamengesteld uit Potowotomies, Winnebagoes, Foxes, Chippeways, Saucs, Ottawas, Menomenees en Kickapoux: zy zyn meer dan 3,000. Zy hebben zich van hunne broeders der bosschen afgezonderd, in het begin van den oorlog der onafhankelykheid van de Vereenigde-Staten: de eenen schaerden zich aen den kant der Engelschen, de anderen hielden het met de Republiek. Dewyl de Potowotomies hunne landen in de Staten van den Illinois en den Indiana in 1836 verkocht hadden, hebben zy van het Staetsbestuer in verruiling ontvangen vyf millioenen morgens op de Missouri by Councill-Bluffs omtrent den 41^e en 42^e graed noorderbreedte. De luchtgesteldheid des lands is er ten uiterste veranderlyk en de

regens, vergezeld van donder, zyn zeer menigvuldig in de maenden Juny en July. De winter is er min lang dan in België, maer de koude is er veel strenger; en in tegendeel de hitte is er in den zomer veel grooter. Het land is er in het algemeen door schoone vlakten en bosschen doorsneden; de Missouri bevochtigt het in zyne geheele uitgestrektheid. Dry andere rivieren, de Nishnebatlana, de Musquito en de Boyer doorsnyden geheel het gewest. De Potowotomies zyn van eenen zeer zachten en buigzamen aerd, hebben geen gebrek aen verstand en schynen nimmer bevreesd te zyn. Zy kennen onder hen noch rang noch weerdigheid: hun overste heeft geen ander inkomen, dan dat, hetwelk hy door zyne lancie, pylen en karabyn bekomt; zyn peerd, ziedaer zyn troon. Hy verkondigt de wet en, is het in zyne magt, hy doet ze uitvoeren. Hy moet dapperder zyn dan zyne onderdanen en ontvangt nimmer meer dan iedereen van hen van hetgeen er moet verdeeld worden. Gelyk hy de eerste is in den stryd, zoo is hy de laetste op het slagveld.

De meesten dier wilden zyn bekwaem om een zeer belangryk gesprek te houden over stoffen, die niet buiten hun bereik zyn; zy houden van te schertsen en zyn zeer afgerigt in te boerten; nimmer twisten noch worden zy toornig onder hunne gesprekken; nooit vallen zy iemand in de rede, wie het ook zy; zy denken altoos eenige oogenblikken na, alvorens op belangryke stoffen te antwoorden, of wel zy stellen hun antwoord tot 's anderendaegs uit. Zy hebben geene uitdrukking om den naem des Heeren te lasteren; hun smadelykste woord is dat van *hond*. Zy zyn verdeeld by hutten. De diepe vrede, waerin zy leven, komt grootendeels hieruit voort, dat men iedereen laet doen, wat hy goed oordeelt. Dikwyls gaen er jaren voorby, zonder den minsten twist; maer wanneer de drank hen van het verstand berooft, en men brengt er hun eene groote hoeveelheid, verdwynen al

hunne goede hoedanigheden; zy gelyken niet meer naer menschen; alles moet rondom hen de vlugt nemen; hun geschreeuw, hun gehuil is afgrysselyk, zy werpen zich op elkander, byten zich onderling in de neus en ooren en verscheuren zich op eene grouwelyke wyze.

Zie hier eene zeer zonderlinge overlevering, welke ik van den eersten Overste van den stam vernomen heb; zy is verbreid onder al de stammen van den Illini of der Staten van de Illinois, den Indiana en de Ohio. Wanneer men de Mississippi opvaert achter Saint-Louis tusschen Alton en de monding der Rivier der Illinois, ontdekt de reiziger tusschen twee groote boorden eenen engen doorgang, waer eene kleine beek zich in de rivier ontlast, *Piasa* genoemd, dat is, in de tael der wilden, *de vogel die den mensch verslindt.* In die zelfde streek bemerkt men op eene gladde en steilstaende rots, boven het bereik der hand, het afbeeldsel van eenen grooten vogel, met uitgespreide vleugelen in de rots uitgesneden. De vogel, welken dat afbeeldsel vertoont en den naem aen die kleine beek gegeven heeft, is door de Indianen de *Piasa* genoemd geweest. Zy zeggen, dat vele duizende manen, (maenden) voor de komst der blanken, wanneer de groote Mammath of Mastodonte, welke Nanaboojoo uitgerooid heeft en welks beenderen men op den huidigen dag nog vindt, het gras van hunne uitgestrekte en groene weiden verslond, dat er een vogel was van eene zoo bovenmatige grootte, dat hy zonder moeite eenen hert tusschen zyne klaeuwen medevoerde. Wanneer die vogel eens het menschenvleesch geproefd had, wilde hy zich daerna met niets anders voeden. Zyne loosheid week niet voor zyne sterkte; hy viel eensklaps op eenen Indiaen, voerde hem over in een van de gaten der rots en verslond hem. Vele honderde krygslieden hadden gepoogd hem te dooden, maer zonder goeden uitslag. Gedurende vele jaren werden geheele

dorpen schier verwoest en de schrik had zich onder al de stammen van den Illini verspreid. Eindelyk *Ontaga*, krygsoverste, wiens naem zich tot aen de overzyde der groote meeren verbreid had, scheidde zich van zynen stam af, vastte eene maend in de eenzaemheid en bad den Grooten Geest, den Meester des levens, van zyne kinderen uit de klauwen van den *Piasa* te verlossen. De laetste nacht van zynen vasten verscheen de Groote Geest aen *Ontaga* in eenen droom, vermaende hem twintig krygslieden uit te kiezen, elk met eenen boog en eenen vergiftigden pyl gewapend, en hen in eene aengewezene plaets te verbergen. Een enkele krygsman moest zich opentlyk vertoonen om tot slagtoffer aen den *Piasa* te dienen; al de anderen moesten hunne pylen op den vogel schieten in het oogenblik waerin hy op zyn' prooi zou vallen. By zyn ontwaken bedankte de overste den Grooten Geest en keerde weder, om zynen droom aen zynen stam te verhalen. De krygslieden werden uitgekozen, zonder uitstel gewapend en in de hinderlaeg geplaetst. *Ontaga* bood zich zelven aen om tot slagtoffer te dienen: hy was bereid voor zyn volk te sterven. Regtstaende op eene hoogte zag hy de *Piasa* op de rots zitten; hy rekte zich uit, zoo groot als hy kon; steunende met zyne voeten op de aerde, had hy zyn regter hand op zyn onbeweeglyk hert, en hief op eenen kloekmoedigen toon het doodgezang van eenen krygsman aen. Aenstonds nam de *Piasa* zyne vlugt en als een bliksem wierp hy zich op den overste. Al de bogen waren gespannen en elke pyl drong hem in het lyf tot aen de vederen. De *Piasa* gaf eenen ysselyken en woesten schreeuw en viel dood voor de voeten van *Ontaga*. Noch de pylen, noch de klauwen van den vogel hadden den krygsman geraekt. De Meester des levens, om de edelmoedige opoffering van *Ontaga* te vergelden, had een onzienlyk schild boven zyn hoofd gehouden. Ter gedachtenis dier gebeurtenis is het afbeeldsel van *Piasa* in de rots gesneden geworden.

Zoodanig is de Indiaensche overlevering, en ik verhael dezelve gelyk ik ze vernomen heb. In alle geval, dit is zeker, dat men op de rots het afbeeldsel van eenen overgrooten vogel ziet, dat op eene onnaekbare hoogte schynt uitgehouwen te zyn. Nimmer trekt een wilde in zyn bootje door die streek, zonder zyn geweer naer het afbeeldsel van den vogel af te schieten. De teekenen, welke de kogels op de rots hebben achtergelaten, zyn schier ontelbaer. De beenderen van vele duizende menschen zyn in de spelonken rondom den *Piasa* opeen gestapeld: hoe, door wie en waerom, het is niet gemakkelyk te raden.

Hy, die eene moord bedreven heeft, wordt met de dood door de bloedvrienden van het slagtoffer gestraft, ten zy hy zyn eigen ligchaem vrykoope en het bloed bedekke door hun peerden, kleederen, enz. te geven. Indien hy zich by hen vertoont om zyne misdaed te boeten en niemand den treurigen moed heeft van hem te dooden, gelyk het zeer dikwyls gebeurt, alsdan heeft hy *zich van de moord afgewasschen* en moet niets betalen. Een onzer geburen, die zyne vrouw vermoord had, werd ontslagen door een peerd aen elken van hare broeders te geven. De moordenaer schildert, gedurende eenigen tyd, het aenzigt zwart en de lippen rood, om te toonen, dat hy bloedgierig is en er zich mede wil verzaden.

Wanneer de man of de vrouw sterft, betaelt die der echtgenooten, die overleeft, aen de bloedvrienden van den overledene *de schuld des ligchaems* in zilver of in peerden en elk volgens zyne middelen: hy, die veronachtzaemde die schuld te betalen, zou in gevaer zyn, van al wat hy bezit, te zien verwoesten. De vrouw moet den rouw gedurende een jaer over de dood van haren man dragen, dat is te zeggen, dat zy zich niet mag kammen noch wasschen; alleenlyk mag een der bloedvrienden van den overledenen wanneer het ongedierte haer kwelt, haer dien dienst uit medelyden bewyzen.

Gedurende een geheel jaer voedt de Potowotomie de ziel van zynen gestorven bloedverwant; by elke maeltyd neemt hy een deel van zyn voedsel en werpt het in het vuer, in het gedacht, dat de ziel er verkwikkingen en sterkte door ontvangt. De Ottoes, hunne naeste geburen, dooden doorgaens een of twee van hunne beste peerden op het graf van hunnen makker, opdat hy dezelve op zyne groote reis in de andere wereld zou bestygen; zy hangen de steerten dier peerden aen lange staken. Hunne hemel, volgens hunne denkbeelden, is eene onmetelyke weide, aen gene zyde van den ondergang der zon, waer de lente eeuwig is en die vol is van ontelbare soorten van kruiden, buffels, herten, reebokken, beeren en van alle slach van wild.

Wanneer een Overste of een dappere van den stam begraven wordt, vergaderen zich al de krygslieden, die eenige zegeprael op den vyand behaeld hebben, om hem de laetste pligten te bewyzen. Zy vergezellen de doodsbaer tot aen de plaets der begravenis, waer een der voornaemste redenaers de lykrede uitspreekt. Hy maekt indachtig al de schoone begaefdheden van den overledene, al de merkweerdige daden van zyn leven, de vyanden, welke zyne byl geslagtofferd, de haerpelsen, welke hy afgerukt, en de wilde beesten, welke hy gedood heeft. Zy plaetsen hem daerna in het graf, met het aenzigt naer den ondergang der zon gekeerd; geven hem weder zyne karabin, zyne lancie, zynen boog en zyne pylen, vullen zynen hoorn met buspoeder en zynen zak met lood; plaetsen nevens hem zyne pyp en zynen tabakzak, die wel gevuld is, met eenigen anderen voorraed, zoo als suiker, gedroogd vleesch, maïs, enz., voorraed, welken hy op zyne reis naer *het land der zielen* zou kunnen noodig hebben. Allen wenschen hem eenen gelukkigen dag, nemen hem voor de laetste mael by de hand en het graf wordt gesloten. Zy planten daerna voor het graf den *pael der dapperen;* op den top schildert men in het rood het dier of

Dodême, beschermgeest van den overledene, en al de omstaenders maken er een of meerdere teekenen op: het zyn roode kruisen, waerdoor zy willen verbeelden even zoo vele geesten van hunne overwonnene vyanden, welke zy bestemmen om aen hunnen medekrygsmakker in de andere wereld tot slaven te dienen. Ik heb er gezien, die tachtig tot honderd van die kruisen hadden.

De ouders van een kind hadden in zyn graf eene kleine opening gemaekt, om aen de ziel eenen doorgang te geven. De troostelooze moeder bewaerde het graf gedurende twee dagen, om te ontdekken, of het voorwerp van hare teederheid eenige edelmoedige ziel in de andere wereld aengetroffen had, of ongelukkig was. Zie hier, aen welke teekens zy het trachtte te erkennen: indien zy eenen schoonen vogel of eenig schoon bloedeloos diertje zag, de voorspelling zou haer gunstig zyn; indien zy integendeel een leelyk kruipend gedierte of eenen roofvogel ontmoette, alsdan was alles voor haer kind verloren. Gelukkig was het helder weêr, de vlinders en andere schoone bloedelooze diertjes van alle kleur en van alle slach vlogen rond van alle kanten. De moeder keerde dan geheel getroost naer haer huis weder..... Zy is my daerna komen bezoeken, om zich in onzen heiligen godsdienst te doen onderwyzen en hare twee dochterkens te laten doopen.

Zoodra een wilde wenscht te trouwen, vertoont hy zyne neiging, door op eene soort van fluit, de *popokwen* te spelen; hy zwerft door geheel het dorp, beschilderd en betamelyk versierd, maekt dikwyls een avondmuzyk voor de hut van haer, welke hy tot gezellin verlangt. Zoodra de jonge dochter toestemt hem te trouwen, bepalen de ouders of de broeders den prys: hy moet aen elk van hen een peerd of wel eenig ander voorwerp van weerde geven en men geeft haer aen hem over. Nogtans het meestendeel verkoopen dezelve, zonder de genegenheden van hunne dochter te raedplegen, aen wien het hun goed dunkt: zy

zyn hieraen zoodanig gewoon, dat het zeldzaem is, dat zy morren of zich beklagen. De vrouw van eenen wilde is waerlyk eene slavin. Zy zeggen, dat de Groote Geest (*Kchemnito*) in eenen raed, welken hy met onze voorouders hield, besliste « dat de man de vrouw zou beschermen en » op de jagt der dieren gaen; dat al het overige ten laste » der vrouw zou zyn: » en zy houden zich stiptelyk aen die beslissing. De vrouw is dus alleen belast met al den huishoudelyken arbeid: zy wascht, herstelt, doet de keuken, bouwt de hut, bearbeidt en bezaeit de landen, kapt het hout, enz., ook schynt zy versleten in den ouderdom van dry-en-dertig jaren. Wat de mannen betreft, de jagt uitgenomen, welke zy van tyd tot tyd doen, zy leiden een geheel ledig leven; zy klappen onder het rooken van eene pyp, spelen met de kaert of vermaken zich met eenig ander spel, en ziedaer alles.

Wanneer er gehandeld wordt van eenen naem aen een kind te geven, rigten de ouders een groot gastmael aen; zy zenden aen al de gasten een teeken van noodiging, een stukje van een tabaksblad of een stokje, dit is hunne wyze van uitnoodigen. Na de maeltyd geeft de oudste der familie den naem, die doorgaens betrekking heeft hetzy op een onderscheidingsteeken, hetzy op eenen droom van het kind of wel op eenigen schoonen of kwaden trek, waerdoor het zich zal hebben doen kennen. Die plegtigheid heeft plaets voor de jongens, wanneer zy hun zeventiende jaer bereikt hebben. Zy moeten te voren eenen zeer strengen vasten van zeven tot acht dagen ondergaen, tydens welken de ouders hun kind aenbevelen, van met eene groote aendachtigheid te letten op de droomen, welke de Groote-Geest hem overzendt en die hem zyne toekomende bestemmingen zullen openbaren: hy zal weten, of hy bestemd is om een groote overste of een goede jager te worden, naer het getal der dieren welke zyne byl velt, of naer dat der haerpelsen, welke hy in zyne droomen op

zyne vyanden behalen zal. Het dier, dat zich aen hem zal vertoonen, zal zyn Manitou worden en hy moet er geheel zyn leven een teeken van over zich dragen: klaeuw, tand, steert of pluim, het is hetzelfde.

De stam der valsche bedienaers van den eerdienst by de wilden, is gekend onder den naem van *Grande-Médecine;* zy, die er van dat getal zyn, maken eene afzonderlyke bende uit. Iedereen van hen is voorzien van eenen zak, die eenige geneeswortelen en planten inhoudt, aen welke zy eene soort van eerdienst bewyzen. Zy houden hun geloof zeer verborgen en zyn zeer moeijelyk in het aennemen van leerlingen. Zy dansen en zingen veel in hunne vereenigingen en geven zich onderling zware stooten, drukkende hunnen médecynzak onder den arm. Eene zeer merkweerdige zaek en welke ik van vele ooggetuigen vernomen heb, is, dat zy zich overwonnen bekennen en hunne bygeloovige werkingen staken, wanneer een gedoopte, die een teeken van zynen godsdienst over zich draegt, zoo als: een gezegend kruis of medailtje, de plaetshunner vergaderingen nadert. Eene oude wilde vrouw, welke ik in dit oogenblik onderwys, en die langen tyd tot de Grande-Médecine behoord heeft, is met de dood door de huichelaers bedreigd geworden, indien zy Christene wordt; zy blyft echter onwankelbaer in hare goede voornemens. Het voorbeeld van haren man en hare zes kinderen, welke ik gedoopt heb, moedigt haer aen die bedreigingen te trotseren. De hoofden dier sekten zyn onder de wilden gevreesd en brengen veel toe aen hunne ligtgeloovigheid: zy doen die arme Indianen gelooven, dat zy, volgens hunnen wil, de gedaente van eene slang, eenen beer, eenen wolf en van elk ander dier kunnen aennemen, dat zy de toekomst kunnen voorzeggen en de moord en den diefstal ontdekken. De kennis der kruiden doet hun dikwyls buitengewoone genezingen doen. Na de Médecine aen de zieken te hebben toegediend, schreeuwen en huilen zy;

zy trachten de ziekte uit het ligchaem door eene lange buis te trekken, dansen rondom den zieke en maken voor hem kluchtige en vreemde gebaren.

Het is eene overlevering onder de Potowotomies, dat er in de maen steeds een oud wyf bezig is, om eenen grooten korf te maken. Indien zy gelukt haer werk te voltrekken, zal de wereld vergaen, maer een groote hond neemt haer zonder ophouden in acht en vernietigt haer werk, wanneer het op het punt is van voltrokken te worden. De stryd tusschen den hond en de vrouw heeft by elke maenverduistering plaets. De groote hond is de zwarte vlek, welken men ten zuiden van dat gesternte ziet. De Potowotomie, die dikwyls gastmalen geeft, is, volgens de uitdrukking van hunne gezangen, een der helden van het dorp. In het begin van den winter, wanneer de jagt overvloedig is, vertoont elke hut eene plaets van vermaken. Dag en nacht hoort men de fluit en het bedwelmende gerucht van den *Teweêken* of trommel, die de eentoonige gezangen der wilden vergezellen. Het is een geheiligd gebruik onder hen, dat hy, die het gastmael geeft, er zelf geen deel aen mag nemen; hy zou onteerd en als een heiligschendende aengezien worden. De jager snydt het dier, dat hy geschoten heeft, in zoo vele stukken als hy stokjes van uitnoodiging aen zyne vrienden wil zenden. Hy, die zich naer de feest niet kan begeven, zendt het stokje met tabak of eenig ander geschenk weder, om zyne weigering goedgunstig te doen aennemen. Gebruikelyk wordt het geheele dorp verzocht, want elke bewooner leeft in eene gedurige vrees van door eenen nydigen nabuer vergeven te worden. Een wilde gevoelt levendig eene verachting, eenen smaed; hy is wraekzuchtig in den hoogsten graed, en, dewyl de wraek naer zyne denkbeelden eene deugd is, zal hy vroeg of laet de gunstige gelegenheid vinden, om al zyne gramschap op hem, die hem heeft durven verachten, uit te storten.

De treurige geschiedenis, welke ik u ga verhalen, is er een treffend bewys van. Ik heb dezelve vernomen van den neef zelven van *Kitchechaonissi*. Een der schoonste dorpen van de Potowotomies voor hunne landverhuizing naer Council-Bluffs, was gelegen op het punt, waer de Kankaki en de rivier der Plaines die der Illinois vormen. *Kitchechaonissi* of de Grand Vent du Sud, beroemde krygsman, was hun overste. Zyne dapperheid deed hem vreezen; maer tevens had hy door eene ware vaderlyke teederheid zich de achting en de liefde van al zyn volk weten te bezorgen. Hy had het geluk van zes zonen, zoo kloek als hy en uitmuntende jagers, te hebben. Hy gaf dikwyls feesten en gastmalen aen geheel zyn dorp. Nogtans durfde hy soms den eenen of den anderen zyner naburen met verachting behandelen, veronachtzamende, hetzy uit misachting of om eenige andere reden, hun het *stokje* van uitnoodiging toe te zenden.

De wilden zyn zeer ervaren in de kennis en de kunst van het vergift te mengen: zy bedienen er zich met eene wonderlyke handzaemheid van op alwie hen mishaegt.... De vyf oudste zonen van Kitchechaonissi volgden elkander binnen korten tyd in het graf, in den loop van hetzelfde jaer, slagtoffer der geheime wraek van eenige nydige of wraekzuchtige wilden. De rouw van den ouden man was lang en bitter; jaren gingen er voorby, zonder dat hy een eenig feest gaf en hy wees hardnekkig al de uitnoodigingen van de hand. De zoon, die hem overbleef, was zyn eenige troost, zyne eenige hoop en de steunstok van zynen ouderdom. Begaefd met al de hoedanigheden des geests en des ligchaems, dapper in den oorlog, opgerigt tot de jagt, onderscheidde hy zich vooral door eene kinderlyke teederheid en onderwerping, zonder voorbeeld tot nu toe onder de wilden. Kitchechaonissi beminde hem zoo veel als een vader, als een Overste bekwaem is, om een zoon, de lieveling van het dorp, den held van het volk, te beminnen.

Zyn eenig vermaek was hem te versieren met de rykste en schoonste optooisels, die onder de wilden in gebruik waren. De zoon had door zyne aenhoudende zorgen aen den ouden krygsman zyne eerste vrolykheid weder gegeven en in den schyn geheel zyn geluk. Op zekeren dag kwam hy van de jagt weder, beladen met eenen grooten beer, welken hy gedood had en legde volgens zyne gewoonte het dier aen de voeten van Kitchechaonissi. De grysaerd bad hem het in stukken te snyden en al de oude vrienden van het dorp op het gastmael van den beer te noodigen. De jonge jager vergat uit onachtzaemheid vier grysaerds van de groote bende der Médecine; maer hy besloot, terstond na het feest, naer de wildernis weder te keeren, om hen de eersten op een tweede gastmael te noodigen. De blydschap en het genoegen van het volk waren groot by die gelegenheid, want het was de eerste mael, sedert de dood van zyne vyf zonen, dat de zeer geliefde Overste by eene groote plegtigheid tegenwoordig was. Alles liep in de volmaektste overeenstemming in orde af. Kitchechaonissi was ten hoogste verblyd, hoorende de lofbetuigingen, welke men zynen zoon toezwaeide in gezangen, waerin zyne groote dapperheid en zyne verhevene deugden werden geroemd. Helaes! de rouw volgde van naby dien zegeprael van eenen vader: 'S anderendaegs voelde de jonge held zich ongesteld; de vermaerdste kwakzalvers werden ter hulp geroepen; maer al hunne beguichelingen, hunne gezangen, hunne dansen, de kracht van hun geblaes werden nutteloos in het werk gelegd; de ziekte had welhaest vreesselyke vorderingen gemaekt en de achtste dag vergezelde geheel het dorp in rouw en geween *Waăpekiejeck,* het schemerlicht (het was de naem van den jongen krygsheld) naer het graf zyner ongelukkige broeders. Kitchechaonissi schilderde zich zwart en verdween uit het dorp na de begravenis; zyn volk zocht hem overal, maer te vergeefs. Het was tusschen steile rotsen in de woestste

plaets, dat hy zich verborgen had om te weenen. Dikwyls bad hy in de bitterheid zyns herten den Meester des levens van hem toe te laten tot zyne geliefde kinderen in het land der zielen te vertrekken. Op zekeren dag, wanneer hy, gezeten op den boord van eenen stroom, in zyne mymeringen verslonden was, meende hy eene stem te hooren, die hem zeide: « Sta spoedig op, Kitchechaonissi;
» steek de rivier over, klimp op de steile vlakten en gy
» zult uwen zoon, het voorwerp uwer droefheden zien. »
Hy staet aenstonds op: de zon kwam haren loop te eindigen en was achter de verafgelegene heuvels verdwenen. De grysaerd wendt zyne blikken naer alle kanten; maer niemand ziende, roept hy uit, met de oogen en de handen naer den hemel opgeheven: « Welhoe! zal ik mynen zoon
» zien! myne vingers hebben zyne oogen gesloten; myne
» handen hebben zyn graf gedolven; myne lippen hebben
» zyn bleek en doodverwig voorhoofd gekust, alvorens
» hem nevens zyne ongelukkige broeders te plaetsen! »
Eene onwederstaenbare magt scheen hem mede te slepen. Kitchechaonissi gehoorzaemt. Hy werpt zich in den stroom en bereikt de overzyde; het was eene woeste plaets en van eenen moeijelyken toegang. Welk is zyne verwondering niet, wanneer hy het dof geklank van eene trommel hoort, die uit eene holte in de overzyde van de groote vlakte kwam. Gelyk aen den jager, die het spoor van het dier dat hy vervolgt gevonden heeft, klimt de grysaerd met eene verbaesde snelheid voor zynen ouderdom over den hoogen heuvel. Het gerucht der trommel wordt sterker en sterker naermate hy voortgaet, en zyne ongerustheid en nieuwsgierigheid zyn ten toppunt. Hy staet een oogenblik stil om adem te halen en met omzigtigheid acht te nemen. Welhaest ontdekt hy in eene diepe holte eene schorsche hut, waeruit het gerucht voortkomt. Ter begunstiging der duisternis, spoedt hy zich met eenen zachten tred naer de geheimvolle plaets. Hy beefde door al zyne

leden.... Zyn bloed was in zyne aderen versteven.... Naeuwelyks kan hy adem halen... Duizende schimmen vertoonen zich aen zyne verbeelding, opgewekt en ontroerd door zoo vele ongelukken. De belofte, welke hy op de rots gehoord heeft: « Gy zult uwen zoon zien » verlevendigt eindelyk zyne vurigheid. Hy doet eenige schreden voorwaerts, ziet door eenen spleet in de hut en wordt door verwondering, verontweerdiging en schrik bevangen; hy heeft de vier grysaerds erkend die niet gedeeld hadden in het gastmael van den beer, bezig met eerlooze tooveryen en hunnen medecynzak of van bygeloovigheden voor hen uitgespreid. Hy onderzoekt alles van naby en ziet vyf doodshoofden aen staken gehecht. Hy gaet rondom de hut, ziet door eenen anderen speelt en by het licht van het vuer ontdekt hy aen het einde der plaets, eenen vyfden regtstaenden en onbeweeglyken wilde. Is het zyn zoon?... Hy onderzoekt hem met aendacht. Het zyn dezelfde kleederen, dezelfde versierselen, waermede hy is begraven geweest. Alzoo had hy zich op zyn laetste feest geschilderd. — Maer waerom die doodskleur, die geslotene oogen, dat doodsch voorkomen? — Hoe is hy in deze verschrikkelyke wildernis gekomen? — Sedert lang had Kitchechaonissi vermoeden op die vier grysaerds, van de oorzaek te zyn van al zyne ongelukken.... Gedachte van wraek, de hoop, de twyfel verdrongen zich in zyne ziel. Hy weet niet wat doen; hy merkt al hunne bewegingen op en luistert met een aendachtig oor. Hy, die de trommel had, begint op nieuw op zyn instrument te slaen; de andere schut zyne kalebas, vol van kleine kyen; de derde speelt op de fluit, terwyl de vierde de smaedvolste woorden aen den jongen held toestiert, snoevende tevens op de groote magt van hunne Médecine, waeraen noch hy noch zyne broeders hebben kunnen wederstaen. Gelyk aen eenen tyger of aen de leeuwin, welke men de jongen ontnomen heeft, gevoelt Kitchechaonissi al zyn bloed verlevendigen en in

zyne aderen koken... Gewapend met zynen vreesselyken moordknods, werpt hy zich in de hut, stort al zyne razerny uit op de moordenaers zyner kinderen bevangen door schrik, en velt hen dood aen zyne voeten neder, zonder dat zy hem durven wederstaen. Alsdan gaet hy zynen zoon omhelzen en ontwaert, dat hy tusschen zyne armen niet heeft dan zyne met strooi opgevulde huid. Die gebeurtenis was welhaest door geheel het dorp gekend: men opent het graf van den jongman; zyne overblyfsels en die van zyne broeders waren er niet meer. De omstandigheden bewezen, om er niet aen te twyfelen, dat de grysaerds de vergiftigers waren en volgens de Indiaensche gebruiken de regtveerdige straf hunner misdaden ontvangen hadden.

Ik ben, enz.

P. J. De Smet. S. J.

N° XXVIII.

A. M. D. G.

Philadelphia, den 6 April 1847.

EERW. PATER;

De volksstam der Pawnies wordt in vier groote stammen verdeeld, die te zamen, als of zy maer een eenig volk uitmaekten, werken. Hunne dorpen zyn gelegen op de Rivier *Platte* of de Nebrasca en op die, welke tolrivieren der zelver zyn aen de Zuid-Weste zyde, ongeveer honderd vyftig mylen van de Missouri. Zy zyn altoos de ware kinderen der wildernis, gelyk zy het eertyds waren, kleedende zich met de huiden der dieren, welke zy op de jagt gedood hebben, teelende niet dan maïs en pompoenen en bedienende zich van het schouderblad van den buffel, in plaets van ploeg en spade. — Wanneer het jaergety der jagt komt, geheel het dorp, mannen, vrouwen, kinderen verlaten hunne verblyfplaets en gaen het wild zoeken, dat hun tot voedsel dienen moet. Hunne hutten, welke zy Akkaros noemen, zyn rond en hebben byna honderd veertig voeten in den omtrek. Zy zyn gemaekt van jonge boomen, regelmatig geplant, welker toppen men met kunst bindt aen palen, die in het midden geplaetst zyn en eenen kringgelyk aen den eersten vormen; daerna dekt men dezelve met matten van schors en eene laeg aerde, ter dikte van ongeveer eenen voet; eindelyk eene groene en vaste zode, die met zorg over het geheel gelegd wordt, voltrekt het gebouw. Van verre zyn de

wooningen gelyk aen de groote graenmyten, die onze velden na den oogst bedekken. Eene opening, gemaekt in den top, dient te gelyk voor venster en schouw.

In den winter is het daerin zeer warm en in den zomer zeer frisch; maer dikwyls ook zeer vochtig: tien of twaelf huisgezinnen verblyven er gemakkelyk in. Indien in hunne lange uitloopen om het wild te zoeken, iemand hen niet kan volgen, om zynen ouderdom of zyne krankheden, maken zyne vrienden en kinderen hem eene hut van drooge zoden, om hem te behoeden tegen de winden en tegen de zon; zy laten hem den voorraed, welken zy zonder zich zelven te ontblooten kunnen missen, en geven hem daerna aen zyn lot over. Niets is aendoenelyker dan die gedwongene en noodzakelyke scheiding: het geween en het gekryt der kinderen van den eenen kant; van den anderen de gerustheid en overgeving van eenen ouden vader of moeder... Dikwyls moedigen zy hunne kinderen aen, van hunne dagen niet in gevaer te stellen, om den ellendigen blaes des levens die hun overblyft, te verlengen. Ook zy verlangen te vertrekken voor de lange reis, die hen moet brengen by hunne voorouders in de gelukkige landen van den Grooten-Geest. Indien de jagt in de eerste dagen gelukt, keert het kind terstond weder, om zyne ouders te vertroosten en by te staen... Dit is een gebruik by al de omzwervende stammen der bergen.

De Pawnies hebben nopens den algemeenen zondvloed overeenkomstige denkbeelden met die der Potowotomies. Wat de ziel aenhaet, zy gelooven dezelve eene *gelykenis* van den mensch te zyn, die, besloten in het ligchaem, met het zelve niet sterft, maer er zich by de dood van afscheidt. De ziel (*de gelykenis*) van hem, die in het leven vroomd, dienstveerdig opzigtens zyne ouders, goede jager, goede krygsman is geweest, wordt in een land van genoegten, overvloed en vermaken overgevoerd; integendeel is hy lafhertig, wreed, zorgeloos, onmeedogend van herte

geweest, zyne ziel trekt door naeuwe, moeijelyke en gevaerlyke wegen, naer een verblyf waer alles verwerring, pyn en ongeluk is.

In hunne godsdienstige plegtigheden zingen, dansen en bidden zy voor eenen vogel, opgevuld met wortelen en kruiden, waervan hunne bygeloovigheid zich bedient. Eene hunner overleveringen verhaelt dat de morgenster dien vogel zond aen hunne voorouders als haer afbeeldsel, met last om denzelven in alle gewigtige omstandigheden te aenroepen en in het openbaer gedurende de offerhande te vertoonen. Alvorens denzelven aen te roepen, vult iedereen zynen calumet met het geheiligde kruid, dat de vogel inhoudt; daerna blazen zy den rook naer het gesternte uit en offeren hetzelve hunne gebeden en vragen, al dansende, zingende, en de magt van den vogel in hunne versen roemende. Het is tot denzelven dat zy hunnen toevlugt nemen om in den oorlog en op de jagt voorspoed te hebben; om den sneeuw, die den buffel van de bergen in de vlakten dryft, te bekomen; eindelyk om den Grooten-Geest te bevredigen, wanneer eene ramp het volk, een huisgezin of zelfs eenen byzonderen persoon drukt.

De Pawnies zyn een van die zeldzame oorspronkelyke stammen, die afkomstig van de Mexicanen zich nog met het bloed van menschelyke offeranden bezoedelen. Om dat schromelyk gebruik te regtveerdigen, beweeren zy dat de morgenster hun door haren vogel deed weten, dat die offerhanden haer zeer aengenaem zyn en over de volken de gunst van Tirawât, naem welken zy aen den Grooten-Geest geven, trekken. Zy laten zich voorstaen, dat die menschelyke offerhanden aen den Grooten-Geest zeer behagen. Ook wanneer de Pawnie zich meester maekt van eenen gevangenen en zich den hemel wilt gunstig maken, draegt hy zyn slagtoffer aen de morgenster op; daerna levert hy het, in het oogenblik der offerande, in

de handen der huichelaers over: aenstonds begint men de toebereidselen tot die afgrysselyke plegtigheid te maken. Ik was er niet ver af, wanneer eene dier bloedige offeranden plaets had, en ziehier de byzonderheden, welke ik heb kunnen vernemen, uit den mond van geloofweerdige ooggetuigen.

Het slagtoffer was eene jonge dochter der Sioux of Dakotha, die vyftien jaren oud, door de Pawnies sedert zes maenden gevangen genomen was. Gedurende haer gevangenschap had zy al de bewyzen van belangstelling, waervoor een wilde vatbaer is, ontvangen. De gevangene was verpligt by al de feesten en gastmalen van het dorp tegenwoordig te zyn en werd overal eerder als ware vriendin dan gevangene behandeld. Alzoo verbergen zy altoos voor hunne slagtoffers hun helsch voornemen.

De maend April kwam, het is de tyd van te planten en die van hunne gruwelyke offeranden. Alsdan vereenigen zich vier der voornaemste wilden van den stam, in de ruimste en schoonste *Akkaro* of hut van het dorp, om met *Tirawât* over het lot van hun slagtoffer te raedplegen. Volgens hunne godsdienstige denkbeelden, wordt zulk eene offerande altoos beloond door eenen overvloedigen oogst en over groote troepen van buffels, welke Tirawât zendt in de naburige vlakten van hunne dorpen, om er hun de jagt gemakkelyker van te maken, zonder hen bloot te stellen aen de gevechten met vyandlyke en krygshaftige volken.

De oudste der wilden zit by het feest voor dat men by die gelegenheid geeft. Tien der beste zangers en muzykanten, dragende elk hun instrument, verschynen in het midden van den *Akkaro*. Vier van hen zyn gewapend met drooge callebassen, waeruit men het zaed gedaen heeft, om dezelve met kleine keisteentjes te vullen; die callebassen, in beweging gebragt door de sterke armen dier reusachtige mannen, maken een gerucht, gelyk aen den

vallenden hagel. Vier anderen slaen den *Tekapiroutche*: het is eene soort van trommel, die een dof en doodsch geluid geeft; zy is gemaekt van eenen uitgeholden boomstam ter lengte van dry voeten en ter breedte van anderhalve; aen beide einden overtrokken met de huid van eenen dambert. De twee laetste hebben eene soort van rietenfluit, van twee voeten lang en eenen duim in de middenlyn, gelyk die van onze aloude herders. Hun scherp geluid doet zich op eenen afstand van eene halve myl hooren. Iedereen hecht aen zyn instrument eene *Tewaara*, soort van zak, vol wortelen en andere stoffen, waeraen hunne bygeloovige denkbeelden eene bovennatuerlyke kracht toeschryven, om hunne offeranden aengenamer aen den Schenker der levens te maken. Vier schildwachten, gewapend met lanciën, gaen zich aen de vier hoofdpunten der hut plaetsen; zy zyn belast de orde onder de aenschouwers te handhaven en den ingang aen vrouwen, dochters en kinderen te beletten. De gasten, op den grond of op matten gezeten, aen de regter en linkerhand van den voornaemsten huichelaer, staen van tyd tot tyd op, om al dansende op de koddigste en belagchelykste wyze zich rondom hem te draeijen. Verbeeld u een dertigtal dier wilden, van eene koperachtige kleur, wier ligchaem beschilderd en aenzigt met kleuren besmeerd, dat is, overdekt is met eene afschuwelyke mengeling van wit, geel, groen, rood en ketelzwart, en daerover een lang hoofdhaer, dat geheel verward en met slyk en klei beladen is.

Zy vormen eenen kring, schreeuwen, loopen en maken met het ligchaem, de armen, de lenderen en het hoofd duizende afgrysselyke wringingen, terwyl stroomen van zweet die van al hunne leden afvloeijen hun aengezigt nog afschuwelyker maken, door al de kleuren, waermede zy besmeerd zyn, onder elkander te mengelen... Nu dansen zy verward door elkander, dan afzon-

derlyk; de eene van den eenen, de andere van den anderen kant; de eene op een been, de andere op twee; een derde op handen en voeten, zonder orde en echter volgens, ik weet niet, welke maet, altoos in overeenkomst met hunne trommels, calebassen en fluiten.

Naby het middenpunt der hut, ongeever vier voeten van het vuer, bevinden zich vier groote ontleede buffelskoppen, waeruit men de voorzeggingen trekt. De voornaemste huichelaer, de muzykanten en de dansers hebben het hoofd bedekt met zwanen dons, met honig er opgeplakt, waermede zy hun hoofdhaer beladen: dit gebruik schynt gemeen aen al de stammen van Noord-Amerika, in hunne bygeloovige plegtigheden. De voorzitter alleen is rood geschilderd; de muzykanten zyn half rood en half wit, en al de anderen zyn met verschillende kleuren bestreken en met de zotste sieraden opgetooid.

By elke herneming van het muzyk, van de gezangen en den dans, bewaren de aenschouwers een diep stilzwygen, en gedurende de dertig minuten, dat dit zonderling verward gerammel en geraes duert, hoort men niet dan het zingen, het schreeuwen, het huilen en het muzyk. Wanneer ieder op zyne beurt gedanst heeft, geeft de huichelaer het teeken van op te houden, roepende uit geheel zyne magt. Alles houdt eensklaps op, iedereen neemt zyne plaets en de vergadering roept: Neva! Neva! Neva! Het is wel! Het is wel! Het is wel! De dansers vullen alsdan de aloude *Nawishkars*, geheiligde calumet, welke men niet gebruikt dan in de belangryke omstandigheden. Zy bieden dezelve aen den voorzitter aen, die streelende met zyne twee handen de lange pyp, versierd met peerlen en verschillende afbeeldsels, by het vuer gaet nêerhurken. Een der wachten legt eene vuerkool op den geheimzinnigen calumet. Zy gaet aen, de rooker staet op, blaest een mondsvol rook in het aenzigt van elken muzykant, verminderende elken keer de hoeveel-

heid. Daerna keert hy zich naer het middenpunt en verheffende de oogen naer den hemel, biedt hy den calumet den Schenker des levens aen, houdende eenige oogenblikken een statig stilzwygen... Alsdan offert hy dry monden vol rook aen den hemel, zeggende: » *O Tirawat*, » gy die alles omvat, rook met uwe kinderen en heb » deernis met ons. » Daerna biedt hy den calumet de dry buffelskoppen aen, groet er elken van met twee monden vol rook en gaet eindelyk de pyp ledig maken op een houten schoteltje, om die kostelyke asschen in eenen zak van damhertenleer voor het toekomende te bewaren (1).

Na den dans dient de meester der plegtigheid aen de gasten, in eenen kring gezeten, de maeltyd voor. Die maeltyd bestaet in gedroogd buffelvleesch met maïs, gebragt op houten schotelen, die tot aen den rand vol zyn. Iedereen is verbonden zyne schotel te ledigen, moest hy er zelfs van bersten. De voorzitter biedt den Grooten-Geest eene portie van vleesch en maïs aen en plaetst dezelve op den grond; hy doet ook dergelyke offerande aen eenen der buffelskoppen, die geoordeeld wordt deel in het feest te hebben. Eindelyk terwyl allen op hun best eer aen hunne schotels doen, staet een der oversten op en verkondigt aen al de gasten, dat de Meester des levens met hen danst en hunnen calumet en hun gastmael ontvangt. Geheel de vergadering antwoordt: « Neva! Neva! Neva! » Dit is het eerste doodvonnis.

Na de maeltyd danst men andermael en de calumet wordt voor de tweede mael aengestoken en aen den Meester des levens aengeboden, als ook aen de buffelskoppen; waerna de hut nogmaels weêrgalmt van

(1) Het gebruik van te rooken is zeer in achting by de wilden van het westen. Het is van geen minder gewigt dan de eed by de beschaefde volken. Dat twee Indianen op het punt zyn van elkander te dooden, indien men gelukt hen den calumet te doen ontvangen, de geschillen houden terstond op en hunne vriendschap is vaster dan ooit.

het dryvoudig geroep: « Neva! Neva! Neva! » Voortaen is het vonnis zonder beroep voor de ongelukkige gevangene.

Verzaed van het zingen, schreeuwen en dansen, trekt de troep van wilden naer buiten, voorgegaen van de muzykanten, om den geheiligden calumet aen de buffelskoppen, op het hoogste der hutten door geheel het dorp geplaetst, aen te bieden: de eene pronken met twee of dry, andere zelfs tot met acht van die zegeteekenen der jagt. By elken mondvol rook, doet de menigte een geschreeuw van dolzinnigheid hooren: al de inwoonders waren toegeloopen. Men hield stil voor de wooning der Siousche dochter: de lucht weêrgalmde van vervloekingen tegen de vyanden en het onnoozele slagtoffer, hetwelk zy in hunne magt hadden. Reeds vindt zy zich toebetrouwd aen de bewaring van twee achterdochtige oude wyven, van welke alle zorgen strekken om uit haren geest te verwyderen het minste vermoeden van het grouwelyke feest, dat er bereid wordt en van de rol, welke zy er moet spelen. Zy zyn integendeel belast haer te doen gelooven, dat er gehandeld wordt van haer te eeren en dat zy zich wel moet voeden, om te schooner, frisscher en bygevolg aengenamer aen den Meester des levens te schynen. Alzoo eindigt de eerste dag der plegtigheden.

Den volgenden dag loopen de twee oude wyven, met verward haer, met een gerimpeld rood en wit geverwd aenzigt, met de armen en lenden beschilderd, blootvoets, en zonder andere kleeding dan een kort rokje van de huid van eenen damhert, dat maer tot aen de kniën komt, in een woord, als twee ware helsche furiën van een afgrysselyk aenzigt, uit hunne hutten, hebbende pieken in de hand, beladen met de haerpelsen, welke hunne mannen eertyds op de vyanden veroverd hebben. Zy dansen gevolglyk rondom elke hut en kondigen met nadruk aen: « Dat de *Dacotha* aen den Meester des

» levens door regtveerdige en wyze mannen is toegewyd; » dat de offerande hem behaegt en iedereen zich moet » bereiden om dien feestdag met vreugd te vieren. » Op die woorden doen de kinderen en ledigloopers van het dorp vreugdegeroepen hooren. Zy geleiden al dansende de twee oude booze wyven naer hare hutten, waer deze binnengaen, na hare pieken in zegeprael aen de deur geplaetst te hebben... En de verblyde troep scheidt uit elkander en elk keert naer zyne wooning weder, om deel te nemen in de genoegens van zyne bloedvrienden....

Den derden dag ten tien uren 's morgens begeven al de vrouwen en dochters, gewapend met bylen, zich naer de hut van de jonge en ongelukkige gevangene en moedigen haer om te zamen in het bosch hout te gaen kappen. Het onnoozele kind neemt zonder mistrouwen en met geestdrift hare wreede uitnoodiging aen, zich gelukkig achtende van wederom de zuivere lucht te ademen, waervan zy sedert zoo lang beroofd is. Men geeft haer eene byl en geheel de troep trekt op naer de aengewezene plaets, doende het bosch van zyne vreugdegeroepen weêrgalmen. *Atipaat*, oude furie, die den troep bestiert, teekent met eenen bylslag den boom, die moet geveld worden, en daerna geeft iedereen eenen slag op zyne beurt; eindelyk nadert het slagtoffer om het werk te voltrekken. Terstond omringen haer de jonge furien al huilende en dansende; zy, die nog niets vermoedt, gaet voort in de voorbereidselen van hare offerande te maken en gelooft zich eene feest te bereiden... *Atipaat* doet haer de Ashki (1)

(1) De *Ashki* is eene koord, gemaekt van peerdenhaer of ypenschors, welke men bereidt door dezelve in het water te doen kooken. Die koord is vyf-en-twintig tot zestig voeten lang; zy is slechts een duim breed en echter is dezelve sterk genoeg om den kloeksten man te binden. Men versiert dezelve met de stekels van een stekelverken en met belletjes, die bovendien het voordeel hebben, van de bewaerders te waerschouwen, in geval het slagtoffer zou willen ontsnappen.

aen, waermede zy den boom moet slepen. En daerna keert de troep naer het dorp weder, al dansende onder weg, maer zonder de minste hulp te leenen aen de ongelukkige dochter, die onder den last bezwykt. Eene ontelbare menigte verwacht haer op de plaets der offerande en ontvangt haer met razende vreugdegeroepen. Men ontdoet het slagtoffer van zynen last; men stelt haer weder in de handen van hare bewaersters, die haer naer hare wooning geleiden, bezingende met eene woeste en scherpe stem de groote daden hunner jeugd. Middelerwyl schikt men het hout tusschen twee boomen, daerna vertrekt men.

Den vierden dag voor het opreizen der zon gaet een wilde van hut tot hut aen elk huisgezin in den naem van den Meester des levens aenkondigen dat het twee bussels hout van dry voeten lang voor de offerande moet verschaffen.

Welhaest ylen dertig krygslieden uit hunne hutten, het hoofd versierd met de huid van damherten en de hoorns van buffels, met steerten van peerden, arends- en reigerspluimen, gevlochte tusschen het haer; terwyl twintig andere steerten van wolven en wilde katten op hunne ruggen wapperen gelyk de vleugels van Mercurius. Zware sieraden, die aen hunnen neus en hunne ooren hangen, verlengen de laetste zoodanig dat zy byna de schouders raken. Snoeren van peerlen en van stael overdekken hunnen hals; geheele huiden van damherten, met kunst beschilderd en overgroote huiden van buffels, onachtzaemlyk op hunne schouders geworpen, voltrekken hunnen opschik.

Alzoo vertoonen zy zich aen de hut van hunne gevangene. De jonge dochter heeft zich van haren kant met zorg versierd. Hare opschik bestaet uit arends- en zwanenpluimen, die met bevallige bochten tot aen den grond neêrdalen. Haer ligchaem is met schoone roode en zwarte

streepen geschilderd. Een rok van eene dambertshuid hangt tot aen hare kniën; liefelyke rygsnoeren omgeven hare beenen; een paer geborduerde schoenen en versierd met peerlen en glas bedekken hare voeten; juweelen schitteren aen haren neus en hare ooren; rondom haren hals is een perelsnoer; hare armen zyn met braceletten opgeschikt, eindelyk niets is er gespaerd om hare schoonheid te vergrooten. Zy heeft den grooten dag zonder vrees en zelfs met blydschap zien naderen; want zy verbeeldt zich, dat hare bewaerders haer eene feest gaen geven. Ook is zy op het eerste geschreeuw der krygslieden uit hare wooning geyld en nu gaet zy lustig en vrolyk aen het hoofd harer beulen; deze volgen haer op eene ry. Zy bezoekt de hutten; overal heerscht eene groote nettigheid en diepe stilte. Zy gaet rondom haren brandstapel, hare geleiders doen hetzelfde. By het vertrek uit de hut, gaf een oud wyf haer twee busselshouten en het onnoozele kind zelf deelt het aen brave beulen uit. Dit mael sluit zy den trein vrolyk en wel te vreden; zy wordt nogmaels aen hare bewaersters overgegeven; maer het is om met hare laetste maeltyd, dat in eene volle schotel *maïs* bestaet, te verschynen.

Allen verwachten met angst het laetste bedryf van dat bloedige treurspel. Het geheele dorp is in onrust; overal bereiden krygslieden, jong en oud, hunne moorddadige pylen, even als daegs vóór eenen slag. Eenigen oefenen zich met naer het wit te schieten, anderen, die nog wreeder zyn, leeren aen hunne kinderen hoe zy den boog en de pyl moeten gebruiken, waer hunnen vyand treffen. Ondertusschen bereiden de vrouwen en de dochters de plaets der offerande; het overige van den dag en den nacht maken zy hunne halssnoeren, hangers, braceletten, en al andere sieraden schoon, waermede zy zich op den grootsten feestdag moeten opschikken.

Eindelyk komt de vyfde en de laetste dag. Een helper

van *Lecharoutétéwarouchte*, overste der offerande, loopt door geheel het dorp, om in den naem van zynen meester aen te kondigen, dat men de roode en de zwarte kleur voor de grootste plegtigheid moet bereiden. Het is onmogelyk om u de kleeding, de gelaetstrekken, den gang te beschryven van dien persoon die het wonderlyke met het gruwelyke en het belagchelyke paert....

De ophaler der kleuren wykt geenszins voor zynen medemakker in het stuk van leelykheid. Men zou hem voor een' vlugteling uit de hel aenzien. Zyn geheel zwart ligchaem steekt af met zyne witte tanden, zyne groote oogen zyn met witte aerde bestreken, en zyn hoofdhaer is opgerezen gelyk de manen van eenen leeuw.... Aen elken hiel is gehecht eenen vosschen steert; hy draegt aen zyne voeten een paer schoenen van buffelshuid, met deszelfs lang haer naer buiten. Hy doorloopt het dorp met eenen gezetten stap, hebbende in de hand eene houten schotel. Na al de hutten bezocht te hebben, nadert hy den brandstapel en roept met eene luide stem: « De meester des levens zendt my hier. » Aenstonds komt eene vrouw daerna eene andere de roode en zwarte kleur in de schotel leggen, welke zy bereid hebben. Middelerwyl heft hy by elke offerande de oogen naer den hemel en roept: « Zie de liefde uwer kinderen, o *Tirawât!* Hoe arm zy ook zyn, zy hebben niets of het behoort u toe en geven het u.... Vergun hun eenen overvloedigen oogst. Schenk hun jagten van buffels, damherten, herten en wilde geiten. Maek ons overwinnaers onzer vyanden, opdat wy dikwyls die groote offeranden zouden kunnen vernieuwen. » Hy spreekt en iedereen antwoordt met de gebruikelyke toejuiching: « *Néva! Néva! Néva!* » Reeds is de dag aen het dalen: het laetste uer is geslagen. Mannen, vrouwen, dochters en jongens alle verwen zich met alle bedenkelyke kleuren; allen tooijen zich om stryd op met peerlen, glas, porceleine halssnoeren, met witte

beerklauwen (het is de rykste der sieraden in hunne oogen), met brasseletten, oorhangers en duizende andere voorwerpen. Zy hechten in hun haer pluimen van reigers met die van den gryzen arend, vogel, welken zy met eenen bygeloovigen eerdienst vereeren. Daerna verwachten zy met ongeduld het sein der offerande. Middelerwyl komt de Téwarouschte of het geheiligd batailjon der krygslieden zoo wel bemerkensweerdig om de pluimen van zwanen, welke zy op het hoofd dragen, als om de roode en zwarte strepen, die zy op hun ligchaem hebben; men ziet hen optrekken, voorgegaen door de dapperen des volks, die onder hunne buffelskleederen hunne boogen en pylen zorgvuldig verbergen. Zy komen by de hut, waer de jonge gevangene hen verwacht om het feest te beginnen. Zy geeft zich over in hunne handen, gekleed gelyk den vorigen dag, hebbende bovendien koorden aen de gewrigten der handen en aen hare enkels. Maer het minste vermoeden is nog niet in haren geest gekomen; zy lacht, zy beziet met toegenegenheid hare beulen, zy wandelt met betrouwen in hun midden; men komt op de noodlottige plaets... Eensklaps maekt een zwaermoedig voorgevoel zich van haer meester: geene eene vrouw bevindt zich daer; vruchteloos zoeken hare oogen van alle kanten den schyn van eene feest. Waertoe dat eenzame vuer? En die dry staken, welke zy zelve uit het bosch heeft gebragt, aen twee boomen gehecht? En die treurige aenzigten?... Alles, alles kondigt haer de ysselykheid van haer lot aen. Men gebiedt haer op de staken te klimmen. Zy aerzelt, zy beeft, gelyk een lam, bestemd voor de slagtbank; zy bidt, zy smeekt van haer niet te doen sterven.... Men poogt haer wys te maken, dat zy niets te vreezen heeft, dat het eene verpligte plegtigheid van het feest is; een wilde ontrolt de koorden aen hare handen gebonden en helpt haer op de staken klimmen; aenstonds doet hy de koorden over de takken

der twee boomen doorgaen, tusschen welke de offerande moet voltrokken worden. Twee andere sterke wilden hechten dezelve vast; men bindt de voeten van het slagtoffer op het hout, hetwelk zy zelve tot hare opoffering medebragt....

Alsdan verdwynt alle twyfeling: ook ontveinzen de barbaren haer hunne voornemens niet meer... Zy schreeuwt, zy weent, zy vraegt genade; hare smeekingen, haer geween, hare gebeden worden door hun geschreeuw en hunne verwenschingen versmacht.

Zy gaen dan wreeken op dat onnoozele hoofd al de wreedheden, al de misdaden, al de onregtveerdigheden, al de beleedigingen der Sioux, al den tegenspoed, welken zy in hunnen oorlog verduerd hebben, al de verongelykingen, overgezet van vader tot zoon, als een kostelyk erfdeel van haet en wraek...; en gelyk bloeddorstige tygers loopen zy al huilende rondom hunnen trillenden prooi.... Hare kleederen, hare versiersels worden afgerukt en de voornaemste offeraer schildert haer half rood en half zwart, gelyk men de slagtoffers verwt.... Daerna zengt hy de oksels en de zyden met een toorsch van hardshout en geeft een teeken, waerop geheel de stam door het ysselyke krygsgeschreeuw de *Sassaskwi* antwoordt. Op dien harden schreeuw, die de herten van schrik doet sidderen, die de lafhertigen doet verstyven en de dapperen moed scheppen, die den bedwelmden buffel in zynen loop doet stilstaen en den beer de magt beneemt zoo wel van te vlugten als te wederstaen, op dien doodschreeuw ylen al de wilden, als uitgehongerde wolven uit hunne hutten naer de strafplaets... Min verschrikkelyk is de stormwind; hunne stappen gelyken aen den donder, die al rommelende nadert: zy omringen het ongelukkige Siousche kind; in min dan een oogslag zyn hunne boogen gespannen, hunne pylen gerigt. Die van *Lecharoutétéwarouchte* alleen heeft eenen yzeren punt; want het regt is aen hem voor-

behouden het hert van het slagtoffer te doorbooren. Er heerscht een oogenblik stilte, men hoort niet dan de versmachte zuchten en klagten der onnoozele *Dacotha*, die rillende in de lucht hangt, terwyl de Opperofferaer haer eene laetste mael aen den Meester des levens opdraegt. Daerna treft hy haer in het hert; een schreeuw doet zich hooren en duizende pylen overdekken het ligchaem van het ongelukkige kind.

Aenstonds nemen het huilen en dansen eenen aenvang; de Groot-Overste van het volk klimt op de dry staken en met eene zegevierende houding trekt hy de pylen uit het ligchaem, om dezelve in het vuer te werpen. De pyl met eenen yzeren punt voorzien, wordt alleen bewaerd voor de toekomende offeranden. Daerna stort hy het bloed van het slagtoffer uit op de Maïs en de andere zaden, die in den omtrek geplaetst zyn; eindelyk rukt hy het rillende hert uit en verslindt het, onder het uitbraken van duizende verwenschingen tegen de vyanden van zyn geslacht; terwyl zyne wreede medemakkers door krygsgeschreeuwen en vreugdegeroepen toejuichen..... De misdaed is voltrokken.... De menigte scheidt voldaen uit elkander, en brengt het overige van den dag in gastmalen en vermaken door. Het mismaekte dood ligchaem blyft hangen, waer het werd geslagtofferd en wordt ten prooi aen de wolven en gieren overgelaten. — Ik zal eindigen, met by dit schroomelyke treurspel het uittreksel van eenen voorgaenden brief te voegen.

« Zulke gruweldaden kunnen niet dan de gramschap des hemels over hunne uitvoerders trekken. De Sioux zwoeren, wanneer zy het vernamen, van zich te wreeken en hunne wederwrack niet te matigen, dan na zoo vele Pawnies gedood te hebben, als het slagtoffer lidbeendertjes aen de vingers en gewrichtverbindingen aen elk zyner ledematen telde. Honderde vyanden zyn gevallen onder hunne *Tomahawks* (moordknods) en hunne eeden zyn

maer al te wel volbragt geworden door de moordery van kinderen en vrouwen.

« Op het zien dier wreedheden, wie kan zich weder-houden den vyand van het menschdom te erkennen? Wie gevoelt zich niet gedreven om aen die volken de kennis te bezorgen van den eenigen waren bemiddelaer tusschen God en den mensch en van de eenige ware offerande, bekwaem om de goddelyke geregtigheid te bevredigen!...

Ik ben, enz.,

P. J. DE SMET. S. J.

N° XXIX.

A. M. D. G.

Uittreksel uit het Dagboek van Pater Point.

HERFSTJAGT ONDER DE TÊTES-PLATES IN 1845.

Heden den 17 Augustus is ons klein kamp neêrgeslagen op de boorden eener beek, welker bogten, holle wegen en omstreken geheel geschikt zyn om tot schuilplaetsen aen al de wilde beesten te dienen; ook zyn de beeren er zoo talryk, dat, in min dan eene uer, onze jagers er tot twaelf toe van doodden. Tydens den nacht, het is iets ernstiger; de losbranding van een geweer kondigt ons de tegenwoordigheid der Pieds-Noirs aen. — Wat is er gebeurd? — De arme weduwe Camilla, van den stam Sinpoils, komt met een' kogel aen de keel getroffen te worden, die haer den tyd niet heeft gelaten van hulp te schreeuwen. Gelukkig, het was eene heilige ziel, van welke alle gedachten sedert lang op den hemel speelden. Van hare eerste communie in 1842 af, had zy geenen zondag overgebragt zonder de H. Tafel te naderen; en sedert haer Doopsel in 1841, had zy zich de geringste faut niet te verwyten gehad. Hare begravenis heeft eenige mylen van daer plaets gehad, aen den voet van de Roche-Jaune, om dat die plaets bekwamer was, dan elke andere, om de begravenis voor de begeerte van den moordenaer te bedekken. Alles wordt tot heil gekeerd van degenen, die God beminnen: die dood, zoo kostelyk voor de oogen des Heeren, heeft aenleiding tot een voortreffelyk werk gegeven: deze arme vrouw had

twee dochterkens die nog jong waren; de deugd alleen harer moeder zou welligt hare onnoozelheid tegen zekere gevaren niet hebben kunnen beschutten; zy werden onmiddelyk aengenomen door Ambrosius, Overste Tête-Plate, en vader van een talryk huisgezin, maer by wien de liefde, de godsvrucht en het betrouwen op God met de dapperheid wedyveren. Op den afstand van eenige geweerscheuten van de Robe-Jaune beginnen de buffels zich te vertoonen; een van hen, die zich in de rivier werpt, om de dood, die hem vervolgt, te ontkomen, zwemt in het sterkste van den stroom, daerna keert hy zich om, om de jagers te vermyden, eindelyk komt hy, afgemat van krachten, op den boord van het kamp; maer zyne tegenwoordigheid veroorzaekt er geen ander kwaed dan een vrolyk gelach onder de menigte der vrouwen en kinderen, die hem vervolgen.

Niet ver van daer ziet men twee beeren zich in de braembosschen werpen; de jonge lieden omringen dezelve al schreeuwende; een Pied-Noir, die zich onder hen bevond, wil hun den eersten scheut toebrengen; hy nadert ze met dat oogmerk, maer een der beeren voorkomt hem, schiet uit al zyne kracht toe, en drukt zoo sterk op den arm, die den boog hield, zyne klaeuwen, dat het met den onvoorzigtigen jager gedaen geweest was, indien een jonge Tête-Plate, tevens kloekmoedig en voorzigtig, hem niet te hulp was gesneld. Eenige dagen daerna wilde een andere Pied-Noir, makker van den eersten die zich in het zelfde geval bevond, toonen, dat hy er beter mede wist om te gaen; maer dewyl hy slechts op de zelfde wyze te werk gegaen was, betaelde hy met de zelfde straf zyne dubbele vermetelheid.

In dezelfde legerplaets bezoeken ons vele Oversten van den talryken stam der Corbeaux, vergezeld van hunne beste krygslieden; hetgeen zy zeggen, is het bewys, dat het niet te vergeefs is, dat Pater De Smet, wien zy, niet

lang geleden, gezien hebben, hun het ryk der hemelen heeft aengekondigd. Echter nu nog, indien men er door eenige van hunne gebruiken over oordeelt, in welke duisternissen zyn zy niet gedompeld! Zy rookten met ons den calumet; maer opdat die vredelievende rook van eenen aengenamen geur voor hunnen Manitou zou zyn, moest de tabak en de kuenikuenik, waeruit dezelve is zamengesteld, gemengd worden met eenige stukjes buffelmist en de groote pyp, na de hut rondgegaen te zyn, telkens den zelfden weg wederkeeren, tot dat zy op de plaets kwam, van waer dezelve had beginnen rond te gaen; plegtigheid, zonder welke het te vergeefs zoude zyn te rooken en met hen, gelyk zy deden, te doen rooken den hemel, de aerde, de vier hoofdpunten van den aerdbol, de medailje Jackson en zelfs die van Washington, hunne jagt; in een woord, alles zou, volgens hun gevoelen, hun noodzakelyk tegenstrydig worden.

Terwyl zy er zyn, houdt men de uitvaerd van eenen Pend-d'Oreille, die, na wezenlyk de beloften zyns doopsels verbroken te hebben, zich, alvorens te sterven, rouwhertig getoond had. De plegtigheid, die met meerdere pracht dan naer gewoonte plaets heeft, ingezien de tegenwoordigheid van onze bezoekers, wordt geëindigd door de planting des kruises. Moge de herinnering aen die laetste pligt, bewezen aen een kind der kerk, in het hert dier ongelukkige afgodenaers het verlangen vergrooten, van hem meer te kennen, zonder wiens kennis er geene zaligheid is!

'S anderendaegs scheiding van de Corbeaux, die naer hun kamp wederkeeren, van de Nez-Percés, die hun land naderen, van de Têtes-Plates, die zich nog van het hunne verwyderen; want ofschoon het half September is, hebben onze arme bekeerlingen nog maer begonnen hunnen voorraed op te doen.

'S anderendaegs hebben de jagers naeuwelyks het kamp

opgebroken, of zy zien, in eene byna geslotene vallei, eene zoo groote hoeveelheid buffels, dat zy er elk verscheidene van dooden; het is nogtans maer het voorspel der moordery, welke zy gaen aenrigten; de dry volgende dagen keeren zy in het kamp weder met het vleesch van drie honderd en veertig vette koeijen, en, ofschoon zy gelegerd zyn in het midden van het land Pied-Noir, zyn de eenige kwade geruchten, welke zy hooren, zoo lang als de jagt duert, de nachtgezangen van de wolven en de beeren, die elkander op hunne gastmalen noodigen.... Het is gedurende die vrye tyden, welke de groote arbeid der jagt aen den Robe-Noire bezorgde, dat de hemel in zyne goedheid hem eene ziekte toezond, die, wel is waer, niet langdurig maer hevig genoeg was, om hem te doen boeten een wat te natuerlyk vermaek, hetwelk men byna altoos in een zoo afwisselend vertoog neemt, als dat, hetwelk hy onder zyne oogen had.

Den 26 Septemher. De vallende sneeuw doet eene moeijelyke terugreis vreezen; gevolglyk kondigt de Groot-Overste aen, dat de groote jagt geëindigd is en men naer het dorp gaet wederkeeren. Men begeeft zich met een zeer koud weêr op mars en het is slechts door rassche schreden, dat de missionnaris, die nog maer aen de beterhand was, over de koude zegeviert; maer die aenkondiging van den winter is van korten duer; de volgende dagen vermeerderen nog het vermaek en het voordeel der jagt; dewyl men wederkeerde door de engten, die ons zoo vele dieren hadden gezonden, ontmoetten wy byna by elke schrede achterblyvers; nu is het een oude uitgeleefde buffel, dan eene afgematte vette koei, soms een jong kalf, beroofd van zyne moeder, een prooi gemakkelyk om te achterhalen; ook zyn het onder de kinderen een gedurig loopen en aenhoudende vreugdegeroepen.

Den 28, na het lezen der Vespers van den H. Michaël, gezeten op den top eens bergs, die den gezigteinder meer

dan honderd uren in den omtrek beheerscht, gevoelt de Missionnaris zyn hert beklemmen, op het zien van die uitgestrekte streek, die zoo vele zielen bevat, nog in de duisternissen der dood begraven; hy verbeeldt zich de stem van den Aertsengel van dien hoogen en onmetelyken predikstoel te hooren uitroepen: *Arme afgodendienaers, wie is gelyk aen God!* en als of die stem van de wildernis, waerin zy weêrgalmt, begrepen ware geweest, spoedt hy zich, om er den standaerd van God-Zaligmaker te planten. Den zelfden dag vindt een jager op eene kleine hoogte der vlakte, naby de overblyfselen van een uitgedoofd vuer, een ander kruis, waeraen eenen zwarten doek hangt; men gelooft in 't eerst, dat dit laetste werk van eenigen verdwaelden godvruchtigen catholyken is en die de prooi der wolven is geworden; maer wanneer de Têtes-Plates, die het beste in de zeden en geloofsdenkbeelden der Pieds-Noirs onderwezen waren, zich herinnerd hadden, dat die wilden aen de maen dikwyls zulke offeranden doen, opdat zy hen zoude helpen wel moorden of wel steelen, veranderde het zoo troostend gevoel, dat in het eerst het zien van dat voorwerp had doen onstaen, welhaest in de treurige zekerheid, dat Jesus-Christus nog ver was van in die landstreken aenbeden te worden; dit wil echter niet zeggen, dat hy er weldra niet zal aenbeden zyn.

De volgende dagen trekken wy door eene engte, waerin de mensch niet dikwyls zynen voet stelt; het bewys er van zyn de vyftien castors, in eenen enkelen nacht door dry van onze mannen gedood. Na er langen tyd in te hebben gekronkeld, klauteren wy zoo glibberachtige plaetsen op, dat het een wonder zal zyn, indien iemand van ons er niet afrolle; zoodanig was het gedacht van den Robe-Noire, wanneer men eensklaps een arm peerd, dat struikelde, met de pooten om hoog zag rollen en rollen tot dat het door zyn eigen gewigt een rustpunt vond en ombewegelyk bleef. Na zulk eenen val, welke moeite, om het arme dier

wederom op den goeden weg te brengen; echter hetzelve ter hulp te snellen over twee voeten sneeuw; het te ontladen, in weerwil van de strengste koude; het daerna op te ligten; het andermael te laden; eindelyk het by de anderen weder te brengen, dit alles werd gedaen door de geleidster, zonder dat het minste teeken van ongeduld gegeven was geweest.

Het is morgen de feestdag van het Goddelyke Moederschap; het is overmorgen de dag van vertrek voor den missionnaris; gisteren hebben de biechten begonnen, heden moeten zy een einde nemen; nu is de dag aen het dalen en echter trekken wy nog over den top der bergen.... Schep moed.... Eindelyk na tien uren van eene gedwongene mars, slaen wy onze tenten neder in een eiland, dat niets te wenschen overlaet, onder de betrekking van de veiligheid, van het voordeel en de schoonheid. De schoone legerplaets, gevormd door de wateren van den Missouri, verschaft uitnemende weilanden. Op den meer zuidelyken boord der rivier verheft zich eene vlakke rots, met rood, geel, groen en blaeuw doormengd, waerop de wateren van eene bron, die in de aerdachtige kloven, die dezelve doorsnyden, de frischheid onderhouden, op de wyze van eenen waterval neêrstorten; dit veroorzaekt de opgrooijing aen eene menigte van grasplanten en bloemdragende struikgewassen, die een schoon gezigt veroorzaken. Dat heerlyke tafereel kaetst terug op eenen breeden waterkom, die er den voet van bespoelt. Wat het binnenland van het eiland betreft, zyne schoonheid bestaet in zyne vruchtbaerheid: van afstand tot afstand wordt het beschaduwd door boschjes van hooge katoenboomen, die in die landen zyn als de reuzen der opgroeijing: het is in de schaduwen dier trotsche boomen, dat het kamp der jagers zich bereidt om den feestdag van morgen weerdig over te brengen. Het gebed, dat niet eerder heeft kunnen gedaen worden, wordt by het sterrenlicht gelezen; daerna wordt

er een groot vuer voor de tent van den missionnaris ontstoken en ondanks de vermoeijenissen van den dag worden de biechten diep in den nacht voortgezet; tydens het H. Misoffer, dat met allen mogelyken luister opgedragen wordt, naderen tot de H. Tafel negentig persoonen, die sedert hun vertrek van St Marie voor het meestendeel, alle maenden en velen, alle weken gecommuniceerd hebben.... In de diensten van den namiddag niets veel byzonders; maer 's avonds, dewyl het daegs voor eene scheiding was, die lang van duer kan zyn, brengen de moeders hare kleinste kinderen, om van den Priester den zegen te ontvangen, en de oversten planten, tot dankbaerheid der ontvangene gunsten in den loop der jagt, een kruis; dit doet aen het eiland, waer wy zyn, den naem geven van het *eiland des H. Kruises* en aen het kruis, dat van het *kruis der jagers.*

'S anderendags na eene feest, zoo bekwaem, om in al de herten treffende herinneringen achter te laten, scheidt de missionnaris, na met zyne geliefde bekeerlingen te hebben gebeden, zich van hen, om naer St Marie weder te keeren; hy werd er verwacht door Cœurs-d'Alènes, die gekomen waren om hem naer hun land te geleiden. Hy kwam er gelukkig aen, na vier dagen dertien tot veertien uren gedraefd te hebben; en op den dag zelven van zyne aenkomst, had hy het genoegen van twee voorwerpen, zeer kostelyk voor de oogen van eenen missionnaris, terug te vinden: zyn Christus-beeld, dat hy zes maenden te voren op den boord eener beek vergeten had; en zyn peerd, hetwelk hy gedwongen was geweest tydens de winterjagt in het land der Pieds-Noirs achter te laten. Ongehoorde zaek! het peerd was door eenen Pied-Noir by de Têtes-Plates wedergebragt geweest! Moge de God der bermhertigheden, ter vergelding van dit bewys van eerbied en betrouwen voor zyne bedienaren, de arme blinden, die er geenzins zoo ver van verwyderd schynen te zien, weldra tot het licht van het Evangelie roepen!....

N. POINT. S. J.

N° XXX.

A. M. D. G.

Brief van Pater Joset over zyne reis in den Orégon aen eenen pater van de Societeit van Jesus.

Dorp van Sacré-Cœur de Jésus. — Land der Cœurs-d'Alènes, 22 february 1845.

EERW. PATER;

Eindelyk ben ik dan gekomen op het uiterste der wereld, in het midden van eenen doolhof van bergen, bosschen, meeren en rivieren en houd ik my met Pater Point bezig met het bestier van de Missie der Cœurs-d'Alènes, die heden byna allen gedoopt zyn.

Om in die verafgelegene streken te geraken, die doorzaeid zyn van verhindernissen van allen slach en doorkruisd worden door benden van vyanden, welke de wraeken hebzucht den reiziger doen najagen, was my vooral een ervarene leidsman noodig. De voorzienigheid voorzag er in. Op zekeren dag, wanneer ik een half uer myn klein gevolg vooruitging, om in de bergen, die langs de Rivier Verte liggen, eene bekwame plaets te zoeken, om stil te houden en het middagmael te nemen, zag ik eenen man tot my komen, wien men om zyn lang en verward haer voor eenen wilden zou kunnen aengezien hebben, ofschoon hy als eenen blanken gekleed was. Ik bied hem de hand aen, volgens het gebruik van de *prairie*, en voeg er eenen goeden dag by, welken hy my in het fransch ook

toewenscht. Het zou my moeijelyk zyn u de ontroering te doen begrypen, welke ik gevoelde, wanneer ik, te midden dier onmetelyke wildernissen, myne moedertael hoorde. « Welhoe, gy spreekt fransch! Zyt gy dan Canadiaen? (de Canadiaensche jagers zyn door geheel de *prairie* verspreid). — Ik ben Iroquois. — Gy zyt Iroquois! Kent gy S[t] Marie! — Ik kom er van. — En uwen naem? — Ignatius. » Ik zal niet beproeven u te beschryven, wat ik alsdan gevoelde. Ignatius was de getrouwe medegezel van Pater De Smet, een geheel toegenegene man, een van de beste leidsmannen der wildernis. Aenstonds keeren wy weder tot onze karavaen, waervan ik hem tot kapitein aenstel, gelukkig van in zoo goede handen het bevel dat my zeer begon te drukken, neder te leggen.

Een weinig voorder, ontmoeten wy verscheidene huisgezinnen van *Banaks*, welker onvoorzichtigheid ons byna een groot ongeluk veroorzaekte. Zy hadden den berg, welken wy moesten overtrekken in brand gestoken, en de vlam, die zich van de hoogte aen de Prairie medcdeelde, werd door eenen geweldigen wind naer ons toegedreven. Wat zoudt gy in eene dergelyke gesteltenis doen, te midden van eene onmetelyke vlakte, overdekt met dor gras, dat de vlam verteert en dikke wolken van rook voor zich verspreidt? Zoudt gy eene rivier tusschen u en die uitgebreide vuerketing stellen die geheel de karavaen als eenen prooi omgeeft? Het is wel; maer men heeft op reis niet altyd eene rivier by de hand; en nog, is zy niet breed, dit beletsel is weldra overgestapt. Wat dan gedaen? Zelf het vuer steken in de dorre weilanden beneden den wind, en wanneer de wind er den brand ver van u van verwyderd heeft, zich in de verwoeste ruimte als in eene frissche plaets den toevlugt nemen. Het gebrek aen voedsel is zonder twyfel de beste tegenstand, welken men aen zulk eenen vyand kan bieden.

Alhoewel het vuer ons van zeer naby bedreigde, hadden wy echter niet noodig tot dat middel onzen toevlugt te nemen.. Tegen vyf uren van den avond, deed Ignatius die ons op eenen kleinen afstand van het vuer zag, maer vermoedde, dat de wind eene andere rigting ging nemen, ons legeren achter eenige groene boomen op de boorden van een diep en steenachtig bed eener beek. Een der meesten indruk verwekkende vertoogen werd ons tydens dien nacht gegeven. Verbeeld u eene zee van vuer, die de oppervlakte der wildernis overstroomt; nu zich verheffende als vuerpilaren op de toppen der bosschen, welke zy verslindt, dan neêrdalende als eenen vurigen lava tot in de diepste holle wegen, voegende hare golvende vuerbaren naer al de bogten der vlakte of zich met geweld naer den hemel verheffende, wanneer de tegenstrydige winden hare woede willen bedwingen. Wat ons betreft, wy als Laplanders in de gaten des rots verborgen kwamen er van tyd tot tyd eens uit, om den brand te beschouwen en zynen voortgang op te merken: hy hield slechts op, wanneer hy eene geweerscheut van onze legerplaets was.

Deze zyn de eenige onheilen niet, welke de reiziger, by het doortrekken der wildernissen van de nieuwe wereld te vreezen heeft; er zyn zekere streken, waer men by elken voetstap ratelslangen ontmoet, en wy hadden naeuwelyks den voet in de Prairie gesteld, of onze voerlieden waren reeds bezig met dat gevaerlyk kruipgedierte te dooden. Overigens geloof ik, dat hun gezigt hier minderen indruk baert dan hun naem in Europa. Ik had my te Parys voorzien van een flesje vloeijende amoniac, hetwelk men zegt een onfeilbaer geneesmiddel tegen de venynen van dat slach te zyn: die voorzorg was volkomen onnoodig, want de voorzienigheid heeft nevens het kwaed het hulpmiddel in overvloed geschonken. Het is eene plant, die men doorgaens *racine noire*, zwarte plant noemt; zy kwam my voor, vele overeenkomst te hebben

met *la barbe de bonc* of de bokkebaerd van uwe weiden; hare kruin, die zich boven de andere kruinen verheft, doet dezelve gemakkelyk kennen. Men doet er den wortel van droogen, welken men tot poeder brengt en het is genoeg er maer een weinig van op de wond te stroeijen, om aenstonds het uitwerksel van het vergift te matigen en te vernietigen.

Men schryft den zelven nog eene andere kracht toe, deze namelyk van de slang door zynen geur te bedwelmen, Onze taelman verhaelde my onlangs dat, wanneer hy een van die leelyke dieren getergd had, dat trachtte toe te schieten om hem te bereiken, hy het den wind gaf, dat is te zeggen, dat hy zich alzoo plaetste, dat de wind van hem op het kruipend dier viel. Gelukkig droeg hy de *racine noire* over zich. Aenstonds bedaerde de woede der slang; zy liet zich naderen en zonder wederstand dooden. Een scherp gefluit als dat op een sleutelgaetje heeft het zelfde uitwerksel: het dier steekt terstond zyn hoofd omhoog, schynt aendachtig te luisteren en blyft onbeweeglyk. Ik heb er een op deze wyze zien dooden. De voerlieden maken er zoo veel omslag niet van: zy dooden ze met zweepslagen.

De mensch is hun eenige vyand niet. Behalven de roofvogels, doen al de dieren, die tot het geslacht der herten behooren, hun den oorlog aen, en zie op welke wyze: zy rigten zich op hunne achterpooten, en latende zich op hun slagtoffer neêrvallen, houwen zy het in stukken met den schoen van hunne voorste pooten. Maer de grootste verwoester der ratelslangen is het verken. Vooreest is zyn spek ondoordringbaer voor het venyn, en zyn geknor alleen verlamt het kruipend dier, waermede het zich met alle gretigheid voedt. Wanneer de taelman, van wien ik gesproken heb, zich met eenige zyner vrienden naby eene protestantsche missie bevond, op eene plaets, waer vele ratelslangen zyn, ontmoette hy er eene die ten hoogste

woedend was. Hy ging spoedig een verken van den predikant halen; zoohaest de slang het hoorde knorren, bedaerde zy als door betoovering hare woede; zy strekte zich buigzaem en overgegeven voor het verken uit, dat dezelve by den steert nam en er niets dan den kop van overliet. Ik weet niet, eerw. Pater, of deze byzonderheden u eenigzins zullen behagen: maer ik ben zeker van uwe belangstelling te verwekken, wanneer ik u van onze geliefde bekeerlingen spreek; en overzulks zal ik al de andere omstandigheden myner reis voorbygaen, om u wat spoediger by die goede Indianen te brengen.

De brieven van Pater De Smet hebben u den stam der Têtes-Plates, die omzwervende ridders der bergen, doen kennen. Men bereikt tusschen hen en de Cœurs-d'Alènes een onderscheid, dat niet ten voordeele der laetsten is en welks oorzaek welligt verklaerd wordt door de landelyke hoedanigheden, in welker midden de inborst der twee volken zich heeft moeten ontwikkelen. De Têtes-Plates digter by de landstreken, waer de buffel, dat dagelyksch brood der Prairie, gevonden wordt, hebben zich tot nu toe niet bezig gehouden dan met de jagt. Hierom hebben zy alle stonden den talryken en trouweloozen stam der *Pieds-Noirs* moeten trotseren en elk stuk, dat zy aten, om zoo te spreken, met het zweerd in de hand moeten winnen: hieruit hunne dapperheid, hunne geest van verloochening en hunne gewoonte van de edelmoedigste opofferingen. In tegendeel de Cœurs-d'Alènes, van de groote vlakten van het oosten afgescheiden door bergen, welke men slechts met moeite en alleen in het goede jaergety overtrekt, gaen geenzins hun levensmiddel zoeken buiten den engen kring hunner valleijen; hunne middelen van bestaen zyn de kleine jagt, ik wil zeggen, die der reebokken, de vischvangst, de wortelen en de mos; zy zyn arm, baetzoekend, maer gemakkelyk om aen den arbeid te gewennen: zy zyn de zedigste afdeeling van de groote Indiaen-

sche familie. Gy ziet het, Eerw. Pater, ik moet my dan geluk wenschen over het deel, dat my in den akker des Heeren is te beurt gevallen: *Pauperes Evangelizantur*: aen de armen wordt het Evangelie verkondigd. Overigens zal ik de verdienstelykheid niet hebben van dat deel te hebben ontgonnen; ik heb het in volle bebouwing gevonden.

Tot de aenkomst der Robes-Noires leefden de Cœurs-d'Alènes in eene uiterste afzondering; zy werden noch bemind noch geacht van hunne naburen; ook spreken zy eene tael, die niet gemeen is aen eenigen anderen stam, terwyl die der Têtes-Plates, ofschoon veel moeijelyker om leeren, op zekere wyze de algemeene landtael der bergen is. Gelyk al de wilden, die geene jagt op de buffels kunnen maken, woonen de *Cœurs-d'Alènes* onder rieten matten, welke zy vastmaken aen staken, die kegelvormig geschikt zyn, met eene opening van boven, om eenen ingang aen het daglicht en eenen uitgang aen den rook te verleenen. In dit slach van biekorf kan men niet, gelyk gy, door middel van glazen vensters van binnen zien, wat er van buiten omgaet; maer men hoort alles, wat er in de naburige hutten met eene halve stem gezegd wordt. Doet een Overste eene aenspraek tot de zynen? niemand gaet uit om hem te hooren; maer naeuwelyks heeft hy geëindigd, of alle hutten weêrgalmen van een geschreeuw van goedkeuring, dat zeer wel overeenkomt met de toejuichingen der collegien. Door de gemakkelykheid van alles te verstaen wat er gezegd wordt, worden de minste fauten zonder twyfel in een oogenblik openbaer; en het is een magtige teugel voor de ondeugd; ook zyn de wilden doorgaens in hunne gesprekken zeer omzigtig en achterhoudend. Hoe wraekgierig zy ook zyn, zullen zy de bitterste beleediging ontvangen, zonder hierdoor ontroerd te schynen; hunne woede verbergt zich in het binnenste des herten, zonder dat hun gelaet de minste ontsteltenis doet blyken.

Ik heb u reeds een woord gezegd over de levensmiddelen der Indianen; ik zal er eenige byzonderheden byvoegen. Alhoewel de jagt op den reebok in alle jaergetyden plaets heeft, begunstigt de winter er vooral den goeden uitslag van. De jagers, vereenigd in een groot getal, omringen het wild op zulk eene wyze, dat, dewyl het geenen anderen uitvlugt heeft, het gedwongen is zich in de meeren te werpen; men volgt het dan in booten en zeer dikwyls zyn het de baren, die den prooi op het strand brengen. Is het meer breed, dan vergaen die, welke aen de wapenen van den Indiaen zouden ontsnapt zyn, in het water. Het is gebeurd, dat de stam alzoo op eenen dag tot dry honderd reebokken gedood heeft.

Het is altoos nuchteren, dat de Indiaen die jagtpartyen onderneemt; hy eet slechts als de jagt geëindigd is en zeer dikwyls, wanneer zy mislukt is, gaet hy slapen zonder iets te nemen, om 's anderendaegs de jagt te hernemen. Maer ook, is zy wel uitgevallen, zyne dagen zyn niet anders meer dan eene gedurige maeltyd, en hy houdt niet op, dan na alles te hebben verslonden. Waerlyk men heeft moeite om te begrypen, hoe veel voedsel een Indiaen kan verteeren, als ook hoe vele beroovingen hy kan verduren: dry of vier dagen zonder eenig voedsel over te brengen, is voor hem niets buitengewoons. Overigens, wanneer de wilden vasten, het is schier altoos het gevolg van hun gebrek aen vooruitzigt of luiheid; want mislukt de jagt en de vischvangst, zy hebben wortelen in overvloed en de mos ontbreekt hun nimmer; maer dit is de zaek der vrouwen.

By de Cœurs-d'Alènes gelyk onder de andere wilden zyn de vrouwen zoo nyverig en onvermoeijelyk als de mannen zorgeloos en lui zyn. Het is nog niet lang geleden, dat men in deze streken nog niet wist wat een ketel was, en nogtans berooſd van alle vaetwerk, dat tegen de werking des vuers bestand was, bezorgden de huismoeders aen de

spyzen eene behoorlyke koking. Om het vleesch gereed te maken, bedienden zy zich van teenen korfjes, bestreken met eene soort van taras, die zelfs door het kokende water niet ontboden wordt, en zy bekomen dien graed van warmte door gloeijende keijen in het water te leggen.

Thans teelen de Cœurs-d'Alènes met goeden uitslag den aerdappel: een huisgezin, dat slechts voor gereedschappen scherpe stokken had, heeft er dit jaer omtrent honderd mudden ingezameld. Wanneer wy aen onze Indianen schuppen genoeg zullen kunnen bezorgen, zullen zy in dien arbeid hun zekerste en gemakkelykste bestaen vinden.

De ziekten der wilden, zegt men, bestaen byna allen in vliegende jichten en ongesteldheden der maeg. De eerste moeten zy toeschryven aen hunne zorgeloosheid; zy gaen liggen en slapen op de eerste plaets die zich aenbiedt, op eenen grond, die doorgaens vochtig is: moet men zich verwonderen, dat zy zich zulke ziekten op den hals halen? Hun lang vasten, gevolgd door een overdadig eeten, is meer dan genoeg, om de tweede te veroorzaken. Overigens gewoon van altoos blootshoofd te zyn, van blootsvoets in het water, het slyk en den sneeuw te loopen, weten zy niet wat pynen in het hoofd, de tanden en de ooren zyn; en onder onze oude mannen heb ik er maer éénen gezien, die een weinig begon grys te worden. Ook was het een der eerste complimenten, wanneer Pater Point in den stam aenkwam, hetwelk men hem maekte, hem te zeggen, dat hy ten minste honderd jaren oud was. Onder die betrekking wyk ik geenzins voor mynen medebroeder: nogtans hebben onze wilden verklaerd, dat, ofschoon myne haren oud zyn, myne oogen het niet zyn.

Ik weet nog niet, waerin de geneeskundige wetenschap, voor de aenkomst der missionnarissen, bestond. Thans zyn wy alleen hunne geneesheeren; de geringste ongesteldheid komen zy aen den Rode-Noire zeggen en men moet hun eenig geneesmiddel geven, ware het slechts om hunne

verbeelding te stillen. Ik ben bewogen te gelooven, dat zy eertyds byna altoos hunnen toevlugt namen tot bygeloovige gebruiken, waerby zy voor alle behandeling voegden hetgene zy *Suerie* of zweeting noemen. Verbeeld u een klein gewelf, gemaekt van rond gebogene stokken, vast als een dik net dooreen gevlogten, welker twee einden in den grond gehecht zyn; dit alles is overdekt met eene dikke laeg klei-aerde, latende dan beneden niets anders dan eene kleine vierkante opening. De hoogte van dit gewelf kan van vyf decimeters zyn, op een weinig meer dan eenen meter in de breedte van beneden; in het midden van dat rond gebouw is een gat, vol van gloeijende steenen. De zieke sluipt, gelyk hy kan, binnen door de opening, die voor hem behouden is, legt zich in eenen halven kring rondom dien gloeijenden haerd en giet er water op om eenen sterken damp te veroorzaken; de ingang wordt met zorg gesloten en men geeft in die soort van badstof den tyd aen de kwade vochten om uit te wasemen. Eindelyk komt de zieke eruit om zich in de rivier te dompelen. Niets is zoo gemeen, als die soort van badstoof te nemen in al de plaetsen, welke ik doorloopen heb.

Het bestier der Indianen is vry vaderlyk. De magt berust in den raed van het volk, voorgezeten door den Groot-Overste, aen wien het toekomt de besluiten der vergadering bekend te maken. Voor het overige wordt er onder de wilden over geene wetgevende magt gehandeld.

Voor de aenkomst der missionnarissen bestond al hunne regtsgeleerdheid in hetgeen hun van de wet der natuer overgebleven was; op den huidigen dag maken de geboden van God en van de Kerk geheel hun wetboek uit. Wat aengaet de bevelen komende van den menschelyken wil, het gebruik is er niet van gekend, ik twyfel zelfs of het woord *gebieden* in hunne tael bestaet. De magt der Oversten bepaelt zich byna altyd by de overtuiging en het gezag welk de deugd geeft. Het is alzoo niet gelegen met

de bedwingende of regterlyke magt; het komt de overste toe de wanorde te straffen; de straffen, welke zy opleggen, bepalen zich tot de geesseling en de verbanning. Doorgaens komt de pligtige zelf de geesseling vragen. Vertoont hy dien goeden wil niet, men geeft hem den keus van twee straffen en, wordt hy stout genoeg gevonden van alles te weigeren, men gebruikt zelden tegen hem het geweld, maer men behandelt hem byna als die in den ban zyn. Elke overste heeft zyne landeryen, die van vader tot zoon overgaen, hy heeft ook zyne beschermelingen, welke hy zyne kinderen noemt; maer deze zyn zoodanig aen hem niet verbonden, dan zy voor altoos aen zyn gevolg geboeid blyven; het staet hun vry tot eene andere bescherming over te gaen. Elk Overste heeft over zyne landeryen dezelfde magt, welke de raed over geheel het volk heeft; en wordt eene zaek voor den opperraed gebragt, het is alleenlyk om meerdere kracht aen het vonnis by te zetten, met den pligtige allen steun te onttrekken. Heeft elke wilde het regt van de verschillende aenleiders des volks te kiezen, deze laetsten hebben op hunne beurt het voorregt van hem te kiezen, die aen hun hoofd geplaetst is; zy benoemen dien voor het leven: het is eene eer, die zeer lastig is en welke de meesten vlugten.

Zal ik u nu spreken van onze levenswyze? Zonder behoed te zyn tegen beroovingen, legt zy nogtans al de opofferingen niet op, welke gy onafscheidbaer van het leven eens missionnaris geloofdet; want dank zy de zorgen onzer voorgangers, wy zyn veel beter gesteld, dan ik het zou hebben durven verwachten. Elke priester heeft zyn huisje in hout; vensters met papieren ruiten geven hem van binnen daglicht genoeg en stellen hem in staet om de koude, die er anderzins niet hevig is, te trotseren. Wanneer wy de daken van aerde zullen vervangen hebben door een goed timmerwerk, dat reeds gereed is, reken ik, dat wy ons ook tegen den regen zullen kunnen beschutten.

Wat de spyzen betreft, zy verschillen weinig van die onzer wilden. Somwylen volgen wy hen in hunne stoute en gevaerlyke togten en dan is er onder hen en ons eene volmaekte gemeenschap van goederen en vermoeijenissen. Het voorledene jaer ging ik den winter op het uiterste van een meer onder onze jagers overbrengen; ik was, gelyk zy, in eene eenvoudige hut gehuisvest. Wanneer men naer het dorp moest wederkeeren, vraegde ik aen eenen Indiaen, of hy my op eenen dag derwaerts zoude kunnen brengen en op zyn antwoord van ja, dacht ik geenszins om voorraed mede te nemen. Ik legde my dan neder in een bootje, gevlochten van dunne takjes, min sterk dan de teenen en overtrokken met masten schors, die nog broozer is. Ik had groote reden van in die houding te blyven; want de minste beweging naer de eene of andere zyde zou genoeg geweest zyn om den ligtbewegenden boot te doen omslaen; en dewyl ik den vorigen nacht met schryven had overgebragt, viel ik welhaest in slaep.

Ik sliep zoo vast niet, of ik werd al spoedig de verlegenheid van den stuerman gewaer. Het meer was overdekt van ysschotsen, die elk oogenblik dreigden de zyden van den boot te doorbooren en ons te doen zinken. Maer er is nog een ander beletsel. Het zyn geene afzonderlyke ysschotsen meer, die ons in gevaer brengen, het is geheel het meer, dat gaet vastliggen en ons dwingt, zoo wy het best kunnen, te landen en op het strand te legeren.

Het regende, het sneeuwde en ik had op dien steenachtigen boord niets om my te beschutten. Myne wilden trokken my welhaest uit die verlegenheid; zonder dat ik hun een woord moest zeggen, sloegen zy met matten eene halve hut op, welker opening beschermd werd door een goed vuer; zy waren nog min verlegen, als er kwestie was van voor hen zelven eene schuilplaets te bereiden; de boot, op eene zyde gelegd, diende hun voor dak, bevloering en bed. 'S anderendaegs deden wy het overige van den

weg te voet, nu op den sneeuw door bosschen, moerassen en kreupelhout; dan op het meer als het ys sterk genoeg was om ons te dragen. Eindelyk kwamen wy omtrent den middag aen met eenen eetlust, die door het vasten en het gaen zeer geprikkeld was; het kwam my voor dat ik eer aen eene goede maeltyd zou gedaen hebben; maer men had niet om my voor te stellen dan een stuk mos. Het was de eerste mael, dat ik dezelve proefde; ik vond ze niet eetelyk; maer eenige dagen later was ik eraen gewoon. Deze laetste lente hebben onze medebroeders geene andere spyzen gehad.

Onze tyd in het dorp is verdeeld in de uitoefeningen der heilige bedieningen, de studie der talen en den arbeid van den landbouw. Tot nu toe is het bestier der zielen het byna uitsluitend deel van Pater Point geweest. De tydelyke zorgen van den akkerbouw is myne zaek. Volgens de oogmerken van onze Oversten tracht ik op ons veld te winnen, waermede wy, zonder vreemden onderstand, kunnen bestaen, opdat andere stammen voordeel zouden kunnen trekken uit de liefdadigheid der christenen van Europa. Welk geluk voor ons, indien wy, na te hebben gediend tot werktuigen van zaligheid voor onze wilden, de vruchtbaerheid nog konden geven aen hunne wildernissen en het voorkomen van eene bloeijende kolonie aen die ongelukkige stammen! Deze is ten minsten onze hoop en om dezelve te verwezenlyken, vragen wy op nieuw den bystand uwer gebeden.

Ik ben, enz.,

JOSET. S. J.

N° XXXI.

A. M. D. G.

Uittreksel uit eenen brief van M. Bolduc aen M. Cayenne.

Cowlitz, 15 February 1844.

« MYNHEER;

« Ziedaer omtrent een jaer verloopen, dat ik de voldoening niet gehad heb van u te kunnen schryven. Sedert dat tydstip heb ik nogmaels onder onze wilden nieuwe omreizen gedaen, van welke ik voornemens ben u een verslag te geven, na u eenige woorden te hebben gezegd over de uitgestrekte wildernissen, waer wy het Evangelie verkondigen.

« Uit de berigten der engelsche zeevaerders, die de kusten van America ten noorden der rivier Colombia bezochten, schynt het, dat het grondgebied, dragende denzelfden naem, oudtyds door de Spanjaerden ontdekt en bewoond werd; men ziet hedendaegs nog puinhoopen van kareelsteen, overblyfsels dier eerste inrigtingen, die men gemaekt had, met het oogmerk van de wilde volksstammen tot de kennis van het Evangelie te trekken. Onder de inboorlingen heeft men hier heilige overblyfselen gevonden, waerdoor die daedzaek bewezen wordt; een koperen Christusbeeld, dat geheel afgesleten is en van onheugelyke tyden in het bezit van eenen stam is. Hoe, door wien werd het hier gebragt? Het is dat wat zy niet

kunnen zeggen. Het is zeer waerschynlyk omtrent den tyd, wanneer de Spanjaerden zich van Californiën meester maekten, dat zy eene inrigting vormden op het eiland Vancouver, dat van het vaste land door de zee-engte van Juan de Fuca is afgescheiden. Gray ontdekte de rivier Colombia; Vancouver vaerde dezelve op tot aen het punt, waer nu het fort, dat zynen naem draegt, gebouwd is en nam bezit van de omliggende landstreek.

« Het uitgestrekte land, dat tusschen de Rotsbergen en de stille zee ligt, wordt in twee landstreken verdeeld, die door hun luchtgestel, hun voorkomen en voortbrengselen verscheiden zyn; de scheidingslinie loopt evenwydig naer de kusten van de Zuidzee, van welke zy ongeveer twee honderd mylen afblyft. Het oostelyke deel, min met hout bewassen dan de westelyke landen, verheft zich door verhevene effene vlakten, van welke de afgelegendste tot grondzuil verstrekken aen de bergen Hood, Saint-Hélène, (1) Reignier en Baker. De toppen dier bergen verheffen zich in de lucht tot eene verbazende hoogte en zyn met eenen eeuwigen sneeuw gekroond. Het voorledene jaer zyn de bergen Baker en Sainte-Hélène vuerspuwende bergen geworden; en zelfs heeft de eerste sedert eenige maenden merkelyke veranderingen van gedaente ondergaen, van den kant waer de opening is. In de oostelyke aerdstreek is het luchtgestel droog en gezond; zoo in den winter als in den zomer regent het er zeer zeldzaem; de sneeuw ligt er nimmer hooger dan eenen voet. Men ziet er noch moerassen, noch vlakten door de groote wateren overstroomd, noch zware nevels; ook zyn er de koortsen niet gekend.

« In het nederdeel zyn de regens van October tot in Maert byna aenhoudend; donkere wolken, waermede de

(1) De berg van St Hélène is gemeten door den kapitein Wilkes van de amerikaensche vloot. Hy is 9550 voeten lang.

dampkring bestendig beladen is, verbergen de zon gedurende geheele weken, en niet zeldzaem gaen er veertien dagen voorby zonder dezelve te kunnen zien. Nogtans zoohaest zy die dampen kan doorbreken, verspreidt zy terstond in de lucht eene zachte en verlevendige warmte. Deze winter is ongemeen merkweerdig geweest, om de weinige regens, welke men gehad heeft; gedurende een groot deel van February en omtrent het begin van Maert was het weêr heerlyk; het was even als in de maend Mei; het gras groeide in de weilanden, de aerdbeziënplanten waren in vollen bloei.

« In Maert regent het zeldzamer; eene brandende zon verwarmt de natuer, die zich met een opkomend groen versiert. Het graen, dat in den herfst gezaeid is, kan reeds in April in schoonheid dingen met dat, wat men in den Canada in de maend Juny ziet. Van dan af en gedurende geheel den zomer helder weêr en sterke hitte. Soms echter stapelen zware wolken zich op elkander; men zou zeggen, dat zy in slagregens gaen neêrvallen; maer welhaest verdwynen zy, zonder het minste gerommel van donder te hebben doen hooren, zonder zelfs den minsten slagregen te schenken, waernaer de oogst zoo vurig schynt te verlangen.

« In de maend Juny overstroomen de rivieren, opgezwollen door het smelten van den sneeuw op de bergen, de lage weilanden en vergrooten de kuilen van de stilstaende waters, gevormd door de regens van den winter. De dampen, die er zich onder eene brandende zon uit verheffen, veroorzaken of onderhouden de koude koortsen, die menigvuldiger zyn in de jaren, dat de rivieren meer overstroomd zyn geweest.

« Die ziekte heerscht byna over geheel het land van het einde van Augustus tot half October. In het algemeen is het zeer zelden, dat degenen, die er eens door aengetast worden, niet verscheidene achtereenvolgende jaren, van dezelve bezocht worden; en dewyl ik dezelve dit jaer meer

dan eene maend gehad heb, heb ik alle reden om te vreezen nog in het toekomende eenige nieuwe aenvallen te gevoelen.

« Gy zoudt niet kunnen gelooven, wat vervaerlyke verwoestingen die koortsen hebben aengeregt onder de talryke stammen die eertyds de boorden der Colombia bewoonden. Het is genoeg te zeggen, dat men groote legervelden van wilden heeft gevonden, die door dien geessel geheel vernietigd. zyn. Wanneer de wilden zich aengerand voelden, gingen zy zich zonder tyd te verliezen in de koude wateren der rivier werpen en stierven oogenblikkelyk. De blanken met de behoorlyke zorgen aen te wenden, sterven er byna nooit van.

« Ik meen u het vorige jaer aengekondigd te hebben, dat ik eene Missie in de Puget-Sound moest doen en zoo het mogelyk was, tot in het eiland Vancouver doordringen; die Missie heeft plaets gehad en ik ga er u eenige byzonderheden van mededeelen.

« Om tot myn doel te geraken, zou het misschien gevaerlyk geweest zyn, van alleen in het groote eiland Vancouver te dringen; geen priester had er zich tot nu toe vertoond, en de wilden van die streek zyn nog niet zeer gemeenzaem met de blanken. Nu, op dien tyd bereidde de achtbare handelmaetschappy der baei d'Hudson zich om eene schans te gaen bouwen op het zuidelyke punt van het eiland. M. Douglas, die deze onderneming moest bestieren, noodigde my edelmoedig om met hem op zyn schip mede te varen. Ik nam zeer geerne zyne aenbiedingen aen en verliet *Cowlitz* den 7 maert om my naer *Skwally* te begeven.

De stoomboot de *Beaver* (Castor) wachtte ons sedert eenige dagen; echter, dewyl er nog vele voorbereidselen voor de reis te maken waren, gingen wy slechts den 15 's morgens aen boord. Na geheel dien dag gevaren te hebben, lieten wy het anker vallen in een kiel water, dat

door eenen punt van het eiland Whidbey, genaemd *Pointe-Perdrix*, gevormd werd. De vischlynen werden aenstonds bereid en tydens de nachtwaek hadden wy het vermaek van voor het noenmael van den anderen dag eene groote hoeveelheid lekkere visschen te vangen, die in gedaente en smaek zeer gelyk waren aen den kabeljaeuw van den Canada; ik heb er verscheidene opgemerkt van vier voeten lang.

« De wateren der baei Puget zyn zeer vischryk. De zalm is er in overvloed, het is het grootste hulpmiddel van bestaen voor de inboorlingen. Vooral in de maenden July, Augusty en September vangen zy er zoo veel dat zy niet weten wat er mede doen. Men vindt hier ook eene soort van visch, veel kleiner dan die, waervan ik kom te spreken en die aen de Noord-Westen kust schynt eigen te zyn. Men ziet denzelven in de lente in eene verbazende menigte de rivieren opzwemmen. Hy heeft eenen zoo grooten overvloed van vet, dat, wanneer hy in het goede jaergety gevangen en een weinig gedroogd is, men denzelven aen den steert kan aensteken en hy brandt als eene keers tot aen den kop. De wilden trekken er eene lekkere olie uit, die dient om hunne spyzen te bereiden.

« Den 24, ligtten wy in den vroegen morgend het anker en rigtten onzen togt naer den ingang der zeeëngte van Juan de Fuca. Wy gingen aen land en na een klein kamp van wilden uit den grooten stam der Klaloms te hebben bezocht, vertrokken wy naer het zuidelyke punt van het eiland Vancouver. Het was omtrent vier uren van den namiddag, als wy er aenkwamen. Wy zagen in het eerst maer twee bootjens; maer nadat men twee kanonnen gelost had, zagen wy de inboorlingen uit hunne schuilplaetsen ten voorschyn komen en den stoomboot omringen. 'S anderendaegs kwamen de praeuwen (indiaensche boot) van alle kanten aen. Ik ging alsdan aen land met den commandant der onderneming en den kapitein van het schip; het

was nogtans maer na eenige dagen, dat is, als ik geene twyfelachtige bewyzen van de goede gesteltenissen der Indianen had, dat ik my begaf naer hun dorp, dat zes uren van de haven in het diepste van eene aengename kleine baei gelegen is.

« Deze, gelyk byna al de stammen der omstreken, bezit eene kleine schans in paelwerk van ongeveer honderd vyftig vierkante voeten. Men versterkt zich alzoo om zich te beveiligen tegen de verassingen der Yongletats, eenen magtigen en oorlogzuchtigen stam, waervan een deel op het eiland Vancouver zelve legert; het overige woont op het vasteland ten noorden der rivier Fraser. Die wreede vyanden vallen doorgaens in den nacht op de dorpen, welke zy willen verwoesten, dooden zoo vele mannen als zy kunnen vinden en maken de vrouwen en kinderen tot slaven.

« By myne aenkomst schaerde zich de geheele stam, mannen, vrouwen, kinderen in twee ryen om my de hand te geven, plegtigheid welke die wilden nimmer achterlaten. Ik vergaderde hen allen in de grootste hut, in die van hunnen overste, en ik sprak hun daer van het bestaen van eenen God, schepper van alle zaken, van de vergeldingen, welke hy voor de goede werken belooft en van de eeuwige straffen, waermede hy de misdaed zal straffen. Myne onderwyzingen werden dikwyls onderbroken door de gesprekken myner aenhoorders. Zie er hier een, waerin gy volgens myn gedacht belang zult stellen. In het midden der menigte zag ik eenen man, van ongeveer dertig jaren, die eensklaps opstond en my zeide: « Overste (1), aen-
» hoor my. Sedert tien jaren heb ik hooren zeggen, dat
» er hierboven een meester is, die het kwaed niet bemint
» en dat er onder de Franschen mannen zyn, die dien
» meester leeren kennen. Ook heb ik hooren zeggen,
» dat er eens van die mannen in onze landen zouden

(1) Zy geven in 't algemeen den naem van Overste, in hunne tael *Siabo,* aen alle persoonen van aenzien.

» komen. Van dit oogenblik is myn hert, dat te voren » zeer boos was, goed geworden; ik doe geen kwaed » meer. Nu gy onder ons gekomen zyt, zyn al onze herten » vergenoegd. »

« Op zekeren dag wanneer ik hun van het doopsel sprak en hun zeide, dat reeds vele volken hunne kinderen hadden doen doopen, stond een ouderling op en zeide my: « Uwe woorden zyn goed; maer men heeft ons verhaeld, dat zy, die gedoopt zyn by de Kwaitlens en de » Kawitshins (aen de Rivier Fraser) byna terstond gestorven zyn; nogtans, dewyl gy zegt, dat het eene » goede zaek is, wy gelooven u. Vermits het heilige water » hun den meester van hierboven na hunne dood zal » doen zien, doop allen die in ons kamp zyn; bewys hun » dit liefdewerk, want zy sterven byna allen. » Ik heb hun beloofd, dat ik 's zondags zou wederkomen om dit sacrament te bedienen en dat zy er zich allen moesten bevinden.

« Middelerwyl had het gerucht zich van myne aenkomst verspreid; vele naburige volksstammen kwamen allen in menigte toegeloopen.

« Den 18, die een zaterdag was, werd besteed om eene soort van grooten rustaltaer te maken, om aen land den dag des Heeren te vieren. M. Douglas gaf my verscheidene van zyne mannen om my in dat werk te helpen. Lange takken van mastboomen maekten de zyden uit van deze landkapel en de paviljoenzeilen van den stoomboot verstrekten tot dak.

« Des zondags morgens waren meer dan twaelf honderd wilden der dry groote stammen Kawitshins, Klalams en Isamishs rondom den nederigen tempel vergaderd. Onze commandant verzuimde niets van hetgeen konde bydragen om eerbied en indruk door de plegtigheid in te boezemen; hy gaf my de volkomene vryheid van alles aen boord te nemen, wat tot versiering konde dienen. Hy zelf was in

het H. Misoffer tegenwoordig, als ook eenige Canadianen en twee catholyke dames. Het was te midden van dien grooten toeloop, dat onze heilige geheimenissen voor de eerste mael gevierd werden in die landstreek, die sedert zoo vele eeuwen ten prooi aen de gruwelen der hel overgegeven was. De hemel geve, dat het bloed van het vlekkelooze Lam die aerde vruchtbaer make en dezelve eenen overvloedigen oogst doe voortbrengen!

« Dewyl het die dag was, welken ik bepaeld had voor het doopsel der kinderen, begaf ik my, vergezeld van geheel de menigte, die den goddelyken dienst bygewoond hadden, naer het voornaemste dorp. By myne aenkomst moest ik nog eens de hand geven aen meer dan zes honderd persoonen. De kinderen werden op het zeestrand in twee ryen geplaetst; ik deelde aen elk eenen naem, geschreven op een stukje papier uit en begon de plegtigheid. Het konde ongeveer tien uren des voormiddags zyn en als ik eindigde, was het byna nacht. Alsdan telde ik de nieuwe Christenen en ik vond er honderd en twee. Ik was geheel van vermoeidheid afgemat, en nogtans moest ik nog twee uren te voet afleggen, om tot den stoomboot weder te keeren.

« Volgens het plan, hetwelk men voor ons vertrek van de reis gemaekt had, moesten wy hier slechts eenige dagen verblyven en onzen togt daerna van schans tot schans voortzetten tot aen de inrigting der Russen te Sitka; maer het kleine vaertuig, dat den voorraed voerde, die bestemd was voor de verscheidene inrigtingen der kust, werd van dag tot dag verwacht en kwam niet. Dit vertoef liep my grootelyks tegen. M. de Groot-Vicaris had my gezegd, dat hy voornemens was in het begin van den zomer eene Missie op het eiland Widbey in te rigten en dat ik er deel van moest maken. Ziende dan, dat ik met de karavaen te volgen niet by tyds genoeg zou kunnen terug zyn om zyne inzigten te vervullen, besloot ik zonder uitstel weder te

keeren. Ik kocht eenen boot en na den Overste des Isamishs en tien mannen van zyn volk te hebben bewogen om my regt naer het eiland Widbey over te voeren, verliet ik Vancouver den 24 Maert en droeg in myn hert de levendigste gevoelens van dankbaerheid mede voor alle de diensten van den commandant der onderneming en van den kapitein Brotchie, over wien ik zoo vele reden gehad had van voldaen te zyn gedurende myne reis van de Sandwichs eilanden naer de schans George.

« De zee was zeer kalm, maer de lucht was overdekt met eenen dikken nevel. Uit voorzorg had ik een noordkompas medegenomen, zonder hetwelk ik zekerlyk zou verdwaeld hebben, dewyl wy eenen togt van zeven en twintig mylen moesten afleggen. De eerste dag kwamen wy aen een eilandje, dat tusschen het uiterste punt van Vancouver en het vaste land ligt. Wy bragten er den nacht over. Myne Indianen, die, met eenen geweerscheut eenen zeewolf hadden gedood, rigtten 's avonds een groot gastmael aen. Gy zoudt niet kunnen gelooven, hoe veel een wilde op eene maeltyd kan eten; maer is hy gulzig in den overvloed, hy kan ook eenige dagen achtereen vasten, zonder er veel door afgemat te worden.

« Den 25 hadden wy eenen sterken noord-westen wind, myne roeijers klommen, alvorens zich van het strand te verwyderen op eenen heuvel om te erkennen of de zee in het midden der engte zeer hol was. Het duerde zeer lang, eer dat zy tot een besluit kwamen. Eindelyk zeiden zy, dat zy met behulp van een zeil de zwarigheid zouden kunnen overwinnen. Er wordt eenen mast gereed gemaekt, een deken verstrekte tot zeil en zie ons aen de baren overgegeven. Omtrent dry uren namiddag kwamen wy te Whidbey aen wal, niet zonder in eenig gevaer geweest te zyn.

« Een groot getal wilden Klalams en Skadjats kwamen ons op het strand ontvangen. Ik kende by naem den

Groot-Overste der Skadjats en vraegde naer hem; men antwoordde my, dat hy sedert twee dagen naer het eiland Vancouver vertrokken was om er my te ontmoeten. In zyne plaets stelde men my zyne twee zonen voor. De eene van hen, my de hand drukkende, zeide: « Myn vader » Netlam is hier niet, hy is naer Kamoson (naem van het » zuidelyke punt van het eiland Vancouver) gegaen om » er u te zien; maer zoodra hy zal vernemen, dat gy » hier zyt, zal hy met spoed wederkeeren. Hy zal zeer te » vreden zyn, indien gy onder ons blyft; want hy is moede » van alle zondagen *de Mis* te doen en voor zyn volk te » prediken! » Ik heb later verstaen, dat zyne mis bestond in de wilden van zynen stam de geschied- en tydrekenkundige leder van den Godsdienst uit te leggen, in vele kruisen te maken en eenige gezangen met het *Kyrie, eleïson* te zingen.

« Ik sloeg myne tent op naby het kruis, dat M. Blanchet op dat eiland in 1840 geplant had, wanneer hy er voor de eerste mael aenlandde. 'S anderendaegs kwam geheel het kamp Skadjats tot my, om het woord Gods te hooren. Om u een denkbeeld te geven der bevolking van dien stam, is het genoeg u te zeggen, dat ik de hand gaf aen meer dan zes honderd en vyftig persoonen en dit was nog niet alles; meer dan honderd vyftig Indianen, die by myne tent den nacht overgebragt hadden, waren van dit getal niet; en byna al de oude mannen en vrouwen en vele kinderen waren in hunne hutten gebleven. Na de onderwyzing werden er verscheidene lofzangen met donderende en bedwelmende stemmen gezongen.

« Vele ouders hadden my gebeden hunne kinderen te doopen; ik begaf my naer het dorp en verzocht, dat men my al de Indianen onder de zeven jaren zou voorstellen, die de genade der herboring nog niet ontvangen hadden. Niet een werd vergeten; zy waren ten getalle van honderd en vyftig. Dit mael had de plegtigheid plaets in eene

kleine weide, omringd door hooge honderdjarige mastboomen. Het was nog geen middag wanneer ik begon en ik had met den zonnenondergang slechts gedaen. Ik was dood van vermoeidheid, de lucht was helder en de zon brandde, hetgeen my eene geweldige hoofdpyn veroorzaekt had. Bovendien moest een gering en mager ontbyt, hetgeen ik 's morgens vroeg genomen had, my ondersteunen tot diep in den nacht.

« Den 27 verklaerde de overste Skadjats my, dat het niet betaemde, dat ik in een huis van linnen (onder eene tent) zou verblyven: « Overzulks, voegde hy er by, zult gy » my morgen zeggen, waer gy wilt, dat men u eene » wooning make, en gy zult zien, hoeveel myn woord » vermag, wanneer ik tot myn volk spreek. » Ziende den goeden wil van dien overste, wees ik hem eene kleine hoogte aen, en aenstonds zag ik meer dan twee honderd arbeiders aenkomen; eenigen hadden bylen en waren bestemd om hout te kappen; de anderen moesten het op hunne schouders wegdragen. Vier der handigste stelden zich in het werk om het timmerwerk in orde te brengen. Op twee dagen was alles voltrokken en ik vond my gehuisvest in een huis van acht en twintig voeten in de lengte op vyf en twintig in de breedte. Wel te verstaen, dat het hout ruw en onbewerkt is, maer het dak was gedekt met schors van cederboomen en het inwendige bekleed met rieten matten. Gedurende geheel de week hield ik verscheidene onderwyzingen voor die wilden en leerde hun lofzangen; want by hen, indien men niet zingt, zyn de beste zaken van geene weerde; zy moeten gerucht hebben.

« Ik had de oefeningen der Missie geëindigd, wanneer vele wilden van het vaste land aenkwamen. Zoohaest zy my zagen, knielden zy voor my neder en drukten zich op deze wyze uit: « Priester, zie, wy zyn sedert vier » dagen op reis om u te komen zien; wy hebben dag en

» nacht gegaen, en byna zonder te eten. Nu dat wy u » zien, zyn onze herten in de grootste vreugd. Heb dan » deernis met ons; wy hebben vernomen dat er hierboven » een meester is, maer wy weten tot hem niet te spre- » ken. Kom onder ons, gy zult onze kinders doopen, » gelyk gy die der Skadjats gedood hebt. » Ik was ontroerd door die woorden. Gewis ik zou geene de minste zwarigheid gevonden hebben, om hen in hunne bosschen te volgen; maer ik had slechts weinige dagen meer over om my naer Skwally te begeven, waer ik aengekondigd was. Ik moest vertrekken.

« Ik verliet die goede Indianen den 3 April. Tydens myn verblyf onder hen, heb ik niet dan vertroostingen gesmaeckt. Zy zyn het, die my gevoed hebben en wel zeker hebben zy meer gedaen, dan ik konde wenschen.

« Uit dit verhael ziet gy, Mynheer, dat de wilden der baei Puget zich yver genoeg voor den Godsdienst toonen; nogtans begrypen zy geenzins de uitgestrektheid van dat woord. Zoo er, om Christen te zyn, maer verzocht werd eenige gebeden te weten en lofzangen te zingen, zou er niet een zyn, die het niet zou willen worden. Maer er is een hoofdpunt dat hen wederhoudt, de verbetering der zeden. Zoohaest men die snaer roert, verandert hunne vurigheid in onverschilligheid. De oversten houden diensaengaende te vergeefs de hevigste redevoeringen tot hun volk, welken indruk kunnen zy die de misdadigste zyn te weeg brengen! Ik heb geen mistrouwen op de voorzienigheid; maer men mag zeggen, zonder groot gevaer van zich te vergissen, dat onze grootste hoop niet rust op de stammen, die de kusten van den Oceaen bewoonen of zich hebben neêrgezet aen de monding der talryke rivieren, die er zich in ontlasten. »

Ik ben, enz.,

J. B. Z. Bolduc, *Apost. Missionnaris.*

N° XXXII.

A. M. D. G.

St François-Xavier van de Wallamette,
1 Juny 1847.

Uittreksel uit eenen brief van Pater Accolti, Overste der verblyfplaets van St François-Xavier te Wallamette, aen den Pater Van de Velde, Provinciael.

EERW. PATER;

Uwe Eerweerde is reeds bekend met den staet onzer missiën en de vruchten, welke zy voortgebragt hebben. De hemel heeft zich geweerdigd den arbeid uwer kinderen te beloonen. Reeds meer dan zes duizend Indianen aenbidden den Almogenden als den eenigen waren God en belyden het geloof in Jesus-Christus. Geheele stammen zouden welhaest het voorbeeld dier nieuwe en vurige bekeerlingen volgen, indien onze Oversten in hunne liefde en hunnen yver het getal der Apostelyke werklieden vergrootten. Welligt zult gy persoonen aentreffen, die, als beminnaers der bedilling, overdrevenheid zullen veronderstellen in de verhalen, welke wy van de Missiën doen. Aenhoor hen niet; ik kan u verzekeren, dat, wanneer die Missiën van naby en zonder vooroordeel gezien worden, de wezenlykheid alle verhael, dat er tot nu toe van gedaen is geweest, overtreft.

Tydens eene eenige reis naer Nieuw-Caledoniën heeft de Pater Nobili meer dan zes honderd wilden gedoopt; hy heeft vier kerken gebouwd en vele kruisen geplant. De aenvragen en dringende smeekingen dier arme Indianen,

om priesters te bekomen, die onder hen verblyven, verwekken het medelyden van hen, die hun eenen geestelyken en tydelyken bystand zouden willen vergunnen, maer die noch evangelische werklieden, noch middelen tot hunne beschikking hebben.

De natuerlyke gesteltenissen dier wilden zyn zeer gunstig; indien wy dry yverige missionnarissen in deze noordelyke streken hadden, zou welhaest de kennis van den zoeten Naem Jesus en van zyne heilige wet tot aen de Yskust der zee-engte Behring verkondigd worden. Ik zal geen gewag maken van onze eerste missiën van St Marie onder de Têtes-Plates, van Sacré-Cœur de Jésus onder de Cœurs-d'Alènes en van St Ignace aen de baei der Kalispels, waer wy verblyfplaetsen en inrigtingen hebben; noch van vele andere stammen welke onze Paters geregeld bezoeken. Het meeste deel dier wilden zyn gedoopt en het getal der onderwyzelingen, die de christelyke leering bywoonen en zich tot het geluk van het Doopsel bereiden, is zeer groot. De godsvrucht vooral schynt als natuerlyk aen die Indianen; dit is echter het geval niet; verscheidene dier stammen zyn in eenen diepen afgrond van ongebondenheden en misdaden gedompeld geweest. Er zyn van hunnen kant groote opofferingen noodig geweest om de bedorvenheid en de versteendheid hunner herten te overwinnen. De genade des Heeren is magtig: zy is den wilden aengeboden geweest en zy zyn eraen getrouw geweest. Eerw. Pater, ik spreek naer gemoede; ik zeg niets met ophef; ik druk het algemeen gevoelen van al de vreemdelingen uit, zelfs van de protestanten, die gedwongen zyn getuigenis te geven aen de klaerblykelykheid der daedzaken. O hoe schoon is de oogst! O hoe gunstig vertoont die groote wyngaerd zich in die uitgestrekte wildernis, in dat afgelegene land! In het Noorden van den Orégon en in het Noord-Oosten der Rotsbergen zyn er meer dan honderd duizend wilden te bekeeren. Al die Indianen vragen den

Robe-Noire, verwachten hem byna met even zoo groot geduld als oudtyds de kinderen van Israël de komst van den Heiland verwachtende waren.

Ik heb alle reden van te gelooven, Eerw. Pater, dat eene kleine schets van den tegenwoordigen staet der kerken in den Orégon u aengenaem zal zyn.

Zie hier de lyst van onze catholyke stichtingen :

1. De Hoofdkerk van St Paul aen de Wallamette.
2. De kerk van St Jean-Evangéliste in de stad Orégon.
3. De nieuwe Kerk, in de Grande Prairie (Wallamette.)
4. Het Collegie van St Joseph, te St Paul van de Wallamette.
5. De kapel, het klooster en de school der Zusters van St Marie van de Wallamette.
6. De verblyfplaets van St François-Xavier op de Wallamette.
7. De kerk en de Inrigting van St François-Xavier, te Cowlitz.
8. De kapel van St Jacques, by het fort Vancouver.
9. De kerk en verblyfplaets van St Marie onder de Têtes-Plates.
10. De kerk en de verblyfplaets van Sacré-Cœur de Jésus, onder de Cœurs-d'Alènes.
11. De kerk en de verblyfplaets van St Ignace, onder de Kalispels der Baei.
12. De kapel en de standplaets van St Paul, onder de Shuyelpis of Chaudières.
13. De kapel en de standplaets van St François-Régis onder de Metis, tusschen de Kalispels en de Shuyelpis.
14. De kapel by het meer Stuart in Nieuw-Caledoniën.
15. De kapel by de schans Alexandria, in Nieuw-Caledoniën.
16. De kapel by de Rapides, in Nieuw-Caledoniën.
17. De kapel Appatoka, in Nieuw-Caledoniën.
18. De standplaets van St Pierre, by het Lac Supérieur der Colombia.
19. De standplaets van St François-Borgia, onder de Pends-d'Oreilles.

20. De standplaets der Assomption, onder de Arcs-à-Plats.
21. De standplaets van Cœur-Immaculé de Marie, onder de Koetenais.
22. De standplaets van St Joseph, onder de Okinaganes.
23. De kerk op het eiland Whitbai, op de Noord-Westelyke kusten.

Dit is de uitslag van hetgeen de Heer zich geweerdigd heeft in dit afgelegene land te doen, sedert het jaer 1838, wanneer de eerste missionnarissen: Monseigneur Blanchet en de Eerw. Heer Demers, benoemd tot het Bisdom van het eiland Vancouver, in den Orégon zyn gekomen. Het is zeker, hadden wy een grooter getal Apostelyke werklieden, ootmoedige en buigzame mannen, van eenen voorzigtigen yver, van een goed oordeel, van eene sterke gezondheid en vooral van eene grondige en voorbeeldige godsvrucht, dat er een oneindig goed zou gedaen worden onder de colonisten, maer vooral onder de inboorlingen van het grondgebied.

Ik ben, enz.,

Michel Accolti. S. J.

HET ONZE VADER .

IN DE TAEL TÊTE-PLATE EN PEND-D'OREILLE.

Het teeken des Kruises.

Skwest Kyle-êe-ou, ouls Kezêes, ouls Saint Pagpagt.
In den naem des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes.

Komiêetzegail.
Amen.

Kyle-êe-ou ltchitchemask, askwestkowâkshamenshem
Onze Vader des hemels, dat uw naem zy geheiligd
a-i-letzemilkou ye-elskyloog. Entziezie telletzia spoe-oez.
over geheel de aerde. Heersch in al de herten.
Assintéels astskole ye-elstoloog etzagéel lchitchemask.
Dat uw wil geschiede op de aerde gelyk in den hemel.
Koógwitzelt yettilgwa lokaitssiapetzenim. Kowaeksmée-
Geef ons nu al onze noodwendigheden. Vergeef
miltem klotaye, kloistskwen etzagéel kaitskolgwélem
ons het kwaed, dat wy bedreven hebben, gelyk wy vergeven
klotaye kloitskwenklielskyloog. Koaxalock-shitem
het kwaed aen degenen die ons beleedigd hebben. Vergun ons bystand
takackskwentem klotaye; kowacksgwéeltem klotaye.
om te vlugten het kwaed; maer verlos ons van het kwaed.

Komiêetzegail.
Amen.

HET ONZE VADER

IN DE TAEL ARC-A-PLAT ET KOETENAI.

Akikliai Staitoe, Akaltes, Saint Kiltkiltlui.
In den naem des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes.
Schaeykiakaka-aike.
Amen.

Katitoe naitle naite, akiklinais zedabitskinne
Onze Vader, die zyt in den hemel, dat uw naem groot en geëerd zy
wilkane. Ninshâlinne oshemake kapaik akaitluinâm.
op de aerde. Dat uw wil geschiede op de aerde als in den hemel.
Jtshazetlunê younoamêek yekekaêkinêetle. Komnakêke
Geef ons heden al wat wy noodig hebben. Vergeet
logenie niggena wêeshne nèosâm miètike kekepême nekoetje
al het kwaed dat wy gedaen hebben, gelyk wy vergeten
koetleètle ixzêê. Jyakiyakakêkê iyazêêkinawash
het kwaed dat ons aengedaen is geweest. Maek ons sterk
kokakipêmenètle. Amatike zâwês itchkês tshimmekakko-
tegen het kwaed. Verlos ons van alle
wètle akatakzen.
kwaed.

Schaeykiakaka-aike.
Amen.

HET ONZE VADER

IN DE ASSINIBOINSCHE TAEL.

Ingiachttoobe machpiachta yaco-enshi. Ta-eninshi
Onze Vader in den hemel die zyt. Dat hy zy
nabishi nie-tsha-tzitzi. Nitauwiadézi ektyjaegnizi.
geëerd uw naem. Dat uw ryk kome.
Yetshoes-zie-zie eéttsheészie leumachkoetziezie eétts-
Uw wil, dat hy geschiede op de aerde gelyk
heésziezie machpiachta. Jnkoem nanga-ah oezoezandie
hy geschiedt in den hemel. Geef ons heden
in minbe chain. Ezieyakink taniaâzeni étchoengoebezie
het noodige des levens. Vergeef ons al onze beleedigingen,
sink imbishni-tsha-a ektaâs étchoengoebezie. You
gelyk wy vergeven aen degenen die ons hebben beleedigd. Geleid
oôchton tjew tanniaâsni étchoensin goebishniet tchain.
ons, opdat wy niet vallen in de zonde,
Napéen giet tschioen igninnaâgé.
en verlos ons van alle kwaed.

Eet tché es.
Amen.

HET ONZE VADER

IN DE TAEL PIED-NOIR.

Kinanâtzeniekasin ochkoye tokakizin.
Van den Vader in zynen naem, en des Zoons, en des H. Geestes.

Kamoenmanigtoep.
Amen.

Kinanâ spoegsts tzittapigpi kitzinnikâzen kagkakomi-
Onze Vader in den hemel die zyt. Uw naem moge hy heilig
mòkzin nagkitapiwatog netokinjokizip kitzizigtaen
zyn. Uw ryk dat het kome. Uw wil
néjakapestoeta tzagkom Nictziewae spoegts. Ikogkiowa
dat hy geschiede op de aerde als in den hemel. Alle onze nood-
nnoch matogkwitapi. Istapikistomóokit nagzikamóot
wendigheden heden vergun ons. Vergeef ons onze beleedigingen,
komonetziewa nistowa.
gelyk wy vergeven degenen, die ons hebben beleedigd.
Nagkezistapekestemóog. Spemmóok matéakoziep makapi.
Help ons tegen alle kwaed. Van alle ongelyk verlos ons.

Kamoenmanigtoep.
Amen.

HET ONZE VADER

IN DE TAEL DER CRIES. (1).

†

Eokosisit mina ewiotawit
Degene die hebbende eenen Zoon, en degene die hebbende eenen
mina emiosit Manito owigowionik.
Vader; en hy die is schoone Geest, in zynen naem.
Pitone Ekeesi ikik.
Amen.

Notanan kitsi kijikok epiân pitonemewâitsi-
Onze Vader, in den grooten hemel gezeten zynde O! dat hy geacht
katek kiwigowin, pitone otitamomakak kitibeitsikewin;
zy uw naem! O! dat het kome uw ryk!
ispits e natotakawigan kitsi kijikok pitone ekeesi
gelyk gy zynde gehoord in den grooten hemel, O! dat het zy
iji wiskitaskamik. Anots kakijikak. miinà
alzoo op de aerde. In dit oogenblik dat het dag is, schenk
népakioejiganiminan mina lalwaw kijigake. Tanisi
ons ons brood en zoo dikwyls als het dag is. Gelyk
ka iji kasena mawagakik ka ki metsitota kagankit ekusi
wy hebben vergeven aen degenen die ons hebben gedaen kwaed, zoo
tji kasinamawinan eki matsitotamank. Pisiskeiminàn
vergeef ons hebbende gedaen kwaed. Heb zorg voor ons
kitsi eka matei mamitonei tamank. Jiekatenamawinan
opdat men niet denke kwaed. Verwyder van ons
kamayatok.
alle ongeluk.

Pitone Ekeesi ikik.
Amen.

(1) Vertaeld door M. Thibault, missionnaris onder de Cries.

HET ONZE VADER

IN DE TAEL POTOWOTOMIE. (1).

Tchibiatikonikewin. — *Le signe de la Croix.*

Olinosowinig weosimit, ipi wekwissimit, ipimenojuwe-
In den naem des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen
pisit Mennito.
Geestes.

Ape iw nomikug.
Amen.

Nosinan wakwik ebiyin ape kitchitwa kitchilwa wenitamag kitinosowin, enakosiyin ape piyak kitewetako tipu wakwig, ape tepwetakou chote kig. Ngom ekijikiwog michinag mamitchiyak punigetedwichinag kego kachi kichiinakineyi pouigeledweiket woye kego kachi kichiimidgin, kinamochinag wapatadiyak chitchiikwan nenimochinag meyanek waotichkakoyakin.

Ape iw nomikug.

(1) Vertaeld door Pater Hoeken, missionnaris der Societeit van Jesus. De missie der Potowotomies telt ongeveer vyftien honderd christenen.

PLANTEN

DER

ROTSBERGEN

Die in de maend Augustus en September in bloei zyn.

1. Helenium.
2. Sabatia Angularis.
3. Spigelia Marylandica.
4. Geum Geniculatum.
5. Rudbeckia Comentosa.
6. Enchroma Coccinea.
7. Astet Coccinnus.
8. Ilex Ligustrifolia.
9. Convallaria stellata.
10. Chrysanthunum Arcticum.
11. Arenia amifolia.
12. Polymnia Uvedelia.
13. Frasera caroliniensis.
14. Ophrys, Malaxis.
15. Sedum stenopetalum.
16. Prunus Duerinckii.
17. Cantua Aggregeta.
18. Rudbeckia Purpurea.
19. Actinomeris squarrosa.
20. Cardamine bellidifolia.
21. Houstonia Longiflora.
22. Melanthium monoicum.
23. Liatris brachystachya.
24. Rhexia Mariana.
25. Claytonia Spathulata.
26. Aquilegia formosa.
27. Campanula divarica.

WOORDENLYST.

VLAEMSCH.	TÊTE-PLATE.	PIED-NOIR.	CRIE.	MANDAN.	RICCAREE.	SIOUX.	TUSKARORA.	CHECALISH.
Hair.	Komike.	Notakane.	Nistika-a.	Pah-hee.	Pahi.	Pay-kee.	Auwoyrah.	Klikwatens.
Armen.	Stitchewagen	Notezizè.	Nespiton.	Arda.	Arrai.	Eesta.	Orunjha.	Tashohemit- [sens.
Beenen.	Titchemack- [shen.	Niezickzin- [nen.	Nistikwen.	Doka.	Ahgha.	Hoo.	Orusay.	Tsols.
Oogen.	Stitchekoet- [koestoes.	Nowaeps.	Niskisit.	Estume.	Checreecoo.	Hustah.	Ookaray.	Tomose.
Neus.	Spezacks.	Nopisis.	Niskiwen.	Pahoo.	. . . .	Pahsoo.	Oojyasa.	Tamakas.
Mond.	Spelimetzim.	Nâoji.	Tapisken.	Ea.	. . . .	Pootay.	Oosharunwa.	Tahutsl.
Wangen.	Shilkzemoos.	Nozippinain.	Nanawai.	Estah.	. . . .	Eetay.	Ookahsa.	Taskatlints.
Ooren.	Kaine.	Nogtokie.	Nigtawake.	Nakoha.	Tickokite.	Noh-ghee.	Ookahnay.	Taqualant.
Hand	Tchails.	Nogkiziaiks.	Tzigtshie.	Onka.	Tchonane.	Nonpay.	Ohahna.	Nawohatse.
Vinger.	Stagtig.	Tommakiot- [ketzig.	Nemezittzi- [shân.	Onkahah.	Parick.	. . . .	Oosookway.	Ahost.
Voeten.	Tzotchin.	Nietzigzip.	Niezit.	Shee.	Ahgh.	See.	Oosa.	Stallash.

WOORDENLYST.

VLAEMSCH.	ASSINIBOIN.	PIED-NOIR.	CRIE.	MANDAN.	RICCAREE.	SIOUX.	TUSKARORA.
Een.	Kâtchêet.	Tóokska.	Péak.	Mahhannah.	Asco.	Onje.	Unji.
Twee.	Num.	Natoken.	Nizo.	Nompah.	Pitko.	Nonpa.	Nekty.
Dry.	Yamine.	Nóokska.	Nisto.	Namary.	Towwit.	Hiamini.	Ausuh.
Vier.	Tonza.	Niswiem.	Nêon.	Tohpa.	Tcheelish.	Taupah.	Himtak.
Vyf.	Zapita.	Nissito.	Nianen.	Kakhoo.	Tcheehoo.	Zapeta.	Wisk.
Zes.	Shagape.	Noê.	Koetonazek.	Kemah.	Tchapis.	Shahpai.	Ooyyak.
Zeven.	Shayoen.	Niskitzip.	Têpeko.	Koopah.	Totchapis.	Shahco.	Jarnak.
Acht.	Shagnoge.	Nanisso.	Enaneo.	Tatucha.	Totchapiswon.	Shahendohen.	Nakruh.
Negen.	Naintchoeant.	Pigtzo.	Tegametata.	Mahpa.	Nahênewon.	Nenpecheon- [ka.	Niruh.
Tien.	Wiint-chemi- [ne.	Kipo.	Mitâtat.	Perug.	Nahen.	Onkachemine.	Wutsuh.

OORSPRONG

DER

AMERIKANEN.

§ 1. De oorsprong der aloude volken verliest zich in den nacht der eeuwen: zy is overal vroeger dan de geschiedkundige tyden; die der Amerikaensche volken is nog duisterder, omdat zy niet dan zeer laet betrekkingen gehad hebben met de beschaefde bewooners van het aloude vaste land en geene juiste gedenkteekenen van hunne eigene geschiedenis hebben.

De gewaende wysgeeren der laetste eeuw en eenige goddelooze natuerkundigen, die met geestdrift opzochten al wat de godsdienstige geloofsdenkbeelden kon verzwakken en de grondzuilen der Goddelyke Openbaring ondermynen, hebben door daedzaken willen betoogen, dat de verschillende stammen van het menschdom even zoo vele onderscheidene soorten en oorspronkelyke geslachten uitmaekten. Hieruit zou volgen, dat de volken van het nieuwe vaste land, vormende een afzonderlyk geslacht, genoemd het Amerikaensche, eenen verschillenden oorsprong hebben van dat der volken van het aloude vaste land.

De voornaemste daedzaken, waerop die wysgeeren hun stelsel van het oorspronkelyke verschil der volken bebouwd hebben, zyn het verschil van kleur, van lichaemsvorming en van tael, die onder de verschillende stammen van het menschelyke geslacht gevonden wordt. Maer alle ervarene physiologisten en natuerkundigen komen hedendaegs overeen, dat men uit die physiologike

teekenen geen gevolg kan trekken tot bewys der verscheidenheid van oorsprong der volken. (Zie Cuvier, *Règne animal;* Dr Wiseman, *Rapports entre la science et la religion révelée.* Disc. 3° en 4°.)

De opwerping, dat de veelvuldigheid van talen der Amerikaensche volken en haer verschil met die der aloude wereld tegen de éénheid van het menschelyke geslacht schenen te verschaffen, heeft niet alleen al hare kracht verloren, maer heeft zelfs aenleiding gegeven om met de grootste klaerblykelykheid de waerheid te betoonen, welke zy bestemd was te bestryden, namelyk de oorspronkelyke éénheid van al de verspreide volken in de vyf deelen van den aerdbol.

« Hoe afgescheiden en op zich zelve bestaende by den » eersten oogslag zekere talen ook mogen voorkomen, » zegt de vermaerde De Humboldt (Apend. Asiæ poly- » glot. P. VI.) allen hebben eene overeenkomst met el- » kander en hare talryke betrekkingen zullen gemak- » kelyker gezien worden, naermate de wysgeerige » beschryving der volken en de beoefening der talen » de volmaektheid zullen naderen. » « Indien immer » een wysgeerig denkbeeld, voegt er de graef Gouliano, » bestierder der Hooge School van St Petersburg by, » (Discours sur l'Étude fondam. des Lang. v. 5) den » oorsprong van het menschelyke geslacht nog kwam te » vermeerderen, zou de éénheid van eigenschappen der » talen steeds daer zyn, om het bedrog te ontdekken en » dat gezag zou, volgens myn gedacht, het vooringeno- » menste verstand te regt brengen. »

De dieper gegronde studie op de overleveringen der Amerikanen nopens den oorsprong van het menschdom, den zondvloed, de verspreiding der volken, die der gedenkteekenen, die geschiedkundige daedzaken vertoonen, bewyzen genoeg hunnen gemeenen oórsprong met de volken van het aloude vaste land.

Na dat die gemeenschap van oorsprong vastgesteld was, hebben vele schryvers groote opzoekingen gedaen, om te ontdekken, van welke stammen van het aloude vaste land Amerika hare bewooners heeft ontvangen. Het geheel dier nasporingen toont klaerblykelyk, dat het Tartarië, Mongolië en zekere andere streken van Asiën zyn, die het vaste land van Amerika vóór en na bevolkt hebben. Het schynt ook zeker, dat volken verder van het aloude vaste land er ook verschillende colonien ingerigt hebben. De volgende opmerkingen zullen eenigzins ophelderen hetgeen wy zoo even in 't algemeen gezegd hebben.

§ 2. — PHYSIOLOGIKE TEEKENEN. — De oorspronkelyke volken van Amerika, indien gy diegenen uitneemt, die naby den Poolkring woonen, vormen een eenig geslacht en onderscheiden zich door eenen zelfden vorm van bekeneel, door de kleur der huid, door de zeer groote zeldzaemheid van den baerd en plad en glad hoofdhaer. (Observations de M. De Humboldt, Monuments des peuples de l'Amérique.)

De Mongolische volken, die het Noorden en Oosten van Asiën bewoonen, de stam der Malaisers en die van de minst zwartachtige volken van Polynesiën en der andere Archipels van Oceaniën hebben zienlyke betrekkingen met de Amerikaensche volken. Nogtans omvat die byeenbrenging al de wezenlyke deelen niet, maer bepaelt zich slechts by de kleur; het zou bygevolg niet genoeg zyn, om het Amerikaensche geslacht als eenen tak van het Mongolische te doen aenzien.

Nogtans kunnen die opmerkingen, verzameld nopens de natuerlyke kenmerken der Amerikanen door MM. De Humboldt en Malte-Brun, reeds geleiden tot gunstige gevolgtrekkingen opzigtens de éénheid van oorsprong der Amerikanen met de andere volken van het aloude

vaste land. Maer er zyn andere opmerkingen, die van veel grooter gewigt zyn. Een der Uitgevers der *Bibliothèque Universelle*, aengehaeld in de jaerboeken der christelyke wysbegeerte (T. 2. p. 3. 348), brengt de opmerkingen by, die in den zin gemaekt zyn door den prins Maximilianus de Neuwie, op zyne reis naer Bresiliën. Men treft in de zelfde verzameling (T. 2. p. 339 en volg.) opmerkingen aen, gemaekt door M. Mitchell, hoogleeraer der Natuergeschiedenis te New-York. Hy bemerkt eene groote gelykheid van gelaetsstrekken en aenzigt tusschen de Amerikanen en de verschillende volkeren van het aloude vaste land. Hy heeft de mommien of gebalsemde lyken, die sedert eenige jaren in de staten van Kentucky en Tenessée gevonden zyn, naeuwkeurig onderzocht, en die mommien vertoonen hem de zelfde aenzigtsgedaente en vorming van het bekkeneel, als het geslacht der Malaisers, en naer die waernemingen verwerpt hy de leer, die door verscheidene natuerkundigen van Europa aengenomen is, dat de mensch van West-Amerika in vele gewigtige punten verschilt van den mensch van Oost-Asiën.

De geleerde Pater Santini, Italiaensche missionnaris in Chineesch Tartarien en Siberien, zegt: « De Tongousers » zyn in 't algemeen van eene groote gestalte en hebben » eene worstelaers gedaente; zy loopen met zulk eene » snelheid, dat ik hen dikwyls in den loop de snelste » dieren van het bosch zag inhalen. Diklyvigheid of » mismaektheid, zegt hy, zyn gebreken, welke men » zeldzaem onder hen opmerkt, dewyl men hen, van » hunne kindschheid af gewoon maekt aen de vermoeijenissen der jagt en des oorlogs. »

« De Coriakers, de Tongousers, de Kamschadalers, » gaet Santini voort, komen my voor van de zelfde » afkomst te zyn; want, ofschoon hunne talen niet vol- » komen dezelfde zyn, nogtans is hare overeenkomst

» zoo eigenaerdig, dat dezelve middelyk of onmiddelyk » de dochters van de zelfde moeder zyn. De gelykheid » van persoon en gedaente is zoo treffend, dat de een» zelvigheid van afkomst niet twyfelachtig kan zyn. » Hunne aenzigten zyn rond, hunne kakebeenen ver» heven, hunne lippen dik, hunne oogen klein en zwart, » hun voorhoofd klein, hunne ooren breed, hunne tan» den wit, hun hoofdhaer zwart. »

« De wilden van Noord-Amerika, vervolgt de zelfde » schryver, welke ik te Québec in 1748 gezien heb, moe» ten van denzelfden oorsprong zyn, als de Asiatische » stammen, welke ik beschreven heb: zy hebben de» zelfde kleur, dezelfde gedaente; en hunne gebruiken, » hunne godsdienst, hunne talen hebben met elkander » eene volkomene overeenkomst. »

§ 3. — Gedenkteekenen. — In den alouden staet van Mexico of Tenochtitlan treft de reiziger hedendaegs nog talryke overblyfsels van paleizen, tempels, badens en openbare afspanningen aen. Onder die gedenkteekenen, zegt Malte-Brun, herinneren de *Teocalli* der Mexikanen alleen hunnen Asiatischen oorsprong: het zyn pyramiden, omringd van kleinere pyramiden, gelyk piramidale tempels, genoemd *Cho-Madon* en *Cho-Dagon* in het ryk der Braghmans, en *Shah-Ton* in het koningryk van Siam. Andere gedenkteekenen spreken slechts tot ons met eene volkomene onverstaenbare tael. De vierkante legerplaetsen of schansen op de boorden van de Ohio verschaffen ons geen eenig bewys.

§. 4. — Zeden en gebruiken. — M. Mitchell, vaststellende de gelyke gebruiken der volken van de beide vaste landen, haelt het gebruik aen van zich het hoofdhaer op het voorhoofd en den slaep des hoofds te scheeren, zoo dat zy niet overlaten dan eenen bosch of bun-

del op de kruin des hoofds; evenzoo doen de Ossages, de Kants, de Ottas, de Aouas, de Renards, de Saucs, enz., die by de wateren van den Missouri woonen. Hy geeft ons ook te kennen, dat de Tartaren van Asiën en al de wilden van Noord-Amerika zich insgelyks onderscheiden door het gebruik van den rook van den calumet in plegtige omstandigheden naer de vier hoofdpunten des aerdbols, naer den hemel en de aerde te stieren. De Dans van den calumet onder de Indianen van Noord-Amerika heeft plaets om een vredesverdrag of verbond tegen eenen gemeenen vyand te sluiten. De Potoozi of calumet onder de Tongousers, Coriaks, Kamschadalers, Yakousters en Okatsiers van Asiën is op hunne gastmalen ingevoerd, alvorens ten oorlog te vertrekken, om de krygslieden tot de getrouwheid en dapperheid te verbinden. De Potoosi wordt onder al de Tongousche stammen aengezien als een geheiligd werktuig, hetwelk hunne vaders van den Grooten Geest of den God des oorlogs ontvangen hebben, om hem geloften door den tabaksrook te offeren. Het weefsel van het laken of schorten, waerin de ontgravene mommien in de staten van het westen gewenteld waren, is hetzelfde als dat der stoffen, welke onze zeevaerders van Wakash, van de Sandwische en Titgische eilanden medegebragt hebben. — Men bemerkt eene volmaekte gelykenis tusschen de pluimmantels, welke men hedendaegs van de eilanden der zuidzee trekt, en de dekkleeden, waermede die mommien overdekt zyn. Mackenzie getuigt in het algemeen, dat de kleederen en gebruiken der Chippewayers gelyk zyn aen die der bewooners van Opper-Asie. — Gelyk de Tongousers, de Amerikanen het vleesch ruw of alleenlyk in de zon of den rook gedroogd eeten, zoo zoeken zy ydelheid in de wangen hunner kinderen met zwaerte en blauwe strepen en figuren te schilderen. De vrouwen der Tongousers en der Amerikanen komen in het gebruik overeen, van

hunne kinderen geheel naekt in eenen hoop vergaen en tot poeder gebragt hout te leggen. De aloude Scythen hebben gelyk de Amerikanen het gebruik gehad van de huid van het hoofd met het haer af te snyden of af te rukken. (Malte-Brun T. 5. p. 219.)

Vele andere gebruiken der Amerikaensche stammen hebben veel overeenkomst met die van Asiën, byzonderlyk met die der Tongousers, der Coriaks, der Kamschadalers, der Yakousers en Okotsi van Siberiën. Men vindt eene groote gelykheid in hunne godsdiensten, in de oefeningen hunner huichelaers, in hunne kleederen en sieraden, in hunne huwelyken, in hunne oorlogen, dansen, offeranden, begravenissen, feesten, gegeven ten gevolge van droomen, in zekere spelen, in de plegtigheden, welke zy oefenen, wanneer zy namen aen hunne kinderen geven; van beide kanten hebben zy hunne redenaers; de dorpen en legerplaetsen worden door de oversten byna op dezelfde wyze bestierd. Er zyn zonder twyfel zeden en gebruiken, die afhangen van de gemeene hoedanigheden van den menschelyken geest en van de omstandigheden, gemeen aen verscheidene volken; maer het zou zeer moeijelyk zyn, zonder eenige kennis de gelykheid der gebruiken, welke wy zoo even aengetoond hebben, uit te leggen.

§. 5. — Overleveringen. — Wanneer M.[r] Alex. De Humboldt de Amerikaensche overleveringen vergelykt by de Hebreeuwsche en Indische, bewaerd in het boek Genesis en in de twee geheiligde Pouranas, bemerkt hy, « dat het onmogelyk is, van niet getroffen te worden « door de overeenkomst, die er bestaet tusschen de » aloude herinneringen der volken van Asiën en die van » het nieuwe vaste land. » Die geleerde reiziger heeft by de Mexikanen opgemerkt de overlevering nopens de moeder der menschen, vervallen van haren eersten staet

van geluk en onnoozelheid; de gedachtenis van den twist tusschen Caïn en Abel; het denkbeeld van eene groote overstrooming, waeraen een enkel huisgezin op een vlot ontkomen is; de geschiedenis van een kegelvormig gebouw, opgerigt door den hoogmoed der menschen en verwoest door de gramschap der Goden; eene getuigenis van het lang leven der eerste menschen. (V. Annales de Philos. Chrét. T. 4. page 19 et suiv.) Zie N° 25 myner brieven nopens de legenden der Potowotomies.

§. 6. — Godsdienstige en staetkundige stelsels. — In verscheidene Mexikaensche ceremonieboeken, zegt M. De Humboldt, vindt men een afbeeldsel, vertoonende een onbekend dier, met eene halsnoer en eene soort van harnas, maer doorboord met schichten. Volgens de overleveringen die zelfs tot onze dagen bewaerd zyn gebleven, is het een zinnebeeld van de lydende onnoozelheid. Onder die betrekking herinnert die oneigenlyke verbeelding het lam der Hebreërs of het geheimzinnige denkbeeld van eene zoenofferande, bestemd om den toorn der godheid te stillen. — De Peruvianen verwachten eenen zoon van de zon, die hun eene nieuwe wet moest brengen. (V. Ann. de Ph. Chrét. T. 4. p. 19 et suiv.) De vier groote feesten der Peruvianen vallen op den zelfden tyd met die der Chineezen (Préc. de la Géog. Univ. T. 5. p. 219). M. de Paravey merkt verscheidene overeenkomsten tusschen de namen op, die de geheiligde en burgerlyke weerdigheden by de Japoneezen en de Muiscassen aenduiden; men vindt by beide een' opperpriester en een' krygsoverste, als ook eene verdeeling in vier voorname stammen en in edele en onedele familien. (Ann. de Ph. Chrét. T. 10 p. 98). M. De Humboldt heeft in Amerika opgemerkt plegtigheden, afwasschingen, gebruikelyk by de geboorte der kinderen; afgoden gemaekt van vochtige Maïsbloem en in stukjes uitgedeeld

aen het vergaderde volk in den omvang der tempels; verklaringen der bedrevene zonden door de boetveerdigen; godsdienstige vergaderingen, die gelyken naer onze kloosters van mannen en vrouwen; een algemeen verspreid geloof, dat blanke menschen met lange baerden en van eene groote heiligheid van zeden, het godsdienstige en staetkundige stelsel der volken veranderd hadden. (Ibid. T. 4. p. 86.)

De Inkas werden door hunne onderdanen geëerd, als afstammelingen der zon, van den God, wien de Pérou aenbad. Hetzelfde denkbeeld, vereenigd tot denzelfden eerdienst, bestond by eenen wilden stam van de Mississippi; by de Natchez droegen de koning en al zyne bloedvrienden zonder onderscheid van geslacht den titel van zonnen. Het is schoon iets overeenkomstig aen te treffen in het uiterste van Noord-Asiën: de Kamschadalers gaven aen den vorst van Rusland den titel van *Koatsch-Aerem*, letterlyk Zon-Majesteit; De Incas, gelyk de keizers van China, bebouwden met hunne eigene handen eene zekere uitgestrektheid van land. Geheel het staetkundige stelsel der Peruviaensche Incas en der Zaques van Condinamarca was gegrond op de vereeniging der burgerlyke en geestelyke magt in den persoon van eenen mensch geworden God. (Géog. Univ. Malte-Brun. T. 5. p. 219.)

§. 7. Sterrekundige Stelsels. — In den almanak der Aztèques als ook in dien der Kalmouks en Tartaren worden de maenden aengeduid onder namen van dieren, zegt M. A. De Humboldt; en zie hier de schets, opgemaekt door dien geleerden reiziger, om de overeenkomst aen te toonen tusschen den Mexikaenschen dierenkring en dien der volken van eenen Tartarischen oorsprong. (T. 2. p. 21.)

DIERENKRING DER TARTAREN MANTCHOUX.	DIERENKRING DER MEXIKANEN.
Pars, tyger.	*Ocelotl*, tyger.
Faoulai, haes.	*Tochli*, haes, konyn.
Mogai, slang.	*Cohuatl*, slang.
Petchi, aep.	*Ozomatli*, aep.
Nokai, hond.	*Itrzumtli*, hond.
Tukia, vogel, kieken.	*Quauhtli*, vogel, arend.

De teekenen van den Tartarischen dierenkring, gevonden in den Mexikaenschen almanak, bemerkt M. De Humboldt, zyn genoeg om ten hoogsten waerschynlyk te maken dat de volken der twee vaste landen in eene gemeene bron hunne sterrekundige denkbeelden geput hebben. Die trekken van gelykenis, op welke wy aendringen, zyn niet getrokken uit mismaekte of verbloemde schilderyen, die vatbaer zyn om uitgelegd te worden volgens de hoedanigheid der stellingen, welke men verlangt te doen gelden. Indien men de werken raedpleegt, die in het begin der verovering gemaekt zyn door Spaensche of Indiaensche schryvers, die zelfs van het bestaen van eenen Tartarischen dierenkring geene kennis hadden, zal men zien, dat te Mexico sedert de VIIe eeuw onzer tydrekening de dagen tyger, hond, aep, haes of konyn genoemd werden, gelyk in geheel Oost-Asiën; de jaren dragen nog denzelfden naem in het Thibétainsch, in het Tartaersch-Mantchoux, in het Mongolsch, in het Kalmoeksch, in het Chineesch, in het Japonisch, in het Corlauisch, in de talen van Tonquin en Cochinchina... Maer de Tartaersche en Mexikaensche Dierenkring bevatten niet alleen de dieren, eigen aen

de luchtstreken, welke die volken thans bewoonen; men vindt er ook tygers en apen. Nu, die twee dieren zyn onbekend in de vlakten van het Midden en Oosten van Asiën, aen welke eene hooge ligging eene koudere gesteldheid van lucht geeft, dan die omtrent het Westen heerscht onder dezelfde breedte. De Thibétainen, de Mongols, de Mantchoux en de Kalmouks hebben dan uit een meer zuidelyk land den dierenkring ontvangen, welke men te uitsluitend den Tartaerschen dierenkring noemt. De Toltèques, de Aztèques, de Tlascaltèques, voorouders der Mexikanen, zyn van het Noorden naer het Zuiden gekomen; in hunne noordelyke landen worden ook geene tygers noch apen gevonden.... By gevolg maken de teekenen *Ozomathi* en *Ocelotl* op eene zonderlyke wyze waerschynlyk, dat de dierenkringen der Toltèques, Aztèques, Mogols, Thibétains en van zoo vele andere volken, die thans door eene groote uitgestrektheid van landen gescheiden zyn, op een zelfde punt van het aloude vaste land een begin hebben genomen. (V. Ann. de Phil. Chr. T. 4. p. 32). Men kan in dezelfde verzameling (T. 10. p. 81 et suiv.) de overeenkomsten zien, welke M. de Paravey tusschen de Japoneezen en de Mayscas in de getalnamen, dagen en sterrekundige woorden doet opmerken.

§. 8. — Andere Opmerkingen. — By die verschillende overeenkomsten kan men voegen hetgeen Malte-Brun (dans son Précis etc. T. 5. p. 220) zegt: « Het beeld- » schrift en de knoopkoorden in gebruik by de aloude » Chinezen, maken op eene treffende wyze het ver- » bloemde schrift der Mexikanen en de *Quipos* van den » Perou indachtig. » En de gelykheid van den Amerikaenschen hond en die van Asiën, genoemd *Canis Sibericus*, strekt ook om de eenzelvigheid der twee volken te bewyzen. Want dewyl de hond, volgens de opmerking

van den hoogleeraer Mitchell, de gezel, de vriend of de slaef der menschen in alle hunne lotgevallen en landverhuizingen is, verspreidt zyne geschiedenis een groot licht over die der volken en hunne afstammelingen.

Indien elk dier bemerkingen, afzonderlyk genomen, geen bewys is van de gemeenschap, die er bestaet tusschen de volken der twee vaste landen en van hunnen gemeenen oorsprong, kan er geen twyfel overblyven, wanneer men al die opmerkingen vereenigd onder de oogen heeft. Er zal steeds eenige duisternis zyn, die ons beletten zal den byzonderen oorsprong van dit of dat volk van het nieuwe vast land te erkennen; maer bestaet die duisterheid ook niet opzigtens verscheidene volken van het aloude vaste land?

Dewyl de gemeenschap tusschen de twee vaste landen niet meer twyfelachtig is, is het goed de verschillende gissingen te verklaren, welke men gevormd heeft nopens de punten van gemeenschap en het tydstip, waerop die gemeenschap heeft plaets gehad.

Sedert eene eeuw is de overtogt der bewooners van Asiën naer het nieuwe vaste land door de engte van Behring onder den rang van eene geschiedkundige waerheid verheven geworden door de opzoekingen der Paters Santini en Chiaratesta, der heeren Fisher, Smith-Barton, Vater en de Humboldt. Malte-Brun veronderstelt, dat eenige landverhuizingen plaets gehad hebben, door langs de kusten van den grooten Oceaen te varen en dat eenige Malaische, Javanaesche en Polynesiaensche woorden in Zuid-Amerika gemakkelyker hebben kunnen overgebragt worden door eene kolonie van de Madegassen dan door de overtogt van den Grooten Oceaen, waer de winden de Oostelyke scheepvaert niet gunstig zyn. M. Fr. Schlégel (Liv. 1. ch. 4) schynt over te hellen tot de overlevering, volgens welke de stichters van het ryk van Perou er gekomen zyn met zich van China of van de eilanden

van Indiën naer het Oosten te rigten. — M. De Siébold veronderstelt, dat het door het Noord-Oostpunt van Asiën is, dat Amerika zyne wilde bevolking ontvangen heeft. — Grotius is van gedacht, dat de Amerikanen van het Noorden van Noordwegen door Groenland gekomen zyn; dat die van den Perou van Indiën en China vertrokken zyn; dat zy, die in het middenland woonen tot aen de engte van Magellan, er gekomen zyn van het Oosten door Zuid-Indiën. De Pater de Acosta, van de Societeit Jesus (Hist des Indes, T. 1. ch. 16) meent, dat de Amerikanen te land daer gekomen zyn, vóór de vorming der engte.

« Tot laetste oplossing » zegt Malte-Brun ons (dans son Précis etc. p.222), » de overleveringen, de gedenkteekenen en de talen maken vele intogten der Asiatische volken in het nieuwe vaste land zeer waerschynlyk; maer al de omstandigheden dragen by om het tydstip dier gebeurtenissen in den duisteren nacht der eeuwen te plaetsen, die de geschiedenis zyn voorgegaen. — De landverhuizingen, voegt hy er by (page 212) hebben in een tydstip plaets gehad, waerin de volken van Asiën niet wisten dan tot twee of ten hoogsten tot dry te tellen, en zy niet volmaekt de voornaemwoorden hunner talen gevormd hadden. Dezelfde aerdrykskundige (p. 225) is van het gevoelen van Georgius de Horn, die de oorspronkelyke afkomst der Amerikanen afleidt van de Hunnen en Tartaren-Catayens en hy gelooft hunne landverhuizing zeer oud te zyn. De Scandinavers (Ibid. p. 224) hebben de geschiedkundige bewyzen van hunne scheepvaert naer Groenland en Terre-Neuve, maer zy klimmen slechts op tot aen de tiende eeuw, en zy bewyzen alleenlyk, dat Amerika reeds geheel bevolkt was, zeer sterk bewys van de hooge oudheid der Amerikaensche volken.

Volgens M. de Humboldt bewyst niets, dat het bestaen van den mensch in Amerika van eene veel latere dagtee-

kening is, dan in de andere vaste landen ; het is tot nu toe onmogelyk, van het tydstip der eerste zamenhandelingen tusschen de bewooners der twee werelden aen te duiden. — De jaerboeken van het Mexikaensche ryk schynen op te klimmen zelfs tot de zesde eeuw van onze tydrekening. (V. Ann. Phil. Chrét. 3 p. 413, 418, 420.)

§. 9. — Talen. — De zekerste bewyzen van de gemeene afkomst der volken worden gevonden, gelyk wy het reeds gezegd hebben, in de vergelyking hunner talen. Een groot getal woorden, genomen uit de verschillende landtalen van Amerika hebben eene groote overeenkomst met de landtalen van Asiën. Malte-Brun heeft groote opzoekingen gedaen nopens die overeenkomsten, en zie er hier eenige gevolgtrekkingen van (Précis de la Géogr. Univ.): « 1. Asiatische stammen, verbonden door verwantschap met de Finnoisers, Ostiaques, Peruvianen en Caucasianen zyn naer Amerika verhuisd, volgende de oevers der Yszee en stekende de Engte van Behring door. Die landverhuizing heeft zich uitgestrekt tot in Groenland. 2. Asiatische stammen, verbonden door verwantschap en tael met de Chinezen, Japonezen, Aïnos en Kourilianen zyn naer Amerika vertrokken, varende langs de kust van den Grooten Occaen. Die landverhuizing heeft zich voor het minst uitgestrekt tot aen den Mexico. 3. Asiatische stammen, verbonden door verwantschap en tael met de Tongousers, de Mantchoux, de Mongols en Tartaren hebben zich verspreid, volgende de hoogten der twee vaste landen tot aen den Mexico en aen de Apalaches. 4. Geene dier dry landverhuizingen is talryk genoeg geweest om de oorspronkelyke kenmerken uit te wisschen van de volken, die het eerst Amerika bevolkt hebben. »

De Pater Chiaratesta, die twee jaren te Kamschotka gebleven is, heeft gezegd, dat de Indianen der Engte van Behring en van de kust van Amerika de tael der Kam-

schadalers verstonden en dat hy hen dikwyls van het eene vaste land naer het andere over en weêr heeft zien varen. « Eadem lingua, zegt hy, fere utebantur, atque eodem » modo fere vestiti; quam ob rem dubitare non potest, » quin propinquitatibus affinitatibusque conjuncti sint. » (Chiaratesta, *de terrâ incognitâ.*)

Vergelykende tafel van Indiaensche en Asiatische talen, byzonderlyk getrokken uit den Pater Santini, de Barton en d'Abernethy.

INDIAENSCHE.		ASIATISCHE.	
		GOD.	
Lenni-Lenape,	*Kitscheimanitto.*	Kamschadales,	*Kotcham* en *Kitchimanoa.*
Algonquins et Chippewas,	*Kitschimani-* et *manitoa.*		
Onondagas, etc.	*Nioh.*	Samoyèdes,	*Noob* en *Niob.*
		HEMEL.	
Kikkapoes,	*kishek.*	Tartares,	*koek.*
Potowotomies,	*kijikiwog.*	Samoyèdes,	*koosock.*
Cries,	*kijikok.*		
Narrangasets,	*keeshuk.*		
		VADER.	
Lenni-Lenape,	*nooch.*	Samoyèdes,	*niysce, neezee.*
Chippewas,	*noosach, noosah.*	Kamschadales,	*noeseck.*
Potowotomies,	*noosah.*		
Cries,	*nougta.*		
Miamis,	*nousah, nosah.*		
Algonquins,	*nousce.*		
Naudowessis,	*otah, ottah.*		
Darien Indians,	*tautoh.*	Olonetzi or Fins,	*tanto.*
Ponconchi,	*tat.*	Walachians,	*tat.*
Caraïbes,	*baba.*	Tartaren van Jenisea,	*baba.*

INDIAENSCHE. ASIATISCHE.

MOEDER.

Indiaensche		Asiatische	
Lenni-Lenape,	*goawees*	Morduani,	*dwace.*
Potowotomies,	*nanua.*	Tartaren van Cassa,	*ana, anawee.*
Indianen van Pensylvanie volgens W. Penn,	*anna.*	Tart. van Orenburg in Siberie	*anna.*
		Tart. van Tobolsk,	*ana.*
Indianen van Darien,	*nannah*	Tooshetti,	*nana.*

ZOON.

Indiaensche		Asiatische	
Indian. van Ponobscot, St Jean, en Narrangasets,	*namun.*	Samoyèdes,	*nioma.*
		Kamasthini,	*neem.*
		Tongouses,	*nioman.*

BROEDER.

Indiaensche		Asiatische	
Potowotomies,	*sesah.*	Tchiouski,	*nioma.*
Miamis,	*sheemah.*	Kamschadales,	*seezomeh.*

MAN.

Indiaensche		Asiatische	
Narrangasets,	*wasick.*	Samoyèdes,	*wasacko.*

VROUW.

Indiaensche		Asiatische	
Miamis,	*neeweewah.*	Tchoukti,	*neeweegaw.*
Potowotomies,	*neowah.*	Samoyèdes,	*neoo.*

KINDEREN.

Indiaensche		Asiatische	
Lenni-Lenape,	*nitsch, nitschaan.*	Samoyèdes,	*nitshoo.*
Chippewas,	*bobeloshin.*	Suanetti,	*bohsch.*
Piankashaws,	*pappooz.*		
Narrangasets,	*pappoos.*	Kottowi,	*poop.*

NEUS.

Indiaensche		Asiatische	
Algonquins,	*yaka.*	Koriaks,	*keka.*
Acadians,	*chikou.*	Kamschadales,	*kaikan.*
Indianen van Penobscot en St Jean,	*keeton.*	Tongouses,	*kaitou.*

INDIAENSCHE.	ASIATISCHE.
OOGEN.	
Chilese, *ne.*	Tcherkessi, *ne.*
VOORHOOFD.	
Indian. van Pensylvanie, *hakalu.*	Tooshetti, *haka.*
HOOFDHAER.	
Chippewas, *lissis, lissey.*	Koriaks, *lisseh.*
Tuskaroras, *wooaara.*	Ostiaks, *warras.*
MOND.	
Potowotomies, *indonu.*	Koriaks, *andoon.*
Miamis, *endonnee.*	Karassini, *ende.*
HAND.	
Lenni-Lenape, *nahk.*	Akashini, *nak.*
Indian. van Pensylvanie, *nach.*	Tongouses, *neakka* et *naike.*
VLEESCH.	
Schawnees, *wiothe.*	Ostiaks, *wede, wotee.*
Chippewas, *weas.*	Koriaks, *weasi.*
BLOED.	
Macicanni, *pucakan.*	Tartares, *kagan.*
Chilese, *moolbuen.*	Koriaks, *moollyomool.*
Brésiliens, *tagui.*	Dugorri, *toog.*
HERT.	
Lenni-Lenape, *ktee.*	Taweeguini, *keet.*
Chippewas, *michewah.*	Tongouses, *michewan.*
ZON.	
Chippewas, *kesis, kischis.*	Koriaks, *keeaschis.*
Michianni, *keesogh.*	Kamschadales, *keosan.*

INDIAENSCHE.		ASIATISCHE.	
Ind. van Penobscot en van St Jean.	*keesoose.*	Tartares,	*kooaisch.*
Indian. van Nieuw-Engeland.	*kesus.*	Coréens,	*kaesee.*
Chikasah,	*hasah.*		
Algonquins,	*kisis, kesis.*		

MAEN.

Indian. [Nieuw-Caroline]	*keshuse.*	Tongouses,	*kashoe.*
» van Pensylvanie	*keshow.*		
» Nieuw-Engeland	*kesus.*		
Miamis,	*kelsoa.*	Kamschadales,	*koolsowah.*
Caraïbes,	*noonum.*	Koriaks,	*noonoee.*
Nandowessies,	*oweeh.*	Tartares,	*oee, aee.*

STER.

Lenni-Lenape,	*alank.*	Kotow,	*alagan.*
Algonquins,	*alan, alank.*	Assani,	*alak.*
Miamis,	*alanqua.*	Koriaks,	*agalan.*
Shawnees,	*alaqua.*	Kamschadales,	*lawkwah.*

WEGEN.

Chippewas,	*kimmawan.*	Lesghis,	*kema.*
Shawnees,	*kimmewane.*	Kamschadales,	*kemasee.*
Algonquins,	*kimiowan.*	Koriaks,	*komoseh.*

VUER.

Lenni-Lenape,	*tunden.*	Samoyèdes,	*tun.*
Muskohge,	*toatka.*	Vogouliichi,	*taoot.*
Brésiliens,	*tata.*	Koriaks,	*tatoeh.*

HOUT.

Chippewas,	*mittie.*	Samoyèdes,	*meete.*
Muskoghe,	*etoh.*	Koriaks,	*oottoo.*
Cherakee,	*attoh.*	Tartares,	*otook.*

HOND.

Lenni-Lenape,	*me-kanne.*	Samoyèdes,	*kannak.*
Cherakee,	*keera.*	Tchionski,	*koera.*
Indianen van Darien,	*tsi.*	Pumyocolli,	*tzee.*

INDIAENSCHE.		ASIATISCHE.	
		DAER.	
Lenni-Lenape,	*icka* et *talli.*	Kartalini,	*ecka, eck.*
		Tongouses,	*talai.*
Chippewas,	*woity.*	Coriaks,	*wooateh.*

§. 10. — Besluiten. — De bronnen, waerin wy onze inlichtingen nopens de oorsprong der Indianen van het Amerikaensche Vasteland geput hebben, zyn zonder twyfel geloofsweerdig; zy zyn ons door mannen, aenzienlyk om hunne geleerdheid, hunne geloofweerdigheid en hun scherpzinnig oordeel verschaft en door de getuigenissen der geleerdste reizigers bevestigd.

Wy mogen dezelve dus aenzien als even zoo vele daedzaken, bekomen voor de kennissen van de geschiedenis der volken. Om beter het nut dier opzoekingen te doen gevoelen, zullen wy, by het eindigen van dit werkje onder de oogen van den lezer stellen de gewigtige besluiten, welke er uit volgen.

1e Besluit. — De Amerikaensche volken hebben de zelfde afkomst, denzelfden oorspronkelyken stam, als al de andere volken der aerde; want zy hebben gelyk dezelve bewaerd de oorspronkelyke overleveringen van het menschelyke geslacht, die vóór zyne verspreiding bestonden, en dezelfde oorsprong van tael. (Zie 11, 5, 6 en 9.)

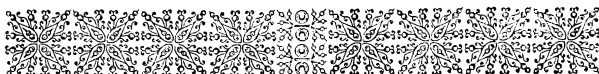
2e Besluit. — Zy stammen voor het grootste deel af van de verschillende Asiatische volken, onder welke zich gemengd hebben coloniën, die uit verschillende andere streken van het aloude Vaste land gekomen zyn.

3e Besluit. — Die landverhuizingen der volken hebben op verschillende tyden plaets gehad, en het is onmogelyk te bepalen, op welk tydstip en uit welke landstreek

Amerika zyn eerste bewooners ontvangen heeft; de geschiedkundige gedenkteekenen klimmen niet hooger dan tot aen de zesde eeuw, wanneer Mexico reeds door zeer beschaefde volken bewoond was.

4ᵉ Besluit. — Volken van het aloude Vaste land, niet alleen bewooners van Asiën, maer ook van Europa, hadden Amerika gekend en bezocht voor de ontdekking van Christoffel Columbus in 1492. Lord Kingsborough (les antiquités de Mexico, vol. vi. p. 232, 409, 420, enz.) haelt gedenkteekenen aen, om te bewyzen, dat de jooden eerst en daerna de christenen in Amerika volksplantingen opgerigt hebben. In 1306 betaelde het Bresiliënhout aen de havens van Modèna een regt; de landkaert van Andrea Bianco, gemaekt in 1436 en bewaerd in de boekzael van Venetiën, plaetst in de Atlantische zee een eiland onder den naem van *Brasilia.* (Wiseman, Disc. 2, p. 138.) De overleveringen der Amerikanen nopens de aenkomst van Manco-Capac, stichter van het vorstelyke stamhuis der Incas; de geschiedkundige herrinneringen der Noordwegers en der Scandinavers, die zelfs tot de tiende eeuw (N° 8) opklimmen, betoonen ook tusschen de twee werelddeelen aloude betrekkingen, welker geheugenis was uitgewischt, ten tyde der laetste ontdekking van Amerika.

Laetste besluit. — De wilden van Amerika zyn dan ook onze broeders; zy stammen ook van Adam, den gemeenen vader van alle volken af; ook zy, zy zyn vrygekocht door het bloed van Jesus-Christus; zy hebben dan, gelyk wy, een regt op het hemelsch erfgoed: genoegzame beweegredenen, om ons aen te moedigen om uit al onze krachten te arbeiden, om hen te beschaven, in den schaepstal van Jesus-Christus te doen treden en hun alzoo het eenige middel te bezorgen om tot de zaligheid te geraken.

INHOUD.

N° III.

N° IV.

N° V.

N° VI.

N° VII.

N° VIII.

N° IX.

N° X.

N° XI.

N° XII.

N° XIII.

N° XIV.

N° XV.

N° XVI.

N° XVII.

N° XVIII.

N° XIX.

N° XXIII.

N° XXIV.

N° XXV.

N° XXVI.

N° XXVII.

N° XXVIII.

N° XXIX.

N° XXX.

N° XXXI.

N° XXXII.

EINDE.

